(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

पृ.शी.: केंद्र शासनाकडून पारित केलेला कृषी कायदा रद्द केल्यानंतर तो राज्य शासनाकडून रद्द करुन राज्यातील बाजार समितीमधील कामगार, व्यापारी व इतर घटकांना न्याय देण्यासंदर्भात

मु.शी.: केंद्र शासनाकडून पारित केलेला कृषी कायदा रद्द केल्यानंतर तो राज्य शासनाकडून रद्द करुन राज्यातील बाजार समितीमधील कामगार, व्यापारी व इतर घटकांना न्याय देणे या विषयावर सर्वश्री शशिकांत शिंदे, अमोल मिटकरी,संजय दौंड, वि.प.स. यांनी उपस्थित केलेली अल्पकालीन चर्चा

उप सभापती : या अल्पकालीन चर्चेसंबंधी औपचारिक प्रस्ताव मांडता येणार नाही. या चर्चेसाठी मी ५५ मिनिटांचा वेळ दिलेला आहे. सूचना देणारे सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे आपली सूचना वाचतील आणि भाषण करतील.

श्री.शशिकांत शिंदे (विधानसभेने निवडलेले): सभापती महोदया, मी आपल्या अनुमतीने नियम ९७ अन्वये पुढील विषयावर अल्पकालीन चर्चा उपस्थित करतो.

"केंद्र शासनाने संपूर्ण भारतभर कृषि धोरण राबविण्याच्या निमित्ताने ३ कृषि कायदे पारित केले असून या कृषि कायद्यांना देशातील अनेक शेतकऱ्यांनी विरोध दर्शविला होता. तर काही राज्यांनी हा कायदा लागू केलेला नसणे, सदरील कृषि कायदे रद्द करण्याचा निर्णय केंद्र शासनाकडून घेण्यात येणे, परंतु अद्याप महाराष्ट्र राज्यामध्ये सदरील कृषि कायदे रद्द केल्याबाबत कोणतीही अंमलबजावणी करण्यात आलेली नसणे, या रद्द केलेल्या कृषि कायद्याचा अधिकार पणन विभाग किंवा राज्यातील बाजार समितीकडे देखील देण्यात आलेला नसणे, मुंबई कृषि उत्पन्न बाजार समिती आवारामध्ये अन्नधान्य, मसाला, भाजीपाला, फळे व कांदा बटाटा अशी मार्केट

श्री.शशिकांत शिंदे......

असणे, केंद्र शासनाचा कृषि कायद्याची अंमलबजावणी करण्याचे निमित्ताने महाराष्ट्र राज्याच्या पणन खात्याने वेळोवेळी अनेक कायदे, नियम व निर्णय घेतलेले असणे, सदरील केंद्राचा हा कृषि कायदा रद्द झाल्याने राज्याच्या पणन विभागाने वेळोवेळी या कायद्याच्या अनुषंगाने घेतलेला निर्णय रद्द करणे गरजेचे असणे, त्याअनुषंगाने आजमितीपर्यंत मुंबई कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या पाचही मार्केटमध्ये अनेक वस्तुवर बाजार समितीच्या नियमानातून सुट दिलेली असणे, त्यामुळे बाजार समितीच्या आवारातील व्यापारी, कामगार व इतर सर्व घटकांवर त्याचा फार विपरीत परिणाम झालेला असणे, सुकामेवा, साखर, डाळी, खादयतेल हे सन २०१३ पासून नियमन मुक्त करण्यात आले असणे, या वस्तु थेट शेतकऱ्यांकडून येत नसल्यामुळे शेतकऱ्यांचा काही संबंध येत नसणे, त्यामुळे बाजार समितीला त्याचा सेस मिळत नसल्यामुळे याचा बाजार समितीच्या व्यवसायावर परिणाम होत असणे, परिणामी माथाडी कामगारांच्या मजुरीवर त्याचा परिणाम होत असणे, केंद्र शासनाकडून पारित केलेला कृषि कायदा रद्द केल्यानंतर तो आपल्या राज्य शासनाकडून रद्द करुन राज्यातील बाजार समितीमधील कामगार, व्यापारी व इतर घटकांना न्याय देण्याची नितांत आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने केलेली वा करावयाची उपाययोजना व शासनाची प्रतिक्रिया."

सभापती महोदया, खरे म्हटले तर शेतकऱ्यांच्या संदर्भातील महत्त्वाचे विषय मी आज या चर्चेच्या निमित्ताने सभागृहामध्ये उपस्थित करत आहे. हा देश आणि हे राज्य कृषी प्रधान म्हणून जगभरामध्ये ओळखले जाते. हे राज्य व देश जगभरामध्ये सर्व जनतेच्या अन्नधान्याच्या गरजा पूर्ण करणारे म्हणून ओळखला जातो. आदरणीय श्री.शरद पवार कृषीमंत्री असताना देशभरातील शेतकऱ्यांकरिता विविध चांगले निर्णय घेतले होते. त्यानंतर हा देश सक्षमपणे व स्वयंस्फुर्तीने कृषीप्रधान देश म्हणून जगभरामध्ये ओळखला जाऊ लागला. आपल्या देशाची मागणी पूर्ण करुन जगभरातील जनतेच्या देखील मागण्या पूर्ण करणारा देश म्हणून आपल्याकडे पाहिले जाऊ लागले.

असुधारित

श्री.शशिकांत शिंदे........

सभापती महादेय, कृषी, पणन,उत्पन्नाच्या संदर्भात या देशात विविध कायदे झाले. महाराष्ट्र राज्य नेहमी विविध कायद्यांची अंमलबजावणी करणारा, विविध प्रकारचे कायदे करणारे राज्य म्हणून ओळखले जाते. शेतकऱ्यांच्या हिताचे अनेक निर्णय या देशामध्ये घेतले गेले. शेतकरी हा केंद्रबिंदू धरुन त्यांच्या मालाला योग्य भाव मिळावा, याकरिता आवश्यक निर्णय या राज्यात व देशात घेतले गेलेले आहेत. त्याचाच एक भाग म्हणून देशात व राज्यात कृषी-पणन कायदे झाले. बाजार समितीची निर्मिती झाली. या माध्यमातून हक्काची बाजारपेठ शेतीमालाला मिळाली. या बाजार पेठेच्या माध्यमातून व्यापारीवर्ग, खरीददार यांचे विविध प्रकारचे उद्योगधंदे उभे राहिले. वेळोवेळी या कायद्यामध्ये बदल होत गेले. वेळोवेळी या कायद्याच्या माध्यमातून शेतकरी हिताचे निर्णय घेतले गेलेले आहे. या व्यवसायांमध्ये अनेक लोकांचे लक्ष लागले होते. अनेक लोकांनी या संदर्भातील व्यवसायामध्ये, बाजारातील शेतीच्या व्यवसायामध्ये ठोक उत्पन्न म्हणून सहभागी होण्याचा प्रयत्न केला. खाजगीकरणाचा देखील यामध्ये विषय आला होता. मुक्त अर्थव्यवस्थेचा भारताने स्वीकार केला. त्यावेळी या मुक्त अर्थव्यवस्थेच्या माध्यमातून शेतकऱ्यांना अन्य बाजारपेठ मिळावी अशा प्रकारचा विचार देखील यामध्ये समोर आला. स्पर्धा व्हावी आणि शेतकऱ्यांना चांगले आर्थिक उत्पन्न मिळावे, हा यामध्ये मूळ हेतू होता.

सभापती महोदय, कायदा बनवायला कोणाचाही विरोध नाही. कायदा बनवत असताना पूर्वीच्या स्ट्रक्चरला, पूर्वीच्या हेतूला तडा जातो का, याचा विचार करणे गरजेचे आहे. मध्यंतरीच्या काळात केंद्रात काँग्रेसचे सरकार असताना खाजगीकरणाच्या संदर्भात निर्णय घेण्याचा प्रयत्न केला गेला होता. जागतिक स्तरावरील काही कंपन्या, देश पातळीवरील काही मोठया कंपन्या यांनी यामध्ये उतरण्याचा निर्णय घेतला. वॉलमार्ट, रिलाईव्ह फ्रेश, डी-मार्ट आदि व तत्सम कंपन्या या स्पर्धेत उतरल्या. या माध्यमातून शेतकऱ्यांना बाजारपेठ मिळेल, असे प्रकारचे चित्र तयार केले गेले. परंतु हे करत असताना देश व राज्य पातळीवर मोठया प्रमाणात विरोध झाला. हे करत असताना मध्यंतरीच्या काळात भाजपचे सरकार केंद्रात सत्तेवर

श्री.शशिकांत शिंदे.....

आले. त्यांनी कृषी कायद्याच्या नियमामध्ये तीन कायदे बनविण्याचा निर्णय घेतला. खाजगी बाजारपेठ, शेतकऱ्यांना कुठेही माल विकण्यासंदर्भातील परवानगी आदि व तत्सम नियम या तीन कायद्यासंदर्भात केले गेले. मी त्याचा आता फारसा उल्लेख करणार नाही. या तीनही कृषी कायद्याच्या संदर्भात देशभरात प्रचंड विरोध झाला. न भुतो न भविष्यतो जागतिक स्तरावरील आंदोलन शेतकऱ्यांनी केले. शेवटी या महाकाय आंदोलनापुढे केंद्र शासनाला झुकावे लागले. केंद्र शासनाने हे कायदे मागे घेण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. एका बाजूला केंद्र शासनाने हा कृषी कायदा मागे घेण्याचा निर्णय घेतला. दुसऱ्या बाजूला महाराष्ट्र राज्य व इतर राज्यांनी देखील केंद्राचे कृषी कायदे लागू करणार नाही. पंजाब व मध्य प्रदेश या राज्यांमध्ये देखील कृषी कायद्यांसंदर्भात विरोध झालेला आहे. विरोध होत असताना राज्य शासन देखील तेथे अग्रस्थानी राहिले, याचा उल्लेख मला करावे लागेल. कायदा केल्यानंतर कायद्याच्या अंमलबजावणीचा फायदा शेतकऱ्यांना होतो किंवा आणी इतर कोणाला होत आहे, याचा अभ्यास करणे देखील गरजेचे आहे. माझा मूळ उद्देश असा आहे की, शेतकऱ्यांच्या फायद्याकरिता कोणता निर्णय झाला तर त्याकरिता कोणाचाही विरोध नसेल. परंतु शेतकऱ्यांच्या कायद्यांच्या आडून बेकायदेशीरपणे व्यवसाय करणाऱ्यांना आणि भांडवलशाहीला पाठिंबा द्यायचा का ? याचा विचार राज्य शासनाने करणे गरजेचे आहे.

केंद्र शासनाने केलेला कृषी कायदा रद्द केला गेलेला आहे. दुसऱ्या बाजूला राज्य शासनाने सांगितले की, केंद्राने दिलेला कायदा आम्ही स्वीकारलेला नाही. तो रद्द केला असेल तर जसाच्या तसा आम्ही स्वीकारत आहोत. माझा मूळ मुद्दा एवढाच आहे की, हे करत असताना मागील सरकारच्या कालावधीत तत्कालीन पणनमंत्री माननीय श्री.सुभाष देसाई यांनी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांमध्ये एक कायदा पारित केला होता. त्या कायद्यामध्ये फळभाजीपाला, कांदा-बटाटा या तीन उद्योगांना बाजार समितीच्या कक्षेमधून मुक्त करण्यासंदर्भात तरतूद होती. बाजार आवाराच्या बाहेर असलेल्या बाबीसंदर्भात बाजार समितीला कोणताही अधिकार राहणार नाही.

असुधारित

श्री.शशिकांत शिंदे.........

या अधिकारावर आम्ही आव्हान देण्याचा प्रयत्न केला. बाजार समितीच्या आवारामध्ये आणि कक्षेमध्ये उदाहरणार्थ मुंबई बाजार समिती मुंबईवरुन स्थलांतरित केली गेली. याकरिता आदरणीय श्री.शरद पवार यांनी पुढाकार घेतला होता. मुंबई आणि मुंबईचे कार्यक्षेत्र असलेल्या सर्व आजुबाजूच्या परिसरामध्ये हा कायदा लागु केला गेला. तो कायदा पूर्णपणे त्या परिक्षेत्रात जेवढा व्यवसाय होईल, त्याच्यावर बाजार समितीचे नियंत्रण असेल. असे प्रत्येक तालुक्याच्या बाजार समितीची कक्षा शासनाने ठरविलेली होती. नवीन कायद्याच्या माध्यमातून हे प्रयत्न सुरु झाले. याकरिता त्यावेळी आम्ही आंदोलन केले. त्यामध्ये व्यापारी, खरेदीदार, शेतकरी, माथाडी, मापाडी असे अनेक लाखो लोक या बाजार समितीवर अवलंबून होते. या बाजार समितीच्या अस्तित्त्वाला धोका निर्माण होतो की काय, अशा प्रकारची परिस्थिती निर्माण झाली.

सभापती महोदय, केंद्राने माघार घेतलेल्या कायद्याचा जर आपल्या राज्यात स्वीकार केला जात असेल तर तो इतर राज्यात टिकतो का, हा प्रश्न उपस्थित होतो. मंत्रीमहोदयांनी याचा खुलासा करणे गरजेचे आहे. यापूर्वी आम्ही विविध आंदोलने केली. शेतकऱ्यांसाठी हे आंदोलन होत आहे, आम्ही शेतकऱ्यांच्या विरोधातील भूमिका मांडत आहोत, असे चित्र निर्माण केले गेले होते. मी पुराव्यासकट काही बाबी मंत्रीमहोदयांच्या दालनात झालेल्या बैठकांमध्ये मांडल्या होत्या. सरकार बदलले तरीही आमच्या बैठका होत होत्या.

यानंतर श्री.सोनावणे......

असुधारित प्रत

श्री. शशिकांत शिंदे.......

आमच्या बैठका होत होत्या. आमची एवढीच मागणी आहे की, शेतकरी कोठेही माल विक्री करु शकतो आणि तशी परवानगी आहे एवढेच नव्हे तर विधानभवनच्या बाहेर आठवडा बाजार सुरु करण्याचा निर्णय घेतला होता. त्यावेळी माननीय श्री. सदाभाऊ खोत हे मंत्री होते. आठवडा बाजार सुरु करण्याचा निर्णय घेतल्यानंतर तो चालला काय, शेतकऱ्यांना रस्त्यावर माल विक्री करण्यासाठीची सुविधा निर्माण करुन दिली काय ? राज्यातील सहकार चळवळ लोप पावत असल्याचे चित्र निर्माण झालेले आहे. बाजार समित्या सक्षम झाल्या नाही तर त्या चालूच शकत नाही, अशा प्रकारची परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. सरकारकडून सांगितले जात आहे की, बाजार समित्या चालल्या पाहिजेत आणि त्यामाध्यमातून त्यांचे उत्पन्न वाढले पाहिजे. कायद्याच्या पळवाटातून राज्यातील बाजार समित्या बंद पडण्याच्या मार्गावर आहेत. त्यामुळे सहकार चळवळ आणि व्यापारी अडचणीत आलेला आहे. नियम पाळून आर्थिक भूर्दंड सोसावा लागत होता. त्यामुळे बेकायदेशीर व्यवसायाला एक प्रकारे चालना मिळाली. या विषयासंदर्भात माननीय मंत्री महोदयांसमवेत बैठक झाली त्यावेळी सचिवांची "शेतकऱ्यांना मुक्तपणाने व्यवसाय करण्यासाठी परवानगी मिळावी" अशी भूमिका होती. आमची त्यावेळी ना नव्हती. मल्टीपल कंपन्यांना आमचा विरोध नाही. केंद्र शासनाने केलेला कायदा हा रद्द झालेला असेल तर त्यावेळी राज्याने केलेला कायदा रद्द करणार आहात काय ? हा कायदा रद्द करणार नसतील तर का करणार नाही त्याचे उत्तर मंत्री महोदयांनी आम्हाला दिले पाहिजे. केंद्राने कायदा रद्द केल्यानंतर पूर्वीचा कायदा अस्तित्वात राहतो. पूर्वीचा कायदा असेल तर आपला कायदा रद्द करणार काय ? शेतकरी टिकला पाहिजे एवढीच माझी प्रामाणिक भावना आहे. कंपन्यांना परवानगी दिली पाहिजे. कंपन्यांनी नियमात राहून काम केली पाहिजेत. असा नियम करण्याची गरज आहे. माथाडी कायदा सुरक्षित राहिला पाहिजे. माथाडी म्हणून गेली ७ पिढ्या अनेक लोक कामे करीत आहेत. सन २०२१ च्या कायद्यामधून पळवाट काढल्यानंतर जे उत्पन्न दाखविले आहे त्यामध्ये खूप मोठा फरक पडलेला आहे. आवश्यकता असल्यास मी त्यासंदर्भातील टिप्पणी सादर करतो. किती फरक पडलेला आहे त्यासंदर्भातील मी आकडेवारी देत नाही. सन

असुधारित प्रत

श्री. शशिकांत शिंदे.......

२०२०-२०२१ च्या दरम्यान ५ मार्केटमध्ये ५० कोटी रुपयांपर्यंत उत्पन्न झाले. तेच उत्पन्न पूर्वी ७० ते ८० कोटी रुपयांपर्यंत होत होते. त्यावेळी कोणतेही पर्यायी मार्केट नव्हते. त्यानंतर जकात नाका काढला. त्यामुळे बाजारात येणारा माल हा परस्पर विकला जातो आणि वेगवेगळ्या प्रकारचे निर्णय होतात. अशा प्रकारची परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. सरकारने मध्यंतरीच्या काळात शेतकऱ्यांच्या हिताची गोष्ट केल्या इथपर्यंत मी समजू शकतो. दिनांक ३ मार्च, २०१४ रोजी एक आदेश काढला. त्यावेळी शेतकऱ्यांचा मालाला सूट दिली. पण ज्या शेतकऱ्यांच्या मालाशी संबंध नाही अशा मालाला शासनाने सूट देण्यासाठी प्रयत्न केलेला आहे. दिनांक ३ मार्च, २०१४ रोजी एक आदेश काढला होता, त्यामध्ये डाळी, साखर, आटा, तेल, सुका मेवा, खाद्यतेल आणि ड्रायफ्रूट अशा प्रकारच्या आयत केलेल्या मालासुध्दा आणि प्रक्रिया करुन व्यापर करणाऱ्या उद्योगांना सूट देण्याचा प्रयत्न केला हे सर्वांत महत्वाचे दुर्दैव्य आहे. त्यामुळे बाजार समितीचे उत्पन्न कमी झाले. शासन खाजगी व्यापाऱ्यांना सवलत देते काय ? दिनांक ३ मार्च, २०१४ रोजी एक आदेश काढला होता, तो रद्द करावा म्हणून आम्ही सातत्याने मागणी केलेली आहे. दुर्दैवाने आजपर्यंत त्याचा निर्णय लागला नाही. डाळी, साखर, आटा, तेल, सुका मेवा, खाद्यतेल आणि ड्रायफ्रूट इत्यादी माल अफगाणिस्तानातून येत आहे. त्या ठिकाणी आपला शेतकरी काम करतो काय ? पण सरकारने आदेश काढून त्यांनासुध्दा सवलत दिलेली आहे. म्हणजे अफगाणिस्तानमधील शेतकऱ्यांसाठी महत्व दिले किंवा कसे याचा विचार करण्याची गरज आहे. हा निर्णय रद्द करण्याची आवश्यकता आहे आणि तसा निर्णय शासनाने लवकरात लवकर घ्यावा अशी मी आग्रही विनंती करीत आहे. लसूण, मिरची, धनिया आणि मसाला मार्केटमधील सर्व वस्तूंना सूट देण्यासाठीचा निर्णय घेतला जात आहे. त्यामुळे बाजार समितीचे अस्तित्व संपुष्टात येणार आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. प्रसाद लाड यांनी ग्राहकांसाठी चांगल्या प्रकारे कामे केलेली आहेत. बोरिवली, नागपाडा आणि कांदिवलीपर्यंत काही ठराविक लोक रस्त्याच्या बाजूला व्यवसाय करीत आहेत. त्यासाठी शासनाने परवानगी दिलेली आहे. लायसन्स पणन विभागाकडून दिले जाते. ही बाब आम्ही शासनाच्या निदर्शनास आणून दिली होती. त्यासंदर्भात

अमुद्रित प्रत

श्री. शशिकांत शिंदे.......

माननीय मंत्री आणि माननीय गृह मंत्री महोदयांनी बैठका घेतलेल्या आहेत. कारवाई करण्याचे आश्वासन दिले होते. पण ते एक रॅकेट आहे. मी आरोप करीत नाही. पोलीस विभाग आणि इतर संबंधित यंत्रणेला हाताशी घेऊन हे रॅकेट सर्रासपणे सुरु आहे. त्या ठिकाणी एकही शेतकरी माल विकत नाही. रस्त्याच्या बाजूला बाजारपेठा उभ्या राहिलेल्या आहेत याबद्दल मी शासनाने अभिनंदन करीत आहे. यामध्ये माननीय मंत्री आणि माननीय गृह मंत्री महोदयांनी बैठक घेऊन असा निर्णय घेतला होतो की, महानगरपालिकेच्या कार्यक्षेत्रात किंवा मुंबई बाजार समितीच्या कार्यक्षेत्रामध्ये परवानगी नसलेल्या बेकायदेशीर लोकांना बंदी केले जाईल. या विषयासंदर्भात आपल्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात आलेली आहे. बाजार समितीला अधिकार दिलेला आहे. पोलीस आणि महानगरपालिकेने एकत्रितपणे कारवाई करण्याचे आदेश पारित झाले पाहिजे. हा व्यवसाय बंद होईल त्यावेळी त्याचा परिणाम बाजार समितीच्या आवारातील शेतकऱ्यांना होणार आहे. बाजार समितीने अनेक व्यापाऱ्यांकडून पैसे वसूल करुन संबंधित शेतकऱ्यांना दिलेले आहेत. कायदा केलेला असताना काही लोक दोन नंबरचा व्यवसाय करीत असल्यामुळे बाजार समितीचे अस्तित्व धोक्यात आले आहे. बाजार समिती टिकावी म्हणून नियम केलेला आहे. बाजार समितीने नियमाला धरुन कामे केली पाहिजेत. एका बाजूला त्यांना कायद्यान्वये बंधने घातली जात आहेत आणि दुसऱ्या बाजूला जो व्यवसाय करीत आहे, त्याला अडविण्याचा प्रयत्न केला जात आहे. माननीय मंत्री महोदयांनी बैठक घेऊन एक चांगला निर्णय घेतलेला आहे. यासंदर्भात माननीय गृहमंत्री श्री. दिलीप वळसे-पाटील साहेबांनी पुढाकार घेतला होता आणि माननीय मंत्री महोदयांनी पुढाकार घेतला होता. त्यानुसार त्यांनी कडक कारवाई केली तर अनधिकृत व्यवसाय बंद होतील. आंतरराष्ट्रीयस्तरावर स्पर्धा करण्याची तयारी बाजार समितीची आहे.

यानंतर श्री. बोर्डे....

असुधारित प्रत

श्री.शशिकांत शिंदे....

आज जगाच्या बाजारपेठेत केंद्र सरकारला आणि राज्य सरकारला सर्वात जास्त महसूल देणारे शहर हे मुंबई आणि तेथील उपनगरे आहेत. आज मुंबईसारख्या आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत रोख व्यवहार होत असल्यामुळे वेगवेगळया कंपन्या ही बाजारपेठ काबीज करण्याचा प्रयत्न करीत आहेत. केंद्र सरकार आणि राज्य सरकारवर सातत्याने दबाव टाकत आहे की, काहीही करुन या बाजारपेठेमध्ये आम्हाला व्यवसाय करण्यासाठी परवानगी द्यावी. मी आपल्या निदर्शनास आणून देतो की, मुंबईच्या बाजारपेठेत ९० टक्क्यांपेक्षा जास्त व्यवसाय हा शेतकऱ्यांऐवजी व्यापारी करीत आहेत. व्यापारी मंडळी ही शेतकऱ्यांच्या बांधावर जाऊन त्यांचा माल खरेदी करण्याची परिस्थिती निर्माण झाली आहे. व्यापारी ज्यावेळी शेतमाल खरेदी करण्यासाठी बांधावर जातो त्यावेळी शेतकऱ्याला शेती मालाचे भाव काय आहेत हे माहीत नसते. त्यामुळे या शेतकऱ्यांना रोजचा भाव काय आहे याची माहिती देणारी व्यवस्था निर्माण करणे फार गरजेचे आहे. शेतमालाचा भाव राज्य स्तरावरुन रोजच्या रोज कळविला गेला तर त्या शेतकऱ्यांची व्यापाऱ्यांकडून बांधावर होणारी फसवणूक कमी होऊ शकते. यासाठी राज्य सरकारला जे काही नियोजन करावयाचे असेल ते करावे. शेतकऱ्यांकडून खरेदी केलेला माल जेव्हा बाजारपेठेत विक्रीसाठी येतो तेव्हा शेतकऱ्यांकडून खरेदी केलेल्या दरात आणि प्रत्यक्षात विक्री करण्यात आलेल्या दरामध्ये फार मोठी तफावत असते. त्यामुळे बांधावर शेतकऱ्यांची फसवणूक होऊ नये या दृष्टीने काळजी घेणे आवश्यक आहे.

सभापती महोदया, मागच्या सरकारमध्ये माननीय श्री.सुभाष देशमुख हे पणन मंत्री असताना त्यांनी विधानसभेत आम्हाला आश्वासन दिले होते की, मुंबईसाठी वेगळा कायदा करण्यात येईल. मुंबईत आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील बाजारपेठ करावी, त्यामध्ये शीतगृहांपासून वेगवेगळया प्रकारच्या सुविधा उपलब्ध करुन देण्याबाबतचे निर्णय झाले पाहिजेत. आदरणीय श्री.शरदचंद्रजी पवार साहेबांसमवेत या विषयी बैठक झाली होती. त्यानंतर माननीय मुख्यमंत्री आणि माननीय उप मुख्यमंत्री यांच्याकडे सुद्धा मागणी केली होती. पनवेल येथे सिडकोने बाजारपेठेसाठी दीड-दोन

असुधारित प्रत

श्री.शशिकांत शिंदे....

एकरची जागा दाखविली होती. आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत स्पर्धात्मकदृष्ट्या उतरण्यासाठी आणि आयात-निर्यातीला चालना देण्यासाठी वेगळ्या प्रकारची बाजारपेठ निर्माण करण्याचा निर्णय भविष्यात सिडकोच्या माध्यमातून करावा, अशा प्रकारची मागणी सुद्धा या ठिकाणी करण्यात आली होती.

सभापती महोदया, माझी मंत्री महोदयांनी वेगळा कायदा करण्याच्या बाबतीत निर्णय घ्यावा. तो कायदा झाल्यानंतर स्पर्धा झाली तरी चालेल. त्या स्पर्धेत टाटांना उतरु द्या, अदानींना उतरु द्या, अंबानींना उतरु द्या किंवा वॉलमार्कना उतरु द्या. मी १०० टक्के खात्रीने सांगतो की, आमचा व्यापारी हा त्या स्पर्धेमध्ये कमी पडणार नाही. आपल्याला कल्पना आहे की, कोरोना काळात अन्नधान्य आणि भाजीपाला कमी पडू देऊ नये म्हणून राज्य सरकारने आवाहन केले होते. मंत्री महोदय, आपण सांगितले की, बाजारपेठा सुरु राहिल्या पाहिजेत. कोराना काळात अनेक माथाडी कामगारांचे दु:खद निधन झाले. कोरोनाच्या काळात माथाडी कामगार, व्यापारी, या क्षेत्रात काम करणारे वेगवेगळे घटक मृत्युमुखी पडले. परंतु मुंबई आणि राज्यात अन्नधान्य व भाजीपाल्याची कुठेही टंचाई होणार नाही याची काळजी या लोकांनी घेतली होती, याचा विसर आपल्याला पडून चालणार नाही. कोरोनाच्या संकट काळात खाजगी व्यापारी कुठे होते, मोठ्या कंपन्या कुठे होत्या ? सभापती महोदया, हे सर्व उद्योग बंद होते. आपल्या कार्यालयामध्ये काही लोकांची वेगळ्या प्रकारची भावना आहे. त्यांच्या भावनेचा मी आदर करतो. परंतु या क्षेत्रात स्पर्धा व्हावी, शेतकऱ्यांना दोन पैसे मिळावे, त्यांना न्याय मिळावी हीच माझी भावना आहे. सभापती महोदया, या माध्यमातून जे चोरीचे काम होते त्याला आळा घालणे फार आवश्यक आहे. आजपर्यंत या बाबीकडे लक्ष दिले गेले नाही. त्यामुळे मुंबईसारखी मोठी बाजारपेठ सुद्धा दुर्दैवाने बंद पडेल, अशी शक्यता आहे. सभापती महोदया, बाजार समितीमध्ये केवळ व्यापारी नाहीत. त्या ठिकाणी हजारो माथाडी कामगार आहेत, मापाडी आहेत, महिला कामगार आहेत, शेतकरी आहेत, खरेदीदार आहेत,

असुधारित प्रत

श्री.शशिकांत शिंदे....

वाहतुकदार आहेत, असे अनेक घटक त्यावर अवलंबून आहेत. आपण जर वेळीच कार्यवाही केली नाही तर हे संपूर्ण घटक उद्ध्वस्त होतील.

सभापती महोदया, या निमित्ताने माझ्या तीन मागण्या आहेत. मुंबईसाठी स्वतंत्र कायदा करण्यात येईल काय, बेकायदेशीरपणे काम करणाऱ्या अनधिकृत व्यवसायाला आळा घालण्यासाठी राज्य सरकार पुढाकार घेईल काय ? शेतकऱ्यांनी व्यवसाय करण्यास आमची कोणतीही हरकत नाही. परंतु शेतकऱ्यांच्या नावाखाली या क्षेत्रात काम करण्यासाठी उद्योगपती यायला लागले आहेत, त्यांच्याशी स्पर्धा करीत असताना बाजार समिती आणि पणन विभागाच्या नियमाच्या चौकटी निश्चित करण्याबाबतचे निर्णय राज्य सरकारला घ्यावे लागतील. सभापती महोदया, चौथी बाब अशी की, केंद्र सरकारचा कृषी कायदा रद्द झाल्यानंतर राज्य सरकारचा कायदा आपोआप रद्द करण्यात येईल काय ? मध्यंतरी मागच्या सरकारच्या माध्यमातून एक कायदा करण्यात आला होता. आम्ही त्या कायद्याच्या विरोधात मोठा मोर्चा काढला होता. तत्कालीन मंत्री माननीय श्री.विनोद तावडे, माननीय मंत्री श्री.विजयकुमार देशमुख आणि आपण सर्वजण त्या मोर्चाच्या ठिकाणी आला होता. मस्जिद बंदर येथे मी, माननीय श्री.नरेंद्र पाटील, बाबा आढाव, राज्यातील माथाडींचे नेते उपस्थित होते. ५-५० हजार लोकांचा मोर्चा आपण त्याच ठिकाणी अडविला आणि सांगितले की, राज्य सरकारकडून या विषयी निर्णय घेण्यात येईल. परंतु दुर्दैवाने त्या निर्णयाची अंमलबजावणी अद्यापपर्यंत झाली नाही. त्या वेळी आम्हा मोर्चेकऱ्यांना जी आश्वासने दिली होती त्यापैकी केवळ धान्याच्या बाबतीत कायदा करण्याचे थांबविले. या क्षेत्रात खाजगीकरणाचा स्तोम मोठ्या प्रमाणात वाढत असताना, उद्योगपतींना पायघड्या घालत असताना, अस्तित्वात असलेला मूळ ढाचा संपुष्टात येणार नाही या बाबतीत राज्य सरकारने खुलासा करावा. महाराष्ट्रात स्वत:चे अस्तित्व असलेला कायदा जीवंत ठेवावा आणि शेतकऱ्यांसाठी हक्काची असलेली

असुधारित प्रत

श्री.शशिकांत शिंदे....

बाजारपेठ अबाधित ठेवावी. तसेच त्या ठिकाणी काम करणारे माथाडी, तोलाई, मापाडी हे सर्व घटक जीवंत राहिले पाहिजेत, एवढीच माझी अपेक्षा आहे.

सभापती महोदया, या अल्पकालीन चर्चेच्या माध्यमातून मी केलेल्या मागण्यांच्या अनुषंगाने राज्य सरकारने न्याय द्यावा, एवढीच अपेक्षा व्यक्त करतो व थांबतो.

जय हिंद, जय महाराष्ट्र.

असुधारित प्रत

उप सभापती : या अल्पकालीन चर्चेवर बोलण्यासाठी सहा-सात सन्माननीय सदस्यांचे हात वर आहेत. आजच्या कामकापजत्रिकेवर दर्शविण्यात आलेल्या दोन अल्पकालीन चर्चेसाठी एकूण १०५ मिनिटे वेळ उपलब्ध आहे. प्रत्येक सन्माननीय सदस्यांना या चर्चेवर बोलायचे आहे, किंबहुना तो त्यांचा अधिकार आहे. एका अल्पकालीन चर्चेचा विचार केला तर उत्तरासह ५५ मिनिटे मिळणार आहेत. अशाप्रकारे दोन्ही चर्चेसाठी १०५ ते ११० मिनिटे उपलब्ध आहेत. पहिल्या चर्चेचा २६ मिनिटे वेळ बाकी आहे. २६ मिनिटांमध्ये सन्माननीय सदस्य सर्वश्री प्रसाद लाड, जयंत पाटील, डॉ.सुधीर तांबे, सर्वश्री अरुण लाड, सुरेश धस, नरेंद्र दराडे आणि मंत्री महोदयांचे उत्तर घ्यावयाचे आहे. या चर्चेचे उत्तर देण्यासाठी मंत्री महोदयांना किमान १० मिनिटे तरी द्यावे लागतील. जर प्रत्येक सन्माननीय सदस्य दोन-तीन मिनिटे बोलले तर ही चर्चा वेळेत पूर्ण होईल. अनुक्रमांक-२ वर दर्शविण्यात आलेली सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांची अल्पकालीन चर्चा सुद्धा महत्त्वाची आहे. माझी एवढीच विनंती आहे की, आपण वेळेचे भान ठेवून मला सहकार्य करावे. सकाळी १०.५५ वाजेपर्यंत पहिली अल्पकालीन चर्चा संपवावयाची आहे. या वेळेत ही चर्चा संपविली नाही तर सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांच्या अल्पकालीन चर्चेवर अन्याय होईल.

आता सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत पाटील यांनी बोलावे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदया, मला दोन-तीन मिनिटात बोलणे शक्य होणार नाही. विशेष बैठकीत केवळ दोन अल्पकालीन चर्चा दर्शविण्यात आलेल्या आहेत. शिवाय आजच्या दिवसाचे कामकाज फार कमी आहे. कारण आजच्या कामकाजपत्रिकेतील लक्षवेधी सूचना दरवर्षीप्रमाणे पटलावर ठेवण्यात येणार आहेत.

उप सभापती : ठीक आहे. सर्वांनी १०-१० मिनिटांत बोलावे, मी या बाबत सभापतींना सांगते. आता आपण भाषण करण्यास सुरुवात करावी

असुधारित प्रत

श्री.जयंत प्र.पाटील (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदया, केंद्र सरकारने आणलेले काळे कायदे रद्द करण्यासाठी महाविकास आघाडी सरकारने पाठिंबा दिला होता. परंतु केंद्र सरकारने ते कायदे रद्द केल्यानंतर ते कायदे राज्यात कसे अस्तित्वात राहू शकतात ? त्यावेळी राज्य सरकारने सांगितले होते की, केंद्र सरकारने कायदे केल्यामुळे राज्याला कायदे करावे लागले आहेत. त्यावेळी आम्ही या कायद्यांना विरोध केला होता. मी विचारु इच्छितो की, या गोष्टी कोण ठरविते ? हे राज्य शासन ठरविते, सभागृह ठरविते की नोकरशाही ठरविते, हे आम्हाला समजले पाहिजे.

सभापती महोदया, बाजार समित्या सहजासहजी झालेल्या नाहीत. या राज्यात एकाधिकार पद्धत आणण्यासाठी अनेक आंदोलने झाली. माननीय श्री.अशोक चव्हाण साहेब, आपले वडील असल्यापासून आम्ही या सभागृहाचे कामकाज प्रेस गॅलरीत बसून बघायचो. आपण या बाजार समित्यांचे अस्तित्व रद्द करु पाहत आहात, परंतु ते योग्य नाही. सभापती महोदया, सिडकोची निर्मिती झाल्यानंतर मुंबईतील दाना बाजार, लोखंड बाजार त्या ठिकाणी जाण्यास तयार नव्हता. हा बाजार नवी मुंबईत नेण्याचे काम तेथील माथाडी कामगारांनी केले. येथील व्यापारी त्या ठिकाणी जाण्यास तयार नव्हते. माथाडी कामगारांची पहिली वसाहत कळंबोली येथे झाली. त्यानंतर १० वर्षांनी बाकीच्या वसाहती झालेल्या आहेत. नवी मुंबई उभी करण्यात माथाडी कामगारांचे मोठ्या प्रमाणावर योगदान आहे.

नंतर श्री.कांबळे....

श्री. जयंत प्र. पाटील ....

त्यावेळी जेएनपीटी नव्हते. वाशीमध्ये झाले, त्यावेळी लोक भरभरुन बोलायचे. पण केवळ तेथे बाजार समिती गेल्यानंतर वाशीचा मोठ्या प्रमाणात विकास झालेला आहे. मला यावर बरेच बोलायचे आहे. बाजार समित्या आहेत. माझ्या अलिबाग बाजार समितीला अजून जागा नाही. अशा किती बाजार समित्या आहेत ? आम्हाला जागा मिळाली होती. आम्ही ती स्टेडियमला दिली. तेव्हा जागेची किंमत कळत नव्हती. स्टेडियम पाहिजे म्हणून आम्ही ती जागा स्टेडियमला दिली. मात्र त्यानंतर अजुनपर्यंत आम्हाला जागा मिळाली नाही. आता ज्या बाजार समित्या अशा आहेत, त्यांचा विचार झाला पाहिजे. मी सभागृहात पुन्हा विचारणार आहे. ज्या बाजार समित्यांना जागा नाही, त्या बाजार समित्यांना तातडीने जागा देण्याच्या बाबतीत कार्यवाही केली पाहिजे.

सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्यांनी दुसरा एक चांगला मुद्दा मांडला की, आज नागरीकरण होत आहे. मुंबईच्या बाजुबाजूला नागरीकरण होत आहे. त्यामुळे मुंबई बाजार समितीला जागा अपुरी पडत आहे. आज तेथे मोठ्या प्रमाणात नागरीकरण झाले आहे. तेथे भाजीचा कचरा टाकला जातो. पर्यावरणाच्या दृष्टीने योग्य नाही तुम्ही ती जागा बदलावी. माझी पनवेलबाबत तीच मागणी आहे. पनवेलमध्ये इंडस्ट्रियल एरियामध्ये त्यावेळी बाजार समिती झाली होती. आता त्या ठिकाणी आर झोन झाला आहे. पनवेल शहरामध्ये, महानगरपालिकेमध्ये एक क्रमांकाची वस्ती बाजार समितीच्या लगत आहे. कल्पतरु वगैरे अशा सोसायट्या झाल्या आहेत. त्यांचा रेट जास्त आहे. तेथे सर्व घाण असते. माझी मागणी आहे की, त्या बाजार समितीची जागा हलवून तुम्ही पलीकडे न्यावी. तुम्हाला त्यामध्ये काहीही करायचे नाही. फक्त सिडकोकडून जागा घ्यावी, ती जागा तेथे डेव्हलप करावी, आपल्याला ते अद्ययावत होईल. त्यांचे म्हणणे बरोबर आहे. आता वाशी हे सेंटर पॉईंट नाही का ? तेव्हा वाशी नगरपालिका होती, नंतर महानगरपालिका झाली, नवी मुंबई पहिल्यांदा नगरपालिका होती, त्यानंतर महानगरपालिका झाली. आज तेथे ८

श्री. जयंत प्र. पाटील ....

महानगरपालिका झाल्या आहेत. ठाणे, उल्हासनगर, कल्याण, पनवेल अशा महानगरपालिका आहेत. आजुबाजूला एवढ्या मोठ्या महानगरपालिका झाल्या आहेत. नागरीकरण मोठ्या प्रमाणात वाढलेले आहे.

सभापती महोदया, मुंबई बाजार समितीला ३००-४०० एकर जागा द्यावी, जेणेकरुन तेथे अद्ययावतपणे बाजार समितीचा व्यवहार चालेल. मी क्रोशियाला गेलो होतो. युरोपमधील तो सगळ्यात गरीब देश आहे. आता तेथे पोलंड, बुडापेस्ट वगैरे आहे. तेथील मच्छी मार्केटमध्ये देखील आलेल्या ग्राहकांना बसण्यासाठी सोफा ठेवला आहे. तेथील भाजी मार्केटमध्ये अद्ययावत एसी आहे. लोकसंख्या कमी आहे. पण आपण त्याच्या १० टक्के तरी आले पाहिजे. अडचण काय आहे ? व्यापाऱ्यांचा लाड कसाही करा. पण बाजार समितीचे अस्तित्व घालवू नये. बाजार समितीचे अस्तित्व गेले तर व्यापारी रिलायन्स हे सर्व लोक ताब्यात घेतील. ही परिस्थिती महत्त्वाची आहे. आपण त्या दृष्टीकोनातून विचार करावा. आपल्याच भागातील माथाडी आहेत. माझे एवढेच म्हणणे आहे की, चांगला विषय आहे. सदर विषय अडीच तासांच्या चर्चेसाठी घेतला पाहिज होता.

सभापती महोदया, सन्मननीय सदस्य श्री. प्रसाद लाड यांचे वजन भाजपमध्ये चांगले आहे. प्रस्ताव येतात. एका विषयावर चर्चा केली तर न्याय मिळेल. रोज अत्याचार वगैरे काही नाही. विरोधी पक्षाच्या प्रस्तावांचे व अंतिम आठवडा प्रस्तावाचे विषय सारखे आहेत. बदलत नाहीत. आपले पण काम आहे. कोणी दिले म्हणून द्यायचे नाही. न्याय देण्याचे काम झाले पाहिजे. विषय मोठा आहे. या विषयावर राज्यातील शेतकऱ्यांचे अर्थकारण बदलू शकते. त्यामुळे व्यापक चर्चा झाली पाहिजे. सन्माननीय सदस्यांनी मांडलेल्या गोष्टी पूरक आहेत. माथाडी जगला पाहिजे, शेतकरी जगला पाहिजे, व्यापारी जगला पाहिजे. एक मोठा व्यापारी येथे काम करणार असेल तर योग्य नाही. मी चर्चेच्या निमित्ताने एवढेच सांगतो की, मला बोलवावे. आम्ही अधिकाऱ्यांशी चर्चा करु. आमचे देखील यामध्ये योगदान आहे. आम्ही काम केले आहे. आपण या विषयाच्या अनुषंगाने आपल्या दालनात एक बैठक घ्यावी. आता

अशुधारित प्रत

श्री. जयंत प्र. पाटील ....

चर्चेत भाग घेणारे किंवा अजून कोणाला घ्यायचे असेल तर त्यांना घ्यावे. व्यापक चर्चा घ्यावी. १० बैठका असतील तेव्हा ही बैठक घेऊ नका. आपण बैठक घेऊन २-३ तास चर्चा घ्यावी. तुम्ही आम्हाला समजावून सांगितले तर फायदा आहे. आमचे मतपरिवर्तन करु शकला तर बरे होईल, एवढीच माझी इच्छा आहे. माननीय श्री. बाळासाहेब पाटील कर्तबगार व स्वच्छ मंत्री आहेत. आमचा तुमच्याकडे पाहण्याचा दृष्टीकोन वेगळा आहे. आपण राज्यातील तमाम माथाडी शेतकऱ्यांना न्याय द्याल अशी अपेक्षा व्यक्त करतो आणि माझे विचार संपवितो.

उप सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी महत्त्वाचे मुद्दे मांडले आहेत. चर्चा दोन दिवस अगोदर आली असती तर ती अडीच तासांच्या चर्चेत कन्व्हर्ट केली असती. आपण पूर्वी असे केले आहे. परंतु थोडा उशीर झाला आहे.

असुधारित प्रत

श्री. प्रसाद लाड (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री. शशिकांत शिंदे यांनी निमय ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चेतून महत्त्वाचा विषय मांडला आहे. मी त्यावर बोलण्यासाठी उभा आहे.

सभापती महोदया, आपण देखील या विषयावर फार गंभीर आहात. केंद्र सरकारने मंजूर केलेल्या कृषी कायद्याचे जसे फायदे आहेत तसे तोटे देखील होते. बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा फायदा घेऊन शेतकऱ्यांच्या मेहनतीवर डल्ला मारु नये अशी भीती काही लोकांनी मांडली. या विधेयकामुळे शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढण्यास मदत होईल असे काही जणांचे मत होते. आपण केंद्र सरकारच्या कायद्याच्या बाबतीत जर बोलायला गेलो तर आपल्याला विधेयकाचे महत्त्वाचे मुद्दे ऐकावे लागतील. या विधेयकामुळे शेतमालाला कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या आवारात जाऊन आंतरराज्य व आंतरजिल्हा विक्री करण्याची मूभा मिळाली होती. इलेक्ट्रॉनिक व्यापाराची तरतूद देखील या विधेयकामध्ये केली होती. राज्य शासनाकडून लावले जाणारे बाजार शुल्क, सेस, कोणत्याही प्रकरचा कर आता रद्द करण्यात आलेला आहे. व्यापारी क्षेत्राच्या बाहेर कोणताही कर आता भरावा लागणार नाही. अर्थ असा की, या विधेयकामुळे ३ महत्त्वाचे फायदे शेतकऱ्यांना होणार होते. एक म्हणजे शेतकऱ्यांची लूटमार थांबणार होती, दुसरे म्हणजे मोठी बाजारपेठ मिळणार होती आणि तिसरे म्हणजे शुल्क भरावे लागणार नव्हते. परंतु काही शेतकरी संघटनांच्या माध्यमातून याला विरोध केला.

सभापती महोदया, देशपातळीवर विरोध झाल्यानंतर हा कायदा रद्द केला. परंतु यामध्ये देशाचे माननीय पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांचा सर्वात मोठा विषय होता की, जीवनावश्यक वस्तुंची दुरुस्ती विधेयक. यामध्ये डाळी, तेलबिया, कांदा-बटाटे, शेतमाल जीवनावश्यक वस्तुंच्या यादीतून वगळण्याची तरतूद आहे. नैसर्गिक आपत्ती व युध्दजन्य परिस्थितीमध्ये अपवाद वगळता साठवणुकीवर बंदी लागू शकणार नाही, या निर्णयामुळे शेती क्षेत्रात थेट परकीय गुंतवणूक येण्यास मदत होईल असे सरकारचे म्हणणे होते. सरकारच्या दाव्यानुसार देशातील ८६ टक्के छोटे, मध्यम शेतकरी यांची बार्गेनिंग पॉवर नसते, अशा शेतकऱ्यांना या तरतुदीमध्ये फायदा होणर होता.

असुधारित प्रत

श्री. प्रसाद लाड ....

शेतकऱ्यांना बाजार समितीमध्ये विविध ठिकाणी खर्च करावा लागतो, तो वाचणार असल्यामुळे जास्त फायदा होईल अशी केंद्र सरकारची भूमिका होती. परंतु हा कायदा रद्द झाल्यानंतर आज सन्माननीय सदस्य श्री. शशिकांत शिंदे यांनी विषय मांडला आहे, त्यामध्ये त्यांचे म्हणणे असे आहे की, या माध्यमातून कृषी उत्पन्न बाजार समितीचा व्यवसाय जातो. आमचे म्हणणे होते की, बाजार समितीमध्ये जाऊन तुम्ही व्यापार करु नका अशी कुठेही कायद्यात तरतूद नव्हती किंवा म्हटले देखील नव्हते. एवढीच तरतूद होती की, बाजार समितीमध्ये जे शुल्क लावले जाते किंबहुना काही मूठभर व्यापाऱ्यांच्या माध्यमातून लूट केली जाते ती थांबावी, शेतकरी थेट ग्राहकाला माल विकू शकेल आणि त्यातून दोघांचा फायदा होईल.

सभापती महोदया, पंजाब, हरयाणा येथे यासाठी खूप मोठा विरोध केला. कारण तेथील सरकारमधील धोरणे पाहिली तर दिसेल की, बाजार समिती खरेदी व विक्री यांच्या माध्यमातून काही मूठभर नेतृत्वातील सत्ताधाऱ्यांचे व विरोधकांचे संगनमत होऊन त्यातून त्या बाजार समित्या चालविल्या जातात. त्यामधून खूप मोठा भ्रष्टाचर होऊन शेतकरी शेतकरीच राहिला आणि नेतृत्व करणारे मूठभर लोक श्रीमंत झाले. त्यामुळे त्यांनी प्रचंड प्रमाणात त्याचा विरोध केला. मला एक गोष्ट सांगताना आनंद वाटत आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. शशिकांत शिंदे देखील त्या कार्यक्रमाला एकदा आले होते. आम्ही मुंबईमध्ये आठवडी बाजार सुरु केले. मुंबईत त्यावेळी आपण एकत्र होतो. माननीय श्री. देवेंद्र फडणवीस यांच्या माध्यमातून विधानभवनच्या आवारात एक आठवडी बाजार केला होता.

नंतर श्री. खर्चे ....

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड....

पणनच्या माध्यमातून आठवडी बाजार सुरु केला. पणनचा आठवडी बाजार कितपत चालेल याबाबत माझ्या मनात शंका होती. मी व सन्माननीय सदस्य ॲड.आशिष शेलार आम्ही दोघांनी मिळून मुंबईत आठवडी बाजाराचे जाळे पसरविले. मुंबईत आज १३ आठवडी बाजार मी मुंबई अभियान व समर्थ शेतकरी गट यांच्या माध्यमातून चालविले जात आहेत. समर्थ शेतकरी गटात माननीय उप सभापती यांच्या विभागातील तरुण मुले काम करतात. त्याचा उल्लेख माननीय पंतप्रधान यांनी त्यांच्या मन की बात या कार्यक्रमात केला होता. मंत्री महोदय आपण आश्चर्यचकीत व्हाला की, १३ आठवडी बाजाराच्या माध्यमातून आतापर्यंत ८८ कोटी रुपयांची उलाढाल ग्रामीण भागातील तरुण शेतकऱ्यांना करुन दिली आहे. कालांतराने माझ्या लक्षात आले की, आठवडी बाजाराच्या माध्यमातून मुंबईतील तरुण बेरोजगारांना आपण काम देऊ शकतो. त्यासाठी २५ चालते फिरते शेतकरी आठवडी बाजार आम्ही बनविले. छोट्या टाटा एक्स व महिंद्रा कंपनीच्या गाड्या घेऊन त्यामध्ये पुणे, सातारा, सांगली व नाशिक येथून शेतकरी भाजीपाला घेऊन येत होता तो मुंबईतील बेरोजगार तरुणांबरोबर जाऊन वेगवेगळ्या कॉलनीत माल विकायला सुरुवात केली. कोरोना काळात आठवडी बाजार व फिरत्या शेतकरी आठवडी बाजारामुळे मुंबई व ठाणे शहरातील लोकांना भाजीपाला व इतर माल मिळाला. ही बाब सन्माननीय सदस्य श्री. शशिकांत शिंदे मान्य करीत आहेत. कांदिवली, बोरिवली पासून नागपाड्यापर्यंत मुंबईच्या बाहेरुन आलेले काही लोक अनधिकृतपणे रस्त्यावर भाजीपाला विकतात. महानगरपालिकेकडे आम्ही सातत्याने पत्र व्यवहार केला. माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस त्यावेळी मुख्यमंत्री होते. त्यावेळी तसे आदेश पारीत करुन महानगरपालिकेला पाठविले. मुंबईतील तरुण बरोजगार मुले मुंबईत व्यवसाय करु इच्छितात किंवा ग्रामीण भागातील तरुण मुले मुंबईत येऊन आठवडी बाजार व शेतकरी फिरता आठवडी बाजार करतात त्यांना मुंबईत अधिकृतपणे धंदा व्यवसाय करण्याचे लायसन्स द्यावे अशी माझी विनंती होती. मला वाटते आता महानगरपालिकेच्या शेवटच्या बैठकीत चालत्या फिरत्या खाऊंच्या गाड्यांना परवानगी दिली. असे करताना शेतकऱ्यांवर अन्याय का करण्यात येतो.

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड...

सभापती महोदया, माझी आपणाकडे विनंती आहे की, आपल्या भागातील हे सर्व शेतकरी असल्यामुळे तसे निर्देश सरकारला व आता महानगरपालिकेत प्रशासक आहेत त्यांना द्यावेत. मुंबईत येणारा ग्रामीण भागातील मराठी तरुण व्यवसाय करु शकेल व मुंबईतील तरुण मुंबई व ठाण्यात व्यवसाय करु शकेल. सन्माननीय सदस्य श्री.रविंद्र फाटक यांनी ठाणे शहरात शेतकरी आठवडी बाजार सुरु केला आहे. मुंबई, ठाणे व नवी मुंबई परिसरातील तरुणांना काम मिळेल याची मला खात्री आहे.

सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी माथाडी कामगार कायद्याबाबत भाष्य केले आहे. माजी मुख्यमंत्री व विरोधी पक्ष नेत्यांनी फेक माथाडी कामगारांबाबत काल विधानसभेत मुद्दा मांडला होता. माथाडी कायदा व बोर्डाबाबत मी सन्माननीय सदस्यांना काही सांगण्याची गरज नाही. कष्टकरी कामगारांना संघटित करुन स्व.अण्णासाहेब पाटील यांनी ऐतिहासिक माथाडी चळवळ उभी केली. अधिनियम १९६९ नुसार हा कायदा करण्यात आला व १५ जून १९६९ रोजी कायदा अंमलात आला. यामध्ये माथाड्यांसाठी ३० ते ४३ टक्के लेव्ही आकारली जाते. यामध्ये भविष्य निर्वाह निधी, बोनस, प्रशासकीय खर्च, घरभाडे भत्ता, भरपगारी रजा, कल्याण कामगार निधी, ग्रॅज्युएटी, अपघात नुकसान, रजेचा पगार, प्रवास भत्ता व वैद्यकीय सेवा या सर्वांचा फायदा माननीय स्व.अण्णासाहेब पाटील यांनी मिळवून दिला. हे करीत असताना मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणून देतो की, मुंबई, पुणे व आजुबाजूच्या परिसरात फेक माथाडी कामगारांची व दहशतवादी अंडरवर्ल्ड टोळ्यांनी यामध्ये घुसखोरी केली आहे. घुसखोरीच्या माध्यमातून माथाडी कामगारांकडे काही बिल्ले आहेत. माथाडी कामगार नेते श्री.नरेंद्र पाटील, श्री.शशिकांत शिंदे व बाबा आढाव यांच्या नेतृत्वात जे काम करतात त्यांना काम करायला मिळत नाही. ज्यांचे अंडरवर्ल्डशी संबंध आहेत असे लोक वेगवेगळ्या माध्यमातून बाजार पेठेला, मॉल्सना व वेगवेगळ्या व्यायसायिकांना दमदाटी करुन माथाडींच्या नवीन संघटना तयार करण्यात येत असून अशा संघटना काम न करता व्यापाऱ्यांकडून पैसा घेत आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांना माहिती

श्री.प्रसाद लाड...

असेल की, गेल्या आठवड्यात एका माथाडी कामगार नेत्याचा खून झाला. त्यामध्ये अशा प्रकारे फेक पध्दतीने काम करणारी लोक होती. याबाबत कोणतीही चौकशी होत नाही. कदाचित तो कार्यकर्ता सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांच्या संघटनेचा असावा अशी माझी माहिती आहे. ज्या कार्यकर्त्याचा खून झाला त्याचा खून फेक माथाडींच्या नेत्यांकडून करण्यात आला. कारण त्याबाबत त्यांनी आवाज उठविला होता. या विषयाबाबत गृह मंत्री महोदयांनी एक बैठक घेतली पाहिजे. फेक माथाडीबाबत जे लोक काम करीत आहेत त्यांच्यावर वचक बसायला पाहिजे. माथाडी मंडळाची स्थापन काँग्रेसच्या कारकीर्दीत झाली. त्या पक्षाने त्यांना जोपासले व मोठे केले. माननीय श्री.शरद पवार यांनी व स्व.बाळासाहेब ठाकरे यांनी माथाडी कामगारांवर प्रेम केले. माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस यांच्या काळात माथाडी कामगारांना न्याय देण्याचा प्रयत्न केला. या सरकारच्या काळात फेक माथाडी लोकांचा अंडरवर्ल्डच्या माध्यमातून शिरकाव झाला तो थांबायचा असेल व खऱ्या माथाडी कामगारांना न्याय द्यायचा असेल तर याबाबत गृह मंत्री महोदयांनी निवेदन करावे. माननीय गृह मंत्री श्री. दिलीप वळसे पाटील हे चांगले नेते आहेत. त्यांनी निवेदन करुन माथाडी कामगारांना न्याय देताना अशा प्रकारे फेक संस्था व फेक माथाडी कामगार मिळाले तर त्यांना मोका लावण्याचे काम करावे इतकी विनंती करतो व मला बोलण्याची संधी दिली त्याबाबत मी आपले आभार मानतो व माझे भाषण संपवितो. धन्यवाद.

उप सभापती : प्रत्येकांना बोलण्याचा अधिकार आहे हे खरे आहे, हळूहळू सभागृहात प्रथा पडत चालली की, १० मिनिटे बोलायचेच असे करता येत नाही. प्रत्येक आयुधांना वेळेच्या मर्यादा आहेत.

श्री.नरेंद्र दराडे (नाशिक स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदया, नियम ९७ अन्वये सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी अल्पकालीन चर्चा उपस्थित केली आहे त्यावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदया, केंद्र शासनाने तीन कृषी कायदे केले होते त्या विरोधात अनेक आंदोलने झाली होती. त्यासाठी अनेक शेतकऱ्यांनी बलिदान दिले. महाराष्ट्रातील हे तीन कृषी कायदे रद्द करण्यात येतील काय ? राज्यातील बाजार समितीमधील कामगार, व्यापारी व इतर घटकांना न्याय देण्यात येईल काय ? मंत्री महोदयांना माझी विनंती आहे की, खाजगी बाजार समित्यांमध्ये ज्या अटी घातल्या त्या शिथील कराव्यात. येवला येथील बाजार समितीवर प्रशासक नियुक्त केला आहे. प्रशासक हा अधिकारी असतो. त्यामुळे शेतकऱ्यांवर अन्याय होतो. त्यामुळे मार्केट व्यवस्थित चालविले जात नाही. त्यासाठी बाजार समित्यांच्या निवडणुका घेण्यात येतील काय ? मंत्री महोदयांना मी विनंती करतो की, बाजार समित्यांना उप बाजार समित्या जोडण्यात आल्या आहेत. बाजार समित्यांना जागा मिळत नाहीत म्हणून उप बाजार समित्यांना मुख्य बाजार समिती करण्यात यावी. बाजार समितीबाबत सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील यांनी सांगितले आहे. पूर्वीच्या काळी भरपूर जागा होत्या. हल्ली बाजार समित्यांना जागा मिळत नाही. बाजार समित्यांच्या काही जागा खरेदी करण्यात आल्या आहेत त्यांच्यावर कारवाई करण्यात येईल काय ?

असुधारित प्रत

श्री.अरुण लाड (पुणे विभाग पदवीधर) : सभापती महोदया, नियम ९७ अन्वये सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी अल्पकालीन चर्चा उपस्थित केली आहे त्यावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदया, केंद्राने लादलेले काळे कायदे आंदोलन करुन रद्द झाले.त्याबाबत महाविकास आघाडी शासनाने चांगली भूमिका घेतली. हे कायदे रद्द होत असताना पंजाब, राजस्थान व हरियाणा येथील शेतकऱ्यांना दिल्लीच्या बॉर्डेरवर एक वर्षे जाऊन बसावे लागले. उन्हात व पावसात राहूटी बांधून त्यांना आंदोलन करावे लागले. बायका व मुलांसह तेथे ते थांबले होते. आंदोलनामुळे हे कायदे रद्द झाले आहेत. देश स्वातंत्र झाला तेव्हा देशाची लोकसंख्या ३३ कोटी होती व आज ७५ वर्षानंतर देशाची लोकसंख्या १३३ कोटी आहे. जमीन वाढली नसून जमिनीचे तुकडे झाले आहेत. त्यामुळे शेतकऱ्यांच्या मुलांना काहीही मिळाले नाही. शेतकरी टीकला पाहिजे त्यासाठी शेतीमालाला योग्य भाव मिळाला पाहिजे. अशी सर्वांची भावना आहे. आज शासनाने चांगले धोरण राबविल्यामुळे शेतीवर कुटुंबे राबत आहेत. परंतु शेती मालाला चांगले भाव मिळत नसल्यामुळे शेतकऱ्यांची मुले शेती करीत नसून ते पळ काढत आहेत. शेती करावी म्हणून त्यांनी पिकविलेल्या मालाला योग्य भाव मिळाला पाहिजे. अनेक देशात शेतमाल मार्केटमध्ये नेतांना वाहतूक खर्च देण्यात येतो. त्यामुळे आपल्या देशात वाहतूक खर्च शेतकऱ्यांना मिळाला तर त्याचा त्यांना फायदा होईल.

या नंतर श्री.बोरले...

असुधारित

श्री.अरुण लाड.........

भारत कृषी प्रधान देश आहे. आपण ६५ टक्के तेलाची आयात करतो. आपला देश कृषी प्रधान असताना तेल बियांचे मोठ्या प्रमाणावर उत्पादन का होत नाही ? तेलाच्या किंमती वाढलेल्या आहेत. शासनाने आयातीवरील ड्युटी कमी केल्यामुळे तेलाच्या किंमती काही दिवस कमी झाल्या होत्या. ज्या देशातून तेलाची आयात केली जाते त्या देशांनी भारत देशाला मोठ्या प्रमाणावर तेल लागते हे ओळखले आणि त्यांनी तेलाच्या किंमतीमध्ये वाढ केली. परंतु असे होता कामा नये. देशाची धोरण फिक्स असली पाहिजेत. देशात तेल बियांच्या उत्पादनात वाढ झाली पाहिजे. देशात तेलाची कमतरता भासता कामा नये. भारतात मोठ्या प्रमाणावर शेती आहे. परंतु आपण शेतीकडे लक्ष न दिल्यामुळे त्याचा फायदा होत नाही. अदानी, अंबानी यांनी कॉर्पोरेट शेती करता येते हे लक्षात घेऊन शेत मालाची साठवणूक करण्यासाठी मोठ्मोठी गोडाऊन्स तयार केलेली आहेत.

सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी सांगितल्याप्रमाणे शेतकरी कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये माल घेऊन जातो. व्यापारी बैठक घेऊन शेत मालाला किती किंमत द्यायची हे ठरवितात. त्यामुळे शेतकऱ्यांना शेत माल नको त्या भावाने विकावा लागतो. शेतकऱ्याला मालाची योग्य किंमत मिळाली नाही तर तो माल परत आणू शकत नाही. कारण त्याला वाहतुकीचा खर्च परवडत नाही. शेतकऱ्याला नाईलाजास्तव कमी किंमतीत माल विकावा लागतो यासाठी आळा बसला पाहिजे. हमी भाव मिळत नसल्यामुळे शेतकऱ्यांसमोर अडचणी निर्माण होतात. शेत मालाला योग्य भाव, हमी भाव मिळाला पाहिजे. शेतीतून फायदा झाला तर शेतकरी शेती करतील. शेतकऱ्यांनी शेती केली नाही तर अन्न, धान्याचे उत्पादन होणार नाही. शेतकऱ्यांच्या मुलांना योग्य शिक्षण मिळत नाही, नोकऱ्या मिळत नाहीत. शेत मालाला हमी भाव मिळाला पाहिजे, शेतकऱ्यांनी शेती करावी अशी परिस्थिती निर्माण झाली पाहिजे, अशी विनंती करुन मी वेळेअभावी माझे दोन शब्द संपवितो.

असुधारित प्रत

डॉ.सुधीर तांबे (नाशिक विभाग पदवीधर) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी नियम ९७ अन्वये उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदया, शेतकऱ्यांवर अनेक संकटे येतात. नैसर्गिक संकटे, सरकारी धोरणांची संकटे असतात. केंद्र शासनाकडून आयात व निर्यात संदर्भात धोरणे स्वीकारली जातात. शेत मालाला भाव चांगला असेल तर आयात किंवा निर्यात बंदी केली जाते. शेतकरी शेत मालाचे उत्पादन करतो. परंतु त्या मालाचे पणन करणे, मार्केटिंग करणे महत्वाचे असते आणि त्यासाठी असंख्य अडचणी येतात. त्यासाठी शासनाने कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची निर्मिती केली. जेणे करुन शेतकऱ्यांची फसवणूक होणार नाही. परंतु आज काय परिस्थिती आहे ? सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड सभागृहात उपस्थित नाहीत. त्यांनी केंद्र शासनाच्या तीन कायद्यांचा उल्लेख केला. स्वातंत्र्यानंतर देशात अभुतपूर्व आंदोलन झाले. शेतकरी दीड वर्षांपासून आंदोलन करीत होते. विविध लोकांनी जो अंदाज वर्तविला त्यानुसार आंदोलनात जवळपास ७०० शेतकऱ्यांचे बळी गेले. खरे म्हणजे लोकशाहीतील सर्वोच्च नेता किती दुराग्रहीपणे वागू शकतो याचे हे मूर्तीमंत उदाहरण आहे. तत्कालीन पंतप्रधान डॉ.मनमोहन सिंग यांच्या काळात भूमी अधीग्रहण कायदा करण्यात आला होता. परंतु माननीय श्री.नरेंद्र मोदी साहेब पंतप्रधान झाल्यानंतर त्यांनी तो कायदा रद्द करण्याचा प्रयत्न केला. भूमी अधिग्रहण कायद्यामुळे शेतकऱ्यांच्या जमिनीला योग्य मोबदला मिळत होता. त्यांनी तीन वेळा तो कायदा रद्द करण्याचा प्रयत्न केला. मी सांगू इच्छितो की, जे कायदे केले जातात ते शेतकऱ्यांच्या विरोधी असतात. आपल्या देशातच नाही तर जगातील कोणत्याही देशात शेतकऱ्यांचे शोषण केल्याशिवाय प्रगती होत नाही, अशी अवस्था आहे. शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर शोषण सुरु आहे. या निमित्ताने मला एकच विषय मांडावयाचा आहे. आपण शेतकऱ्यांचा माल थेट ग्राहकांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी व्यवस्था निर्माण करणार आहोत काय ? सहकारी माध्यमातून हे व्हावयास पाहिजे. त्यासाठी सहकार विभागाने, पणन विभागाने पुढाकार घेतला पाहिजे. निम सरकारी म्हणजे एनडीडीबी

असुधारित प्रत

डॉ.सुधीर तांबे.......

प्रमाणे मॉडेल विकसित केले तर शेतकऱ्यांचा माल थेट ग्राहकांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी मदत होईल. त्यामुळे शेतकऱ्यांच्या मालाला किंमान २५ ते ३० टक्के अधिक भाव मिळू शकतो.

सभापती महोदया, शेतकऱ्यांची व्यापाऱ्यांकडून मोठ्या प्रमाणावर फसवणूक होते. मी परवा नाशिक तालुक्यातील एका गावात गेलो होतो. टोमॅटो खरेदी करणाऱ्या व्यापाऱ्याने तेथील लोकांची फसवणूक केलेली आहे. आपण संपूर्ण परिसराचा विचार केला तर त्या व्यापाऱ्याने लाखो शेतकऱ्यांची फसवणूक केलेली आहे. आपण एखादी सिस्टीम तयार करु शकतो काय, त्यांची बँक गॅरंटी घेऊ शकतो काय, व्यापाऱ्यांना लायसन देण्याची पद्धत सुरु करु शकतो काय याबाबत विचार करण्याची आवश्यकता आहे. जे कायदे अस्तित्वात आहेत त्यांची नीट अंमलबजावणी होत नाही. माझ्या मतदारसंघातील शेतकऱ्यांची कोट्यवधी सुरपयांची फसवणूक झालेली आहे. शेतकऱ्यांची फसवणूक होणार नाही यासाठी कठोर उपायोजना केल्या पाहिजेत, कायद्याची कठोर अंमलबजावणी झाली पाहिजे.

सभापती महोदया, शेतकरी कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये माल आणतो. प्रत्येक कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये विशेषत: नाशिक किंवा जेथे भाजीपाल्याची विक्री होते तेथे कोल्ड स्टोअरेज आणि प्रिकुलींग सेंटर निर्माण करणे आवश्यक आहेत. शासनाला निसर्गाच्या लहरीपणामुळे प्रत्येक वर्षी शेतकऱ्यांना हजारो कोटी रुपयांची मदत द्यावी लागते. निसर्ग व काही सरकारी धोरणे आपल्या हातात नसतात. ग्राहकांना माल स्वस्त मिळाला पाहिजे यासाठी हरकत नाही. परंतु आपल्या देशात शेतकऱ्यांच्या खिशातून ग्राहकांना स्वस्त माल देण्याचा प्रयोग असल्यामुळे शेतकऱ्यांवर अन्याय होतो. शेत मालाला योग्य भाव मिळावा यासाठी पणन विभागाने योग्य तो निर्णय घ्यावा, अशी विनंती करुन मी वेळेअभावी माझे दोन शब्द संपवितो.

असुधारित प्रत

श्री.सुरेश धस (उस्मानाबाद, बीड, लातूर स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी नियम ९७ अन्वये उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदया, पणन विभागाने थेट लायसन देण्याची पद्धत सुरु केलेली आहे. आपण मार्केट कमिटीत १५, २०, २५, १०० लायसन देतो. शंभर पेक्षा जास्त लायसन दिले जातात. परंतु पणन कायद्यानुसार थेट एकच लायसन दिले जात असल्यामुळे मार्केट कमिटीमधील शंभर व्यापारी अफेक्टेड होतात. पणन विभागाच्या माध्यमातून जे थेट लायसन दिले जाते ते थांबविण्यात यावे. मंत्री महोदय या संदर्भात उत्तर देतील, अशी अपेक्षा व्यक्त करुन माझे दोन शब्द संपवितो.

असुधारित प्रत

श्री.सदाभाऊ खोत (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी नियम ९७ अन्वये उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदया, सन २००५ मध्ये आपण कॉन्ट्रॅक्ट फार्मिंग कायदा केला. माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस यांचे सरकार सत्तेवर आल्यानंतर अडत नियमन मुक्त व भाजीपाला, फळे नियमन मुक्त कायदा करण्यात आला. शेतकऱ्यांना त्यांच्या मालाची थेट विक्री करता आली पाहिजे, व्यापाऱ्यांना माल देता आला पाहिजे, व्यापाऱ्यांनी शेतकऱ्यांच्या बांधावर जाऊन शेत मालाची खरेदी करावी ही त्यामागील भूमिका होती. म्हणून संत शिरोमणी सावता माळी आठवडी बाजार योजना सुरु करण्यात आली आणि मंत्रालयाच्या शेजारी आठवडी बाजार सुरु झाला. आपला शेत माल आपण कोठे विकावा हा अधिकार सर्वांना आहे. आपण किराना दुकानात वाईन विक्रीसाठी परवानगी देता. परंतु शेतकऱ्यांनी थेट माल विकता कामा नये, ग्राहकांना देता कामा नये. शेतकऱ्यांनी मार्केट कमिटीतच शेत माल विकला पाहिजे हा अट्टाहास का ? आम्हाला परवडत असेल तर आम्ही मार्केट कमिटीमध्ये मालाची विक्री करु, स्वत: मालाची विक्री करु. परंतु शासनाला शेतकऱ्यांना गुलाम बनवायचे आहे, त्यांच्या पायात बेड्या घालायच्या आहेत. कारण मार्केट कमिट्या तुमच्या ताब्यात आहेत. मग शेतकरी मार्केट कमिट्या जगविकण्यासाठी जन्माला आलेला आहे काय, शेतकरी मार्केट कमिटीमधील जे वळू आहेत त्यांना पोसण्यासाठी जन्माला आलेला आहे काय ? शेतकऱ्यांना शेत मालाची कोठेही विक्री करण्याचा अधिकार मिळाला पाहिजे. आम्ही कोठेही शेत मालाची विक्री करु. आम्हाला वाटले तर आम्ही शेत मालाची मार्केट कमिटीमध्ये विक्री करु, ग्राहकांना देऊ किंवा नियात करु. शासनाने भाजीपाला नियमन मुक्त धोरण काढण्याचा प्रयत्न केला तर राज्यातील शेतकरी त्यासाठी निश्तिपणे विरोध करतील.

यानंतर श्री.सांगळे.....

असुधारित प्रत

श्री.सदाभाऊ खोत....

सभापती महोदया, माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांनी देशात कृषी कायदे आणले. सदर कायद्यांना देशातील दोन राज्यांनी विरोध केला. तसेच उत्तर प्रदेशमध्ये निवडणूक झाली. त्यात उत्तर प्रदेशमधील शेतकऱ्यांनी सदर कृषी कायद्यांना पाठिंबा असल्याची बाब मतदानातून दाखवून दिली आहे. सन्माननीय सदस्यांनी दिल्लीमधील आंदोलनात अनेक माणसे मेल्यासंबंधी उल्लेख केला होता. सभापती महोदय, सदर माणसे गोळीबारात मयत झालेली आहेत, ती माणसे शासनाने मारलेली नाहीत. परंतु राज्यातील शेतकरी आंदोलनामध्ये ३७ पेक्षा जास्त शेतकरी हुतात्मे झालेले आहेत. या सर्व गोष्टींचा विचार करता शासनाने शेतकऱ्यांची भूमिका निश्चितपणे जाणून घ्यावी. तसेच तुम्ही शेतकऱ्यांच्या अन्नामध्ये माती कालवल्यास राज्यातील शेतकरी तुम्हाला माफ केल्याशिवाय राहणार नाही. एवढे बोलून मी माझे दोन शब्द पूर्ण करतो.

असुधारित

श्री.बाळासाहेब पाटील (सहकार मंत्री) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी नियम ९७ अन्वये उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेत सन्माननीय सदस्य सर्वश्री जयंत प्र.पाटील, प्रसाद लाड, नरेंद्र दराडे, अरुण लाड, सुरेश धस, सदाभाऊ खोत तसेच डॉ.सुधीर तांबे यांनी आपापले विचार व्यक्त केलेले आहेत.

सभापती महोदया, राज्यात १९६०-६१ पासून पणन कायदा सुरु आहे. राज्यातील शेतकऱ्यांचा माल विक्रीसाठी येत असताना त्याकरिता हक्काची बाजारपेठ असली पाहिजे. तसेच तेथे शेतकऱ्यांच्या मालाला योग्य भाव मिळाला पाहिजे. शेतकऱ्यांच्या मालाला योग्य व चांगला भाव मिळत असताना त्याबाबतची विश्वासार्हता राहिली पाहिजे. त्या काळात शासनाने शेतकऱ्यांसमवेत अनेक लोकांकडून जमिनी ताब्यात घेतल्या व तेथे मार्केट समित्यांची स्थापना करण्यात आली. राज्यात काही अपवादात्मक मार्केट समित्या वगळल्यास सर्व मार्केट समित्या अतिशय चांगल्या प्रकारे कामे करीत आहेत. मार्केट समित्यांमध्ये सोयाबीन, तूर, मुग विशेषत: कापूस व भाजीपाल्याची खरेदी मोठया प्रमाणात केली जाते. त्यामुळे शेतकऱ्यांना निश्चितपणे न्याय मिळत आहे. या संदर्भात मुंबई एपीएमसीचा विषय येत आहे. मुंबई एपीएमसीमध्ये राज्याच्या कानाकोपऱ्यातून तसेच परराज्यातून मोठया प्रमाणात माल येत असतो. मुंबई परिसरात ८ महापालिका आहेत. त्या सर्व ठिकाणी माल पोहोचविण्याचे काम मार्केट समितीच्या माध्यमातून सुरु असते. क्रॉफर्ड मार्केट परिसरात ही मार्केट समिती होती. तेथे येण्यासाठी लागणारा वेळ तसेच जागेची अडचण लक्षात घेता नवी मुंबई परिसरात मार्केट मार्केट समितीची स्थापना करण्यात आली. सुरुवातीला व्यापारी तसेच माथाडी लोकांनी पुढाकार घेतला व तेथे काम करण्यासाठी गेले. व्यापाऱ्यांना अशी शंका होती की, आपण मुंबईमधून तेथे गेल्यानंतर आपला व्यवसाय चांगल्या प्रकारे होऊ शकणार नाही. परंतु तेथे त्यांचा व्यवसाय मोठया प्रमाणात वाढला. विशेषत: राज्यातील ग्रामीण भागातील तरुण मंडळी असो, तेथे त्यांना रोजगार व शिक्षणाचा अभाव होता. अशा प्रकारची तरुण मंडळी मुंबईत येऊन माथाडीची कामे करु लागली. अण्णासाहेब पाटील यांनी माथाडी लोकांना समाजात प्रतिष्ठा देण्याचे काम केले. त्याकरिता स्वर्गीय यशवंतराव चव्हाण यांनी त्यांच्या विचाराला सातत्याने पाठबळ दिले. तसेच माननीय श्री.शरदचंद्र

श्री.बाळासाहेब पाटील ...

पवार साहेब नेहमी माथाडी लोक व त्यांच्या संघटनेमागे उभे राहिले. त्यामुळे माथाडी लोकांना राज्यात सन्मानाची वागणूक मिळत आहे. माथाडी लोक पहाटे उठून कष्ट करीत असतात. शेतकऱ्यांचा माल उचलून दुसऱ्या ठिकाणी भरण्याचे ते काम करीत असतात. त्यांच्या संदर्भातील काही प्रश्न सातत्याने समोर येत असतात. करोना काळात बाजार समित्यांमध्ये येणाऱ्या वाहनांची आवक कमी झाली होती. केंद्र शासनाने कायदा केला आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.सदाभाऊ खोत यांनी सांगितले की, आपला माल कोठे विकायचा, याबाबत शेतकऱ्यांना अधिकार असला पाहिजे. ही बाब मला देखील पटत आहे. शेतकऱ्यांना स्वत:चा माल कोणत्याही ठिकाणी विकण्याची मुभा असली पाहिजे. सन्माननीय सदस्य डॉ.सुधीर तांबे यांनी जो उल्लेख केला, ती वस्तुस्थिती आहे. एखादा व्यक्ती मोबाईल घेऊन घेतो, शेतकऱ्यांच्या बांधावर जातो, तेथे चांगल्याप्रकारे हिंदीमध्ये बोलतो. तसेच तो शेतकऱ्यांकडून बांधावर द्राक्षे, टॉमेटो खरेदी करतो. त्यांच्याकडून शेतकऱ्यांना पहिली बिले नियमितपणे दिली जातात. परंतु त्यानंतर शेतकऱ्यांची फसवणूक केली जाते. परंतु शेतकऱ्यांनी मार्केट कमिटीमध्ये आपला माल दिल्यास असे प्रकार घडण्याची शक्यता १-२ टक्के आहे.

श्री.भाई गिरकर : सभापती महोदया, अनेक मार्केट कमिटया शेतकऱ्यांच्या मालाला अगोदर चांगला भाव देतात. परंतु तेथेही नंतर शेतकऱ्यांच्या मालाला अतिशय कमी दर मिळतो ही वस्तुस्थिती आहे.

श्री.बाळासाहेब पाटील : सभापती महोदया, आपण सांगत आहात तो वेगळा प्रकार आहे. कोल्हापूर येथे गुळाच्या एका नगाला अमुक दर दिला जातो. त्याप्रमाणे आंब्याच्या पेटीचे पुजन होते व त्यानंतर दर ठरतो. लोकांना वाटते की, हा दर खूप आहे. परंतु मुळात तेवढा दर मिळत नसतो. मार्केट समितीच्या परिसरात एखादी फसवणुकीची घटना घडल्यास त्याकरिता मार्केट समिती, पणन यंत्रणा कार्यरत आहेत. त्यामुळे मार्केट समित्यांमध्ये शेतकऱ्यांना चांगला मोबदला मिळू शकतो. महाविकास आघाडी सत्तेवर आल्यानंतर करोना काळात लॉकडाऊन जाहीर

असुधारित

श्री.बाळासाहेब पाटील ...

केल्यामुळे निर्बंध लागू करण्यात आले. त्या परिस्थितीत शेतकऱ्यांची कामे सुरु राहिली पाहिजे, महाराष्ट्रातील सर्व गावांमधील ग्राहकाला त्याच्या घराच्या ठिकाणी भाजीपाला मिळाला पाहिजे हा मूळ उद्देश होता. माननीय श्री.शरदचंद्र पवार यांनी माझ्यावर पणन खात्याची जबाबदारी दिली. त्यांनी मला फोन करुन सांगितले की, शेतकऱ्यांच्या मालाचा तोडा झाल्याशिवाय पुढील पीक येणार नाही. तसेच मार्केट समिती सुरु राहिली नाही तर ग्राहकांच्या मनात प्रचंड असंतोष निर्माण होईल. त्यामुळे आम्ही धाडस करुन मार्केट समितीचे पदाधिकारी, अधिकारी व माथाडी असो, आम्ही त्यांना सदरहु कामे करण्यासाठी प्रवृत्त केले. तेव्हा आपल्यामधील काही जण निघून गेले. अशा प्रकारे ग्रामीण भागातील शेतकऱ्यांचा माल मुंबई, पुण्यासारख्या ठिकाणी आला व तो ग्राहकांपर्यंत पोहोचविण्या आला. काही सन्माननीय सदस्यांनी नवी मुंबईला मार्केट समिती गेली तेव्हा आजूबाजुला लोकवस्ती नव्हती असे सांगितले. परंतु आता तेथे आजूबाजुला मोठया प्रमाणात लोकवस्त्या वाढल्या आहेत. तसेच पुण्यामध्ये घडले. पुण्यामध्ये पूर्वी बुलटेकडी भागात बाहेरच्या ठिकाणी मार्केट कमिटी होती. आता ती मध्यवर्ती ठिकाणी आली आहे. करोना काळात आमच्यावर बंधने असल्यामुळे तसेच अनेक लहान व्यापारी तेथून माल खरेदी घेऊन जातात. तेव्हा पोलिसांची काही अडचण येत नव्हती. परंतु तेथे मोठया प्रमाणात ग्राहक माल खरेदी करण्यासाठी येऊ लागले. त्यामुळे तेथे गर्दी होऊ लागली. परिणामी कायदा व सुव्यवस्थेचा प्रश्न निर्माण झाला. मुंबई आणि परिसरात पणन मंडळाच्या वतीने आम्ही महानगरपालिकेला विनंती केली की, आम्हाला मार्केट कमिटीकरिता जागा द्यावी. आता करोनाचा प्रार्दुभाव कमी झाल्यामुळे तेथे मार्केट राहिले आहे. त्यामुळे तेथे काही प्रश्न निश्चितपणे निर्माण झालेले आहेत. परराज्यातून काही दलाल येऊन तेथून माल घेऊन जातात. त्यामुळे माथाडींच्या बाबतीत काही प्रश्न निर्माण होत आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी उल्लेख केल्याप्रमाणे काही ठिकाणी माथाडींचे काम कमी झालेले आहे. केंद्राने केलेले कृषी कायदे देशातील शेतकऱ्यांवर लादण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. या संदर्भात दोन राज्यांतील शेतकऱ्यांनी आंदोलने केलेली असली तरी देशातील सर्व शेतकऱ्यांची

असुधारित प्रत

श्री.बाळासाहेब पाटील ...

अशी भावना होती की, केंद्र शासनाने आमच्यावर सदर निर्बंध टाकू नयेत. शेतकऱ्यांनी त्या कायद्यासंदर्भात मोठे आंदोलन केल्यामुळे माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांना सदर कायदे मागे घ्यावे लागले. दरम्यानच्या काळात राज्यात सदर कायद्यासंबंधी चर्चा सुरु झाली होती.

यानंतर श्री.गागरे ....

असुधारित प्रत

श्री.बाळासाहेब पाटील .....

केंद्र सरकारने केलेला कायदा काय आहे, याचा राज्याने अभ्यास करणे आवश्यक होते. मुख्यमंत्री महोदयांनी पुढाकार घेतला, राज्यातील सर्व शेतकरी संघटना, शेतकऱ्यांचे प्रतिनिधी, व्यापाऱ्यांना बोलावले व त्यांचे मुद्दे विचारले. काही संघटनांनी सांगितले की, कायदा मांडण्यापूर्वी पब्लिश करावा. त्याप्रमाणे कायदा पब्लिश केला. पंतप्रधान महोदयांनी तीन कृषी विधेयके मागे घेतल्याचे जाहीर केले. त्यामुळे राज्यातील प्रस्तावित कायदाही रद्द करण्यात आला. आज बऱ्याच ठिकाणी या कायद्याची चर्चा होत असते. बाजार, व्यापार वाढला पाहिजे याकरीता पनवेलला असलेल्या जागेची प्रामुख्याने चर्चा होते. मुंबई व नवीन मुंबईमध्ये जागेची अडचण येत आहे, सन्माननीय सदस्यांनी केलेली सूचना रास्त आहे. आपण नियमनमुक्ती करीत असताना शासनाने कमी दराने व्यापाऱ्यांना जागा दिलेल्या आहेत. मग त्यांनी ज्या मालाची खरेदी विक्री होईल त्यासाठी सेस दिला पाहिजे. शासनाने तुम्हाला सुरक्षा, स्वच्छता करुन दिली, पाण्याची सुविधा दिली. आमच्या जागेच्या माध्यमातून याचा आपण वापर करीत आहात. त्यामुळे त्यास सेस असणे आवश्यक आहे. बांधावर शेतकरी जातात त्याला बाजारभाव कळत नाही. पण पणन विभागाचे ॲप चांगल्या प्रकारचे आहे. सर्वसाधारण माणूससुध्दा मोबाईल वापरतो त्यामुळे दर कळण्याची व्यवस्था केली जाते. बेकायदा व्यापार मुंबई परिसरात होतो, त्याबाबत माननीय गृहमंत्री श्री.दिलीप वळसे पाटील यांनी बैठक घेतली, त्या बैठकीस आम्ही देखील होतो. १० मार्च रोजी आम्ही नोटीफिकेशन काढले आहे की, ज्यामध्ये मुंबई बाजार समितीच्या कार्यक्षेत्रात महानगरपालिका किंवा पणन संचालकांकडून अनुज्ञप्ती देण्यात आलेली नाही, ती व्यापार बंद करण्याकरीता समिती गठीत केलेली आहे. कोणी कोठेही व्यापार करतो, त्याने लायसन्स कोणाकडून घ्यावे. सुपरव्हिजन व निर्बंध कोणाचे राहतील यासाठी ही समिती स्थापित केलेली आहे. या समितीचा मी अध्यक्ष आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे, मुख्य सचिव, मुंबई महानगरपालिकेचे आयुक्त, कामगार आयुक्त्, पोलीस आयुक्त्, नवी मुंबई महानगरपालिकेचे आयुक्त, पणन संचालक, सभापती एमपीएमसी, पुणे एपीएमसी असे सदस्य आहेत. समितीमार्फत आढावा घेऊन तसे काम आम्ही करु. सन्माननीय

श्री.बाळासाहेब पाटील .....

सदस्य श्री.जयंत पाटील यांनी केंद्राच्या कायद्याचा उल्लेख केला आहे. काही मार्केट कमिटीला जागा नाही ते खरे आहे. एपीएमसीला जागा मिळाली पण क्रीडांगणासाठी दिली, सर्वांचेच लक्ष अलिबागच्या जागेकडे असते. त्यामुळे जागा दिल्यास आम्ही विचार करु. ग्रामीण भागात व कोकणातही बाजार वाढला पाहिजे. कोकणाच्या बाबतीत फक्त काजू व आंब्याचा विचार होतो. कोरोना काळात डायरेक्ट आंबा ग्राहकांपर्यंत कसा जाईल याची व्यवस्था केली. यातून शेतकऱ्यांना दिलासा व फायदा देण्यात आलेला आहे. ती पध्दत अद्यापही चालू आहे, ग्राहकांना माहिती आहे की, आपणास डायरेक्ट माल मिळू शकतो. कोकणातील शेतकऱ्यांनाही हे कळाले आहे. यासंबंधी असे सन्माननीय सदस्यांना चर्चेला बोलावण्यात येईल, आपल्या अनुभवाचा फायदा निश्चित होईल. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड यांनी केंद्रातील कायद्याचे समर्थन केल्याचे दिसत आहे. दुसरा मुद्दा सातत्याने पुढे येत आहे. ग्रामीण भागातील माथाडी कामगार येथे येऊन कष्टाने काम करताना दिसतो. आपल्या कुटूंबाचा उदरनिर्वाह करतो, संघटनेचे चांगले काम करतो. यामध्ये होणाऱ्या घुसखोरीस पायबंध घालणे अतिशय आवश्यक आहे. काही नवीन संघटना येतात. मी मंत्री झाल्यावर आमच्या अमुक संघटनांना मान्यता द्या अशी लोक येतात. त्यांना एवढेच दिसते की, श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.नरेंद्र पाटील आमदार झाले म्हणजे यामध्ये काही तरी राजकीय स्वार्थ आहे. अशी मंडळी वेगळया मार्गाचा अवलंब करतात. दुर्दैवाने ही चळवळ बदनाम होऊ नये म्हणून संघटनेने यामध्ये पुढाकार घेणे आवश्यक आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.नरेंद दराडे यांनी खाजगी मार्केटचा उल्लेख केला आहे, खाजगी मार्केटची आपण वेगळी चर्चा करु असे मी त्यांना सांगू इच्छितो. येवला येथील निवडणुकीबाबत त्यांनी उल्लेख केलेला आहे त्याबाबत कार्यवाही केली जाईल. मार्केट कमिटीच्या निवडणुका आपण पुढे ढकलल्या आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री.अरुण लाड व डॉ.सुधीर तांबे यांनी झालेल्या आंदोलनाचा उल्लेख केला. ग्राहकांना माल पुरवठा करण्याची त्यांची मागणी आहे. शेतकऱ्यांच्या फसवणुकीबाबत निश्चित कार्यवाही केली जाईल. सन्माननीय सदस्य श्री. सुरेश धस यांनी सांगितले की, डायरेक्ट लायसन्स थांबविण्यात यावे. आपण याकरीता

श्री.बाळासाहेब पाटील .....

कार्यपध्दती निश्चित केली आहे की, कोणाला लायसन्स द्यायचे, अधिकार कोणाला द्यायचे, त्यांनी कोणते काम केले पाहिजे. या गोष्टी पडताळून पाहून त्यांना लायसन्स दिले जाते. सन्माननीय सदस्य श्री.सदाभाऊ खोत यांनी आठवडी बाजाराचा उल्लेख केला, मी त्यांना सांगू इच्छितो की, आठवडी बाजाराची कल्पना चांगली होती पण बरेच आठवडी बाजार बंद झाले. तुम्ही कराडला बाजार सुरु केला, कराडला चांगली नगरपालिका आहे. दीड बाजार झाल्यानंतर पुन्हा बाजार झाला नाही. कल्पना चांगली आहे. आता ग्राहकच शोधतो की, कोणत्या बाजारात जायचे. त्यामुळे बंधन करणे योग्य नाही. एपीएमसीमध्ये माल आणण्याबाबत निर्बंध किंवा बंधने का असे म्हणत आहेत. उत्तर प्रदेशमधील निवडणुकीचा उल्लेख केला. हे ते बोलण्याचे व्यासपीठ नाही. पण उतत्र प्रदेशमधील सदस्य संख्यया कमी झाली हे देखील आपणास मान्य करावे लागेल. एपीएमसीमध्ये काही मोकाट फिरत असतात त्यांना वेसण घालण्याचेही काम आम्ही करु. कृषी विभागाचा स्मार्ट प्रोजेक्ट, मॅग्नेट प्रोजेक्ट आपण हाती घेतलेला आहे. या प्रकल्पातून चांगल्या प्रकारचे काम भविष्यात होईल. विशेषत : याचा येथे उल्लेख केला पाहिजे. मुंबई मार्केट कमिटीबाबत वेगळा कायदा केला पाहिजे, यांचे कार्यक्षेत्र मुंबई करणे आवश्यक आहे. त्याकरीता शासन पातळीवर आमचा विचार सुरु आहे. बाजार समिती १९६३ च्या कायद्यातील कलम ६ तरतूदीमधून मुंबई कृषी बाजार समिती वगळण्याचे अधिकार राज्य शासनाला आहेत. हे बदलण्याची कार्यवाही शासनाने प्रस्तावीत केलेली आहे. ते केल्यानंतर पूर्वीप्रमाणे बाजार आवार होईल. सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे यांनी ही चर्चा उपस्थित केली व त्यावर अनेक सन्माननीय सदस्यांनी सूचना केल्या आहेत. त्यांच्या सूचनांचा निश्चित आदर केला जाईल, अशी खात्री किंवा विश्वास या निमित्ताने येथे व्यक्त करतो. या अल्पकालीन चर्चेवरील माझे उत्तर संपवितो.

उप सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे व सदस्यांनी अतिशय महत्वाच्या विषयावर चर्चा आयोजित केली. मी निदेश देते की, कोणकोणत्या मान्यताप्राप्त माथाडी कामगार संघटना आहेत, त्याची यादी पोर्टलवर टाकावी किंवा

असुधारित प्रत

उप सभापती .....

पटलावर ठेवावी. पुण्यामध्ये जेव्हा लोक घरातील सामान हलवायला लागतात, तेथील संघटनेचे लोक येऊन म्हणतात की, आम्हाला या एरियामध्ये परवानगी दिलेली आहे.

यानंतर श्रीमती नाफडे.....

असुधारित प्रत

उप सभापती .....

कोणी दिली काय दिली, याचे काहीच उत्तर नाही. ज्या मान्यता प्राप्त संस्था आहेत, ते जे ट्रकबरोबर येतात, त्यांना ते देणे....अडथळा... प्रश्न असा आहे की, लोकांकडे परस्पर जाऊन अशी जर का वसूली करत असेल किंवा पैसे मागत असेल तर कस्टमरला अशा वेळी पोलिसांची मदत घ्यावी लागते. अशा पध्दतीने शासनाने याबाबत परिपत्रक काढावे. घरातून सामान हलवत आहेत, त्यांच्याकडून प्रत्येकाने जाऊन अशा पध्दतीने पैसे जमा करणे योग्य नाही, शासनाने याबाबत निर्देश द्यावेत.

श्री.बाळासाहेब पाटील : सभापती महोदया, आपण याबाबत चांगले दिशानिर्देश दिलेले आहेत. एखाद्या अधिकाऱ्याची बदली झाली किंवा त्याने घर बदलले तर त्याच्या कुटुंबियांनी किंवा मुलांनी ट्रंक बाहेर काढली तरी काही माथाडी लोक तेथे येतात. आपण म्हणता त्याप्रमाणे अधिकृत संघटनांची माहिती पटलावर ठेवतो. आमच्या विभागाच्या किंवा कामगार विभागाच्या माध्यमातून सर्व राज्यातील अधिकाऱ्यांना पोलीस स्टेशन्सला तशा प्रकार परिपत्रक शासनामार्फत पाठविण्यात येईल.

उप सभापती: ठीक आहे. आता अल्पकालीन चर्चा संपली आहे.

पृ.शी.: मराठा आणि ओबीसी आरक्षणासंदर्भात शासनाने ध्यावयाची योग्य भूमिका

मु.शी.: मराठा आणि ओबीसी आरक्षणासंदर्भात शासनाने ध्यावयाची योग्य भूमिका या विषयावर सर्वश्री विनायक मेटे, ॲड निलय नाईक, श्री.रणजितसिंह

असुधारित प्रत

मोहिते-पाटील, वि.प.स.यांनी उपस्थित केलेली अल्पकालीन चर्चा

उप सभापती : या अल्पकालीन चर्चेसंबंधी औपचारिक प्रस्ताव मांडता येणार नाही. या चर्चेसाठी मी ५५ मिनिटांचा वेळ दिलेला आहे. सूचना देणारे सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे आपली सूचना वाचतील आणि भाषण करतील.

श्री.विनायक मेटे (विधानसभेने निवडलेले): सभापती महोदया, मी आपल्या अनुमतीने नियम ९७ अन्वये पुढील विषयावर अल्पकालीन चर्चा उपस्थित करतो.

महाराष्ट्रामध्ये मराठा समाजाचे तसेच ओबीसी समाजाचे राजकीय आरक्षण रद्द होणे, मराठा समाजास आरक्षण मिळण्यासाठी शासनाने राज्य मागास वर्ग आयोगाकडे सदरील विषय सोपविण्याची व पूर्ण सर्वेक्षण करुन योग्य अहवाल शासनास देण्याची निर्माण झालेली आवश्यकता, आताचे राज्य मागासवर्ग आयोग बरखास्त करुन त्या ठिकाणी नवीन आयोग नेमण्याची निर्माण झालेली परिस्थिती, याबाबत शासनाने त्वरीत निर्णय घेण्याची आवश्यकता, ओबीसी राजकीय आरक्षण संदर्भात इंपिरिकल डाटा संदर्भात सर्वोच्च न्यायालयाने निर्देश देणे, त्यानुसार समर्पित आयोग गठीत करण्याची अत्यंत आवश्यकता असणे, शासनस्तरावर याबाबत गंभीरपणे कार्यवाही न करणे, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती डॉ.मनिषा कायंदे)

सभापती महोदया, नियम ९७ अन्वये मांडलेल्या या अल्पकाली चर्चेच्या माध्यमातून मी माझे विचार व्यक्त करणार आहे. या अल्पकालीन चर्चेमध्ये महत्त्वाचे तीन मुद्दे आहेत. मराठा समाजाचे रद्द झालेले आरक्षण कसे मिळेल, हे पाहणे. ओबीसी समाजाचे राजकीय आरक्षण रद्द झालेले आहे, त्याच्याबद्दलची जी काही सध्या प्रक्रिया चालू आहे, त्याबाबचा एक विषय, आताचा मागासवर्गीय आयोग जो आहे, त्याबाबतचा तिसरा विषय आहे. याबाबत मी माझे मत व्यक्त करणार आहे.

सभापती महोदया, मराठा समाजाला आरक्षण हवे आहे, याकरिता संपूर्ण राज्याने गेल्या अनेक वर्षांपासून सातत्याने संघर्ष केलेला आहे. सन २०१६ मध्ये तर या राज्यातील प्रत्येक माणूस, केवळ मराठा समाजच नव्हे तर मराठा समाजावर प्रेम करणारे इतर समाजाचे लोक देखील रस्त्यावर उतरलेले आपण पाहिलेले आहे. या सर्वांनी एकच मागणी केली होती की, मराठा समाजाला शिक्षण व नोकरीमध्ये आरक्षण द्यावे. तसेच, इतर काही सोयीसुविधा देखील मराठा समाजाला द्यावे. त्यानंतर २०१८ मध्ये तत्कालीन सरकारने आरक्षणाचा निर्णय घेऊन त्यासंदर्भात कायदा केला. पुढे उच्च न्यायालयात तो कायदा टिकला. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये मात्र अगोदर दिनांक ०९ सप्टेंबर,२०२० मध्ये त्या कायद्याला स्थगिती मिळाली. दिनांक ०५ मे,२०२१ रोजी तो आरक्षणाचा कायदा रद्द झाला.

सभापती महोदया, त्याबाबत मी आता फार बोलत नाही. त्याबाबत मी आता पाठीमागे जाऊन काही बोलत नाही. त्याबाबत आता मी फार उणेधुणेही काही काढत नाही. कोणाच्या चुकीमुळे हे झाले, वकील चांगले लावले की नाही याबाबत मी आता बोलणार नाही. परंतु एक आहे की, दिनांक ०५ मे,२०२१ रोजी आरक्षण रद्द झाल्यानंतर मराठा समाज ३५ वर्ष जेथे होता, तेथेच येऊन बसलेला आहे. मराठा समाज आता पूर्णपणाने खुल्या प्रवर्गात आहे. यामुळे जो जो समाज घटक खुल्या प्रवर्गामध्ये येत आहे, त्यांच्याकरिता जे केंद्र सरकारने ईडब्ल्यूएस आरक्षण लागू केलेले आहे, त्याचा जो काही फायदा मिळतो, तेवढाच मराठा समाजाला मिळू शकतो. अन्य कोणत्याही पध्दतीचे फायदे मराठा समाजाला मिळणार नाही. अतिशय मागासलेल्या स्थितीमध्ये जो मराठा समाज उभा आहे, त्याची मुलं-बाळही उभे आहेत. त्यांना दिलासा देण्याकरिता शासन काय करणार आहे, त्याबाबत दिनांक ०५ मे,२०२१ पासून ते आजतागायत ठोस निर्णय झालेला नाही. याकरिता ही नियम ९७ ची चर्चा महत्त्वाची आहे. याबाबत मी सरकारवर आक्षेप घेत नाही. परंतु जे काही झाले ते झाले, यामध्ये जर काही चुका झाल्या असतील त्या जाऊ द्या. परंतु आता तरी किमान समाजाच्या हिताचा आणि मुलाबाळांच्या भविष्याचा विचार करुन घेऊन शासनाने निर्णय घ्यावा, अशी माझी विनंती आहे.

असुधारित प्रत

सभापती महोदय, याकरिता ज्यावेळी शासन आरक्षणाची प्रक्रिया सुरु करेल, ज्यावेळी याबाबतचा निर्णय होईल, तोपर्यंत या समाजाला ज्या सोयी आणि सुविधा देण्याबाबतचा विचार तत्कालीन सरकारने केला होता, तो आपणही पुढे चालू ठेवावा. परंतु त्याबाबतचा जो काही विषय आहे, याबाबत आपल्याकडून केवळ घोषणा होतात. घोषणा झाल्या तरीही त्याची अंमलबजावणी मात्र दुर्दैवाने होत नाही. याबाबत आमच्या वतीनेच नव्हे तर मी स्वत: माननीय मुख्यमंत्री, माननीय श्री.अशोक चव्हाण यांच्यासमवेत देखील खूप वेळा बैठका घेतल्या. त्या बैठकांचे इतिवृत्त तयार झालेले आहेत. ०७.०९.२०२१ रोजी जी बैठक झाली होती, त्याचे इतिवृत्त माझ्याकडे आहे. माननीय मुख्यमंत्री आणि माननीय श्री.अशोक चव्हाण यांच्यासमवेत माझी तीन तास बैठक झाली होती. त्यात त्यांनी प्रत्येक गोष्ट मान्य केली होती. त्याचे देखील इतिवृत्त तयार झालेले आहे. त्याची अंमलबजावणी करण्याचे काम सरकारकडून झालेले नाही. याकरिता माननीय श्री.संभाजीराजे उपोषणाकरिता आझाद मैदानाकरिता बसलेले होते. त्यांनी तेथे आमरण उपोषण केले होते. तेथे देखील जे कागदपत्रे त्यांना दिले गेले. आरक्षणा व्यतिरिक्त ज्या काही मागण्या होत्या, आमची जी बैठक होणार होती त्यामध्ये देखील त्याच मागण्या होत्या. परंतु या इतिवृत्तामध्ये जो कागद दिला, तोच त्यांना कागद दिलेला आहे. सन २००९ ते आजपर्यंत यात काही बदल झाला नाही. आता याबाबत काहीतरी होईल, अशा पध्दतीची अपेक्षा मी सरकारकडून करत आहे. मी हे सर्व विषय बोलायचे कोणकोणत्या सोयी आणि सवलती त्यामध्ये समाविष्ट आहेत, हे माननीय श्री.अशोक चव्हाण यांना माहिती आहे. ओबीसी समाजाप्रमाणे सोयी-सवलती, फीची १०० टक्के प्रतिपूर्ती, शैक्षणिक प्रवेश, प्रशिक्षण, फेलोशिप, ५-६ हजार लोकांच्या नोकऱ्यांचा प्रश्न, सारथी, अण्णासाहेब पाटील महामंडळ आहे. हॉस्टेल प्रवेशामधील आरक्षण, डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृहातील प्रवेश आरक्षण, या सर्व विषयाबाबत निर्णय घेण्याबाबत आश्वासन आपण त्या बैठकीत दिले होते.

सभापती महोदय, जे जे आपण मान्य केलेले आहे. याबाबत आश्वासन व शब्द शासनाने आम्हाला दिलेले आहे. याची अंमलबजावणी करण्याकरिता स्वतंत्रपणे

असुधारित प्रत

बैठक संबंधित विभागासमवेत जर घेतली तरच याची अंमलबजावणी होईल. याबाबत पुन्हा येथे चर्चा करायची वेळ येणार नाही.

सभापती महोदय, आज मराठा समाजाला आरक्षण नाही. सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्टया मागासलेला हा समाज १०० टक्के आहे, हे गायकवाड आयोगाने सिध्द केलेले आहे. गायकवाड आयोगाच्या अहवालासंदर्भात माननीय न्यायालयाने काय म्हटले होते की, यामध्ये सॅम्पल सर्व्हे आणि काही त्रुटी राहिलेल्या आहेत. तो अहवाल न्यायालयाने फेटाळला गेला नव्हता. त्या अहवालातील त्रुटींमुळे, सॅम्पल सर्व्हे जास्त न झाल्यामुळे संबंधित आरक्षण रद्द झाले होते. ते आरक्षण आता आपल्याला द्यायचे असेल तर, मराठा समाजाबाबत आपल्याला प्रेम असेल तर माझी पहिली विनंती आहे की, आजच्या आज याबाबत घोषणा करावी की, मराठा समाजाचे आरक्षण मिळविण्याकरिता सामाजिक आणि शैक्षणिक मागासलेपण संबंधिताला सिध्द करावे लागेल, ते सिध्द करण्याचा अधिकार राज्य मागासवर्गीय आयोगाला आहे, त्याचा सर्वे करण्याचे काम राज्य मागासवर्गीय आयोगाकडे आजच्या आज सोपविले जाईल, तसे संबंधितांनी पत्र पाठवावे, अशी घोषणा शासनाने करावी, अशी मी मागणी करत आहे. याकरिता मनुष्यबळ व इतर बाबी पुरविणे, नोकरदारांचे मनुष्यबळ पुरविण्याचे काम त्यांना निश्चितपणाने करावे लागेल. राज्य मागासवर्गीय आयोगाकडे जर सोपविले तर आणि तरच मराठा समाजाला आरक्षण देण्याचे विषय मार्गी लागू शकतो. मराठा समाजाबाबतची शासनाची भूमिका प्रामाणिक आहे, हे त्यातून कळू शकते.

शासनाला जर हे करायचे नसेल तर राज्य मागासवर्गीय आयोगकडे हे काम पाठवायचे नसेल तर दुसरा मार्ग कोणता आहे, हे शासनाने पाहावे. १९९४ मधील जी.आर. माझ्याकडे आता आहे. शासनाने १९९४ मध्ये १०५ समाजांचा ओबीसीमध्ये समावेश केला. याबाबत शासनाने केवळ एक जी.आर. काढला आणि त्यांचा समावेश ओबीसीमध्ये केला. गरज होती, त्या त्या समाजाला त्यावेळी शासनाने ते केले, कोणाला काही याबाबत वाईट वाटण्याचे कारण नाही. अनेकांनाही आनंदही झालेला आहे. याप्रमाणे शासनाने या राज्यामध्ये कुणबी समाज आणि

असुधारित प्रत

मराठा समाज एकच आहे. त्यांचे सर्व नातेगोते एकच आहेत. पूर्वीच्या काळात स्व.पंजाबराव देशमुख साहेबांनी विदर्भामध्ये वैचारिक भूमिका घेतली, ती पटवून दिली, त्याचा त्यांना फायदा झाला. हा महत्त्वाचा मुद्दा आहे. याकरिता तेथे सर्व कुणबी झाले आणि ओबीसीमध्ये आले. उर्वरित समाज म्हणजे स्वत:ला मराठा समजणारे कुणबी म्हणवून न घेणारे लोक आहेत, त्यांच्याबाबत शासनाला जाहीर करावे लागेल.

यानंतर श्री.सोनावणे......

असुधारित प्रत

श्री. विनायक मेटे......
त्यामुळे शासनाला सन १९८४ प्रमाणे निर्णय घ्यावा लागणार आहे किंवा मराठा समाज हा ओबीसीमध्ये घ्यावा लागेल. राज्य मागासवर्गीय आयोग किंवा कायदेशीर प्रक्रिया पूर्ण करावयाची नसेल तर हा मार्ग उपलब्ध आहे.

तालिका सभापती (डॉ. मनिषा कायंदे) : सन्माननीय सदस्य श्री. विनायक मेटे यांच्या भाषणाला आतापर्यंत १० मिनिटे झालेली आहेत. त्यांना फक्त आणखी ५ मिनिटांचा वेळ दिला जात आहे, त्यानुसार त्यांनी भाषण करावे, अशी माझी सूचना आहे.

श्री. विनायक मेटे : सभापती महोदया, मी ५ मिनिटांमध्ये माझे भाषण संपविणार आहे. महाराष्ट्र शासनाची मागासवर्गीयांची सूची आहे. त्यामध्ये आपल्याला कॉमा द्यावा लागेल. अशा पध्दतीने शासनाने कामे केली तर मराठा समाजाचा आरक्षणाचा प्रश्न मार्गी लागेल.

सभापती महोदया, राज्य मागासवर्गीय आयोगाचा विषय असून, त्यावर तोडगा काढण्याची गरज आहे. मी जबाबदारीने बोलत आहे. राज्य मागासवर्गीय आयोगावर माननीय माजी न्यायमूर्ती अध्यक्ष असतात आणि उर्वरित तज्ज्ञ हे विभागवाईज कामे करीत असतात. मी माननीय अध्यक्षांबद्दल बोलत नाही. जी सदस्य मंडळी आहेत ती एका विचाराने वाहून घेतलेली लोक आहेत. विनाकारण वाद होऊ नये म्हणून मी व्यक्तिगत नावे घेण्याचे टाळतो. समाजाच्या विरोधात किंवा समाजाच्या बाजूने जे सदस्य बाजू घेतात आणि ती जातीच्या मेळाव्याला उपस्थित राहतात. मग ते अशा वेळी दुसऱ्या समाजाबद्दल कशाप्रकारे न्याय देऊ शकतील असा देखील प्रश्न आहे. मी सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते साहेबांना विचारु इच्छितो की, असे होऊ शकते काय ? असे होऊ शकत नाही. या घटनेत तसे म्हटलेले आहे. त्यामुळे केवळ मराठा समाजच नाही तर त्या आयोगामध्ये अनेक समाजाचे प्रश्न आहेत आणि त्या समाजाला न्याय द्यावयाचा असेल तर एकाच समाजाची बाजू घेणारे सदस्य चालत नाहीत. म्हणून तो आयोग बरखास्त करुन नवीन आयोग स्थापन करण्याची गरज आहे. असे केले तर निप:क्षपणे कामे करणारी आणि कोणत्याही समाजाप्रती आकस न बाळगणाऱ्या सदस्यांची नियुक्ती शासनाने केली पाहिजे आणि

असुधारित प्रत

श्री. विनायक मेटे......

तशी कार्यवाही शासनाने करावी अशी माझी आग्रही मागणी आहे.

सभापती महोदया, मी ओबीसी समाजाबद्दल तांत्रिक बोलणार आहे. मी अधिकचे बोलणार नाही. माननीय मंत्री महोदय सभागृहात बसलेले आहेत. ओबीसी समाजाचे राजकीय आरक्षण रद्द झालेले आहे. ते शैक्षणिक नोकरीचे आहे असे नाही. पण मराठा समाजाला राजकीय आरक्षण मिळावे म्हणून मागणीच केलेली नाही. फक्त शिक्षण आणि नोकरीमध्ये आरक्षण मिळावे अशी मागणी केलेली आहे. ओबीसीमध्ये शिक्षण आणि नोकरीमधील आरक्षण आहे. फक्त राजकीय आरक्षण गेलेले आहे. मागासलेपण असेल तर ओबीसीला राजकीय आरक्षण मिळू शकते. आता माननीय सर्वोच्च न्यायालयाने गाईडलाईन दिलेल्या आहेत. त्यामध्ये समर्पित आयोग नेमावा असे म्हटलेले आहे. गेल्या दहा महिन्यापासून समर्पित आयोग न नेमल्यामुळे ते वाया घालविले आहे. त्यामुळे संपूर्ण राज्यात ओबीसी समाजाचे नुकसान केलेले आहे. त्यामुळे निवडणूका पुढे घ्याव्या लागल्या आहेत. त्यासाठी किती उड्या माराव्या लागलेल्या आहेत हे सर्वांनी पाहिलेले आहे. पहिल्याच दिवशी समर्पित आयोगाचा निर्णय घेतला असता तर चांगले झाले असता, त्यासंदर्भात कायदा आहे. पण तसे केले नाही. पण आतासुध्दा उशिर शहानपण आलेले आहे. शासनाने येड्याचे शहानपण घेतलेले आहे. बांटिया यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमली आहे. त्यांना समर्पित आयोगाचा दर्जा दिलेला आहे. सन १९९२ साली इंद्रा सानीची जी केस होती त्या केसच्या मध्ये हा राज्य मागासवर्गीय आयोग स्थापन करावा असे माननीय सर्वोच्च न्यायालयाने निर्देश दिले होते. यामध्ये असे म्हटले आहे की, आयोग कसा असावा आणि काय करावे. यामध्ये माननीय माजी न्यायमूर्ती हे माननीय उच्च न्यायालयातील अध्यक्ष असावेत असे म्हटलेले आहे. त्यानुसार केंद्र शासनाने सन १९९३ मध्ये कायदा केला होता आणि राज्यात सन २००५ मध्ये हा कायदा लागू झाला होता. त्याची अंमलबजावणी सन २००८-२००९ मध्ये झाली हा भाग वेगळा. केंद्र सरकारचा कायदा आणि सन २००५ मधील राज्य सरकारच्या

असुधारित प्रत

श्री. विनायक मेटे......

कायद्यामध्ये असे स्पष्टपणे म्हटले आहे की, माननीय उच्च न्यायालयातील माजी न्यायमूर्ती असावेत. बांटिया समितीला आयोगाचा दर्जा दिलेला आहे. ओबीसी समाजातील मागासलेपणा ठरविण्याची गरज आहे. माननीय सर्वोच्च न्यायालयाने ओबीसी समाजातील लोकांची संख्या निश्चित करावी म्हणून सांगितले आहे आणि त्यामध्ये त्यांचे राजकीय मागासलेपण ठरवा. मागासलेपण सिध्द करण्याचा अधिकार आहे तो आयोगाला आहे. आयोगाची पात्रता ती ठरवून दिलेली आहे. ती फॉलो करीत नाही. केवळ महाराष्ट्रात त्यांना वेड्यात काढण्याचे काम केलेले आहे. माननीय श्री. विजय वडेट्टीवार साहेब हे ओबीसी समाजाच्या नावाने राजकारण करीत आहे. त्यांनी ओबीसी समाजाला फसवू नये, एवढीच माझी त्यांच्याकडून प्रामाणिक अपेक्षा आहे. हाच मुद्दा मी गेल्या दहा महिन्यापूर्वी मांडलेला आहे. त्यावेळी कोणीही माझे ऐकले नाही. आजही मी तेच बोलत आहे. बांटिया साहेबांच्या आयोगाबाबत माझे काहीच म्हणणे नाही. पण या समितीमार्फत काम केले तर ते माननीय न्यायालयात ते टिकणार नाही. कारण माननीय सर्वोच्च न्यायालयाच्या गाईडलाईननुसार हा आयोग टिकू शकत नाही. राज्यात अनेक माननीय माजी न्यायमूर्ती असून, जो हवा आहे तो घेऊन त्यांच्यामार्फत हे काम केले तर ते टिकू शकणार आहे. अन्यथा हा आयोग टिकू शकत नाही. त्यामुळे राज्य मागासवर्गीय आयोगाचे काहीच होऊ शकत नाही. म्हणून ओबीसी समाजाला न्याय द्यावयाचा असेल तर माननीय बांटिया आयोगाची पुनर्रचना करण्याची गरज आहे आणि माननीय श्री. विजय वडेट्टीवार साहेबांना सांगतो की, त्यांना ओबीसी समाजाचा नेता होण्याची घाई झालेली आहे. पण हे चांगले काम करुन त्यांनी ओबीसी समाजाचा नेता व्हावे. केवळ फुकट काम करुन किंवा नुसते आव आणून कामे करु नये अशी माझी माननीय मंत्री महोदयांना विनंती आहे. मी माननीय श्री. अशोक चव्हाण साहेबांना दोनच प्रश्न विचारणार आहेत. मराठा समाजाच्या आरक्षणाबद्दल राज्य मागासवर्गीय आयोगाकडे लिगली हे काम सोपविले जाईल काय ? राज्य मागासवर्गीय आयोग बरखास्त केला जाईल काय ? सोई

असुधारित प्रत

श्री. विनायक मेटे......

सवलतींबाबत जो निर्णय घेतलेला आहे त्याची अंमलबजावणी करण्यासाठी बैठक आयोजित केली जाईल काय ? एवढे बोलून मी अल्पकालीन चर्चेवरील माझ्या भाषणाला विराम देतो.

असुधारित प्रत

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

श्री. महादेव जानकर (विधानसभेने निवडलेले) : सन्माननीय सदस्य सर्वश्री विनायक मेटे, निलय नाईक आणि रणजितसिंह मोहिते-पाटील यांनी म.वि.प. नियम ९७ अन्वये उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी उभा आहे.

सभापती महोदया, मराठा, ओबीसी किंवा धनगर समाजाला आरक्षण मिळावे म्हणून दोन्ही सभागृहाने मान्यता दिल्यानंतर देखील आरक्षण मिळत नसेल तर त्याची कारणे काय आहेत हे शोधून काढून त्यांचा निपटारा करण्याची गरज आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. विनायक मेटे यांनी मराठा समाजाला आरक्षण मिळावे म्हणणून अल्पकालीन चर्चा उपस्थित केलेली आहे. त्या अल्पकालीन चर्चेला पाठींबा देण्यासाठी मी उभा आहे. एनडीए आणि युपीए सरकारने ओबीसी समाजावर अन्याय केलेला आहे. काकासाहेब कालेलकर आयोग किंवा मंडल आयोग किंवा इतर कोणत्याही आयोग नेमणे म्हणजे त्या समाजाला सत्तेपासून किंवा आरक्षणापासून वंचित ठेवण्यासारखे आहे. अशातला प्रकार घडलेला आहे. ओबीसी समाजातील लोकांची संख्या ५२ टक्के असताना त्यांच्यावर कटकारस्थान रचण्याचे काम कोण करते याचा अभ्यास दोन्ही सभागृहातील सन्माननीय सदस्यांनी केला पाहिजे. दोन्ही सभागृहातील सन्माननीय सदस्यांनी आग्रही मागणी असताना देखील ओबीसी समाजाला आरक्षण का मिळत नाही याचा देखील विचार करण्याची गोष्ट आहे. म्हणजे झारीतील शुक्राचार्य कशासाठी अडवणूक करतात याचा अभ्यास केला पाहिजे. ओबीसी समाजाला शैक्षणिक व इतर सुविधा मिळतात. Who is the Ruler? Ruler असतो त्याला सन्मान मिळतो. आम्ही Ruler नाही असे आम्हाला कायद्याने जाहीर केलेले आहे. आम्हाला राजकीय आरक्षण मिळाले पाहिजे. देशपातळीवर आयएएस आणि आयपीएसमध्ये ओबीसी समाजातील ०.२ टक्के एवढे प्रमाण आहे. चान्सलरमध्ये आणि मोठमोठ्या डायरेक्टरमध्ये देखील तिच

श्री. महादेव जानकर.....

अवस्था आहे. सुप्रीम सेक्टरमध्ये ते प्रमाण शून्य टक्के आहे. यावर संशोधन केले पाहिजे. हे का होत नाही. ७० वर्षे जुनी मागणी असूनदेखील जर ओबीसी समाजाला न्याय मिळत नसेल किंवा आरक्षण मिळत नसेल तर आडवे येणाऱ्या यंत्रणेचा शोध घेऊन त्यांच्या विरोधात कारवाई केली पाहिजे. माननीय श्री. विजय वडेट्टीवार साहेबांनी ओबीसी समाजाप्रती चांगले कामे केलेली आहेत. माननीय सर्वोच्च न्यायालयाने बांटिया आयोगाबद्दल असे सांगितले की, I want the Judge. आम्हाला न्याय हवा आहे. जे आयएएस अधिकारी आहे, त्यामधील फरक त्यांनी स्पष्ट करावा एवढीच माझी आग्रही विनंती आहे. त्या समाजाला आपल्या अर्थसंकल्पातून निधी देण्यासाठी प्रयत्न करावा आणि ओबीसी समाजाला राजकीय आरक्षण मिळवून द्यावे एवढीच आग्रही मागणी राष्ट्रीय समाज पक्षातर्फे केली जात आहे. एवढे बोलून मी अल्पकालीन चर्चेवरील माझे विचार या ठिकाणी संपवितो.

धन्यवाद.

असुधारित प्रत

उप सभापती : सभागृहात महत्वपूर्ण अशा अल्पकालीन चर्चेवर सन्माननीय सदस्यांची भाषणे सुरु आहेत. त्यानंतर माननीय मंत्री महोदयांना पुरेसा वेळ मिळावा या करिता मी सभागृहाची वेळ दुपारी १२.१५ वाजेपर्यंत वाढवित आहे. आज विरोधी पक्षाचा अंतिम आठवडा चर्चेसाठी घ्यायचा आहे किंवा कसे याबाबत विरोधी पक्षातील सन्माननीय सदस्यांनी मला मार्गदर्शन करावी, अशी माझी त्यांना विनंती आहे.

सन्माननीय सदस्य श्री. निलय नाईक यांनी अल्पकालीन चर्चेवरील त्यांच्या भाषणास सुरुवात करावी, अशी माझी सूचना आहे.

यानंतर श्री. बोर्डे....

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड : सभापती महोदया, ***

उप सभापती : मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणून देऊ इच्छिते की, माननीय सभापतींच्या दालनात जी चर्चा होते ती सभागृहात सांगितली जात नाही असा प्रघात आहे. त्यामुळे सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड यांनी जे सांगितले ते पटलावरुन काढून टाकण्यात येत आहे.

आता सन्माननीय सदस्य ॲड.निलय नाईक यांनी भाषणास सुरुवात करावी.

*** आदेशानुसार विलोपित मजकूर.

असुधारित प्रत

ॲड.निलय नाईक (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेला पाठिंबा देऊन त्यावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी या अल्पकालीन चर्चेच्या माध्यमातून अतिशय चांगले मुद्दे मांडले आहेत. या विषयी माननीय मंत्री श्री.अशोकराव चव्हाण यांनी चांगली भूमिका घेतली असून त्याबद्दल मी त्यांना धन्यवाद देतो. माननीय श्री.अशोकराव चव्हाण हे माजी मुख्यमंत्री आहेत. माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस साहेब मुख्यमंत्री असताना त्यांनी या समाजांच्या आरक्षणाच्या अनुषंगाने काही निर्णय घेतले होते. राज्य सरकारने मराठा समाजाच्या बाबतीत ज्यांचा अनुभव आहे त्यांच्याशी देखील चर्चा केली पाहिजे, अशी माझी विनंती आहे. आम्ही वर्तमानपत्रात वाचतो किंवा टी.व्ही.चॅनेल्सवर पाहतो की, आरक्षण प्रकरणी सर्वोच्च न्यायालयात भूमिका मांडण्यात आपले वकील कमी पडले. मी त्यावर जास्त भाष्य करीत नाही. माननीय मंत्री श्री.अशोक चव्हाण साहेबांचा या विषयात मोठा अनुभव आहे. महाराष्ट्रातील मराठा समाजाला न्याय देण्याची आपली भूमिका स्पष्ट आणि योग्य असावयास पाहिजे. आपण या समाजाच्या विद्यार्थ्यांना तात्पुरत्या स्वरुपात प्राधान्य दिले असले तरी या समाजाच्या विद्यार्थ्यांचे कायमस्वरुपी शैक्षणिक नुकसान होणार नाही याकडे गांभीर्याने पहावे. या समाजाला कायमस्वरुपी न्याय देण्याची भूमिका मंत्री महोदयांनी स्वीकारली पाहिजे.

सभापती महोदया, ओबीसी समाजाच्या बाबतीत मी माननीय मंत्री श्री.विजय वडेट्टीवार यांना मनापासून धन्यवाद देतो आणि त्यांचे अभिनंदन करतो. त्यांनी या प्रकरणी वारंवार योग्य भूमिका घेतली आहे. परंतु तरी सुद्धा आपण कुठे तरी कमी पडतो आहोत, असे मला वाटते. सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे सध्या सभागृहात नाहीत. त्यांनी सुद्धा या विषयी योग्य भूमिका घेतली आहे. सन्माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस साहेब मुख्यमंत्री असताना त्यांनी या बाबतीत काही निर्णय घेतले होते. परंतु आजच्या परिस्थितीत ओबीसीची संपूर्ण एक पिढी गारद होण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे. ओबीसी समाजाचे सर्वच नेते आमदार, खासदार होऊ शकत

असुधारित प्रत

ॲड.निलय नाईक...

नाहीत. या समाजाचे काही नेते पंचायत समितीचे सदस्य असतात, काही जिल्हा परिषद सदस्य असतात. या समाजाची राजकीय पिढी गारद होण्याची आम्हाला भीती वाटत आहे. इम्पिरिकल डाटाच्या बाबतीत मी जास्त बोलत नाही. एका राजकीय स्थितीत मी त्यावर बोललो असे होऊ नये म्हणून मी त्यावर बोलत नाही. माझी नम्र विनंती आहे की, या विषयाच्या बाबतीत ठोस भूमिका घेतली पाहिजे. आम्हाला अशी माहिती मिळते की, या प्रकरणी भूमिका मांडणारे आपले वकील सर्वोच्च न्यायालयात पोहचले नाहीत किंवा ठाम भूमिका घेऊ शकले नाहीत. तसेच दुसरी बाब अशी की, राज्य सरकारने स्थापन केलेल्या मागासवर्ग आयोगाच्या बाबतीत संभ्रम निर्माण होत राहतो. मागासवर्ग आयोगावर माजी न्यायाधीशांची नेमणूक करण्याचा विचार करीत असाल तर चांगल्या व्यक्तीची नेमणूक केली पाहिजे. जर त्या आयोगावर अधिकाऱ्यांची नेमणूक केली तर त्या अधिकाऱ्याला जाब विचारला पाहिजे. माननीय मंत्री श्री.विजय वडेट्टीवार यांना सांगू इच्छितो की, या आयोगावर आपण अधिकाऱ्यांची नेमणूक केली तर तो निपक्षपणे त्या ठिकाणी निर्णय घेतो की नाही, याकडे लक्ष दिले पाहिजे.

सभापती महोदया, आमचा माननीय मंत्री श्री.विजय वडेट्टीवार यांच्या नेतृत्वावर विश्वास आहे. ते चांगले काम करीत आहेत. मी राजकीय बोलत नाही. या विषयी माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.देवेंद्र फडणवीस यांच्याशी चर्चा केली आणि त्यातून मार्ग निघाला तर उद्या या राज्यातील ओबीसी समाजाला न्याय मिळेल असे मला वाटते.

सभापती महोदया, ओबीसी समाजाच्या विद्यार्थी-विद्यार्थीनींना शैक्षणिकदृष्ट्या सवलती दिल्या पाहिजेत. या बाबतीत आपली भूमिका अतिशय योग्य असली तरी त्या अनुषंगाने निर्णय होत नाहीत, परिणामी त्यांना न्याय मिळत नाही. मी एक वकील म्हणून सांगू इच्छितो की, सर्वोच्च न्यायालयात आपली बाजू कुठे तरी कमी पडत आहे. मराठा समाजाच्या आणि ओबीसी समाजाच्या

असुधारित प्रत

ॲड.निलय नाईक...

आरक्षणाच्या बाबतीत दोन्ही मंत्र्यांनी गांभीर्याने प्रयत्न करण्याची आवश्यकता आहे. मराठा समाजाला आरक्षण मिळवून देण्यासाठी माननीय मंत्री श्री.अशोकराव चव्हाण प्रयत्न करीत आहेत. परंतु कुठे तरी लॅक्यूना दिसतो आहे. माझी दोन्ही मंत्री महोदयांना विनंती आहे की, या आरक्षणाच्या बाबतीत अतिशय योग्य पद्धतीने आणि कायद्याच्या अधीन राहून कार्यवाही करावी. सर्वोच्च न्यायालयात राज्य सरकारची बाजू मांडणाऱ्या वकिलांशी चर्चा केली पाहिजे. तसेच संबंधित अधिकारी या विषयी योग्य निर्णय घेतात की नाही या प्रत्येक बाबीवर आपण लक्ष ठेवले पाहिजे, अशी मी विनंती करतो. मराठा आणि ओबीसी समाजाला न्याय मिळण्यासाठी आपली आरक्षण विषयक भूमिका स्पष्ट असली पाहिजे, अशी विनंती मी मंत्री महोदयांना करतो.

सभापती महोदया, आपण मला बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल आपले मनापासून आभार मानतो. धन्यवाद.

असुधारित

श्री.सुरेश धस (उस्मानाबाद-बीड-लातूर स्था.प्रा.संस्था) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठ मी उभा आहे.

सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी अतिशय महत्त्वाच्या विषयावर अल्पकालीन चर्चा उपस्थित केली आहे. मराठा समाजाच्या आरक्षणाच्या संदर्भात आणि ओबीसी समाजाच्या राजकीय आरक्षणासंदर्भात त्यांनी अनेक विषय उपस्थित केले आहेत. मी जास्त बोलणार नाही. परंतु माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस सरकारच्या काळात माननीय श्री.चंद्रकांतदादा पाटील यांच्याकडे हा विषय होता. मराठा समाजाचे आरक्षण लगेच मिळेल असे मी म्हणणार नाही. कारण हे आरक्षण मिळण्यासाठी काही कालावधी लागणार आहे. त्या आरक्षणाच्या अगोदर माननीय श्री.चंद्रकांतदादा पाटील यांनी सांगितले होते की, मेडीकल, इंजिनियरींग इत्यादी ६५५ कोर्सेसच्या फीपोटी २ हजार कोटी रुपये भरले आहेत. आरक्षणाला विलंब होणार आहे हे आम्ही मान्य करतो. परंतु माझी माननीय मंत्री श्री.अशोकराव चव्हाण यांना विनंती आहे की, शैक्षणिक सुविधांच्या बाबतीत मराठा समाजाच्या मुला-मुलींना फीमध्ये सवलत दिली पाहिजे. या समाजाच्या विद्यार्थ्यांना पूर्वी फीमध्ये सवलत मिळत असल्यामुळे बँकांनी शैक्षणिक कर्जासाठी मदत केली होती. परंतु या समाजाचे आरक्षण रद्द झाल्यानंतर या बँकांनी आपला हात आखडता घेतला. कारण त्यांना वाटले की, त्यांना शैक्षणिक कर्जाची प्रतिपूर्ती किंवा व्याज मिळणार नाही. त्यामुळे त्यांनी कर्ज देणे बंद केले. तसेच जे कर्ज घेतले होते त्यामध्ये सुद्धा अडचणी निर्माण झाल्याचे दिसून येत आहे. मेडीकल, इंजिनियरींग इत्यादी ६५५ कोर्सेसच्या बाबतीत मराठा समाजाच्या मुला-मुलींचे शुल्क भरण्याबाबतचा जो निर्णय घेण्यात आला होता तो सरकार लागू करणार काय किंवा या बाबतीत सरकार काय भूमिका घेणार आहे, याचे उत्तर मंत्री महोदयांनी द्यावे, अशी विनंती करतो.

सभापती महोदया, ओबीसी समाजाला राजकीय आरक्षण मिळाल्याशिवाय निवडणुका घेऊ नयेत, असे सर्वांचे मत आहे आणि व्यक्तिगत माझे सुद्धा तेच मत आहे. आम्ही ओबीसीविना नगर पंचायतीच्या निवडणुका लढविल्या. यामध्ये खूप

श्री.सुरेश धस.....

अडचणी येतात. ज्या चार-पाच जागा शिल्लक ठेवण्यात आल्या होत्या त्या ठिकाणी निवडणुका झाल्या. एका पक्षाने ओबीसी समाजाचे प्रतिनिधित्व देण्याचा प्रयत्न केला तर समोरच्या बाजूकडून खुल्या प्रवर्गाचा उमेदवार उभा केला जातो. माझा सांगण्याचा हेतू हा आहे की, निवडणुकीमध्ये दोन्ही बाजूकडून ओबीसी समाजाचा उमेदवार दिला जात नाही. माझी विनंती आहे की, पुढील निवडणुका या ओबीसी समाजाला आरक्षण मिळाल्यानंतरच घेण्यात याव्यात.

सभापती महोदया, या प्रकरणी सर्वोच्च न्यायालयात माननीय मंत्री श्री.विजय वडेट्टीवार यांनी प्रभावीपणे भूमिका मांडावी, अशी विनंती करतो व येथेच थांबतो.

सभापती महोदया, आपण मला बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल आपले मनापासून आभार मानतो. धन्यवाद.

असुधारित प्रत

श्री.अंबादास दाने (औरंगाबाद तथा जालना स्था.प्रा.संस्था) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी उपस्थित केलेल्या अल्पकालीन चर्चेवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठ मी उभा आहे.

सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी अतिशय चांगला विषय अल्पकालीन चर्चेच्या माध्यमातून चर्चेसाठी आणलेला आहे. मी या विषयातील अभ्यासक नाही. परंतु काही भूमिका येथे मांडू इच्छितो. मला वाटते या विषयावर एकांगी चर्चा न करता, दुसऱ्या बाजूने सुद्धा चर्चा होण्याची आवश्यकता आहे.

नंतर श्री.कांबळे....

असुधारित प्रत

श्री. अंबादास दानवे ....

एकच चर्चा होते. राज्य सरकार, ठाकरे सरकार किंवा माननीय मंत्री श्री. अशोकराव चव्हाण या सर्वांमुळे आरक्षण मिळाले नाही की काय असे वातावरण निर्माण केले जाते किंवा बोलण्यातून सातत्याने येत असते. मी काही विषय मांडू इच्छितो. १०२ वी घटनादुरुस्ती संदर्भात केंद्र सरकारने पुनर्विचार याचिका दाखल केली होती. सदर बाबतीत सर्वोच्च न्यायालयाने काय म्हटले आहे याची मी विचारणा करु इच्छितो. आरक्षणाच्या बाबतीत केंद्र सरकारने घटनादुरुस्ती केली पाहिजे हे सुस्पष्टपणे म्हटलेले असताना त्या विषयाकडे कोणी जातच नाही. आरक्षण देण्याचा अधिकार विधीमंडळाला नव्हताच असे सुस्पष्टपणे सर्वोच्च न्यायालयाने म्हटल्यानंतरही कोणीही केंद्र सरकारने घटनादुरुस्ती केली पाहिजे या विषयाकडे कधीही लक्ष देत नाही किंवा बोलत नाही असे माझे मत आहे.

सभापती महोदया, सुदर्शन समितीची शिफारस संसदेच्या पटलावर बाकी आहे. ओबीसीच्या आरक्षणाच्या संदर्भात प्रामुख्याने हे आहे. केंद्र सरकारने यामध्ये दुरुस्ती करुन आरक्षणाची मर्यादा वाढवावी. इक्पिरिकल डेटा संदर्भात चांगल्या पध्दतीने माहीत आहे की, सन २०११ ला डेटा जमा करण्याचे केंद्र सरकारच्या माध्यमातून ठरले होते. डेटा जमा झाला. केंद्र सरकारने देणार नाही असे सुस्पष्टपणे सांगितले. येणाऱ्या जनगणनेमध्ये तो मोजला जाणार नाही अशी भूमिका आहे. परंतु असे असताना सुदर्शन समितीच्या शिफारशीचे विधेयक संसदेच्या पटलावर प्रलंबित आहे, यावर देखील आपण लक्ष देण्याची आवश्यकता आहे. हे विधेयक काय आहे, संसदेच्या पटलावर अजून प्रलंबित का आहे ? ओबीसींचा इम्पिरिकल डेटा या संदर्भात अरविंद पनगार समिती नेमली आहे. डेटामध्ये फक्त दीड टक्के चुका आहेत असे म्हटले आहे. १० टक्क्यांपर्यंतच्या चुका, दुरुस्त्या असतील तर त्या अलाऊ आहेत असा प्रघात आहे. अरविंद पनगार समितीची देखील ५ वर्षांत एकही बैठक झालेली नाही हे मी निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो. एकांगी भूमिका होताना, सातत्याने राज्य सरकारमुळे आरक्षण गेले असे म्हणत असताना यामध्ये केंद्र

श्री. अंबादास दानवे ....

सरकारची जबाबदारी काय आहे, संसदेची जबाबदारी काय आहे या विषयाकडे देखील मी लक्ष वेधू इच्छितो. संभाजीराजे उपोषणाला बसले होते. त्यांच्या जवळपास सर्व मागण्या मान्य केल्या आहेत. सरकारने प्राधान्याच्या मागणीची त्वरित अंमलबजावणी करावी की, मराठा आरक्षण प्रकरणी सर्वोच्च न्यायालयाचा दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२० च्या स्थगिती आदेशापूर्वी नियुक्ती करता शिफारस झाली आहे. परंतु दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२० नंतर सुधारीत निवड यादीनुसार जे एसईबीसी व ईडब्ल्यूएस उमेदवार शासकीय सेवेतून बाहेर पडतील त्यांच्यासाठी पदे निर्माण करुन त्यांच्या नियुक्तीचा प्रस्ताव मंत्रिमंडळापुढे यावा आणि तो मंजूर करावा अशी विनंती करतो. धन्यवाद !

असुधारित प्रत

श्री. सदाभाऊ खोत (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदया, मी आपला आभारी आहे. मराठा समाजाला आरक्षण मिळाले पाहिजे या संदर्भात सन्माननीय सदस्य श्री. विनायक मेटे यांनी अल्पकालीन चर्चा आणली आहे. मी २-३ मुद्दे निदर्शनास आणून देणार आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने मराठा आरक्षण रद्द केल्यानंतर भोसले समिती स्थापन झाली होती, त्यांनी सूचना केल्या आहेत, त्यावर सरकारची काय भूमिका आहे, प्रगती काय झाली ? मराठा समाजाला आरक्षण मिळेपर्यंत माननीय श्री. देवेंद्र फडणवीस यांनी ओबीसीला तेच मराठा समाजाला याप्रमाणे सवलती दिल्या होत्या, ते सूत्र आघाडी सरकार पुढे राबविणार आहे का ? छत्रपती संभाजी महाराजांनी उपोषण केल्यानंतर सांगितले होते की, त्यांनी ज्या मागण्या दिल्या होत्या त्या १५ मार्चपर्यंत पूर्ण करु. मात्र त्याबाबत काय प्रगती झाली आहे, आरक्षण रद्द झाल्यानंतर या दरम्यान ज्यांना नोकऱ्या मिळाल्या त्यांचे काय करणार आहात, ज्यांना नोकऱ्या मिळाल्या नाहीत त्यांना नेमणूक पत्र देणार आहात का ? सरकारने याबाबत भूमिका स्पष्ट करावी. ओबीसींचे राजकीय आरक्षण हे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. सरकारने तेही देण्याबाबत विचार करावा. प्रस्थापित मराठ्यांना गरीब मराठ्यांना आरक्षण द्यायचे नाही का, अशी काही भूमिका आहे का हेही स्पष्ट होणे अत्यंत गरजेचे आहे. एवढे बोलून मी माझे भाषण पूर्ण करतो. धन्यवाद !

असुधारित

श्री. प्रसाद लाड (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदया, मराठा आरक्षण या विषयावर बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल मी आपले आभार मानतो. मराठा समाजाच्या आरक्षणाच्या विषयात निर्णयाचे श्रेय घेण्यावरुन सत्ताधाऱ्यांमध्ये आपसात जुंपली आहे.

सभापती महोदया, मराठा समाजाच्या आरक्षणाचा लढा ४०-५० वर्षांपूर्वीपासून चालला आहे. अण्णासाहेब पाटील यांनी या विषयावर दिनांक २३ मार्च, १९८३ मध्ये स्वत:चे जीवन समाप्त करुन घेतले. परंतु ज्या कारणासाठी त्यांनी जीवन समाप्ती केली, ते कारण पूर्ण झाले नाही, त्यांना अजुनपर्यंत मराठा आरक्षण कोणी देऊ शकलेले नाही. सन २०१८ मध्ये विधानपरिषदेने, विधानसभेने, सर्व पक्षांच्या सन्माननीय नेत्यांनी, सन्माननीय सदस्यांनी एकमताने हा ठराव पास केला. उच्च न्यायालयाध्ये त्याला १२ व १३ टक्क्यांसाठी आव्हान झाले. १६ टक्क्यांवरुन ते १२-१३ टक्क्यांवर आले. परंतु उच्च न्यायालयामध्ये तेव्हाच्या माननीय श्री. देवेंद्र फडणवीस सरकारने ते टिकवून ठेवले. आरक्षण सर्वोच्च न्यायालयात गेले. माझा सरकारवर स्पष्ट आरोप आहे. माजी मुख्यमंत्री श्री. अशोक चव्हाण येथे उपस्थित आहेत. ते या समितीचे अध्यक्ष आहेत.

सभापती महोदया, महाविकास आघाडी सरकारने सर्वोच्च न्यायालयात अर्ज करण्यासाठी विलंब केला, त्यानंतर ११ सदस्यांच्या घटनपीठासमोर सुनावणीची मागणी करण्यासाठी पुन्हा विलंब केला, सरकारने स्थापन केलेल्या मंत्री समितीच्या उप समितीकडून योग्य वेळी योग्य निर्णय घेतले गेले नाहीत, स्थगिती मिळण्यापूर्वी भरतीतील सर्व मराठी उमेदवारांना नियुक्ती देण्यात सरकार अपयशी ठरले, मोठ्या कष्टाने मिळविलेल्या मराठा समाजाचे आरक्षण टिकविण्यात सरकारने हलगर्जीपणा केला. कै. अण्णासाहेब पाटील आर्थिक विकास महामंडळाला फडणवीस सरकारने २०० कोटी रुपये दिले. परंतु आपल्या कारकिर्दीत मराठा विद्यार्थ्यांना हॉस्टेलमध्ये फायदा मिळतो, शिक्षणात फायदा मिळतो, व्यवसायात फायदा मिळतो ते अण्णासाहेब पाटील महामंडळ आपण बंद केले. सारथीची स्वायत्तता सुरुवातीला काढली, नंतर समाजातील रोष वाढल्यानंतर ती स्वायत्तता दिली. सारथीच्या

असुधारित प्रत

श्री. प्रसाद लाड ....

माध्यमातून तोंडाला पाने पुसण्याचे काम आपण केले.

सभापती महोदया, समाजातील प्रत्येक विद्यार्थ्याला जिल्ह्याजिल्ह्यात वसतिगृह काढू असे मागच्या अधिवेशनात आपण म्हटले होते. वेळोवेळी सन्माननीय सदस्य श्री. विनायक मेटे हा विषय काढतात, तेव्हा आपण असेच म्हणता. पण ते काही करताना आपण दिसत नाही. प्रत्येक वेळी आपण केंद्र सरकारकडे बोट दाखविता की, केंद्र सरकारने केले नाही. परंतु मला सांगावयाचे आहे की, केंद्र सरकारने १२७ वी घटनादुरुस्ती केली, त्यामध्ये सरकारला संपूर्ण अधिकार दिले आहेत आणि या माध्यमातून राज्य मागासवर्ग आयोग स्थापन करुन राज्य मागासवर्ग आयोगाला हा डेटा जमा करण्यासाठी दिला आणि मागासवर्ग आयोगाचा आपल्याला निर्णय आला तर तो राज्य सरकारकडे येईल आणि त्यांच्या माध्यमातून माननीय राष्ट्रपतींकडे गेला तर बरे होईल. कारण आपण आरक्षणात ५० टक्क्यांच्या वर जात नाही.

सभापती महोदया, आर्थिक व शैक्षणिक मागास म्हणून हे आरक्षण मागत आहेत. आपण या दोघांतील फरक जनतेला समजावून सांगितला पाहिजे. राज्य सरकारने सर्वोच्च न्यायालयात ते सांगितले पाहिजे. मला आठवते की, सन्माननीय सदस्य श्री. विनायक मेटे यांनी आम्हाला आरक्षणावर एक प्रशिक्षण दिले होते. त्यावेळी सातत्याने गायकवाड समितीसमोर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. चंद्रकांत पाटील व विनायक मेटे यांनी भूमिका मांडली. त्यावेळी ही भूमिका महत्त्वाची होती की, मराठा आरक्षण देण्याची गरज काय आहे, मराठा समाज हा मागासवर्गीय कसा झाला. कारण आजपासून ४-५ पिढ्यांपूर्वी आपल्या प्रत्येकाकडे ५०-१०० एकर जमिनी होत्या, त्यामुळे आपण आरक्षणाला लागू होत नव्हतो. कालांतराने पिढ्या वाढत गेल्या. त्यावेळी एका कुटुंबात १० मुले जन्माला येत होती. त्यामध्ये जमिनीचे तुकडे झाले. १० मुलांची १० मुले अशी १०० कुटुंबे झाली. पुन्हा त्या १०० मुलांची १० मुले अशी संख्या वाढत गेली. मी उदाहरण देत आहे. एका कुटुंबाची ही संख्या

असुधारित प्रत

श्री. प्रसाद लाड ....

वाढत गेली. राज्यात आज मराठा समाजात ३०-३५ गुंठ्यांच्या वर कोणाकडेही जमीन नाही. कोकणात तर २-४ गुंठ्याच्या वर जमीन नाही. जमीन नसेल तर शेती कसा करणार, शेती केली नाही तर पैसे कसे मिळणार, पैसे मिळाले नाहीत तर शिक्षण कसे घेणार, शिक्षण घेतले नाही तर नोकरी कशी मिळणार, नोकरी नसेल तर लग्न कसे होणार हे प्रश्न मराठा समाजाच्या डोक्यामध्ये घोंगावत आहेत. सर्व विषय आयोगाच्या माध्यमातून सर्व्हे करुन गायकवाड समितीने लिहिला होता. आपण कदाचित राजकीय भांडणापोटी गायकवाड समितीचा अहवाल सर्वोच्च न्यायालयापर्यंत पूर्णपणे पोहोचवू शकला नसाल. माझी विनंती आहे की, मी जे उदाहरण सांगितले आहे, त्या माध्यमातून आपण समाजाची भूमिका, मत, परिस्थिती सरकार म्हणून मागासवर्ग आयोगाकडे देऊ शकला तर बरे होईल.

नंतर श्री. खर्चे ....

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड...

सेवानिवृत्त न्यायाधिशाच्या माध्यमातून मागासवर्गासाठी समिती नियुक्त करुन तातडीने कार्यवाही केली तर आयोगाच्या निकालानंतर निश्चितपणे मराठा समाजाला आरक्षण मिळेल. असे आरक्षण मिळाले नाही याची संपूर्ण जबाबदारी समितीचे अध्यक्ष म्हणून आपणावर असेल व महाविकास आघाडी शासनावर असेल असे सांगतो व मराठा समाजाला आरक्षण द्या अशी मागणी करतो व माझे भाषण संपवितो. धन्यवाद.

उप सभापती : दोन्ही मंत्री महोदयांची उत्तरे संपेपर्यंत सभागृहाच्या विशेष बैठकीची वेळ वाढविण्यात येत आहे.

असुधारित प्रत

श्री.अशोक चव्हाण (सार्वजनिक बांधकाम(सार्वजनिक उपक्रम वगळून) : सभापती महोदया, मराठा व ओबीसी आरक्षणा संदर्भात सभागृहात अतिशय सविस्तर चर्चा झाली. शेवटचे भाषण वगळता बाकीची भाषणे सकारात्मक झाली आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड यांचे भाषण राजकीय झाले आहे. त्यावर मी बोलणार आहे. पक्षाच्या दृष्टीने त्यांना ते मांडणे स्वाभाविक आहे. इतर ज्या सूचना आल्या त्या स्वागतार्ह आहेत. मागील सरकारने व महाविकास आघाडी शासनाने काय काय केले हे मी थोडक्यात सांगतो. कारण सर्व चर्चा सविस्तर झालेली आहे त्यामुळे मागील पार्श्वभूमी सांगणे अतिशय महत्वाचे आहे. मराठा समाजाला आरक्षण व ओबीसी समाजाचे आरक्षण टिकले पाहिजे ही वस्तुस्थिती आहे व तीच भावना महाविकास आघाडी शासनाची आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड म्हणाले की, यामध्ये श्रेयवादाची लढाई आहे. मागील सरकार असताना सभागृहात जो निर्णय झाला तो एकमताने झाला होता. तुम्ही केले म्हणून आम्ही काही तरी वेगळे करतो व आम्ही केले म्हणून तुम्ही विरोध करतात असा विषय नाही. दोन्ही सभागृहात एसईबीसी संदर्भात एकमताने निर्णय झालेला होता. निर्णय झाल्यावर बाहेर फेटे बांधून आपण पेढे वाटले, या सर्व बाबी आपल्या स्मरणात आहेत. त्यानंतर सर्वोच्च न्यायालयाने सुरुवातीला स्थगिती दिली व नंतर तो रद्द केला. यासंदर्भातील तारखा सांगण्याची गरज नाही सर्वांना त्या माहिती आहेत. सभागृहाला मला असे अवगत करायचे आहे की, हे सर्व निर्णय करीत असताना आपणा सर्वांना कायद्याच्या चौकटीतून जावे लागते. आपल्या व सरकारच्या भावना हे केले पाहिजे अशाच आहेत. सुक्ष्म गोष्टींचा विचार करुन निर्णय घेतले पाहिजेत. तरच कायद्यापुढे या बाबी टीकतात. आपण नाही म्हणालो नसून सर्वोच्च न्यायालयाने सुरुवातीला स्थगिती दिली व त्यानंतर रद्द करण्यात आले. यामध्ये तुमचा व आमचा कोणाचाही दोष नाही. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयापुढे केंद्र किंवा राज्य सरकार जाऊ शकत नाही. त्यामध्ये जे घडले ते मेरीट व डीमेरिट चा भाग वेगळा आहे. सन्माननीय सदस्यांनी त्या जजमेंटचा अभ्यास केला असता तर त्यातील विषय आपणाला समजले असते व त्या दृष्टीने कोणत्या करेक्टीव्ह मेजर घ्यायच्या त्याबाबत आपणाला कार्यवाही करता आली असती. आता आपण मागील स्थितीत जाण्यापेक्षा आताची काय

असुधारित प्रत

श्री.अशोक चव्हाण...

परिस्थिती आहे याचा विचार करायला पाहिजे आपली रिव्ह्यू पिटीशन सर्वोच्च न्यायालयात प्रलंबित आहे. बाकी सर्व रिव्ह्यू पिटीशन फेटाळल्या गेल्या आहेत. सर्वोच्च न्यायालयाने निर्णय दिला की, आरक्षण लागू होऊ शकत नाही,रद्दबातल केले. गायकवाड आयोगाचा अहवाल अस्वीकृत केला. सर्वोच्च न्यायालयाचे काही ऑब्र्झवेशन असेल त्याबाबत मी काही बोलणार नाही. हा अहवाल अस्वीकृत करुन सर्व याचिका फेटाळण्यात आल्या आहेत. आज आपली याचिका व रिव्ह्यू पिटीशन प्रलंबित आहे. त्या बेंच मधील एक न्यायमुर्ती सेवानिवृत्त झाल्यामुळे कदाचित त्या बेंचचे पुनर्गठन करावे लागेल. त्यानंतर रिव्ह्यूची सुनावणी चेंबरमध्ये घेण्यात येते ती खुल्या कोर्टात होत नाही रिव्ह्यू पिटीशन नॉमर्ली चेंबरमध्ये ऐकली जाते अशी माझी माहिती आहे. त्यावर अद्याप निर्णय झालेला नाही. उच्च न्यायालयाच्या निकाला नंतर आपण सर्वोच्च न्यायालयात रिव्ह्यू पिटीशन दाखल केले. त्यावेळी आपली अशी अपेक्षा होती की, निदान रिव्ह्यू पिटीशन मार्गी लागेल. मुख्य न्यायमूर्ती श्री.दिलीप भोसले यांच्या अध्यक्षतेखाली सर्व जजमेंटच्या अनुषंगाने अभ्यास करुन त्यांनी आपणाला सूचवावे की, पुढे काय करायचे आहे. कारण सर्व लिगल मॅटर आहे, कायदेशीर प्रक्रिया कोणती पार पाडावी. त्या जजमेंटच्या आधारावर त्यांनी आही ऑब्झर्वेशन करुन दिले व त्यांनी सांगितले की, पुढे आपणाला अशा अशा गोष्टी करायच्या आहेत. त्यामध्ये त्यांनी असे सांगितले की, पहिल्यांदा एक रिव्ह्यू पिटीशन सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करा. तसे पिटीशन दाखल करण्यात आले आहे. अद्याप त्यावर कोणतीही सुनावणी व तारीख देण्यात आली नाही. आपण लेखी मागणी करुन प्रयत्न करीत आहोत. आपली बाजू आपण मांडणार आहोत सर्वोच्च न्यायालयाला जो निर्णय द्यायचा असेल तो त्यांनी द्यावा, शेवटी निर्णय सर्वोच्च न्यायालयाल देणार आहे. निर्णय देऊन तातडीने रिव्ह्यू पिटिशन मार्गी लागावे. न्यायमूर्ती श्री.दिलीप भोसले यांनी असे सांगितले की, अगोदर सर्वोच्च न्यायालयाचा निर्णय येऊ द्यावा त्यानंतर पुढील कार्यवाही करा. मुख्यमंत्री महोदयांनी परवाच्या बैठकीत असे सांगितले की, सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकालाची वाट न पाहता वेगळा मागासवर्ग आयोग घटित करा. त्यानंतर पुढील कार्यवाही बाबत आपण सुरुवात करु या. मला

श्री.अशोक चव्हाण...

सांगितले पाहिजे की, नुसता आयोग घटित करुन भागणार आहे काय ? हा दुसरा महत्वाचा प्रश्न असून जी ५० टक्के आरक्षणाची मर्यादा घालण्यात आली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड यांनी मघाशी उल्लेख केला. आपण कदाचित न्यायालयाचे जजमेंट वाचले नसेल. सर्व आरक्षण मिळून ५० टक्केच्यावर जाता येणार नाही. इंद्रा साहनी प्रकरणाचा केस लॉ आहे त्याच्या अनुषंगाने सर्वोच्च न्यायालयाने सांगितले की, ५० टक्के आरक्षणाच्या वर तुम्हाला जाता येणार नाही. हे सरकार आल्यावर मी खालच्या सभागृहात सांगितले होते की, मागच्या सरकारला एखाद्या समाजाचे मागासलेपण घोषित करण्याचा अधिकार आहे काय ? हा कागद माझ्याकडे आहे व माझ्या माहितीनुसार असा अधिकार नसताना आपण तसा निर्णय घेतला होता. कोणत्याही समाजाचे मागासलेपण घोषित करण्याचा अधिकार सरकारला नव्हता. त्यावेळी माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.देवेंद्र फडणवीस मला म्हणाले की, मी तुमच्यावर प्रिव्हीलेज मोशन आणू शकतो. मी म्हटले बिलकुल आणा माझी कोणतीही तक्रार नाही. जी वस्तुस्थिती आहे ती कायद्याने समजून घेतली पाहिजे. जर आपल्या सरकारला तसा अधिकार होता तर केंद्र शासनाला पुन्हा घटना दुरुस्ती करुन राज्य सरकारला पुन्हा अधिकार देण्याची गरज का पडली. हा मूळ मुद्दा आहे व तो कायद्याचा विषय आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने पुन्हा सांगितले की, राज्य सरकारला तसा अधिकार नव्हता हे ॲटर्नी जनरल व सॉलिसिटर जनरल यांनी सांगितले तरी कोणी ऐकायला तयार नव्हते. घटना दुरुस्ती केली व राज्य सरकारला अधिकार देण्यात आला आहे. आता राज्य सरकार मागासलेपण सिध्द करु शकते.हा अधिकार बहाल करण्याचा निर्णय संसदेने घेतला आहे. तो निर्णय लागू झाल्यावर पुढील प्रोसेस आपणाकडे आली आहे. मला एक आठवण करुन दिली पाहिजे की, महाराष्ट्रातील महाविकास आघाडीचे सर्व खासदार तसेच कर्नाटक मधील माननीय खासदार श्री.मल्लिकार्जुन खरगे, माननीय खासदार श्रीमती सुप्रिया सुळे, माननीय खासदार श्री.बाळू धानोरकर व अन्य खासदारांमध्ये बंगालचे माननीय खासदार श्री.हजरुद्दीन चौधरी हे बोलले होते. माननीय खासदार छत्रपती संभाजीराजे बोलण्यासाठी उभे राहिले तेव्हा त्यांना कोणी बोलू दिले नाही. राज्यसभेमध्ये

असुधारित प्रत

श्री.अशोक चव्हाण...

आरडाओरड झाला. त्यानंतर त्यांना पाच मिनिटे बोलण्यास संधी दिली. म्हणजे ज्या तत्परतेने छत्रपती संभाजीराजे यांच्या उपोषणाला आपण समर्थन देण्यासाठी जातात. त्या तत्परतेने त्यांना सभागृहात बोलू दिले असते.(...अडथळा...) तुमच्या बोलण्याबाबत माझी कोणतीही तक्रार नाही. शेवटचे राजकीय भाषण झाले त्याचा उल्लेख करणे मला आवश्यक आहे, कारण एकच बाजू सभागृहासमोर न येता दुसरी बाजू सभागृहासमोर आली पाहिजे. भारतीय जनता पक्षातर्फे छत्रपती संभाजीराजे यांनी राज्यसभेत बाजू मांडण्याचा प्रयत्न केला पण त्यांना संधी दिली गेली नाही. सभागृहात आरडा ओरड झाल्यावर त्यांना पाच मिनिटे बोलण्याची संधी दिली. या अगोदर मुख्यमंत्री महोदयांनी व्हीसीद्वारे बैठका घेतल्या. त्यावेळी केंद्रीय कायदे मंत्री महोदयांना विनंती करण्यात आली होती की, आपण त्या बैठकीला हजर व्हावे. त्या बैठकीला ते आले नाहीत. मराठा समाजाच्या ५० संघटना आहेत त्यांच्या सोबत बैठका झाल्या त्यावेळी आपण उपस्थित होता. सर्वांचे म्हणणे ऐकून घेऊन मुख्यमंत्री महोदयांनी निर्देश दिले त्याप्रमाणे पुढील कामे झाली आहेत. राज्याला अधिकार दिले ही चांगली गोष्ट आहे. राज्यसभेत चर्चा झाली की, ५० टक्के आरक्षणाची मर्यादा काढून टाका. यावर केंद्रीय मंत्री महोदयांनी त्यांच्या भाषणात काहीही सांगितले नाही. हम देखेंगे, आपण बघूया असे काही न बोलता फक्त मोघम उत्तर त्यांनी दिले आहे.

या नंतर श्री.बोरले...

असुधारित प्रत

श्री.अशोक चव्हाण.........

मी सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे साहेबांना सांगू इच्छितो की, ही अट काढली असती तर आपला मार्ग सुकर झाला असता. आपली जी प्रक्रिया सुरु आहे, जी अडथळयांची शर्यत सुरु आहे ती आणखी थोडी सोपी झाली असती. ओबीसींच्या बाबतीत तेथे कोणता प्रश्न आहे याची मला माहिती नाही. परंतु ५० टक्क्यांची मर्यादा काढली तर आपल्याला पुढील गोष्टी करणे सोपे व सोईचे झाले असते. आपण मागासलेपण सिद्ध करा, ५० टक्क्यांची अट कशी लागू होत नाही किंवा करु शकत नाही याबाबत सुद्धा निर्णय घ्यावा. आपण तिकडे गेल्यानंतर सांगणार की सरकार कमी पडले. श्री.गायकवाड सेवानिवृत्त न्यायाधीश आहेत. ते कोणत्याही पक्षाचे नव्हते. सरकार आरक्षण टिकविण्यामध्ये कमी पडले असे आपण सांगता. गायकवाड आयोग तुम्ही नेमला होता. गायकवाड आयोगाचा अहवाल त्रुटी असल्यामुळे किंवा इतर काही कारणामुळे अस्वीकृत झाला. त्यानंतर पुन्हा सिद्ध करावे असे सांगण्यात आले. आमचे म्हणणे एवढेच आहे की, कोणी कमी पडले किंवा कसे हा विषय नाही. ज्यावेळी निर्णय घेण्याची प्रक्रिया सुरु असते त्यावेळी सर्वंकष विचार केला जातो. पूर्वी राणे समिती नियुक्त करण्यात आली होती. त्यानंतर गायकवाड आयोग स्थापन करण्यात आला. आमचे म्हणणे एवढेच आहे की, निर्णय घेण्याच्या प्रक्रियेत, कोर्टात बाजू मांडण्यासाठी वकील कमी पडलेले नाहीत. माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस यांच्या काळात ज्या वकिलांची नेमणूक करण्यात आली होती तीच टीम सुप्रीम कोर्टात होती. उलट त्यांच्या व्यतिरिक्त सुद्धा जेवढे याचिकाकर्ते होते त्यांचेही वकील तेथे होते. सर्वांना बाजू मांडण्याची संधी मिळालेली आहे. सरकार कमी पडले असे सांगितले जाते. मग तुमचे वकील कमी पडले काय ? श्री.मुकुल रोहतगी हे देशातील निष्णात सिनिअर कौन्सिल असून ते राज्य शासनाच्या वतीने अपील झाले. श्री.अभिशेख मनु सिंघवी, श्री.कपिल सिब्बल देखील तेथे अपील झाले. सरकारच्या वतीने वकिलांची सर्वोत्तम टीम देण्यात आली होती. या व्यतिरिक्त जे याचिकाकर्ते होते त्यांच्या वतीने देखील वकिलांची उत्तम टीम नेमण्यात आली. सन्माननीय सदस्य ॲड.नियल नाईक यांनी जे सांगितले ते त्यांचे अज्ञान आहे असे मी म्हणणार नाही. परंतु आपण अभ्यास

श्री.अशोक चव्हाण.........

केला असता तर बरे झाले असते. सुप्रीम कोर्टात कोणते वकील ॲपिअर झाले याबाबत आपण माहिती घेतली असती तर बरे झाले असते. सुप्रीम कोर्टात मॅटर येते, थोडे फार मागे पुढे होते. वकील गैरहजर होते असे नाही. प्रत्येक दिवशी सुप्रीम कोर्टात अनेक मॅटर्स असतात. सरकार काही करीत नाही असे वारंवार सांगितले जाते. परंतु हा नॅरेटिव्ह सेट करण्याचा, परसेप्शन निर्माण करण्याचा प्रयत्न आहे. आमच्या काळात असे केले, तसे केले हे सांगितले जाते. आपण हायकोर्ट, सुप्रीम कोर्टपेक्षा मोठे आहात काय ? सुप्रीम कोर्ट धडाधड निर्णय घेते. सभागृहात घेतलेले काही निर्णय देखील सुप्रीम कोर्टात रद्दबातल होतात. एखादी गोष्ट घटनेच्या विरोधात असेल तर सुप्रीम कोर्ट सभागृहाने घेतलेला निर्णय, कायदा देखील रद्दबातल ठरविते. सुप्रीम कोर्टाची व्याप्ती खूप मोठी आहे. सरकारने या संदर्भात कोणती कार्यवाही केली हे मी मुद्दाम सांगण्याचा प्रयत्न केलेला आहे.

सभापती महोदया, मी सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांना सांगू इच्छितो की, आपल्याला पुढील प्रक्रिया पार पाडण्यासाठी वेगळा मागास आयोग नियुक्त करावा लागणार आहे. आपण जे मुद्दे मांडले ते मी लिहून घेतलेले आहेत. सुरुवातीला ओबीसी आरक्षणासाठी न्यायमूर्ती निरगुडे यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोग स्थापन करण्यात आला होता. सुप्रीम कोर्टाने सांगितले की, समर्पित आयोगाची नेमणूक करावी. ओबीसींच्या बाबतीत श्री.बांठीया यांच्या अध्यक्षतेखाली समर्पित आयोग नेमण्याबाबत निर्णय झालेला आहे. आपण म्हणाल की, उच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती वगैरे, तर ते तपासून घेतील. ज्याअर्थी त्यांची नेमणूक झाली त्याअर्थी तो निर्णय ॲडव्होकेट जनरल यांच्या सल्ल्यानुसार घेतलेला आहे, असा माझा समज आहे. मराठा समाजाच्या बाबतीत जो आयोग आहे त्याबाबत मी सांगू इच्छितो की, सुप्रीम कोर्टाच्या निर्णयानंतर जी परिस्थिती उद्भवलेली आहे, जस्टीस श्री.दिलीप भोसले यांनी सूचना दिलेल्या आहेत, आपण सायमल्टेनियस्ली ती कार्यवाही सुरु करु. आपले रिव्ह्यू पिटीशन तेथे आहे. परंतु त्यामुळे यासाठी काही अडचण येऊ शकत

श्री.अशोक चव्हाण.........

नाही, असे माझे वैयक्तिक मत आहे. आपण त्यासाठी वेगळा मागास आयोग नेमू. जे विद्यमान सदस्य आहेत त्यांच्या बाबतीत कोणती प्रक्रिया पार पाडावयाची ते सुद्धा आपण तपासून घेऊ. जुन्या सदस्यांकडून करुन घेणे शक्य आहे का वेगळी नियुक्ती करावयाची आहे, वेगळी नियुक्ती करताना जुन्या सदस्यांबाबत कोणता निर्णय घ्यावयाचा असे दोन-तीन विषय आहेत. आपण जे सांगितले त्या गोष्टी मी तपासून घेतो. आपण येणाऱ्या काही दिवसात लवकरात लवकर निर्णय घेऊ. आरक्षणासंदर्भातील मागासलेपण सिद्ध करण्याची पुढील प्रक्रिया जलदगतीने कशी पूर्ण होईल आणि गायकवाड आयोगात ज्या त्रुटी राहिल्या असतील त्या त्रुटी निर्माण होता कामा नये याकडे आपल्याला लक्ष द्यावे लागणार आहे. ५० टक्क्यांची मर्यादा शिथील करण्याबाबत केंद्र शासनाची मदत घेण्याची वेळ आपली तर आपण देखील पाठपुरावा करावा. आपले सर्वांचे या गोष्टीसाठी समर्थन आहे. ५० टक्क्यांची मर्यादा आड येऊ नये. ती मर्यादा आड आली तर आपले सर्व काम थांबते. त्यामुळे ती मर्यादा आड येऊ नये अशा दृष्टिकोनातून आपल्याला पुढील प्रक्रिया पार पाडावी लागणार आहे.

सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी दुसरा विषय मांडलेला आहे. आम्हाला या गोष्टींचा आक्षेप आहे की, ओबीसी आरक्षण हा पूर्णपणे वेगळा विषय आहे. त्यामुळे मराठा व ओबीसी अशी गुंतागुंत कृपया निर्माण करु नये, या निमित्ताने नवीन वाद व भांडण निर्माण करायचे नाही. ओबीसींच्या आरक्षणाला धक्का न लावता मराठा आरक्षण मिळाले पाहिजे, अशी जाहीर भूमिका शासनाने घेतलेली आहे. यामध्ये गल्लत होता कामा नये. आपण प्रश्न विचारता. आपला हेतू मला कळला नाही. आपला हेतू चांगला व प्रामाणिक असावा, असे मला वाटते. परंतु या निमित्ताने सभागृहाच्या बाहेर वेगळेच काही तरी सुरु होऊ नये. मी मुद्दाम सांगू इच्छितो की, ओबीसींच्या आरक्षणाचा विषय वेगळा आहे. ओबीसी व मराठा आरक्षणाचा काहीही संबंध नाही. ओबीसींच्या आरक्षणाला धक्का न लावता मराठा आरक्षण देण्याची शासनाची भूमिका आहे.

असुधारित

श्री.अशोक चव्हाण.........

सभापती महोदया, अनेक सन्माननीय सदस्यांनी सवलतीबाबत उल्लेख केलेला आहे. मी सांगू इच्छितो की, शासनाने कोणत्याही सवलती बंद केलेल्या नाहीत. सिलेक्शन व अपॉईंटमेंट या दोन्ही गोष्टी वेगळया आहेत. ज्या लोकांच्या अपॉईंटमेंट झाल्या होत्या त्यासाठी अडचण निर्माण झाली नाही. परंतु सुप्रीम कोर्टाने निर्णय दिल्यानंतर एमपीएससीच्या अधिपत्याखालील साधारणत: २ हजार विद्यार्थी, विद्यार्थीनींचे सिलेक्शन रखडलेले आहे. मी या संदर्भात थोडक्यात माहिती देतो. आपण अधिसंख्य पदे निर्माण करण्याबाबत सूचना दिल्या. आपल्याला कल्पना आहे की, केंद्र शासनाने ५० टक्क्यांच्या पुढे जाऊन ईडब्ल्यूएसला १० टक्के आरक्षण दिले. शासनाने असा निर्णय घेतला की, ज्या लोकांना एसईबीसीचे आरक्षण मिळत नाही त्यांनी खुल्या किंवा ईडब्ल्यूएस या दोन्हीमधून एक प्रर्याय निवडावा आणि त्या पद्धतीने त्यांना आरक्षणाचा फायदा होईल. जे विद्यार्थी ऑलरेडी सिलेक्टेड होते ते मुंबई उच्च न्यायालयात गेले. त्यांनी सांगितले की, ही मंडळी आली तर आमच्या पैकी काही लोकांना बाहेर जावे लागेल. कारण जे सिलेक्शन झाले ते अडचणीत येत असल्यामुळे आमच्यासाठी अडचण निर्माण होत आहे. ते प्रकरण सध्या न्यायप्रविष्ट आहे. या संदर्भातील अपडेट्स माझ्याकडे आता उपलब्ध नाहीत. हायकोर्टात तो विषय सुरु आहे. एमपीएससी मधील जे २ हजार लोक आहेत त्या संदर्भात अधिसंख्य पदे निर्माण करण्याबाबत शासन पुढील पाऊल उचलण्याचा प्रयत्न करीत आहे. त्यामुळे खूप कायदेशीर बाबी आहेत. कोणताही निर्णय घेताना कायदेशीर बाबी समजून घेऊनच निर्णय घ्यावे लागतात अन्यथा ते रद्दबातल होतात. ती प्रक्रिया सध्या सुरु आहे. मी मुख्यमंत्री महोदयांना विनंती करीन की, हा विषय तातडीने मंत्रिमंडळासमोर आणावा. मंत्रिमंडळ त्या संदर्भात निर्णय घेईल. त्यानंतर आपल्याला या सर्व गोष्टींना चालना देता येईल. जे लोक आंदोलनात मृत्युमूखी पडले त्यांच्या वारसांना एसटी महामंडळात नोकरी देण्याचा विषय आहे. एकूण ४२ अर्ज प्राप्त झाले होते. त्यापैकी एका व्यक्तीचा तपशील उपलब्ध नव्हता. आत्महत्येमुळे अपात्र ठरलेले ६ लोक होते. १८ लोकांना नियुक्ती देण्यात आलेली आहे.

यानंतर श्री.सांगळे......

असुधारित प्रत

श्री.अशोक चव्हाण ...

मायनर असल्यामुळे ६ जणांनी नियुक्तीचा हक्क राखून ठेवला आहे. फौजदारी गुन्हा दाखल असलेली २ प्रकरणे प्रलंबित आहेत. तरी देखील ही प्रक्रिया बऱ्याच अंशी पूर्ण झाली आहे. मराठा आरक्षणाच्या संदर्भात मृत्युमुखी पडलेल्या ३६ वारसांना तत्कालीन शासनाच्या काळात ५ लाख रुपयांची निम्मी मदत करण्यात आली होती. आमच्या शासनाने ३६ वारसांना मुख्यमंत्री सहायत्ता निधीतून १० लाख रुपयांची संपूर्ण मदत दिली आहे. गुन्हे मागे घेण्याच्या संदर्भात शासनाने ३२६ पैकी ३२४ गुन्हे मागे घेण्यास मान्यता दिलेली आहे. तसेच न्यायालयामध्ये मागे घेतलेले २०१ गुन्हे आणि न्यायालयामध्ये प्रलंबित असलेली ११४ प्रकरणे आहेत. या संदर्भात न्यायालयाने निर्णय घ्यावयाचा आहे.

सभापती महोदया, उच्च व तंत्र शिक्षण विभागामार्फत वसतिगृहांच्या योजनेत २८ ठिकाणी इमारती तसेच १४ ठिकाणी संस्था निश्चित झाल्या आहेत. तसेच ७ ठिकाणी त्यांच्या रितसर कामास सुरुवात देखील झाली आहे. तेथे एकूण १४५५ मुले आणि २२३४ मुली असे एकूण ३६८९ अतिरिक्त क्षमता असलेले वसतिगहे कार्यरत झालेली आहेत. उर्वरित वसतिगृहांसंबंधी प्रक्रिया सुरु आहे. काही बाबी सारथी, अण्णासाहेब पाटील महामंडळ, नियोजन विभाग तसेच सामान्य प्रशासन विभागाशी संबंधित आहेत. त्या सर्वांमध्ये समन्वय राहावा याकरिता शासन स्तरावर सह सचिवाचे एक पद निर्माण करुन अधिकारी नियुक्त करण्यात आला आहे.

सभापती महोदया, सारथीच्या मुख्यालयासंबंधी मी सदनाला सांगू इच्छितो की, ८ ठिकाणी सारथीच्या उप केंद्राकरिता जागा देण्यासंबंधी कार्यवाही पूर्ण झाली आहे. कोल्हापूरला सारथीचे उपकेंद्र सुरु करण्यात आले आहे. पुण्यातील सारखी उपकेंद्राचे भूमिपूजन करण्यात आलेले आहे. तसेच युपीएससी, एमपीएससी, पोलीस भरती, फेलोशीप अशा प्रकारच्या सर्व स्पर्धा परीक्षा तेथे राबविण्यात येणार आहेत. याकरिता आवश्यक असलेली निधीची उपलब्धता करण्यात आली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड यांनी अण्णासाहेब पाटील महामंडळाचा कारभार बंद असल्याचा उल्लेख केला होता. तसे काही नाही. तेथील कामकाज सुरु आहे.

असुधारित प्रत

श्री.अशोक चव्हाण ...

तत्कालीन शासनाच्या काळात शैक्षणिक कर्जावरील व्याज परताव्याची योजनेकरिता १० लाख रुपयांपर्यंत मर्यादा होती. आमच्या शासनाने सदर योजनेमध्ये १५ लाख रुपयांपर्यंत वाढ केली आहे. तसेच त्यावरील व्याज देण्यासंबंधी शासनाने निर्णय घेतला आहे. यापूर्वी ३ लाख रुपयांपर्यंत व्याजाचा परतावा मिळत होता. शासनाने ही मर्यादा साडेचार लाख रुपयांपर्यंत वाढविली आहे. अशा प्रकारे अण्णासाहेब पाटील, सारथी यांच्याकरिता निधी उपलब्ध आहे. गरजेप्रमाणे निधीची आवश्यकता असल्यास त्यानुसार निधी दिला जातो. सर्व विषय मार्गी लावण्यास शासन खंबीर आहे. आपण ज्या मागण्या केल्या आहेत त्यात प्रामुख्याने सांगायचे झाल्यास आपण हे सर्व मागासवर्ग आयोगाकडे पूर्णपणे सुपूर्द करीत आहोत. त्याबाबतची सर्व रितसर प्रक्रिया तातडीने पूर्ण केली जाईल. तेथे अध्यक्ष व सदस्य आहेत यांच्यासंबंधी विचार करुनच शासनाला निर्णय घ्यावा लागणार आहे. नवीन नियुक्त्या व मागील लोकांच्या बाबतीत काही निर्णय घेण्यासंबंधी काही प्रक्रिया करावी लागणार आहे. त्या प्रक्रियांच्या संदर्भात तातडीने निर्णय घेतला जाईल. सभापती महोदया, मी सर्व गोष्टींचा उल्लेख केलेला असल्यामुळे सन्माननीय सदस्यांचे समाधान झाले असावे अशी मला अपेक्षा आहे. मराठा किंवा ओबीसी आरक्षण असो, आपल्या सर्वांच्या मदतीने ते निश्चितपणे सकारात्मक पद्धतीने मार्गी लागेल अशी माझी अपेक्षा आहे.

असुधारित प्रत

श्री.विजय वडेट्टीवार (मदत व पुनर्वसन मंत्री) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी मराठा व ओबीसी आरक्षणासंबंधी नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा उपस्थित केली असून त्यात सन्माननीय सदस्य ॲड. निलय नाईक, सन्माननीय सदस्य सुरेश धस, सदाभाऊ खोत आणि प्रसाद लाड यांनी त्यात सहभाग घेतला. सदर चर्चेत अनेक मुद्यांचा रोख हा टोलवाटोलवीचा होता. काही सन्माननीय सदस्यांची त्यासंबंधी असलेली भावना प्रामाणिक होती व काही सन्माननीय सदस्यांची भावना थोडी राजकीय होती. परंतु या चर्चेतून मराठा आणि ओबीसी समाजाला न्याय मिळाला पाहिजे असा सर्वांचा रोख दिसून येत आहे. मराठा समाजासंबंधी माननीय मंत्री श्री.अशोक चव्हाण यांनी सदनाला सविस्तर माहिती दिली आहे. मराठा समाजाला न्याय देत असताना स्पष्टपणे भूमिका मांडत असताना ५० टक्क्यांपेक्षा जास्त आरक्षण होत असल्यामुळे घटना दुरुस्तीची आवश्यकता आहे. कदाचित काही मंडळीची अशी भावना असेल की, मराठा समाजाला ५० टक्क्यांच्या आत आरक्षण मिळावे. परंतु त्यात अनेक जणांची विविध मतं आहेत. याबाबत माननीय मंत्री श्री.अशोक चव्हाण यांनी सदनाला स्पष्टपणे माहिती दिली आहे की, मराठा समाजाच्या गरीब समाजाला आरक्षण देण्यात कोणतीही अडचण नाही, त्यात कोणाचाही विरोध नाही. गरीब समाजाला न्याय मिळालाच पाहिजे. त्यानुसार सदनामध्ये त्यांनी आपली भूमिका मांडली आहे.

सभापती महोदया, ओबीसीच्या राजकीय आरक्षणाचा विषय हा माझ्या विभागाकडे येत नाही. हा विषय ग्रामविकास विभागाकडे येतो. परंतु मी ओबीसी समाजाचा एक घटक आहे. मी सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांना सांगू इच्छितो की, मला नेता होण्याची घाई नाही. कारण मी ऑलरेडी नेता आहे. ओबीसी समाजाचा वापर स्वत:ची आमदारकी टिकवण्यासाठी तसेच मराठा समाजाचा वापर पद टिकवण्यासाठी कोणी करीत असल्यास आपले पद टिकविण्यासाठी ते तसे करीत असतात. मी ५ टर्मपासून आमदार आहे. मी कधीही ओबीसीचा विषय घेऊन आमदार झालो नाही. मी आज मंत्री आहे. त्यामुळे मला लढण्याची गरज नाही. ज्यांना काही मिळवायचे असते ते विषय पुढे नेऊन, राजकारण करुन लढत असतात. परंतु मला तसे काही करण्याची कोणतीही गरज नाही. त्यामुळे आपण माझ्याकडे त्या

असुधारित प्रत

श्री.विजय वडेट्टीवार ...

दृष्टीने बघू नये अशी माझी आपल्याला प्रामाणिकपणे सूचना, विनंती व सल्ला आहे. आपण त्या चष्म्यातून विजय वडेट्टीवारांकडे बघू नये. ओबीसी समाजामध्ये ७३० जाती आहेत. हा गरीब समाज आहे. त्यातील अनेक समाज भटकत आहेत. त्यांना राहण्यासाठी स्वत:चे घर नाही. जात प्रमाणपत्र, जात पडताळणी प्रमाणपत्रासाठी घराचा किंवा गावाचा त्यांच्याकडे पत्ता नाही. त्यांचे रेकॉर्ड कोठेही मिळत नाही. अशा प्रकारे ओबीसी समाज हा गरीब, दुर्लक्षित आणि उपेक्षित आहे. ओबीसी समाजाला न्याय मिळावा म्हणून मी माझी भूमिका सातत्याने मांडत असतो. कोणाला काही देऊ नये अशी माझी कधीही भूमिका राहिलेली नाही. मी त्यांच्याकरिता लढत राहील. माझी लढण्याची भूमिका आहे. पदं येत असतात, जात असतात. पदं ही कोणाच्याही बापाची कायमची मालमत्ता नाही. सत्ता ही कायमची कोणाची नसते. आपण ज्याकरिता लढत असतो त्यामागील आपली भावना प्रामाणिकपणाची असली पाहिजे. त्यानुसार माझी प्रामाणिक भावना आहे हे मी येथे स्पष्टपणे सांगू इच्छितो. तीन पिटीशनमध्ये नेमलेल्या वकिलांची मी सदनाला माहिती देतो. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये रवींद्र पारसी पराडके यांनी दाखल केलेल्या स्पेशल लिव्ह पिटीशन क्रमांक ३३९१० यासाठी ॲड. शेखर नाफडे यांची नेमणूक केली. ॲड.निशांत नंदकिशोर, ॲड.तुषार मेहता, ॲड.कपिल सिब्बल, ॲड.परमजीत पटवालिया अशाप्रकारे अतिशय निष्णांत वकिलांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी यापेक्षा आणखी कोणी मोठे वकील असल्याची सूचना दिली असती तर त्यांची देखील आपण नेमणूक केली असती. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये दाखल केलेल्या दुसऱ्या पिटीशनचा क्रमांक ९८० /२०१९ मध्ये ॲड.शेखर नाफडे, ॲड.राहुल चिटणीस, ॲड. तुषार मेहता अशा प्रकारे वकील नेमले. त्यानंतर ॲड.कपिल सिब्बल व ॲड.सचिन पाटील आले आहे. त्यानंतर पिटीशन क्रमांक ६८१४/२०२० मध्ये ॲड.राहुल चिटणीस, ॲड.राकेश राठोड, ॲड.कपिल सिब्बल, ॲड.सचिन पाटील अशा प्रकारे वकील नेमलेले आहेत. न्यायालयामध्ये ओबीसीचे राजकीय आरक्षण टिकावे याकरिता देशातील सर्वोच्च, उत्कृष्ट, नावलौकिक असलेल्या निष्णांत वकिलांची नेमणूक करण्यात आली. मला

श्री.विजय वडेट्टीवार ...

या संदर्भातील घटनाक्रम सांगण्याची गरज नाही. तसेच आपण असा उल्लेख केला होता की, जयंत बांटिया आयोगा नेमला, तो टिकणार नाही. आम्ही आयोग नेमण्यापूर्वी सर्व चौकशी केली. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकालात ट्रिपल टेस्टमधील पॅरा १२ व त्या पुढील मजकूर वाचल्यास.. मला तो पॅरा सदनाला वाचून दाखविण्याची गरज नाही. त्यात तिहेरी चाचणी करावी असे निर्देश दिलेले आहेत. परंतु सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयामध्ये आयोग नेमताना त्यात निवृत्त न्यायाधीशच असावा असे कोठेही नमूद केलेले नाही.

यानंतर श्री.गागरे....

असुधारित प्रत

श्री.विजय वडेट्टीवार.....

इंदिरा सहानी प्रकरणात आहे पण सर्वोच्च न्यायालयाने काय सांगितले आहे ते पहावे.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदया, मला बोलायचे आहे.

उप सभापती : मी आपणास बोलण्याची परवानगी दिलेली नाही, मंत्री महोदयांचे उत्तर पूर्ण होऊ द्यावे.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदया, मी त्यांना बोलण्यास विरोध करीत नाही, ट्रीपल ट्रेस्टबाबत त्यांनी सांगितले आहे. ओबीसी समाजाचे राजकीय आरक्षण रद्द होतानाचा तो निर्णय आहे. इंदिरा सहानीच्या केसपासून राष्ट्रीय मागासवर्ग आयोग, राज्यमागास वर्ग आयोग, केंद्र शासनाचा कायदा, राज्याचा २००५ चा कायदा, राजकीय, शैक्षणिक, सामाजिक मागासलेले पण ठरविण्याचे अधिकार मागासवर्गीय आयोगाला आहे, त्याच्या पात्रतेचे निकष त्या जजमेंटमध्ये आहेत, यामध्ये नाही. चुकीचे रेकॉर्डवर राहू नये यासाठी सांगतो.

उप सभापती : मी सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांना सांगू इच्छिते की, आपणास काही बोलायचे असेल तशी तुम्ही चिठ्ठी द्यावी. कारण आपणास आजचा प्रश्नोत्तराचा तास सुरु करायचा आहे.

श्री.विजय वडेट्टीवार : सभापती महोदया, हे खरे आहे की इंदिरा सहानी प्रकरणापासून मागासवर्गीय आयोगाचे गठण करावे याचा त्यामध्ये उल्लेख होता. मागासवर्गीय आयोगाबाबत आपण म्हणता ते बरोबर आहे. परंतु सर्वोच्च न्यायालयाने अलिकडे दिलेल्या निकालात सांगितले आहे की, ट्रिपल केस करुनच आमच्या पुढे यावे किंवा हे आरक्षण लागू करावे, यामध्ये मात्र हा निर्णय नव्हता. ज्यावेळी मागासवर्ग आयोगाची स्थापना केली, त्यावर श्री.निरगुडे यांची नियुक्ती केली तेव्हा टर्मस ऑफ रेफरन्स म्हणजे टीओआर दिला होता त्यात स्पष्टपणे काही सांगितले होते. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाला अनुसरुच आम्ही तो निर्णय घेतला होता. परंतु त्या आयोगाने आपली कार्यकक्षा थोडी वाढवली. कारण ते जातनिहाय जनगणनेपर्यंत पोहचले होते. त्यांचा प्रस्ताव आला, कमी कालावधीमध्ये या सर्व

श्री.विजय वडेट्टीवार.....

गोष्टी करणे अपेक्षीत नव्हते, कारण कोरोनाचा काळ होता, या काळात सर्व संकटाने ग्रासले होते. दारोदार जाऊन ते करणे व मिळविणे त्या काळात शक्य नव्हते. अशा स्थितीत. त्यानंतर सर्वोच्च न्यायालयाचा निकाल आला. आपणास माहिती आहे की, सर्वोच्च न्यायालयाने १५ दिवसाचा कालावधी दिला. १५ दिवसात ओबीसी कमीशनकडून तो संपूर्ण अहवाल मागवावा लागला. मी सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांना सांगू इच्छितो की, वेळेत आम्ही तो अहवाल सर्वोच्च न्यायालयाला दिला, त्या न्यायालयाचा निकाल अंतिम असतो, त्यावर भाष्य करण्याची गरज नाही

(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

सभापती : मंत्री महोदयांनी उत्तर आटोपते घ्यावे असे मी सांगू इच्छितो.

श्री.विजय वडेट्टीवार : सभापती महोदय, आपल्या आदेशानुसार कमी शब्दात संपविण्याचा प्रयत्न करतो. सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले की, आयोगामध्ये राजकीय लोकांचा भरणा केला, मागील आयोगातील नावे मी वाचून दाखवितो, त्यात कोण राजकीय होते हे माहिती नाही. त्यात निवृत्त न्यायाधीश होते. ॲड. मेश्राम हे कोणत्याही पक्षात नव्हते, जिल्हा कोर्टाचे ते निवृत्त न्यायाधीश होते. ॲड किल्लारीकर हे औरंगाबाद खंडपीठाचे सिनियर ॲडव्होकेट, प्रा. संजीव सोनावणे, डॉ. गजानन खराटे, श्रीमती निलिमा सराफ महिला सदस्य, भ.ज. ब, भ.ज. क सदस्य नेमावा लागतो, विभागीय सदस्य एक नेमावा लागतो, श्री.गोविंद कडे हे खुल्या संवर्गातील व मराठा समाजाचे आहेत, प्रा. लक्ष्मण हाके यांचे बाबत आक्षेप असेल तर हे कोणत्या पक्षात आहेत ते सांगावे. श्रीमती ज्यो.मा.चव्हाण हया कोणत्या समाजातील आहेत. कोणत्या पक्षाच्या आहेत. नेमलेला, कोणत्याही पक्षाचा संबंध नसलेले आयोग आहेत. श्री.तायवाडे हे समाजशास्त्रातील तज्ज्ञ आहेत. मागील सदस्य आता नाहीत. पण पूर्वीचे दोन सदस्य आहेत. आम्हाला त्यामध्ये जायचे नाही. सन्माननीय सदस्यांनी केलेल्या आरोपामुळे त्यांनी राजीनामा देखील दिला आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी सांगितले तर या सदस्यांना

असुधारित प्रत

श्री.विजय वडेट्टीवार.....

त्यांच्यापुढे आणून उभे करतो. त्यांना राजकीय मर्यादा होत्या. या विषयावर काम करीत असताना त्यांना राजकीय भूमिका घेता येत नव्हती म्हणून त्यांनी राजीनामा दिला. तुमचे म्हणणे काहीही असेल पण मला त्या संदर्भात बोलायचे नाही. पण ओबीसी आयोगावर नेमलेले सर्व सदस्य राजकीय नाहीत त्यामुळे आता यावर अधिक चर्चा करण्याची गरज नाही. आपण आताच्या आयोगाबाबत सूचना केल्या आहेत की, हा आयोग टिकेल का. आम्ही सर्व तज्ज्ञांचा सल्ला घेऊनच हा आयोग केलेला आहे. हे टिकण्यासाठी खालच्या सभागृहाच्या माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांचा देखील सल्ला घेतलेला आहे. या आयोगाने काम सुरु केलेले आहे, त्यांना कार्यालयही उपलब्ध व सुरु करुन दिलेले आहे. याकरीता २५ कोटी रुपयांचा निधी उपलब्ध करुन दिलेला आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशाप्रमाणे त्या चौकटीत काम करावे व तीन महिन्यात अहवाल द्यावा अशी विनंती केली आहे. आवश्यकता पडली तर एक महिन्याची मुदतवाढ देता येईल, तशी तरतूदही ठेवली आहे. त्या आयोगाचे काम पूर्ण झाल्यावर पुन्हा सर्वोच्च न्यायालयापुढे जाऊ. तुम्हाला तसेच आम्हाला विश्वास व इच्छा आहे की, ओबीसीचे राजकीय आरक्षण टिकले पाहीजे. तुम्ही-आम्ही आरोप न करता ते आरक्षण टिकविण्यासाठी सर्वोतोपरी प्रयत्न करीत आहोत. त्याची सुरुवात झाली आहे. मला विश्वास वाटतो की, महाविकास आघाडी सरकारमधील नेत्यांची भूमिका व आपली भूमिका आरक्षण टिकवण्यासाठी आहे, त्यामुळे हा आयोग टिकेल. यामुळे सर्वोच्च न्यायालयात आपल्या बाजूने निर्णय येईल, अशी अपेक्षा व्यक्त करतो. आपण चांगली भूमिका मांडली. खरे तर वेळ कमी आहे, आम्ही काय केले आहे ते मला अधिक विस्तृतपणे मांडायचे होते. पण आम्ही विरोधाच्या भूमिकेतून जात नाही. सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे यांचा नवीन ओबीसी नेता म्हणून उदय झाला आहे. ते पूर्वी भूमिका मांडत नव्हते. माझ्यावर भूमिका मांडण्यासाठी ढाल म्हणून त्यांना पुढे केले आहे. पण त्यांची व आमची ढाल एकच आहे. त्यामुळे कोणी त्याची काळजी करु नये. एकमुखाने व एकदिलाने आम्ही लढू त्यामुळे ते आरक्षण नक्की टिकेल यादृष्टीने

श्री.विजय वडेट्टीवार .....

आम्ही काम करु, हा विश्वास मी या निमित्ताने मी महाराष्ट्रातील जनतेला देत आहे. धन्यवाद.

सभापती : आता अल्पकालीन चर्चा संपली आहे.

असुधारित प्रत

पृ.शी./मु.शी. : तोंडी उत्तरे

सभापती : आता राखून ठेवलेला तारांकित प्रश्न क्रमांक १२६०३ चर्चेला घेण्यात येईल.

(प्रेस : येथे सोबतचा प्रश्न छापावा)

असुधारित प्रत

राखून ठेवलेला ता.प.क. १२६०३.....

डॉ.सुधीर तांबे : सभापती महोदय, राज्यातील सर्व शासकीय व निमशासकीय कर्मचाऱ्यांकरीता दिनांक १ नोव्हेंबर २००५ रोजी पेन्शन योजना शासनाने लागू केली आहे. ही योजना त्यांना मान्य नाही व त्यांची जुन्या पेन्शन योजनेची मागणी आहे. याबाबत वेळोवेळी उत्तरे दिलेली आहे, वित्त विभागाकडून ही योजना लागू करणे शक्य नसल्याचे उत्तर मिळालेले आहे. तरी देखील हा प्रश्न उपस्थित करण्याची दोन तीन कारणे आहेत. खरे तर सेवानिवृत्ती वेतन मिळणे हा त्या कर्मचाऱ्यांचा अधिकार असतो.

यानंतर श्रीमती नाफडे....

असुधारित प्रत

राखून ठेवलेला तारांकित प्रश्न १२६०३............

डॉ.सुधीर तांबे......

तो त्याचा सामाजिक हक्क असतो. नव्या पेन्शन योजनेबद्दल त्या कर्मचाऱ्याला जो अविश्वास वाटतो, तो दूर होणे गरजेचे आहे. राज्य शासन या कर्मचाऱ्यांच्या मागणीचा विचार करणार का ? या नवीन पेन्शन योजनेमध्ये फॅमिली पेन्शनची सोय नाही. ग्रॅच्युयिटीची सुविधा नाही. पहिला टप्पा म्हणून त्यांना शासन कुटुंब निवृत्ती वेतन लागू करणार आहे का ? शासन त्यांना ग्रॅच्युयिटी लागू करणार आहे का ?

श्री.अजित पवार : सभापती महोदय, देशात व अनेक राज्यांमध्ये हा प्रश्न ऐरणीवर आलेला आहे. सभागृहाला मी माहिती देतो की, जुनी निवृत्ती वेतन योजना जी होती, त्याच्यामध्ये निवृत्तीच्या वेळी एकूण सॅलरीच्या साधारणत: पन्नास टक्के सॅलरी त्यांना पेन्शन म्हणून मिळत होती. त्यामध्ये कर्मचाऱ्याचे कंट्रिब्यूशन निरंक होते. एखादा रिटायर होणार असेल आणि रिटायर होताना जर त्याला ५०००० रुपये पगार असेल तर त्याला २५००० रुपये पेन्शन मिळत होते. पूर्ण वर्कफोर्सचे केवळ १२ टक्के कर्मचारी यामध्ये कव्हर होत होते. ८८ टक्के कर्मचारी यामध्ये कव्हर देखील होत नव्हते. हे केंद्राने केलेले ॲनलिसिस आहे. कारण आताची जी नवीन निवृत्तीवेतन योजना आहे, ती केंद्राने दिलेली आहे. त्या नवीन निवृत्ती वेतन योजनेचे अनुकरण बहुतेक सर्वच राज्ये करीत आहेत. नवीन पेन्शन योजनेमध्ये कर्मचाऱ्यांचे कंट्रिब्यूशन १० टक्के आहे. यापूर्वी शासनाचे त्यामध्ये १० टक्के कॉन्ट्रिब्यूशन होते, आता ते शासनाने १४ टक्के इतके वाढविलेले आहे. सेंट्रल रेकॉर्ड किपींग एजन्सीच्या माध्यमातून यामध्ये एक युनिटी ठेवलेली आहे. निवृत्तीच्या वेळी ६०टक्के पैसे त्याला मिळतात. ४० टक्के जी रक्कम राहते, त्याच्यावर त्यांना व्याज म्हणून मासिक निवृत्ती वेतन मिळते. जे कर्मचारी पूर्ण पेन्शन घेतात, त्यामध्ये " ग्रॅण्ट इन एन्ड " अशी एक पध्दत आहे. यामध्ये मृत्यूनंतर वारस जोपर्यंत रक्कम ४० टक्के काढत नाही, तोपर्यंत त्यांना ती मिळत राहणार आहे. जर त्यांना ती ४० टक्के रक्कम काढायची असेल तर तो ऑप्शन देखील दिलेला आहे. अशा प्रकारची ही नवीन पेन्शन योजना सन २००५ मध्ये आलेली आहे.

राखून ठेवलेला तारांकित प्रश्न १२६०३.............

श्री.अजित पवार....

सभापती महोदय, २००५ मध्ये आपणही मंत्रीमंडळामध्ये मंत्री म्हणून कृष्णा खोऱ्याचे काम पाहत होता. तत्कालीन अर्थमंत्री महोदय श्री.जयंत प्र.पाटील हे होते. वित्त विभागाने अशी माहिती घेतली होती की, पुढे काही वर्षे होत गेली की, राज्याची परिस्थिती काय होईल ? आताची नवीन पेन्शन योजना चालू केली नसती तर तत्कालीन अंदाजानुसार सन २०२१-२०२२ मध्ये महसूली जमा २,६९,२३१ कोटी रुपये इतकी दाखविलेली होती. यापैकी वेतनावरील खर्च १,११,५४५ कोटी रुपये इतका होता. निवृत्ती वेतनावरील खर्च १,०४,६६२ कोटी रुपये इतका अंदाजित होता. यानंतर पुढील काळात तर काही वर्षांनी सन २०२२-२०२३, २०२३-२०२४ नंतर जेवढी काही महसूली जमा झाली असती त्याच्यापेक्षा जास्त खर्च वेतन आणि निवृत्ती वरचा झाला असता. त्यामुळे सन २००५ मध्ये ही नवीन पेन्शन योजना आणली होती. एकूण कर्मचारी १८ लाख रुपये गृहित धरु. पेन्शन घेणारे कर्मचारी १५ लाख इतके गृहित धरु. प्रतीवर्षी २०००० कर्मचारी निवृत्त होतात. वर्ष २००५ मध्ये पेन्शनवरील वार्षिक खर्च हा ४९६४ कोटी रुपये इतका होता. सध्या १४ टक्क्यांमुळे येणारा खर्च हा २,००० कोटी रुपये इतका येतो. पूर्वीप्रमाणेच पेन्शन ठेवली असती तर सभागृहातील सर्व सन्माननीय सदस्यांना मला सांगायचे आहे की, १,०४,००० कोटी रुपये केवळ पेन्शनकरिता खर्च करावे लागले असते. महाविकास आघाडी सरकारच्या नंतर पुढे जे कोणते सरकार आले असते त्यांना केवळ महसूल जमा करायचा आणि त्यातून पगार आणि पेन्शन करायचे, याच्याव्यतिरिक्त काहीही काम उरले नसते. सर्व राज्यात याबाबत असंतोष निर्माण झाला असता. या ठराविक पेन्शनर वा राज्य सरकारी कर्मचारी यांच्याकरिता राज्य चालवायचे आहे ? सर्वसामान्य माणसांकरिता राज्य चालवायचे आहे की नाही ? याकरिता नवीन पेन्शन योजनेच्या माध्यमातून एक चांगला मार्ग काढण्याचे काम झालेले आहे. आता जुनी पेन्शन योजना असती तर वर्ग-१ अधिकाऱ्याला पेन्शन २,१९,००० रुपये मिळाले असते. नवीन पेन्शन योजनेनुसार त्याला साधारणत: ८३,००० रुपये पेन्शन मिळणार

असुधारित प्रत

राखून ठेवलेला तारांकित प्रश्न १२६०३............

श्री.अजित पवार......

आहे. जुन्या पेन्शन योजनेमध्ये लमसम मिळणारी रक्कम वर्ग-१ अधिकारी यांना ७१ लाख रुपये इतकी होती. आताच्या नवीन योजनेमध्ये वर्ग-१ अधिकाऱ्याला १,९८,००,००० रुपये इतकी रक्कम लमसम मिळणार आहे. वर्ग-२ ला जुन्या पेन्शननुसार ५३ लाख रुपये लमसम रक्कम मिळाली होती. आताच्या नवीन पेन्शन योजनेनुसार वर्ग-२ अधिकाऱ्याला १,५८,००,०० रुपये इतकी रक्कम लमसम मिळणार आहे. वर्ग-३ कर्मचाऱ्याला जुन्या पेन्शन योजनेनुसार ३८ लाख मिळाले असते, नवीन पेन्शन योजनेनुसार त्याला ८२ लाख रुपये मिळणार आहे. वर्ग-४ कर्मचाऱ्याला जुन्या पेन्शन योजनेनुसार ३१ लाख रुपये आणि नवीन पेन्शन योजनेनुसार ६१ लाख रुपये एवढी लमसम रक्कम मिळाली असती. शिवाय मासिक वेतन मिळणार आहे, ते वेगळेच आहे. ज्याचा याबाबत माझी बारकाईने अभ्यास आहे, त्याच्यासमवेत माझी या राज्याचा अर्थमंत्री म्हणून चर्चा करायची तयारी आहे. यापूर्वी विविध अधिकाऱ्यांचे नेतृत्त्व करणारे जे कामगार नेते आहेत, त्यांच्यासमवेत आमची चर्चा झालेली आहे. केंद्र शासनावर देखील याचे प्रेशर आलेले आहे. मधल्या काळात राजस्थान आणि छत्तीसगढ सरकारने अर्थसंकल्प सादर करत असताना योजना दिली नाही, परंतु पूर्वीची जुनी निवृत्तीवेतन योजना चालू करु, असे काहीतरी सांगितलेले आहे. मी या संदर्भात त्यांच्याबरोबर संपर्क साधून माहिती घेण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. परंतु या संदर्भात ठोस अशा प्रकारची योजना नाही. याकरिता या सर्वांचा विचार शेवटी तुम्ही जसे सांगितले की, ही सामाजिक बांधिलकी आहे, जसे वेतनाच्या बाबत निवृत्तीच्या बाबत अधिकारी-कर्मचारी यांना न्याय दिला पाहिजे. तसेच, त्यांच्यावर अवलंबून असलेल्या १२-१३ कोटी लोकांनाही न्याय मिळणे आवश्यक आहे. राज्य चालवित असताना लोकाभिमुख कारभार करावा लागतो. त्यांनाही वाऱ्यावर सोडून चालत नाही, असे मी स्पष्ट सांगतो. यामध्ये आणखी काही काय करायचे म्हटले तर केंद्रीय पातळीवर याबाबतची चर्चा चालू आहे. जसे मधल्या काळात दहा टक्क्यांच्या ऐवजी १४ टक्के शासनाचे कंट्रिब्यूशन दिले गेले.

असुधारित प्रत

राखून ठेवलेला तारांकित प्रश्न १२६०३............

श्री.अजित पवार.....

सभापती महोदय, जुनी पेन्शन योजना चालू करणार नाही, असेही आम्ही म्हणणार नाही. नवीन निवृत्ती योजना जशीच्या तशी चालू राहणार, असाही आमचा दावा नाही. याच्यामध्ये वेळोवेळी काही बदल जर होत गेले, जर ते बदल राष्ट्रीय पातळीवर बदल झालेले असतील. आज देशाचे पंतप्रधान माननीय श्री.नरेंद्र मोदी साहेब देशाचे नेतृत्त्व करतात, तेही अनेक वर्षे गुजराथचे मुख्यमंत्री म्हणून काम करत होते. अधिकारी-कर्मचारी यांनाही न्याय मिळाला पाहिजे. त्याचरोबर देश,कारभार, राज्य चालले पाहिजे. सन्माननीय सदस्य डॉ.सुधीर तांबे मी याबाबत चर्चा करायला तयार आहे. पुढील काळात याबाबत वेगळा निर्णय झाला तर राज्याच्या विकासाला निधी कमी न पडता वेगळया प्रकारचा प्रस्ताव आला तर आमची भूमिका सकारात्मक आहे.

श्री.कपिल पाटील : सभापती महोदय, माननीय उप मुख्यमंत्री महोदयांची भूमिका ही खुली आहे. चर्चेचे दरवाजे त्यांनी खुले केलेले आहेत. त्याबाबत मी त्यांचे आभार मानतो. नवीन योजनेसंदर्भात माझा प्रश्न आहे की, नवीन पेन्शन योजना लागू झाल्यानंतर ज्या कर्मचाऱ्यांचे अकस्मात मृत्यू झाले, त्यांना जी मदत केंद्रीय योजनेप्रमाणे मिळणे आवश्यक होती, ती महाराट्रात मिळू शकलेली नाही. सन २०१५ नंतर ती लागू करण्याच्या सरकारच्या भूमिकेनंतर ०१ नोव्हेंबर २००५ ते सन २०१५ च्या दरम्यान ज्यांचे मृत्यू झाले, त्यांना त्याचे उपदान आणि मृत्यूनंतर मिळणाऱ्या सुविधा केंद्रीय योजनेप्रमाणे राज्य शासन देणार का ? जी योजना शासनाने स्वीकारलेली आहे,? जो त्या योजनेचा भाग आहे.

यानंतर श्री.सोनावणे......

असुधारित प्रत

राखून ठेवण्यात आलेला तारांकित प्रश्न क्रमांक १२६०३.......

श्री. अजित पवार : सभापती महोदय, अशा प्रकारे वेगवेगळ्या प्रकारचे प्रश्न निर्माण होतात म्हणून माननीय वित्त राज्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली मागील सरकारच्या काळात एक समिती नेमलेली होती. आताचे माननीय विद्यमान वित्त राज्यमंत्री श्री. शंभुराज देसाई हे सर्व कामकाज पाहत आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांनी जो प्रश्न उपस्थित केलेला आहे, त्याची इथ्यंभूत माहिती त्यांनी मला द्यावी आणि ती माहिती मी माननीय माननीय वित्त राज्यमंत्री श्री. शंभुराज देसाई यांच्याकडे देतो आणि त्यांना तपासणी करायला सांगतो. तसेच ते अधिकाऱ्यांची मदत घेतील आणि ते स्वत: समितीचे अध्यक्ष आहेत. माननीय वित्त राज्यमंत्री श्री. शंभुराज देसाई हे अभ्यास करुन माझ्यापुढे प्रस्ताव सादर करतील आणि त्यानुसार आमचा विभाग त्याचा साकल्ल्याने विचार करणार आहे. तसेच माननीय मुख्यमंत्री महोदयांशी देखील चर्चा केली जाईल. पण आता सन्माननीय सदस्यांनी विचारलेल्या प्रश्नाबाबत मी त्यांना ठोस असे उत्तर देऊ शकत नाही. पण आमचा विभाग यामधून व्यवहारी मार्ग काढण्यासाठी प्रयत्न करणार आहे. समिती नेमलेली असून, त्यांच्या बैठका सुरु झालेल्या आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांनी दिलेला प्रस्ताव सदरहू समितीला अभ्यास करण्यासाठी दिला जाईल. तसेच आवश्यकता वाटल्यास सन्माननीय सदस्य आणि त्या समितीची बैठक आयोजित करण्यासाठी मी संबंधितांना सांगतो. त्यावेळी सन्माननीय सदस्यांनी समितीला आवश्यक ती माहिती द्यावी आणि त्यानंतर परिपूर्ण प्रस्ताव येईल. आमचा विभाग कोणावरही अन्याय करणार नाही. राज्यकर्त्यांनी कधीही अधिकारी किंवा कर्मचाऱ्यांवर अन्याय करुन राज्याचा कारभार केलेला नाही. हे निर्विवाद सत्य आहे. राज्याचा कारभार चालवित असताना शेवटच्या माणसाला देखील विसरुन चालता येत नाही याची देखील सर्व सन्माननीय सदस्यांनी नोंद घ्यावी.

अप्रकाशित प्रत

राखून ठेवण्यात आलेला तारांकित प्रश्न क्रमांक १२६०३.......

श्री. अभिजीत वंजारी : सभापती महोदय, मी सदरहू प्रश्नाच्या अनुषंगाने माननीय श्री. अजितदादा पवार यांना एकच विनंती करणार आहे. मी जुनी पेन्शन योजना, डीसीपीएस किंवा एनपीएस योजना लागू करायची किंवा कसे याबाबत बोलत नाही. फक्त ट्रान्झिट पिरियडमध्ये असे झालेले आहे की, दिनांक १ नोव्हेंबर, २००५ नंतर जुनी पेन्शन योजना रद्द केली आणि सन २०१० च्या नियमाप्रमाणे डीसीपीएस योजना लागू केली. आता अनेक प्रकारचे उप संचालक किंवा शिक्षणाधिकारी हे लोकांना परस्पर सांगतात की, एनपीएसचे खाते सुरु करा. डीसीपीएस अंतर्गत अनेक अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांचे आणि शासनाचे कॉन्ट्रीब्युट होते. त्याचा हिशेब शिक्षकांना मिळाला पाहिजे आणि त्यामधील सुसूत्रता वित्त किंवा शिक्षण विभागाच्या माध्यमातून राज्यात समान लागू केली जाईल काय असा माझा प्रश्न आहे.

श्री. अजित पवार : सभापती महोदय, माननीय श्री. देवेंद्र फडवणीस हे सन २०१९ मध्ये मुख्यमंत्री होते. विद्यमान माननीय वित्त राज्यमंत्री श्री. शंभुराज देसाई यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक १९ जानेवारी, २०१९ रोजी अभ्यास गटाची स्थापना केलेली आहे. दिनांक १ नोव्हेबर, २००५ रोजी व त्यानंतर नियुक्त होणाऱ्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांसाठी लागू केलेली राष्ट्रीय निवृत्ती योजनांमधील विविध त्रुटींचा अभ्यास करण्यासाठी वित्त विभागाने शासन निर्णय निर्गमित केलेला आहे. सन्माननीय सदस्यांनी जी सूचना केलेली आहे, त्या सूचनेचा अभ्यास करतील. दिनांक १ नोव्हेबर, २००५ रोजी जुनी पेन्शन योजना बंद केली आणि नवीन पेन्शन योजना सुरु केली होती. त्यानंतर केंद्र शासनाच्या धर्तीवर समितीने शिफारस केली. दिनांक १९ ऑगस्ट, २०१९ रोजी शासन निर्णयानुसार राष्ट्रीय निवृत्ती योजनेंतर्गत शासन अंशदान १० टक्के होते ते १४ टक्के केलेले आहे. काही गोष्टी या न्यायप्रविष्ट आहेत. माननीय

असुधारित प्रत

न्यायालयाने देखील त्यासंदर्भातील काही निकाल दिलेले आहेत. माननीय न्यायालयाच्या पूर्ण पीठाच्या दिनांक ३० एप्रिल, २०१९ रोजी मार्गदर्शनपर

राखून ठेवण्यात आलेला तारांकित प्रश्न क्रमांक १२६०३.......

श्री. अजित पवार.......

आदेशाविरुध्द माननीय सर्वोच्च न्यायालयात श्री. प्रदीप महल्ले व इतरांनी विशेष अनुमती याचिका दाखल केलेली आहे. राज्यातील सर्व विनाअनुदानित आणि अनुदानित अंशत: अनुदानित पदांवर दिनांक १ नोव्हेंबर, २००५ पूर्वी नियुक्त झालेले सर्व शिक्षक आणि शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांना जुनी पेन्शन योजना लागू करण्याचे प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे. ही राष्ट्रीय निवृत्ती योजना आहे. त्यासंदर्भात या योजनेत वेळोवेळी जे बदल होतील त्यासंदर्भात अभ्यास करुन आमचा विभाग त्यानुसार अंमलबजावणी करण्याचा विचार केला जाईल.

श्री. विक्रम काळे : सभापती महोदय, राज्यातील हजारो शिक्षकांचे लक्ष माननीय उप मुख्यमंत्री तथा माननीय वित्त मंत्री महोदयांच्या उत्तराकडे लागलेले आहे. दिनांक १ नोव्हेंबर, २००५ नंतर ज्या शिक्षकांची आणि सरकारी अधिकारी, कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती झालेली असून, त्यांच्याविषयी माननीय उप मुख्यमंत्री तथा माननीय वित्त मंत्री महोदयांनी भूमिका स्पष्ट केलेली आहे. आम्ही त्याचे स्वागत करतो. दिनांक १ नोव्हेंबर, २००५ पूर्वीचा प्रश्न आहे. त्यावेळी जुनी पेन्शन योजना लागू होती. माननीय उप मुख्यमंत्री तथा माननीय वित्त मंत्री महोदयांचा ज्यावेळी कार्यक्रम असतो त्यावेळी लोकांनी या प्रश्नाकडे त्यांचे लक्ष वेधले असता त्यांनी असे सांगितले की, तुमच्यावर अन्याय झालेला असून, महाविकास आघाडी तो अन्याय दूर करणार आहे. माननीय उप मुख्यमंत्री तथा माननीय वित्त मंत्री महोदयांना एकदा पटले की ते पटते आणि त्या नंतर निर्णय होतो याबद्दल कोणाचेही दुमत नाही. त्यांचे अनुदान दिनांक १ नोव्हेंबर, २००५ नंतर १०० टक्के झालेले आहे. म्हणून त्यांना नवीन योजना लागू करण्यासाठी शासनाने निर्णय घेतलेला आहे. त्यामुळे अशा

असुधारित प्रत

लोकांना जुनी पेन्शन योजना लागू होईल काय असा माझा प्रश्न आहे. यासंदर्भात महाविकास आघाडीचे सरकार निर्णय घेईल काय आणि आज अर्थसंकल्पीय अधिवेशन संस्थगित होणार आहे. माननीय सभापती महोदयांनी शिक्षकांचा

राखून ठेवण्यात आलेला तारांकित प्रश्न क्रमांक १२६०३.......

श्री. विक्रम काळे.......

अनुदानाचा प्रश्न दोन वेळा राखून ठेवला होता आणि प्रसंगी सभागृहाची बैठक स्थगितही करावी लागली होती. माननीय उप मुख्यमंत्री तथा माननीय वित्त मंत्री श्री. अजितदादा पवार या ठिकाणी उपस्थित आहेत. माननीय सभापती महोदयांनी या विषयासंबंधी माननीय उप मुख्यमंत्री तथा माननीय वित्त मंत्री यांच्यासमवेत बैठक आयोजित करुन प्रश्न मार्गी लावू असे आश्वासन दिले होते. माननीय उप मुख्यमंत्री तथा माननीय वित्त मंत्री या ठिकाणी उपस्थित आहेत. त्यानुसार माननीय उप मुख्यमंत्री तथा माननीय वित्त मंत्री महोदयांनी निवेदन करावे आणि या विनाअनुदानित शाळांसाठी आता आर्थिक तरतूद करणे शक्य नसल्यामुळे किमान यादी जाहीर करण्यासाठीची परवानगी माननीय मुख्यमंत्री आणि वित्त विभाग देईल काय एवढाच आमचा आग्रही प्रश्न आहे.

श्री. अजित पवार : सभापती महोदय, आपण जी चर्चा करतो ती कधीही बाहेर बोलली जात नाही. काल माननीय सभापती महोदयांनी मुख्यमंत्री महोदयांना फोन केला होता, त्यावेळी मी त्यांच्या शेजारी बसलो होतो. माननीय सभापती महोदयांनी माननीय मुख्यमंत्री महोदयांची वेळ घ्यावी. सन्माननीय सदस्य श्री. विक्रम काळे यांनी आता जो मुद्दा उपस्थित केलेला आहे, तो आर्थिक भाराच्या संदर्भातील आहे. यासंदर्भात माननीय मुख्यमंत्री महोदयांशी चर्चा केल्याशिवाय मी कोणतेही उत्तर सभागृहाला देऊ शकत नाही. माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी पुढील आठवड्यात सोमावार, मंगळवार, बुधवार आणि गुरुवार दिनांक ३१ मार्च, २०२२ रोजी जी तारीख आणि वेळ पाहिजे ती त्यांना दिली जाईल. त्यानुसार वेळ घ्यावी. त्यावेळी मी देखील

असुधारित प्रत

उपस्थित राहीन. तसेच माननीय प्रा. वर्षाताई गायकवाड या त्या विभागाच्या मंत्री असल्यामुळे त्यांना देखील बैठकीसाठी आमंत्रित केल जाईल आणि त्यानुसार चर्चा केली जाईल. सभागृह त्या विषयामुळे सातत्याने बंद पाडले जात होते किंवा चर्चा केली जाते. त्या शिक्षकांचे प्रतिनिधी करणाऱ्या सन्माननीय सदस्यांची ती भूमिका

राखून ठेवण्यात आलेला तारांकित प्रश्न क्रमांक १२६०३.......

श्री. अजित पवार.......

असणारच याबद्दल कोणाचेही दूमत नाही. माननीय मुख्यमंत्री महोदयांशी चर्चा करुन अंतिम निर्णय घेतला जाईल.

सभापती महोदय, १ नोव्हेबर, २००५ पूर्वी लागलेले कर्मचारी नंतर कायम झालेले आहेत. त्यांना नवीन पेन्शन योजना लागू करावी असे माननीय न्यायालयाने सांगितलेले आहे. माननीय न्यायालयात ते प्रकरण सुरु आहे. माननीय न्यायालय या प्रकरणी जो आदेश देईल त्यानुसार महाविकास आघाडी सरकारला कार्यवही करावी

राखून ठेवण्यात आलेला तारांकित प्रश्न क्रमांक १२६०३.......

लागणार आहे. दोन्ही सभागृहातील सन्माननीय सदस्यांची मते वेगवेगळी असू शकतात आणि वेगवेगळ्या सूचना असू शकतात. त्यानुसार त्यांनी त्यांचे निवेदन मला द्यावे. मी माननीय वित्त राज्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली अभ्यास गटाची स्थापना केलेली आहे. त्यांना त्याबाबत माहिती घेऊन अभ्यास करायला सांगतो. त्यानुसार जो प्रस्ताव येईल त्यावेळी अंतिम निर्णय घेतला जाईल.

सभापती : ठीक आहे. सदरहू प्रश्नावरील चर्चा संपलेली असल्यामुळे आता पुढील प्रश्न चर्चेला घेण्यात येत आहे.

असुधारित प्रत

असुधारित प्रत

जलसंपदा विभागातील अभियंत्यांची रिक्त पदे भरण्याबाबत

(१) * ११८०७ श्री.सतिश चव्हाण, श्री.अमरनाथ राजूरकर, श्री.विक्रम काळे : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात जलसंपदा विभागात २७०० अभियंत्यांची पदे रिक्त असून अभियंते व कर्मचाऱ्यांची ४७ टक्के पदे ही सेवानिवृत्तीमुळे रिक्त आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शेतकऱ्यांच्यादृष्टीने अतिशय महत्वपूर्ण अशा जलसंपदा विभागातील रिक्त पदांमुळे उर्वरित कर्मचाऱ्यांवर कामाचा अतिरिक्त ताण पडत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मागील ६ महिन्यापूर्वी महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाने सहायक कार्यकारी अभियंत्यांच्या ३२४ पदांसाठी परिक्षा/मुलाखती घेऊन निवड केली, परंतु अद्याप त्यांना पदस्थापना दिली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने निवड झालेल्या अभियंत्यांना पदस्थापना देवून रिक्त पदे भरण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे.

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.जयंत पाटील : (१) होय, अंशत: खरे आहे.

खर्चातील काटकसर व कोरोनाच्या पार्श्वभूमीमुळे पदभरतीवर निर्बंध होते. त्यामुळे पदे रिक्त आहेत. जलसंपदा विभागांतर्गत माहे सप्टेंबर, २०२१ अखेर तांत्रिक (कनिष्ठ अभियंता ते मुख्य अभियंता संवर्गापर्यंत) संवर्गात मंजूर असलेल्या ९८१४ पदांपैकी ४०७५ पदे रिक्त आहेत.

(२) होय, खरे आहे.

(३) होय, अंशत: खरे आहे.

ता.प्र.क्र. ११८०७..........

श्री. जयंत पाटील......

महाराष्ट्र अभियांत्रिकी सेवा परीक्षा २०१९ करीता विभागाकडून पाठविण्यात आलेल्या (सहायक कार्यकारी अभियंता-७ पदे, सहायक अभियंता श्रेणी १-२१ पदे व सहायक अभियंता श्रेणी २-५५३ पदे) ५८१ पदांकरीता माहे ऑक्टोबर, २०२१ ते फेब्रुवारी, २०२२ या कालावधीत आयोगाकडून मुलाखती घेण्यात आल्या. तर, महाराष्ट्र अभियांत्रिकी सेवा परीक्षा २०२० करीता विभागाकडून पाठविण्यात आलेल्या (सहायक कार्यकारी अभियंता-५ पदे, सहायक अभियंता श्रेणी १- १८ पदे व सहायक अभियंता श्रेणी २- ९४ पदे) ११७ पदांकरीता दिनांक १८/१२/२०२१ रोजी आयोगामार्फत मुख्य परीक्षा आयोजित करण्यात आली होती. तथापि, सदरहू परीक्षांमधून आयोगाकडून अद्याप उमेदवारांच्या शिफारशी विभागाकडे प्राप्त झालेल्या नाहीत. शिफारशी प्राप्त झाल्यानंतर पदस्थापना देण्याची कार्यवाही तातडीने करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्‌भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्‌भवत नाही.

श्री. विक्रम काळे : सभापती महोदय, माननीय जलसंपदा मंत्री महोदयांनी सर्व राज्याला या अधिवेशन काळात अनेक वेळा वेगवेगळ्या प्रकल्पांवर चर्चा झाली होती. जून, २०२३ पर्यंत हे रखडलेले सर्व प्रकल्प पूर्ण करण्याचा प्रयत्न केला जाईल आणि त्या भागातील शेतकऱ्यांना दिलासा देण्याचे काम करु आणि पाणी तिथपर्यंत

असुधारित प्रत

पोहचविण्याचे काम करु असे माननीय जसंपदा मंत्री महोदयांनी राज्यातील शेतकऱ्यांना आश्वासन दिले होते. मी त्याचे स्वागत करतो.

यानंतर श्री. बोर्डे....

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.११८०७.....

श्री.विक्रम काळे....

या सर्व बाबी करण्यासाठी मनुष्यबळाची आवश्यकता असते. परंतु या विभागात अभियंता आणि इतर तांत्रिक अधिकाऱ्यांची पदे रिक्त आहेत. आज इंजिनियरींगची पदवी प्राप्त केलेले हजारो उमेदवार आम्हाला नोकरी कधी लागेल याची वाट पाहत आहेत. परंतु या विभागातील पद भरती रखडलेली आहे. आज हजारो युवक माननीय अजितदादांच्या घोषणेकडे लक्ष ठेवून आहेत. मी माननीय श्री.अजितदादा पवार यांचा उल्लेख यासाठी केला की, जलसंपदा विभागाला जरी भरती करावयाची असली तरी त्यांना पद भरतीच्या परवानगीसाठी वित्त विभागाकडे जावे लागते. त्यामुळे मी स्पेसिफिक विचारतो की, जलसंपदा विभागात शाखा अभियंत्यांपासून कार्यकारी अभियंत्यांपर्यंत रिक्त असलेली पदे भरण्याचा निर्णय एप्रिल, २०२२ च्या आत घेण्यात येईल काय ?

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, होय.

असुधारित प्रत

न्हावे ग्रुप ग्रामपंचायत (ता.रोहा, जि.रायगड) हद्दीतील न्हावे-गडबल रस्त्यावरील पूलाची दुरुस्ती करण्याबाबत

(२) * १२२१२ श्री.जयंत पाटील : सन्माननीय **ग्रामविकास मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) न्हावे ग्रुप ग्रामपंचायत (ता.रोहा, जि.रायगड) हद्दीतील न्हावे-गडबल रस्त्यावरील पूल नादुरूस्त झाला असल्यामुळे मोठी दुर्घटना होण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर पूल कोसळल्यास न्हावे, नवखार व सोनखार या गावातील ग्रामस्थांना जाणे-येणेचा मार्ग बंद होणार असल्याने पर्यायी दुसरा मार्ग नसल्यामुळे दळणवळणाच्यादृष्टीने गैरसोयीचे होणार आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर पूलाचे स्ट्रक्चरल ऑडीट करून पूलाची दुरूस्ती अथवा नवा पूल बांधण्यासाठी तेथील ग्रामस्थांनी सार्वजनिक बांधकाम विभाग, रोहा व महाड यांना लेखी निवेदन दिले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने न्हावे-गडबल रस्त्यावरील पूलाच्या दुरूस्तीसाठी वा नवीन पूल बांधण्यासाठी कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अब्दुल सत्तार, श्री.हसन मुश्रीफ यांच्याकरिता : (१) अंशत: खरे आहे.

(२) होय, खरे आहे.

(३) व (४) न्हावे गडबल पूल हा प्रमुख राज्यमार्ग ते न्हावे पोच मार्ग या इजिमा क्र.९१ च्या सा.क्र.०/०८० मध्ये आहे.

सदर पुलाचे स्ट्रक्चरल ऑडीट करण्यात आलेले असून सदर पुलाची दुरुस्ती करणे आवश्यक आहे. सदर पुलाच्या दुरुस्तीसाठी जिल्हा परिषदेने जिल्हा नियोजन समितीकडे प्रस्ताव सादर केलेला आहे. निधीच्या उपलब्धतेनुसार पुलाचे काम हाती घेण्याचे जिल्हा परिषदेचे प्रयत्न आहे.

(५) प्रश्नच उद्‌भवत नाही.

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.१२२१२....

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, रायगड जिल्ह्यात ६ हजार कि.मी. लांबीचे रस्ते जिल्हा परिषदेच्या अखत्यारीत आहेत. अतिवृष्टीमुळे ग्रामीण भागातील रस्ते नादुरुस्त झालेले आहेत. मी स्पेसिफिक विचारतो की, न्हावे ग्रुप ग्रामपंचायत हद्दीतील न्हावे-गडबल रस्त्यावरील पूल नादुरुस्त झाल्यामुळे या पुलाची दुरुस्ती करण्यासाठी राज्य सरकार खास बाब म्हणून निधी उपलब्ध करुन देणार काय ?

श्री.अब्दुल सत्तार : सभापती महोदय, अतिवृष्टी झाल्यानंतर नादुरुस्त झालेल्या कामांसंदर्भात प्रत्येक जिल्ह्यातून दुरुस्ती करण्याबाबतचे प्रस्ताव प्राप्त झालेले आहेत. या कामांच्या दुरुस्तीसाठी अर्थसंकल्पामध्ये ३१८ कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे. शिवाय पुरवणी मागणी २०० कोटी रुपयांची आहे. त्या बाबतचा प्रस्ताव माननीय वित्त मंत्री श्री.अजितदादा पवार यांच्याकडे पाठविला आहे. त्यांच्याकडून निधी उपलब्ध झाल्यानंतर ज्या ज्या ठिकाणी अत्यावश्यक दुरुस्ती करावयाची आहे त्या ठिकाणी निधी देण्यात येईल.

श्री.शशिकांत शिंदे : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी सांगितले की, निधीची उपलब्धता झाल्यानंतर दुरुस्तीसाठी निधी देण्यात येईल. मी स्पेसिफिक विचारु इच्छितो की, म्हावे-गडबल रस्त्यावरील या पुलाची किंमत किती आहे, जर या पुलाची किंमत ३० लाख रुपयांच्या वर असेल तर हे काम डीपीसीतून मंजूर करता येते काय, नसल्यास, या पुलाच्या दुरुस्तीसाठी कोणत्या माध्यमातून निधी उपलब्ध करुन देण्यात येईल ?

श्री.अब्दुल सत्तार : सभापती महोदय, या पुलाची किंमत ४० लाख रुपये आहे. या पुलाच्या दुरुस्तीचे काम जिल्हा परिषदेच्या माध्यमातून झाले नाही तर सरकारच्या माध्यमातून निधी उपलब्ध करुन देण्यात येईल.

श्री.अनिकेत तटकरे : सभापती महोदय, कोकणात असे अनेक पूल आहेत की ते नादुरुस्त आहेत. गेल्या वर्षी मुरुड-काशिद रस्त्यावर एक पूल कोसळून चार लोकांना आपला जीव गमवावा लागला होता. मी स्पेसिफिक विचारतो की, कोकणातील अशा किती पुलांच्या स्ट्रक्चरल ऑडीटचे रिपोर्ट आपल्याकडे आले आहेत, नादुरुस्त असलेल्या सर्वच पुलांच्या दुरुस्तीसाठी निधी उपलब्ध करुन देण्यात

असुधारित

ता.प्र.क्र.१२२१२....

श्री.अनिकेत तटकरे....

येईल काय, डीपीसी व्यतिरिक्त कोकणाला जे पॅकेज देण्यात आलेले आहे त्यामध्ये या पुलांच्या दुरुस्तीचा अंतर्भाव करण्यात येईल काय ?

श्री.अब्दुल सत्तार : सभापती महोदय, हा प्रश्न न्हावे ग्रुप ग्रामपंचायत, ता.रोहा, जि.रायगड हद्दीतील न्हावे-गडबल रस्त्यावरील पुलाची दुरुस्ती करण्यापुरता मर्यादित आहे. या पुलाचे स्ट्रक्चरल ऑडीट करण्यात आलेले आहे. अन्य नादुरुस्त पुलांचे स्ट्रक्चरल ऑडीट करण्यात येईल. तसेच अन्य पुलांची माहिती घेऊन ती सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात येईल.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, चक्रीवादळ आल्यानंतर कोकणात झालेल्या नुकसानीपोटी कोकणाला पॅकेज देण्यात आलेले आहे. त्या चक्रीवादळाची सुरुवात जेथून झाली होती तेथून न्हावे हे गाव जवळच आहे. माझी विनंती आहे की, चक्रीवादळाच्या पार्श्वभूमीवर कोकणाला जे पॅकेज देण्यात आलेले आहे त्यातून या छोट्या पुलाच्या दुरुस्तीसाठी निधी दिला पाहिजे. मी स्पेसिफिक विचारतो की, ग्राम विकास विभागाला जो निधी प्राप्त झाला आहे त्यातून या पुलाच्या दुरुस्तीसाठी निधी दिला जाईल की अन्य हेड अंतर्गत निधी दिला जाईल ? सभापती महोदय, आम्ही ४५ दिवस अगोदर प्रश्न देत असतो. त्यामुळे त्या प्रश्नाला समाधानकारक उत्तर दिले पाहिजे. मी पुन्हा एकदा विचारतो की, या पुलाच्या दुरुस्तीसाठी निधीची तरतूद करण्यात येईल काय ?

श्री.अब्दुल सत्तार : सभापती महोदय, मी स्पष्ट सांगितले आहे की, तज्ज्ञांनी दिलेल्या माहितीनुसार या पुलाच्या दुरुस्तीसाठी ४० लाख रुपये उपलब्ध करुन देण्यात येतील.

असुधारित प्रत

गटशिक्षणाधिकारी, विस्तार अधिकारी या पदांवर बी.एड./एम.एड. अर्हताधारकांची स्पर्धा परीक्षेद्वारे नियुक्ती करण्याबाबत

(३) * १२२१३ श्री.सुरेश धस : सन्माननीय **ग्रामविकास मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
(१) राज्यातील जिल्हा परिषदेच्या पीएचडी व नेट-सेट (यूजीसी) धारक शिक्षकांना प्रशासकीय वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या गटशिक्षणाधिकारी, विस्तार अधिकारी या पदांवर सामावून घेण्याकरीता शासनाने परिपत्रक काढून प्रस्ताव/ माहिती मागितली आहे, हे खरे आहे काय,
(२) असल्यास, उक्त पदांसाठी शैक्षणिक पात्रता व व्यावसायिक पात्रता ही बी.एड./ एम.एड. धारक असून, सदर पदे बी.एड./ एम.एड. धारक, जिल्हास्तरीय विभागीय परीक्षा तसेच महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परिक्षेद्वारे भरली जात होती, हे ही खरे आहे काय,
(३) असल्यास, सदर पदे ही बी.एड./ एम.एड. धारक शिक्षकांमधून न भरता नेट-सेट (यूजीसी), पीएचडी अर्हता धारक शिक्षकांमधून भरली जात असल्याने बी.एड./ एम.एड. पात्रता धारक शिक्षकांमध्ये असंतोषाची भावना निर्माण झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,
(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करुन प्रशासकीय वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या गट शिक्षणाधिकारी, विस्तार अधिकारी या पदांवर बी.एड./एम.एड. पात्रता धारक शिक्षकांची नियुक्ती स्पर्धा परीक्षेद्वारे करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अब्दुल सत्तार, श्री.हसन मुश्रीफ यांच्याकरिता : (१) अंशत: खरे आहे.

पीएचडी व नेट/ सेट धारकांना महाराष्ट्र शिक्षण सेवा, गट-अ व ब (प्रशासन शाखा) या संवर्गातील पदावर सामावून घेण्याबाबत कोणतेही परिपत्रक काढून प्रस्ताव मागविलेला नसून, शालेय शिक्षण विभागाकडे प्राप्त झालेल्या विधानसभा तारांकित

ता.प्र.क्र.१२२१३.....
श्री.अब्दुल सत्तार.....
प्रश्न क्र.२८८८३ संदर्भात, त्या विभागाने प्रश्नाच्या अनुषंगाने माहिती या विभागाकडे मागविली होती. या तारांकित प्रश्नाच्या अनुषंगाने विभागीय आयुक्तांमार्फत संबंधित जिल्हा परिषदांकडून माहिती मागविण्यात आली होती. या माहिती मागविलेल्या पत्राच्या संदर्भात ग्रामविकास विभागाकडे निवेदन प्राप्त झाले होते. त्या निवेदनाच्या अनुषंगानेही माहिती विभागीय आयुक्तांकडून पत्राद्वारे मागविण्यात आली होती.

(२) व (३) महाराष्ट्र शिक्षण सेवा, गट-अ व ब (प्रशासन शाखा) या संवर्गातील शिक्षणाधिकारी व तत्सम वर्ग-१ आणि उपशिक्षणाधिकारी व तत्सम वर्ग-२ संवर्गासाठी दिनांक ०५/०७/२०१६ च्या अधिसुचनेन्वये शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाने सेवाप्रवेश नियमामध्ये सुधारणा केली आहे. सदर सुधारणेनूसार शिक्षणाधिकारी व गटशिक्षणाधिकारी पदाच्या सरळसेवा प्रवेशाकरीता सांविधिक विद्यापीठाची कोणत्याही शाखेतील पदवी किंवा शासनाने त्यास समतुल्य म्हणून जाहीर केलेली अन्य कोणतीही अर्हता धारण केलेल्या उमेदवारास पात्र ठरविण्याची तरतूद आहे.

तर उपशिक्षणाधिकारी पदाकरीता पदोन्नती व विभागीय स्पर्धा परिक्षेच्या कोट्यामध्ये महाराष्ट्र शिक्षण सेवा गट क मधील व जिल्हा तांत्रिक सेवा गट क मधील पद धारण केलेले व त्या पदावर किमान ५ वर्ष नियमित सेवा पूर्ण केलेली असणे आवश्यक आहे. जेष्ठता अधिन पात्रता या निकषाच्याद्वारे पदोन्नती कोट्यातून तर, स्पर्धा परिक्षेच्या निकालाच्याआधारे तयार केलेल्या गुणवत्ता यादीच्याआधारे विभागीय स्पर्धा परिक्षेच्या कोट्यातून निवडीने पात्र ठरु शकतात.

(४) व (५) शिक्षणाधिकारी, उप शिक्षणाधिकारी व तत्सम संवर्गासाठी सेवाप्रवेश नियमानुसार कोणत्याही शाखेतील पदवी ही अर्हता निश्चित केलेली आहे. बी.एड. /एम.एड. ही अर्हता, पदवी नंतर धारण केली जाते. त्यामुळे असे बी.एड./ एम.एड. अर्हता धारक हे पदवी उत्तीर्ण असल्यामुळे त्यांना महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग अथवा अन्य स्तरावर आयोजित करण्यात येणाऱ्या स्पर्धा परिक्षेस बसता येईल. त्यामुळे या अनुषंगाने कार्यवाही करण्याचा प्रश्नच उद्‌भवत नाही.

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.१२२१३.....

श्री.सुरेश धस : सभापती महोदय, शासन निर्णय निर्गमित केल्यामुळे जिल्हा परिषदेतील शिक्षकांच्या बाबतीत अडचण निर्माण होत आहे. कारण या शासन निर्णयात काही अटी टाकलेल्या आहेत. या अटी विभागापासून जिल्हा परिषदेपर्यंत सुद्धा लागू केलेल्या आहेत. पूर्वी ही पदे केवळ जिल्हा परिषदेच्या शिक्षकांमधून भरण्यात येत होती. मी स्पेसिफिक विचारतो की, शिक्षकांमधून स्पर्धा परीक्षा किंवा विभागीय स्पर्धा परीक्षा घेऊन ही पदे भरण्यात येतील काय, तसेच ही भरती करताना शिकविण्याचा अनुभव विचारात घेण्यात येईल काय ? केवळ उच्च शिक्षण या निकषावर भरती किंवा पदोन्नती करता कामा नये. असे झाल्यास ते सर्वसामान्य उमेदवार आणि शिक्षकांवर अन्याय करणारे ठरणार असल्यामुळे या बाबतीत शासन काही वेगळा विचार करणार आहे काय ?

श्री.अब्दुल सत्तार : सभापती महोदय, गटशिक्षणाधिकारी, शिक्षण विस्तार अधिकारी या पदासाठी बी.एड, एम.एड. या अर्हताधारकांची नियुक्ती स्पर्धा परीक्षेद्वारेच करता येते. या पदी थेट नियुक्ती करण्याची पद्धत नाही. परंतु इतर उमेदवार या स्पर्धा परीक्षेमध्ये भाग घेऊ शकतात. २०२०-२०२१ च्या दरम्यान विधानसभा तारांकित प्रश्न क्र.२८८८३ हा शालेय शिक्षण विभागाचा होता. या विभागातील रिक्त पदे, वर्ग-१ व वर्ग-२ या शिक्षण विस्तार अधिकाऱ्याच्या प्रशासकीय पदावर जिल्हा परिषदेमध्ये पीएचडी धारक शिक्षकांची नियुक्ती करण्याबाबत शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाकडून सूचना प्राप्त झाल्या होत्या. यामध्ये स्पष्ट आहे की, अशाप्रकारे कोणत्याही थेट नियुक्त्या देता येणार नाहीत. परंतु ते स्पर्धा परीक्षेला बसू शकतात.

श्री.विक्रम काळे : सभापती महोदय, माननीय राज्यमंत्र्यांनी दिलेले उत्तर बरोबर आहे. परंतु कोणाचीही मागणी नसताना २०१६ मध्ये तत्कालीन सचिवांनी स्वत:च्या मनमानीप्रमाणे सेवा प्रवेश नियम तयार केले. आम्ही त्यास विरोध केला होता. गट शिक्षणाधिकारी, शिक्षण विस्तार अधिकारी, उप शिक्षणाधिकारी, शिक्षणाधिकारी ही शिक्षण क्षेत्रातील पदे आहेत. या पदावर शिक्षण क्षेत्रातील व्यक्ती पाहिजे म्हणून स्व.यशवंतरावजी चव्हाण यांनी जिल्हा परिषदांची स्थापना करण्याचा क्रांतिकारण निर्णय घेतला. तेव्हापासून हा कायदा अंमलात आला.

नंतर श्री.कांबळे.....

अमुद्रित प्रत

ता.प्र.क्र.१२२१३....

श्री. विक्रम काळे ....

मी आपले देखील लक्ष वेधतो. आपण शिक्षक होता. मी देखील शिक्षक आहे. जो बी.एड्. झाला आहे, एम.एड्. झाला आहे, त्याला येथे संधी दिली पाहिजे. मला माननीय मंत्र्यांना सांगावयाचे आहे की, सेवा प्रवेश नियमामध्ये दुरुस्ती केली पाहिजे. उत्तरामध्ये कोणताही पदवीधर म्हटलेले नाही. सेवा प्रवेश नियमात दुरुस्ती करुन बी.एड्. व एम.एड्. झालेल्या व्यक्तींनाच ही संधी उपलब्ध करुन देण्यासाठी आपण पावले उचलणार का ?

श्री. अब्दुल सत्तार : सभापती महोदय, तुम्हाला सर्व माहीत आहे. दिनांक ५.२.२०१६ रोजी अधिसूचना निघाल्यानंतर शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाच्या सेवा प्रवेश नियमात सुधारणा केलेली आहे. सदर सुधारणेनुसार शिक्षणाधिकारी व गटशिक्षणाधिकारी या पदाच्या सरळसेवा परिक्षेकेरिता विद्यापीठाची कोणत्याही शाखेतील पदवी किंवा शासनाने त्यास समतुल्य म्हणून जाहीर केलेला असेल अशी अन्य कोणतीही अर्हता धारण केलेल्या उमेदवारास पात्र ठरविण्यात येईल. राज्यातील विविध अधिकारी, कर्मचारी यांचे सेवा प्रवेश नियमानुसारच ठरविले जातात, त्यापध्दतीने त्यांनाही, मी अगोदर बोललो त्याप्रमाणे, त्यामध्ये भाग घेण्याचा अधिकार आहे, ते परिक्षेला बसू शकतात.

असुधारित प्रत

राज्यातील आशा सेविकांच्या मागण्या मान्य करण्याबाबत

(४) * १२३३४ डॉ.प्रज्ञा सातव, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.राजेश राठोड : सन्माननीय **सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ओरोस (जि.सिंधुदुर्ग) येथे आशा सेविका यांनी राष्ट्रीय आरोग्य अभियान कायम करुन निधीत वाढ करा, आशा सेविकांना सेवेत कायम सामावून घ्यावे, किमान वेतन लागू करा व सर्व सामाजिक सवलती द्याव्यात यासह विविध मागण्यांसाठी दिनांक १० ऑगस्ट, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास जेलभरो आंदोलन केले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या आंदोलनाची दखल न घेतल्यास आंदोलन अधिक तीव्र करु असा इशाराही या आशा सेविकांनी दिला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करुन चौकशीच्या अनुषंगाने आशा सेविकांच्या मागण्या पूर्ण करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.राजेश टोपे : (१) व (२) हे खरे आहे.

(३) दिनांक १७ जुलै, २०२० च्या शासन निर्णयानुसार आशा स्वयंसेविका व गटप्रवर्तक यांना प्रत्येकी रुपये २०००/- व रुपये ३०००/- प्रमाणे ऑक्टोबर, २०२१ पर्यंतचे मानधन अदा करण्यात आले आहे. तसेच दिनांक ०७/०३/२०२२ च्या शासन निर्णयान्वये आशा स्वयंसेविका व गटप्रवर्तक यांना माहे नोव्हेंबर, २०२१ ते मार्च, २०२२ या कालावधीतील जुन्या दराने व दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२१ च्या शासन निर्णयानुसार मान्य केलेले माहे जुलै, २०२१ ते मार्च, २०२२ या कालावधीतील वाढीव मानधन अदा करण्यास मान्यता दिली आहे. सदर मानधन अदा करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

सामाजिक सुरक्षा अंतर्गत कोविड-१९ चे काम करताना कोविडमुळे मृत्यू झाल्यास प्रधानमंत्री गरीब कल्याण विमा योजनेतंर्गत आशांच्या कुटुंबियांना रुपये ५०.०० लक्ष इतका निधी प्राप्त होणार आहे. त्याच प्रमाणे आशांचा कोणत्याही प्रकारे मृत्यू झाल्यास जीवन ज्योती विमा योजनेतंर्गत रुपये २.०० लक्ष, प्रधानमंत्री अपघात सुरक्षा विमा योजनेतंर्गत अपघाती मृत्यू झाल्यास रुपये २.०० लक्ष किंवा अपघातामध्ये शरीराचा कोणताही एक अवयव कायमचा निकामी झाल्यास रुपये

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.१२३३४....

श्री. राजेश टोपे ....
१.०० लक्ष प्राप्त होणार आहे. श्रमयोगी पेंशन योजना व अटल पेंशन योजनेची अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. आशा व गटप्रवर्तक हे कामावर आधारित मोबदला प्राप्त करणारे घटक असल्यामुळे कायम सेवेत सामावून घेणे, किमान वेतन लागू करणे इ. मागण्या मान्य करता येत नाहीत.
(४) प्रश्न उद्‌भवत नाही.

डॉ. प्रज्ञा सातव : सभापती महोदय, कोरोना महामारीच्या काळात जीव धोक्यात घालून घरोघरी जावून २४ बाय ७ सेवा करण्याचे काम आशा वर्कर व गट प्रवर्तक यांनी केले आहे. महाराष्ट्राचे माननीय मुख्यमंत्री श्री. उद्धव ठाकरे यांनी सुध्दा त्यांना "पिलर्स ऑफ महाराष्ट्र" असे उद्गार काढून संबोधित केले आहे. आशा वर्कर व गट प्रवर्तक यांना प्रत्येकी २ ते ३ हजार इतकेच मानधन दिले जाते. प्रति दिन कामगारप्रमाणे धरले तर १७८ रुपये प्रति दिन होतात. आज इतके कमी तुटपुंजे मानधन कोणालाही नाही. साधा कामगारसुध्दा ५०० ते ७०० रुपये प्रति दिन कमावितो. त्यामुळे या मानधनामध्ये वाढ करुन किमान वेतन कायद्यानुसार १२ ते १५ हजार रुपये इतके मानधन देणे आवश्यक आहे. शासन यासाठी निर्णय घेणार का ? उत्तरात असे सांगितले आहे की, जुलै, २०२१ ते मार्च, २०२२ या काळातील वाढीव मानधन देण्याचे शासनाने दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२१ च्या शासन निर्णयानुसार मान्य केले आहे. मात्र हे वाढीव मानधन देण्याची प्रक्रिया अद्यापपर्यंत देखील सुरु झालेली नाही. त्याची अंमलबजावणी कधीपर्यंत होणार आहे ? आशा सेविकांच्या मृत्यूनंतर जीवनज्योती विमा योजनेंतर्गत, अपघात झाल्यास २ लाख रुपये व शरीरातील कोणताही अवयव कायमचा निकामी झाल्यास १ लाख रुपये अशी केंद्र शासनाच्या योजनेतून आशा सेविकांच्या कुटुंबीयांना मदत केली जाते. राज्य शासनाच्या योजनांतून आशा सेवकांसाठी किमान ५ लाख रुपयांच्या विम्याचा लाभ देण्यात यावा अशी माझी मागणी आहे.

ता.प्र.क्र.१२३३४....

श्री. राजेश टोपे : सभापती महोदय, आशा वर्करप्रती निश्चितपणे सर्वांची सहानुभूती आहे. ३ प्रश्न विचारले आहेत. किमान वेतन देणार का असे म्हटले आहे. सन २००५ मध्ये केंद्र सरकार व राज्य शासनाने मिळून आशा वर्करची योजना सुरु केली आहे, त्यामध्ये कामावर आधारित मोबदला दिला जातो. कामावर आधारित मोबदला याच माध्यमातून आशा वर्करच्या नेमणुका केल्या जातात. कामावर आधारित मोबदला हा विषय असल्यामुळे त्यांना किमान वेतन देणे किंवा कायम करणे वगैरे हा विषय उत्तरात फार सुस्पष्ट करण्यात आला आहे. आता आशा वर्करला नॉन ट्रायबल एरियामध्ये जवळपास एकूण १० हजार रुपये मिळू शकतात अशी परिस्थती आहे आणि ट्रायबल एरियामध्ये जवळपास एकूण ११ हजार रुपये मिळू शकतात अशी त्यांच्या कामावर आधारित व्यवस्था करण्यात आली आहे. मी वाढीव मानधन अंमलबजावणीच्या बाबतीत सांगेन की, जुलै महिन्यांत त्यांनी जेव्हा संप पुकारला होता, तेव्हा साधारणपणे वाढ करण्यात आली होती. आशा वर्करला १५०० रुपये आणि गट प्रवर्तकाला १७०० रुपये वाढ करण्यात आहे. त्याची सगळी एकूण देय रक्कम मार्च अखेरपर्यंत निश्चितपणे देत आहोत. त्यामध्ये राज्याचा हिस्सा १८० कोटी रुपयांचा राहिलेला आहे. तो निश्चितपणे मार्च अखेरपर्यंत म्हणजे आज २५ तारीख आहे, अजून ४-५ दिवसांच्या आत मिळेल. वित्त विभागाने ते मंजूर केले आहे. कोणत्याही परिस्थितीत मार्च अखेरपर्यंत आशा वर्करचे संपूर्ण देयक, वाढीव आहे त्याच्यासह, पूर्ण देण्यात येईल. ५ लाख रुपयांचा सामाजिक मदतीच भाग सांगितला आहे. मला एक बाब सांगायची आहे की, त्यांची जी सूचना, मागणी आहे, त्याबाबत योग्य विचार करण्यात येईल.

श्री. सदाभाऊ खोत : सभापती महोदय, मला एक बाब सुचवायची आहे. आशा वर्कर व गट प्रवर्तक यांनी राज्यात कोरोनाच्या काळात फार चांगले काम केले आहे. सहानुभूतीने विचार करुन त्यांच्या अनुदानामध्ये वाढ करणे अत्यंत गरजेचे आहे. कारण कोरोना काळात आशा वर्कर व गट प्रवर्तक ही दोनच माणसे कोरोना

असुधारित प्रत

रुग्णाजवळ जात होती, घरांत पोहोचत होती. आपण त्यांचे मानधन थोडे वाढविणे गरजचे आहे. आपण त्याचा सहानुभूतिपूर्वक विचार करावा.

ता.प्र.क्र.१२३३४....

श्री. राजेश टोपे : सभापती महोदय, मी आताच सांगितले आहे की, जुलै २०२१ ला आशा वर्करला १५०० रुपये वाढ दिली होती आणि गट प्रवर्तकाला १७०० रुपये वाढ दिली होती. आता आपण मार्च महिन्यामध्ये आहोत, एप्रिल, मे, जून नंतर जुलै, २०२२ पासून आणखी ५०० रुपये वाढ निश्चितपणे करण्यात येईल आणि त्या पध्दतीने त्या वाढीचे अनुदान त्यानंतरच्या काळात दिले जाईल.

श्री. शशिकांत शिंदे : सभापती महोदय, आपल्याला माहीत आहे की, कोरोनाच्या काळात डॉक्टर सुध्दा उपलब्ध होत नव्हते, सर्वात जास्त कामे आशा वर्कर व सुपरव्हायजर यांनी केली आहेत. येथे जाहीर केले की किमान वेतन देता येत नाही, कायदेशीर घेता येत नाही आणि मानधनात पुन्हा ७०० रुपये वाढ करण्याच्या बाबतीतील निर्णय घेतलेला आहे.

सभापती महोदय, त्यांची मागणी किती होती आणि मानधन म्हणून त्यांना किती मिळणार आहेत ? कोरोना काळात ज्यांचा मृत्यू झाला आहे, त्यांना आपण ५० लाख रुपये देण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. कोरोना काळात मृत्यू झालेल्या लोकांना मदत केली आहे का, केली असल्यास, किती लोकांना मदत केली आहे ?

श्री. राजेश टोपे : सभापती महोदय, मी वाढीच्या बाबतीत सांगितले आहे की, आम्ही त्यांच्या संघटनेबरोबर बसून १५०० रुपये वाढ मागच्या वर्षी केली. त्यांचा पूर्ण ॲरिअर्स मार्च अखेरपर्यंत पुढील चार दिवसांत देण्यात येईल. जुलैपासून पुन्हा ५०० रुपये वाढविण्यात येतील. राज्याची त्यांच्या प्रती सहानुभूति आहे. ही केंद्र सरकारची वाढ नाही तर ही पूर्णपणे राज्य शासनाची वाढ आहे. आपण ५० लाख रुपयांच्या संदर्भाने मदतीचा हात देत आहोत. एकूण ११ आशा वर्करच्या कुटुंबीयांना त्यांचा मृत्यू झाला असल्याने पंतप्रधान गरीब कल्याण पॅकेजच्या अंतर्गत लाभ देणार

असुधारित प्रत

आहोत, त्यापैकी ८ आशा वर्करना लाभ देण्यात आला आहे. ३ आशा वर्करचे प्रकरण केंद्र शासनाकडे पाठविण्यात आले आहे. ते लवकरच देण्या येणार आहे.

ता.प्र.क्र.१२३३४....

श्री. राजेश टोपे ....

सभापती महोदय, मी मुद्दाम आशा वर्करच्या संदर्भात एक महत्त्वाची घोषणा करु इच्छितो. आपण बेस्ट परफॉर्मिंग २ आशा वर्करला आतापर्यंत ५ हजार रुपयांचे बक्षिस प्रत्येक जिल्ह्यात देत होतो. आशा वर्करने खूप चांगले काम केले आहे. आता बक्षिसामध्ये वाढ केली आहे. आता प्रत्येक जिल्ह्यात बेस्ट परफॉर्मिंग पहिल्या आशा वर्करला ५० हजार रुपये आणि दुसऱ्या आशा वर्करला ३० हजार रुपये असे पहिले व दुसरे पारितोषिक असणार आहे.

नंतर श्री. खर्चे ....

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.१२३३४....

श्री.राजेश टोपे...

राज्यामध्ये नवीन घोषणा करु इच्छितो की, राज्यातील पहिल्या क्रमांकाच्या बेस्ट आशा वर्करला १ लाख रुपयांचे पारितोषिक देण्यात येईल. राज्यातील दुसऱ्या क्रमांकाच्या बेस्ट आशा वर्करला ७५ हजार रुपये पारितोषिक देण्यात येईल. त्याचप्रमाणे राज्यातील तिसऱ्या क्रमांकाच्या बेस्ट आशा वर्करला ५० हजार रुपयांचे पारितोषिक देण्यात येईल. अशा प्रकारे प्रोत्साहानात्मक पारितोषिके देण्यात येणार आहेत.

असुधारित प्रत

घाटंजी (जि.यवतमाळ) तालुक्यातील निम्न पैनगंगा प्रकल्पाचे काम सुरु करण्याबाबत

(५) * १२३१७ श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय **जलसंपदा मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) घाटंजी (जि.यवतमाळ) तालुक्यातील पैनगंगा नदीवरील निम्न पैनगंगा प्रकल्पाला सन १९९७ मध्ये प्रशासकीय मान्यता देवून २५ वर्षांचा कालावधी होऊनही सदर प्रकल्पाचे काम सुरु न झाल्याने चंद्रपूर व यवतमाळ जिल्ह्यातील शेतकरी सिंचनापासून वंचित असल्याचे दिनांक २१ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने सदर सिंचन प्रकल्पाच्या कामाकरीता निधी उपलब्ध करून देवून काम सुरू करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.जयंत पाटील : (१) अंशत: खरे आहे.

निम्न पैनगंगा प्रकल्पास सन १९९७ मध्ये मूळ प्रशासकीय मान्यता शासनामार्फत देण्यात आली आहे. त्यानंतर प्रथम सुधारित प्रशासकीय मान्यता प्रस्तावास दिनांक १४/०८/२००९ रोजी विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपुर यांनी मान्यता दिली. या कालावधीमध्ये प्रकल्पाकरीता आवश्यक वनजमीन, पर्यावरण मान्यता, पुनर्वसन विषयक बाबी ही कामे करण्यात आली. या प्रकल्पाचे धरणाचे कामास अगोदर पासून स्थानिक प्रकल्पग्रस्तांचा असलेल्या तीव्र विरोधामुळे वारंवार अडचणी आल्या. माहे, जुलै, २००७ मध्ये या प्रकल्पावरील शासकीय अधिकारी यांना मारहाणीची घटना घडली. त्यानंतर सन २०११ मध्ये या प्रकल्पाचे बांधकामास प्रत्यक्ष सुरुवात करण्यात आली, तथापि, प्रकल्पग्रस्तांच्या, स्थानिक लोकप्रतीनिधींच्या तीव्र विरोधामुळे सदर धरणाचे काम माहे मे, २०१२ मध्ये बळजबरीपूर्वक बंद पाडण्यात आले. तेव्हा पासून या प्रकल्पाचे काम बंद अवस्थेत

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.१२३१७....

श्री.जयंत पाटील....

आहे.

(२) प्रकल्पाच्या सुधारित अंदाजपत्रकास सुधारित प्रशासकीय मान्यता आवश्यक आहे. त्यासाठी या प्रकल्पावरील दोषाबाबत व फेरनियोजनाबाबत राज्यस्तरीय तांत्रिक सल्लागार समिती, नाशिक यांचेकडे तांत्रिक तपासणी करण्यात आली आहे. सदर तपासणी अहवालाच्या त्रुटीपूर्ततेची कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.नागोराव गाणार : सभापती महोदय, यवतमाळ जिल्ह्यातील घाटंजी तालुक्यातील निम्न पैनंगगा प्रकल्पाचा हा प्रश्न आहे. या प्रकल्पाचे काम बंद पडले आहे. हे काम बंद पडण्याचे खरे कारण दोन राजकीय नेत्यांची तेथे असलेली भांडणे हे आहे. मंत्री महोदयांनी लेखी उत्तरात असे नमूद केले आहे की, तपासणी अहवालाच्या त्रुटी पूर्ततेची कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे. माझा प्रश्न असा आहे की, त्रुटी पूर्ततेची कार्यवाही केव्हा सुरु झाली व किती कालावधीमध्ये ती पूर्ण होईल.

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, या प्रकल्पाला १९९७ मध्ये प्रशासकीय मान्यता दिलेली आहे. जवळपास २५ वर्षाचा कालखंड उलटलेला आहे. सन २००९ मध्ये सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली. त्रुटीपूर्ततेची कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे. एसएलटीसीने प्रकल्पाचे फेर नियोजन करण्याबाबत सूचित केले आहे. प्रकल्पातून उपसा सिंचन योजना वगळून सुमारे ९ हजार हेक्टर सिंचनक्षेत्र इतर ग्राव्हीटी पध्दतीने दुसऱ्या बाजूला जाते काय यासाठी प्रयत्न सुरु आहेत. प्रकल्पाची किंमत जास्त असल्यामुळे प्रकल्पाचे टप्पानिहाय फेर नियोजन केलेले आहे. या फेर नियोजनासह प्रस्ताव शासनास प्राप्त झाला असून त्याच्या मान्यतेची कार्यवाही शाासन स्तरावर सुरु आहे. दोष मुक्ततेच्या कामाबाबत मी काल आढावा घेतला असून ८ दिवसात काम पूर्ण होईल व तातडीने निविदा काढण्याचे काम करण्यात येईल. हा प्रकल्प खूप दिवसापासूनचा आहे, हा प्रकल्प राष्ट्रीय प्रकल्प होतो काय ते

ता.प्र.क्र.१२३१७....

श्री.जयंत पाटील....

करण्यासाठी सन २०११ पासून प्रयत्न सुरु आहे. राष्ट्रीय प्रकल्पात ज्या तीन अटी आहेत त्यातील एक अट दोन लाख हेक्टरपेक्षा जास्त सिंचन व्हायला पाहिजे. त्यामध्ये तो प्रकल्प बसतो. आंतरराज्य प्रकल्पात तो बसतो. आंतरदेश म्हणजे दुसऱ्या देशांशी संबंधित आहे काय तर तसे नसून दोन अटींमध्ये हा प्रकल्प बसतो. शेजारच्या देशाशी प्रकल्प संबधित असेल तर राष्ट्रीय प्रकल्प होण्याच्या दोन अटींमध्ये तो बसतो. प्रयत्न केला तर हा राष्ट्रीय प्रकल्प होऊ शकेल. त्यातून ९० टक्के अनुदान केंद्र शासनाकडून आपणाला मिळेल. त्या प्रकल्पाची आजची किंमत १८ हजार कोटी रुपये आहे. टप्प्या टप्प्याने हा प्रकल्प केला पाहिजे. ४० टीएमसी पाणी या प्रकल्पात साठविले जाणार आहे. यवतमाळ व चंद्रपूर जिल्ह्यातील दोन तीन लाख हेक्टर क्षेत्र सिंचनाखाली येणार आहे, त्यामुळे त्रुटींची पूर्तता झाल्यावर या प्रकल्पाचे टेंडर लवकर काढण्यात येणार आहे. दोन महिन्याच्या आत प्रकल्पाला गती देऊन प्रकल्पाचे काम सुरु करण्याचा प्रयत्न होईल असे मी आश्वासन देतो.

श्री. चंद्रशेखर बावनकुळे : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी हा प्रकल्प पुनर्जिवित करण्याबाबत सकारात्मक उत्तर दिले आहे. कशामुळे तेथे भांडणे झाली त्यामध्ये मला जायचे नाही. तेलंगणा मध्ये पैनगंगा नदीवर दोन प्रकल्प बांधले व त्यांचा फायदा त्यांना झाला आहे. राज्य व केंद्र सरकारने करायचे असे दोन्ही प्रयत्न आपण करीत आहात. २९ डिसेंबर रोजी नाशिक येथे बैठक झाली हे सांगण्यात आले आहे, त्याबाबत मला काही म्हणायचे नाही. विदर्भात सिंचनाचा अनुशेष अशाच प्रकल्पामुळे वाढत गेला. त्यामुळे या प्रकल्पाच्य निविदा वर्षभरात पूर्ण करुन सन २०२३ मध्ये किमान काम सुरु व्हावे अशी विदर्भातील लोकांची भावना आहे तशी कार्यवाही करण्यात येईल काय ?

अप्रकाशित प्रत

ता.प्र.क्र.१२३१७....

श्री.जयंत पाटील : जुलै महिन्यात आपण पुन्हा अधिवेशनात भेटणार आहोत, त्यासंदर्भातील कार्यवाही मी पटलावर ठेवीन, हा प्रकल्प मोठा आहे. माझा प्रयत्न असा आहे की, ऑगस्ट,सप्टेंबरपर्यंत निविदा फायनल करुन काम सुरु करायचे आहे. सन २०२३ यासाठी उजाडणार नाही याची खात्री मी देतो. राज्य सरकार सुरुवातीला बजेटमध्ये प्रोव्हीजन करेल व केंद्र सरकारची मदत घेण्यासाठी आपण सर्वांनी प्रयत्न केला तर तेही शक्य होईल. यासाठी केंद्र शासनाची मदत घ्यावी लागेल.

असुधारित प्रत

पालघर जिल्ह्यातील दारिद्रयरेषेखालील कुटुंबांचे सर्वेक्षण करण्याबाबत

(६) * १२३४८ श्री.रविंद्र फाटक : सन्माननीय **ग्रामविकास मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पालघर जिल्ह्यात गत १५ वर्षांपासून दारिद्रयरेषेखालील कुटुंबांचे सर्वेक्षण झाले नसल्यामुळे उक्त जिल्ह्यातील आदिवासी शासनाच्या विविध योजनांपासून वंचित राहिले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, दारिद्रयरेषेखालील यादीत नाव नसलेल्या कुटुंबांची संख्या १५ हजारांहून अधिक असून मोफत धान्य, घरकुल योजना, व्यक्तिगत लाभाच्या योजनेचा लाभ मिळत नसल्याने आदिवासींची आर्थिक स्थिती बिकट झाली असल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, पालघर जिल्ह्यातील दारिद्रयरेषेखालील कुटुंबांचा सर्व्हे करुन त्यांना शासनाच्या योजनांचा लाभ देण्याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी शासनाकडे मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करुन पालघर जिल्ह्यातील दारिद्रयरेषेखालील असलेल्या कुटुंबाना विविध योजनांचा लाभ घेता यावा, यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अब्दुल सत्तार,श्री.हसन मुश्रीफ यांच्याकरिता : (१) व (२) हे खरे नाही.

राज्यातील दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबे निश्चित करण्याकरीता केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार राज्यात दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंब गणना २००२ करण्यात आली. तसेच केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार राज्यात सामाजिक, आर्थिक व जात निहाय सर्वेक्षण - २०११ (SECC-२०११) करण्यात आली. त्यानुसार पालघर जिल्ह्यातील आदिवासी कुटुंबांना विविध योजनांचा लाभ देण्यात येतो.

कोरोना विषाणूच्या प्रादुर्भावामुळे शासनाने माहे एप्रिल, २०२० पासून

ता.प्र.क्र.१२३४८....

श्री.अब्दुल सत्तार....

प्रधानमंत्री गरीब कल्याण अन्न योजनेंतर्गत अंत्योदय अन्न योजना व प्राधान्य कुटुंब लाभार्थ्यांकरीता मोफत अन्नधान्याचा लाभ देण्यात येतो. तसेच गरीब व गरजू कुटुंबांना केंद्रीय योजनेतून व केंद्रवर्ती अर्थसंकल्पीय योजनेंतर्गत शेतीसाठी किंवा शेतीपुरक व्यवसायासाठी तसेच आर्थिक विकास वाढीसाठी तसेच उन्नतीसाठी विविध प्रकारच्या योजना राबविण्यात येऊन त्या माध्यमातून आदिवासी बांधवांना रोजगार उपलब्ध करुन देण्यात येतात.

केंद्रवर्ती अर्थसंकल्प योजना व केंद्रपुरस्कृत योजनांमध्ये वैयक्तिक लाभाच्या योजनांमध्ये दारिद्रयरेषेखालील लाभार्थी असल्यास त्यांना प्राधान्य देण्यात येते, त्याचबरोबर दारिद्रयरेषेखालील लाभार्थी नसल्यास कमी उत्पन्नापासून ते जास्त उत्पन्न असणाऱ्या पात्र लाभार्थ्यांची यादी तयार करुन त्यांना लाभ दिला जातो.

(३) याबाबतचे निवेदन प्राप्त झाल्याचे आढळून येत नाही.

(४) व (५) प्रश्न उद्‌भवत नाही.

श्री.रविंद्र फाटक : सभापती महोदय, महाराष्ट्रातील प्रत्येक जिल्ह्यात शासनाच्या योजनांचा लाभ घेणाऱ्या नाकरीकांची संख्या वाढत आहे. माझा प्रश्न पालघर जिल्ह्यातील आहे. पालघर जिल्ह्यातील किती आदिवासी कुटुंबांनी विविध योजनांचा लाभ घेतला त्याची आकडेवारी मिळेल काय ? सभापती महोदय, लेखी उत्तरात असे नमूद केले आहे की, दारिद्र्यरेषेखालील लाभार्थी नसल्यास कमी उत्पन्नापासून ते जास्त उत्पन्न असणाऱ्या पात्र लाभार्थ्यांची यादी तयार करुन त्यांना लाभ दिला जातो. पालघर जिल्ह्यातील अशा किती लोकांना शासनाकडून सदर योजनांचा लाभ मागील एक वर्षात देण्यात आला याची माहिती मंत्री महोदय देतील काय ?

ता.प्र.क्र.१२३४८....

श्री.अब्दुल सत्तार : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी जो प्रश्न विचारला तो पालघर जिल्ह्याचा आहे. पालघर जिल्ह्यात १,६१,७४९ लाभार्थ्यांची संख्या आहे, दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबाना केंद्र शासनाच्या नियम व निकषानुसार लाभ देण्यात येतो. यामध्ये राज्य सरकारच्या काही योजना आहेत. त्यांचा लाभ १,६१,७४९ लाभार्थ्यांना देण्यात येत आहे.

असुधारित प्रत

कोकणातील सिंचन/ बिगरसिंचन क्षेत्रासाठी कोयना अवजलाचा वापर करण्याबाबत

(७) * ११९८६ श्री.सुनिल शिंदे, श्री.प्रसाद लाड : तारांकित प्रश्न क्रमांक ६५९३ ला दिनांक ८ मार्च, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय **जलसंपदा मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोयना अवजलाचा वापर रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग, रायगड, पालघर व ठाणे जिल्ह्यातील सिंचन/ बिगरसिंचन क्षेत्रासाठी तसेच मुंबई शहराच्या पाणी पुरवठ्यासाठी करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, रत्नागिरी येथे माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये जलपरिषदेच्या सादरीकरणामध्ये कोकण पाटबंधारे महामंडळाच्या कार्यकारी अभियंता यांनी कोयना अवजलातील ६७.५० टीएमसी पाण्यापैकी ५० टीएमसी पाणी उत्तरेकडील खोऱ्यात वळवले तर त्यामधून आताच्या दरानुसार ४२.८१ कोटी रूपये दरवर्षी उपकरापोटी रत्नागिरी जिल्ह्याला मिळतील तसेच अवजलातील १७.५ टीएमसी पाणी वापरासाठी छोटे छोटे प्रकल्प उभारता येतील व त्यासाठी या निधीतील ४० टक्के रक्कम खर्च करता येऊ शकते, असे प्रतिपादन केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, कोयना धरणातील सुमारे ६७.५० अब्ज घनफूट सोडण्यात आलेले पाणी वीजनिर्मितीनंतर वाशिष्ठी नदीतून समुद्रास जावून मिळत असल्याने रत्नागिरी जिल्ह्यातील आमदार व इतर स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी कोयना अवजलाचा वापर कोकणामध्येच सिंचन व बिगरसिंचनासाठी करण्याबाबतची मागणी केली असून कोकणचा जलआराखडा तयार केला असून वाशिष्ठी खोऱ्यातील ३६ गावांबरोबर संपूर्ण रत्नागिरी जिल्ह्याला आर्थिक फायदा होऊ शकतो, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदरहू प्रस्तावाचे थोडक्यात स्वरूप काय आहे व प्रस्तावाच्या व्यवहार्यतेची तपासणी शासनाने केली आहे काय तसेच कोकण पाटबंधारे महामंडळाच्या कार्यकारी अभियंता यांनी केलेल्या प्रतिपादनाबाबत कोणती

ता.प्र.क्र.११९८६....

श्री.सुनील शिंदे....

कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) तसेच, सदर प्रस्तावाच्या अंमलबजावणीसाठी किती रुपयांच्या निधीची आवश्यकता आहे व आवश्यक असलेला निधी प्रकल्पाच्या कामासाठी देण्याबाबत शासनाचे धोरण काय आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.जयंत पाटील : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये रत्नागिरी जिल्हा जलसाक्षरता समिती, रत्नागिरी व हिरवळ प्रतिष्ठान, रायगड यांच्या संयुक्त विद्यमानाने क्षेत्रिय स्तरावर आयोजित केलेल्या एकदिवसीय जलजागृती कार्यशाळेत रत्नागिरी पाटबंधारे मंडळाने केलेल्या सादरीकरणामध्ये सदर आकडेवारी सादर केली होती.

(३) होय, हे खरे आहे.

(४) वाशिष्ठी खोऱ्यातील खेड व चिपळूण तालुक्यातील एकूण ३६ गावांतील ११०३१ हे. क्षेत्रास सिंचनासाठी उपसाद्वारे पाणी देण्याची योजना असून सदर योजनेचा अभ्यास करण्याबाबत नियामक मंडळाने कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळास मान्यता दिलेली आहे. त्यानुसार क्षेत्रिय स्तरावर कार्यवाही प्रगतीत आहे.

पश्चिम वाहिनी नदी खोऱ्याच्या एकात्मिक राज्य जल आराखड्यास दिनांक २२/०६/२०१८ रोजी मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे अध्यक्षतेखाली झालेल्या राज्य जल परिषदेच्या पाचव्या बैठकीत मान्यता देणेत आली आहे. सदर बैठकीत मा.मुख्यमंत्री यांनी कोयना जलविद्युत प्रकल्पातुन कोयना नदीचे ६७.५ अघफू पाणी वीज निर्मीतीनंतर कोकणात सोडण्यात येते त्यापैकी बहुतांश पाणी समुद्रात विनावापर वाहून जात असल्याने सदर पाण्याचा वापर कोकण प्रदेशात कोळकेवाडी धरणातून

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.११९८६....

श्री.जयंत पाटील....

ग्रॅव्हिटी ग्रीडद्वारे सिंचन/ बिगर सिंचन पाणीपुरवठा करण्याच्या दृष्टीने सविस्तर अभ्यास करणे विषयाची सुचना केल्या आहेत.

त्यानुसार सदर योजनेचा सविस्तर प्रकल्प अहवाल केंद्र शासन अंगीकृत WAPCOS Ltd, नवी दिल्ली या अभिकणाकडून करून घेण्याची कार्यवाही कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळामार्फत प्रगतीत आहे.

(५) WAPCOS अभिकरणामार्फत प्राप्त होणाऱ्या सविस्तर प्रकल्प अहवालावरून सदर प्रकल्पासाठी लागणाऱ्या निधीची निश्चिती करणे शक्य आहे.

तसेच, उपरोक्त अभ्यास/ सविस्तर प्रकल्प अहवाल पूर्ण झाले नंतर त्याचे निष्कर्षावरून व राज्याच्या आर्थोपायाच्या स्थितीनुसार कोयना अवजलाचा वापर करणेबाबतचा प्रकल्प राबविणेबाबत निर्णय घेणे शक्य आहे.

(६) प्रश्न उद्‌भवत नाही.

श्री.सुनील शिंदे : सभापती महोदय, कोयना अवजलातील ६७.५० टीएमसी पाण्यापैकी ५० टीएमसी पाणी उत्तरेकडील खोऱ्यात वळविले तर त्यामधून रत्नागिरी जिल्ह्याला ४२.८१ कोटी रुपये हे उपकरापोटी मिळतील. तसेच अवजलातील १७.५ टीएमसी पाणी वापरासाठी छोटे प्रकल्प उभारता येतील यादृष्टीने शासन विचार करणार आहे काय ? मागील वर्षी चिपळूण मध्ये कोयना धरणातून पाणी सोडल्यामुळे हाहाकार उडाला त्याची शासनाने चौकशी केली आहे काय ? त्या चौकशीतून काय निष्पन्न झाले. भविष्यात अशा घटनांची पुनरावृत्ती होऊ नये म्हणून शासनाने कोणत्या उपाययोजना हाती घेतल्या आहेत. कोयना अवजल वापरण्यात यावे यासाठी शासनाने आजतागायत अनेक समित्या नेमल्या आहेत. त्यांनी शासनास कोणत्या शिफारशी केल्या व त्यापैकी शासनाने कोणत्या शिफारशी स्वीकारल्या याची माहिती मंत्री महोदय देतील काय ?

ता.प्र.क्र.११९८६....

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी पहिला प्रश्न विचारला त्याचे उत्तर होय असे आहे. छोटे छोटे प्रकल्प तयार करता येतील. दुसऱ्या व तिसऱ्या प्रश्नाचे एकत्रित उत्तर देतो. वाशिष्ठी नदीला आलेल्या पुरामुळे चिपळूण शहराचे मोठे नुकसान झाले होते त्यावर ऑलरेडी उपाययोजना सुरु केल्या आहेत. २८ मार्च रोजी सकाळी चिपळूण येथे जाऊन तेथील कामांची पाहणी करणार आहे. वाशिष्ठी नदीतील गाळ किंवा नदी पात्रातील बेटे काढण्यासाठी यंत्रणा कार्यान्वित आहे. त्या यंत्रणेत वाढ करण्यात येणार आहे.

या नंतर श्री.बोरले...

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.११९८६..........

श्री.जयंत प्र.पाटील......

तेथील गाळ आणि आतील बेट काढली तर नदीतून जास्तीत जास्त पाणी वाहून जाऊ शकेल. माझ्याकडे आता अहवाल उपलब्ध नाही. परंतु किती पाऊस पडला, कशामुळे झाले, कशामुळे झाले नाही या संदर्भातील तपशील माझ्याकडे आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.सुनील शिंदे यांना मी ती माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध करुन देण्याचा प्रयत्न करीन. तसेच, ते पाणी उत्तर भागात म्हणजे रायगड जिल्ह्यात कसे आणावायाचे हे काम आपण वॅपकॉस कंपनीला दिलेले आहे. कोळकेवाडी धरणातून शेवटच्या जनरेशन पॉईंटनंतर पाणी खाली आल्यानंतर ते पाणी उत्तरेला नेण्याचे काम आपण करु शकतो. वॅपकॉस ही केंद्रीय संस्था आहे. त्या कंपनीने या कामासाठी १९ कोटी रुपये मागितलेले आहेत. ते बोअर घेणार आहेत, सखोल सर्वेक्षण करणार आहेत. ते पाणी अलिबाग किंवा नवी मुंबई जवळ कसे आणायचे (...अडथळा...) मी सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील यांना सांगू इच्छितो की, मुंबई-दिल्ली कॉरिडॉर होत आहे. त्यामुळे दिघी परिसरात मोठ्या प्रमाणावर औद्योगिकीकरण होणार आहे. एमआयडीसीने देखील तेथे आरक्षण निश्चित केलेले आहे. तेथे होणारी ॲडिशनल लोकवस्ती या सर्वांसाठी पाण्याची आवश्यकता आहे. आपण सांगितल्यानंतर मी तपशीलवार माहिती घेतलेली आहे. आपण हे काम वॅपकॉस कंपनीला दिलेले असून त्यांनी कॉस्ट देखील सांगितली आहे. मी काल कोकण इरिगेशन डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन समवेत बैठक घेऊन ती कॉस्ट देण्याची तयारी दर्शवावी अशा सूचना त्यांना दिलेल्या आहेत. सविस्तर सर्वेक्षण हाती आले तर त्या प्रकल्पाची सुरुवात कशा प्रकारे करावयाची हे ठरविता येईल. शासन यामध्ये गांभीर्याने लक्ष घालत आहे.

श्री.अनिकेत तटकरे : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी कोकणातील सिंचनाचा अनुशेष भरुन काढण्यासाठी सकारात्मक निर्णय घेतलेले आहेत. आपण सर्वे करण्याचे काम वॅपकॉन कंपनीला दिलेले आहे. त्यासाठी निधी उपलब्ध करुन

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.११९८६..........

श्री.अनिकेत तटकरे..........

देण्याचे मान्य करण्यात आले आहे. आपण दक्षिणेकडील पाणी उत्तरेकडे आणण्याचा प्रकल्प हाती घेत आहोत. मागील ८-१० वर्षांपासून रायगड जिल्ह्यातील काळकुंभे, कोथीरे, दहिवली, कालवली, नागेश्वर तसेच रत्नागिरी जिल्ह्यातील पोयनार हे प्रकल्प अपूर्ण आहेत. हे प्रकल्प पूर्ण करण्याची आवश्यकता आहे. या प्रकल्पांचे जवळपस ६० ते ७० टक्के काम पूर्ण झालेले आहे. उर्वरित काम पूर्ण केले तर तेथील लोकांची देखील तहान भागेल. आपण दक्षिणेकडील पाणी उत्तरेकडील भागात आणत आहात. आपल्याला हे प्रकल्प त्याला जोडता येतील. चिपळून येथे महापूर आला होता. आपण त्यासाठी उपाययोजना केलेल्या आहेत. महाड येथे पुराचा धोका निर्माण झालेला आहे. काळकुंभे प्रकल्प पूर्णत्वास गेला तर तो धोका कमी होईल. शासन त्यासाठी निधीची उपलब्धता केव्हा करणार आहे ?

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.अनिकेत तटकरे यांनी ज्या प्रकल्पांचा उल्लेख केला त्या संदर्भातील सद्य:स्थिती माझ्याकडे नाही. आपण यावर्षी बऱ्याच प्रकल्पांसाठी बजेटरी प्रोव्हिजन केलेली आहे. प्रकल्प जास्तीत जास्त लवकर पूर्ण करण्याचे आमचे धोरण आहे. आपण काळकुंभे आणि इतर प्रकल्पांचे पाणी तसेच कोयनेतून येणारे पाणी या सर्व कामांना गती देण्याचा प्रयत्न करीत आहोत. नागेश्वरी, कोथेरी, पोयनार या तिन्ही प्रकल्पांची सुधारीत प्रशासकीय मान्यता प्रगतीत आहे. सदर प्रकल्प वेगवेगळ्या स्टेजेसवर आहेत. परंतु प्रकल्पांची कामे सुरु आहेत. हे प्रकल्प लवकरात लवकर पूर्ण करण्याचे शासनाचे धोरण आहे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी सांगितले की, प्रकल्पाचे काम सुरु आहे. मागील २-३ महिन्यांपासून गाळ काढण्याचे काम सुरु आहे. आता पर्यंत किती गाळ काढण्यात आला. तसेच, एप्रिल व मे महिन्यात आणखी किती गाळ काढणे अपेक्षित आहे ?

अप्रकाशित प्रत

ता.प्र.क्र.११९८६.........

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केलेल्या दोन्ही प्रश्नांची माहिती माझ्याकडे नाही. कारण हा प्रश्न वेगळा आहे. आता पर्यंत किती गाळ काढण्यात आला या संदर्भातील नोट मी आपल्याला थोड्या वेळात उपलब्ध करुन देतो. मी स्वत: २८ तारखेला चिपळून येथे जाऊन कामाची पाहणी करणार आहे.

सभापती : मंत्री महोदय, आपण सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील व कोकणातील सर्वच आमदारांना तेथे बोलवावे.

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, सन्मानीय सदस्यांना त्यांच्या व्यस्त कामातून वेळ मिळणार असेल तर मी त्यांना तेथे घेऊन जाईन. त्यांच्यामध्ये व माझ्यामध्ये फरक नाही. मी जे बघतो तेच ते बघतात.

असुधारित प्रत

उरण (जि.रायगड) तालुक्यामध्ये उपजिल्हा रुग्णालय व प्राथमिक आरोग्य केंद्रे उभारण्याबाबत

(८) * १२५०७ ॲड.निरंजन डावखरे, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, डॉ.परिणय फुके, डॉ.रणजित पाटील : सन्माननीय **सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) फुंडे (ता.उरण, जि.रायगड) येथील मंजूर उपजिल्हा रुग्णालय आणि फुंडे, मातवली, पिरकोन, आवरे व वशेणी येथे प्राथमिक आरोग्य केंद्र उभारण्याची मागणी रायगड जिल्ह्याचे पालकमंत्री यांच्याकडे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निवेदनाद्वारे केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उरण तालुक्यातील नागरिक अनेक वर्षांपासून आरोग्य सेवेपासून वंचित आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त मंजूर उपजिल्हा रुग्णालय आणि प्राथमिक आरोग्य केंद्र उभारणीबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.राजेश टोपे : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

रुग्णालयात येणाऱ्या सर्व रुग्णांना उपलब्ध असलेल्या आरोग्य सुविधा पुरविण्यात येतात.

(३) शासन निर्णय दिनांक १७/०१/२०१३ नुसार राज्याचा नवीन आरोग्य संस्था स्थापनेचा बृहतआराखडा मंजूर केला असून त्यामध्ये उरण येथील ग्रामीण रुग्णालयाचे १०० खाटांच्या उपजिल्हा रुग्णालयामध्ये श्रेणीवर्धन करण्यास व उरण तालुक्यामध्ये ०१ प्राथमिक आरोग्य केंद्र व ०६ उपकेंद्रे नव्याने मंजूर करण्यास मान्यता दिलेली आहे. या आरोग्य संस्थांसाठी जागा व निधी उपलब्धतेची कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्‌भवत नाही.

असुधारित प्रत

ता.प्र.क्र.१२५०७.......

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, उरण शहराच्या लगत जेएनपीटी आहे. त्या परिसरात मोठ्या प्रमाणावर रुग्ण संख्या आहे. जिल्हा रुग्णालयाचा दर्जा दिला पाहिजे एवढे रुग्ण आहेत. तेथे उप केंद्र ठीक आहे. आता तेथे रस्त्यांचे नेटवर्क चांगले आहे. उरण शहराच्या आजुबाजूला गरीब मजूर, माथाडी कामगार मोठ्या प्रमाणावर राहतात. उरण येथील रुग्णालयाचे काम जलदगतीने करण्यासाठी शासन कार्यवाही करणार आहे काय ?

श्री.राजेश टोपे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील यांनी जे सांगितले ती वस्तुस्थिती आहे. मी सभागृहाला सांगू इच्छितो की, सन २०१३ मध्ये उरण येथील ३० खाटांच्या ग्रामीण रुग्णालयाचे १०० खाटांच्या उप जिल्हा रुग्णालयात श्रेणीवर्धन करण्यास मान्यता दिलेली आहे. त्यावेळी असे ठरले होते की, त्यासाठी सीएसआरच्या माध्यमातून निधी उपलब्ध व्हावा. परंतु सीएसआरमधून फारसा निधी उपलब्ध होण्याची चिन्हे दिसत नाहीत. सिडकोच्या जागेबाबतचा विषय होता. परंतु आता ती जागा प्राप्त झालेली आहे. आपण उरण येथील १०० खाटांच्या उप जिल्हा रुग्णालयाच्या ५७ कोटी ५१ लाख ३३ हजार रुपयांच्या कामाला मान्यता दिलेली आहे. जेएनपीटी यांनी त्यांच्या सीएसआरमधून पैसे दिले तर ठीक नाही तर राज्य शासन नियमित फंडातून पैसे देईन. आपण त्यासाठी प्रयत्न करु. सन २०२१-२२ मध्ये ४ कोटी रुपये निधी दिलेला आहे. तसेच, उरण तालुक्यात प्राथमिक आरोग्य केंद्र १ व उपकेंद्र ६ नव्याने मंजूर करण्यात आलेले आहेत. मी माननीय पालकमंत्र्यांना विनंती करीन की, या सर्व संस्थांना प्राधान्य क्रमाने निधी उपलब्ध करुन द्यावा. जेणे करुन नव्याने मंजूर झालेल्या संस्था म्हणजे प्राथमिक आरोग्य केंद्र १ व उपकेंद्र ६ या सर्वांसाठी निधी उपलब्ध करुन देता येईल.

असुधारित प्रत

नागपूर जिल्ह्यात ग्रामीण भागातील रस्त्यांची दुरवस्था झाल्याबाबत

(९) * १२३७७ श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे, डॉ.परिणय फुके : सन्माननीय **ग्रामविकास मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नागपूर जिल्ह्यात अतिवृष्टीमुळे ग्रामीण भागातील रस्त्यांची दुरवस्था झाल्यामुळे मोठ्या प्रमाणात अपघात होवून जीवित व मालमत्ता हानी होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पुरस्थिती व अतिवृष्टीमुळे खराब रस्ते दुरूस्तीकरीता जिल्हा परिषदेद्वारे ५ कोटी ९५ लक्ष रूपयांचा प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, ग्रामीण भागात पाणंद रस्ते, ग्रामीण मार्ग, इतर जिल्हा मार्ग, प्रमुख जिल्हा मार्ग, प्रमुख राज्य मार्ग व राष्ट्रीय महामार्ग असे सुमारे १०००० कि.मी. चे रस्ते असून वर्षानुवर्षे देखभाल-दुरूस्ती अभावी रस्ते वाहतुकीस अवघड होत असल्याने तसेच अपघाताच्या प्रमाणात वाढ होत असल्याने या सर्व रस्त्यांच्या दुरूस्ती व बांधकामाकरीता शासनाकडे सन २०१३ मध्ये रुपये १४४ कोटीचा प्रस्ताव सादर केला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, यापैकी फक्त ३४ कोटी रुपयांची मंजुरी प्राप्त होवून निधी जिल्हा परिषदेला देण्यात आला असून निधीच्या कमतरतेमुळे रस्ते दुरूस्ती व बांधकाम प्रलंबित आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर रस्त्यांच्या दुरूस्ती व बांधकामाकरीता निधी उपलब्ध करुन व सदर प्रस्तावाला मान्यता देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.अब्दुल सत्तार श्री.हसन मुश्रीफ यांच्याकरिता : (१) हे खरे नाही.

(२) व (३) नागपूर जिल्ह्यातील प्रमुख राज्यमार्ग, राज्यमार्ग, प्रमुख जिल्हा मार्ग, इतर जिल्हा मार्ग व ग्रामीण मार्ग यांची सुमारे १४०९५ कि.मी.इतकी लांबी आहे. तसेच जिल्हा परिषद, नागपूर यांचेकडून रस्ते दुरुस्तीसाठी वेळोवेळी प्रस्ताव शासनाकडे सादर करण्यात आले आहेत. हे, खरे आहे.

ता.प्र.क्र. १२३७७.......

श्री.अब्दुल सत्तार........

(४) व (५) सन २०१३-१४ पासून सन २०२१-२२ पर्यंत जिल्हा परिषदेच्या अखत्यारीतील रस्त्यांच्या दुरुस्तीसाठी शासनाद्वारे सुमारे रुपये ४२४.४२ कोटी एवढा निधी मंजूर करण्यात आला आहे. तसेच निधीच्या उपलब्धतेनुसार रस्ते सुस्थितीत ठेवण्याचा जिल्हा परिषदेचा प्रयत्न आहे.
(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे : सभापती महोदय, विभागीय आयुक्तांनी नागपूर जिल्हापरिषदेला ३०५४ अंतर्गत २३ कोटी रुपयांचा प्रस्ताव सादर करावा, अशा सूचना दिलेल्या आहेत. मंत्री महोदय नागपूर जिल्हापरिषदेला ३०५४ अंतर्गत २३ कोटी रुपये उपलब्ध करुन देणार आहेत काय ?

श्री.अब्दुल सत्तार : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी प्रस्ताव पाठविण्यात आलेला आहे असे सांगितले. मी सांगू इच्छितो की, आपण नागपूर जिल्हापरिषदेला नियमित दुरस्तीसाठी त्यापैकी काही निधी दिलेला आहे. आपण शासनाकडे प्रस्ताव प्राप्त झाल्याचे सांगितले. प्राप्त निधी नुसार ते देता येईल काय हे तपासून घेतले जाईल. मंत्री महोदयांसमवेत चर्चा करुन या संदर्भात अंतिम निर्णय घेण्यात येईल.

सभापती : प्रश्नोत्तराचा तास संपलेला आहे.

अस्सुधारित प्रत

पृ.शी.: लेखी उत्तरे
मु.शी.: अतारांकित प्रश्नोत्तराची एकविसावी यादी सभागृहासमोर ठेवणे.

उप सचिव (श्री.तारवी) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने अतारांकित प्रश्नोत्तराची एकविसावी यादी सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : अतारांकित प्रश्नोत्तराची एकविसावी यादी सभागृहासमोर ठेवण्यात आली आहे.

(प्रेस : येथे सोबत जोडलेली यादी छापावी.)

यानंतर श्री.सांगळे........

असुधारित प्रत

पृ.शी./मु.शी.: कागदपत्रे सभागृहासमोर ठेवणे

श्री.शंभुराज देसाई (वित्त राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा दिनांक ३१ मार्च, २०२१ रोजी संपलेल्या वर्षाचा अनुपालन अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : अनुपालन अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

श्री.शंभुराज देसाई : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने लिंगभाव अर्थसंकल्प विवरणपत्र (Gender Budget Statement) व बाल अर्थसंकल्प विवरणपत्र (Child Budget Statement) २०२२-२०२३ हे प्रकाशन" सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : प्रकाशन सभागृहासमोर ठेवण्यात आले आहे.

श्री.राजेश टोपे (सार्वजनिक आरोग्य मंत्री) : मी आपल्या अनुमतीने चंद्रपूर व गडचिरोली जिल्ह्यात विविध साथीच्या आजारांची झालेली लागण" या विषयाबाबत श्रीमती शोभा फडणवीस माजी व इतर वि.प.स. यांनी म.वि.प. नियम १०१ अन्वये दिलेल्या लक्षवेधी सूचनेवरील चर्चेच्यावेळी डॉ.निलम गोऱ्हे वि.प.स. यांनी उपस्थित केलेल्या "महाराष्ट्रात अनेक रुग्णालयात सी.टी. स्कॅन, एक्स रे मशीन नादुरुस्त अवस्थेत आहेत." या मुद्यासंदर्भात दिनांक ११ जुलै, २०१२ रोजी दिलेल्या आश्वासनानुसार अधिक माहिती सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : अधिक माहिती सभागृहासमोर ठेवण्यात आली आहे.

डॉ.जितेंद्र आव्हाड (गृहनिर्माण राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने महाराष्ट्र राज्य अल्पसंख्याक आयोग यांचे सन २०१३-२०१४, सन २०१४-२०१५ व सन २०१५-२०१६ या वर्षांचे वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आले आहेत.

श्री.अंबादास दानवे (समिती सदस्य) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पंचायती राज समितीचा अकरावा, बारावा, तेरावा व चौदावा अहवाल सादर करतो.

सभापती : पंचायती राज समितीचे अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आले आहेत.

असुधारित प्रत

पृ.शी./मु.शी.: विधेयकाला संमती व अधिसंमती

सभापती : विधानपरिषदेने पारित केलेल्या पुढील विधेयकाला विधानसभेची संमती मिळाल्याची आणि दोन्ही सभागृहांनी संमत केलेल्या विधेयकांना राज्यपालांची अधिसंमती मिळाल्याची यादी उप सचिव वाचून दाखवतील.

उप सचिव : **विधानपरिषदेने संमत केलेल्या खालील विधेयकाला विधानसभेची संमती मिळाली :-**

१) सन २०२२ चे वि.प.वि. क्रमांक १ - निकमार विद्यापीठ, पुणे विधेयक, २०२२

खालील विधेयकांना राज्यपालांची अधिसंमती मिळाली :-

१) सन २०२२ चे वि.स.वि. क्रमांक १ – महाराष्ट्र दुकाने व आस्थापना (नोकरीचे व सेवाशर्तींचे विनियमन) (सुधारणा) विधेयक, २०२२

२) सन २०२२ चे वि.स.वि. क्रमांक ३ – मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र शिक्षण व रोजगार हमी (उपकर) आणि महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण व जतन (सुधारणा) विधेयक, २०२२

३) सन २०२२ चे वि.स.वि. क्रमांक ४ – मुंबई महानगरपालिका (सुधारणा) विधेयक, २०२२

४) सन २०२२ चे वि.स.वि. क्रमांक ५ – मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) विधेयक, २०२२

५) सन २०२२ चे वि.स.वि. क्रमांक ६ – महाराष्ट्र ग्रामपचांयत आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समित्या (सुधारणा) विधेयक, २०२२

६) सन २०२२ चे वि.स.वि. क्रमांक ७ – महाराष्ट्र (पुरवणी) विनियोजन विधेयक, २०२२

असुधारित प्रत

पृ.शी./मु.शी.: ठाणे, पालघर जिल्ह्यातील सार्वजनिक बांधकाम विभागाची कामे केलेल्या जिजाऊ कन्स्ट्रक्शन कंपनी, ठाणे या कंपनीच्या कामांची गुणवत्ता तपासणी करणे या विषयासंबंधी सर्वश्री प्रवीण दरेकर, विजय ऊर्फ भाई गिरकर, डॉ. परिणय फुके, सर्वश्री सुरेश धस, सदाभाऊ खोत, प्रसाद लाड, गोपिचंद पडळकर, ॲड. निरंजन डावखरे, सर्वश्री विनायक मेटे, नागोराव गाणार, डॉ. रणजित पाटील, ॲड. निलय नाईक, सर्वश्री रमेशदादा पाटील, प्रवीण दटके, चंदूभाई पटेल, वि.प.स. यांनी दिलेली नियम ९३ अन्वये सूचना

सभापती : आजच्या कार्यक्रमपत्रिकेत अनुक्रमांक पाच अंतर्गत दर्शविण्यात आलेल्या सन्माननीय सदस्य सर्वश्री प्रवीण दरेकर, विजय ऊर्फ भाई गिरकर, डॉ. परिणय फुके, सर्वश्री सुरेश धस, सदाभाऊ खोत, प्रसाद लाड, गोपिचंद पडळकर, ॲड. निरंजन डावखरे, सर्वश्री विनायक मेटे, नागोराव गाणार, डॉ. रणजित पाटील, ॲड. निलय नाईक, सर्वश्री रमेशदादा पाटील, प्रवीण दटके, चंदूभाई पटेल, वि.प.स. यांच्या सूचना क्रमांक १८ वरील निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आल्याचे मी घोषित करतो.

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छापावे.)

अप्रकाशित प्रत

पृ.शी./मु.शी.: राज्यातील वाढती स्त्रीभ्रूण हत्या रोखण्याकरिता प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे या विषयासंबंधी श्री चंद्रशेखर बावनकुळे, वि.प.स. यांनी दिलेली नियम ९३ अन्वये सूचना

श्री.राजेश टोपे (सार्वजनिक आरोग्य मंत्री) : सभापती महोदय, नियम ९३ अन्वये दिलेल्या सूचनेला अनुलक्षून, आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सन्माननीय सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी सूचना क्रमांक - १९ चे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छापावे)

असुधारित प्रत

श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे : सभापती महोदय, राज्यात यापूर्वी ज्याप्रमाणे स्त्रीभ्रूण हत्या झाल्या. महाराष्ट्रात भविष्यात असे प्रकार घडू नयेत याकरिता कडक भूमिका व पुढाकार घेऊन शासन कोणते धोरण आखणार आहे तसेच त्याकरिता कडक कायदे करणार आहेत का ?

श्री.राजेश टोपे : मी सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे यांच्या ९३ च्या सूचनेमध्ये सविस्तर निवेदन दिलेले आहे. या संदर्भात राज्यात पीसीपीएनडीटीचा कायदा अस्तित्वात आहे व तो अत्यंत चांगला आहे. त्या कायद्याची कडकपणे अंमलबजावणी केली जाईल असे मी सदनाला खात्रीपूर्वक सांगतो. तसेच मानसिकता निर्माण करावी. हा सर्वात महत्त्वाचा विषय आहे. त्याकरिता प्रबोधन होणे आवश्यक आहे. त्यासाठी Information, Education and Communication (IEC) प्रभावशील पद्धतीने करता येऊ शकेल. याबाबत अतिशय गांभीर्याने नोंद घेऊन अभिप्रेत रिझल्ट देण्यासंबंधी आम्ही निश्चितपणे कार्यवाही करु.

श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी सविस्तर उत्तर दिले आहे. परंतु ज्यांनी अशा प्रकारे स्त्रीभ्रूण हत्या केलेल्या आहेत. त्यांचे मोठे रॅकेट आहे. ज्या रुग्णालयांमध्ये स्त्रीभ्रूण हत्याचे प्रकार घडलेले आहेत, त्यांना पुन्हा लायसन्स मिळणार नाही तसेच भविष्यात अशा प्रकारचा गंभीर गुन्हा कोणी करणार नाही यासाठी शासन वेगळा कायदा करणार आहे का ? याचे कारण असे आहे की, सध्या अस्तित्वात असलेल्या कायद्यामुळे जास्त संरक्षण मिळत नाही. या संदर्भात शासन वेगळा कायदा करणार आहात का ? ज्या रुग्णालयांमध्ये स्त्रीभ्रूण हत्याचे प्रकार घडलेले असल्यामुळे त्यांना पुन्हा लायसन्स मिळणार नाहीत याकरिता शासन कोणता पुढाकार घेणार आहे ?

श्री.राजेश टोपे : सभापती महोदय, शासन या संदर्भात अतिशय संवेदनशील आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी सांगितल्याप्रमाणे ज्यांनी अशा प्रकारचा गंभीर गुन्हा केला आहे त्यांना कडक शासन केले जाईल, त्यांच्यावर केसेस दाखल केल्या जातील. या प्रकरणांमध्ये जे डॉक्टर सहभागी आहेत त्यांनी सनद

असुधारित प्रत

श्री.राजेश टोपे ...

मेडीकल कौन्सिलऑफ इंडियाकडे पाठवून त्यासंबंधी कारवाई करण्यासंबंधी पूर्णपणे कार्यवाही केली जाईल. पीसीपीएनडीटी आणि एमटीपी ॲक्ट हे केंद्र शासनाचे आहेत. केंद्र शासनाने सदर कायद्यांमध्ये बदल केल्यास राज्य शासनाकडून त्याबाबत निश्चितपणे अंमलबजावणी केली जाईल.

सभापती : ठीक आहे.

असुधारित प्रत

नियम २८९ च्या सूचनेसंबंधी

सभापती : आज दिनांक २५ मार्च, २०२२ रोजी श्री.विनायक मेटे, वि.प.स. यांनी सकाळी १०.०० वाजता "बीड शहर व शहराच्या आजूबाजुला असलेल्या महसूल मंडळामध्ये बीड शहरातील झालेले खरेदी विक्रीच्या व्यवहारांची कागदपत्रांसह माहिती मागणे" या विषयाबाबत म.वि.प.नियम २८९ अन्वये सूचना दिली आहे.

आज अधिवेशनाचा शेवटचा दिवस आहे. मी सदर सूचना नाकारली आहे. परंतु या संदर्भात सन्मानीय सदस्यांनी एक मिनिटामध्ये त्यांचे म्हणणे मांडावे.

(माननीय उप मुख्यमंत्री श्री.अजित पवार सदनामधून बाहेर जाण्यासाठी निघतात.)

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, माझी माननीय उप मुख्यमंत्री यांना विनंती आहे की, आपण माझे म्हणणे ऐकण्यासाठी सदनामध्ये उपस्थित रहावे.

सभापती : आपल्या मनाप्रमाणे सर्व काही होणार नाही. मी येथे उपस्थित आहे. आपण डायरेक्ट मंत्री महोदयांसमवेत बोलण्याचे काही कारण नाही.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, ठीक आहे. आपण मला या विषयासंबंधी बोलण्याची संधी दिली मी त्याबद्दल आपले आभार मानतो. मी हा विषय यापूर्वी वेगळया आयुधामार्फत उपस्थित केला होता. माननीय मंत्री श्री.जयंत पाटील, राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचे प्रदेशाध्यक्ष आहात. सभापती महोदय, मी या संदर्भात सर्व नोटीसा देऊन प्रक्रिया पूर्ण केलेली आहे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, आपण २८९ अन्वये सूचनेसंबंधी उल्लेख करीत असताना इंग्रजी भाषेत टू ऐटी नाईन असा उल्लेख केला आहे. आपण त्याऐवजी चेअरवरुन सांगताना नियम दोनशे एकोणन्नवद अन्वये सूचना असा उल्लेख करावा. जेणेकरुन सदनाला त्यानुसार सवय होईल.

सभापती : आपली बाब मान्य आहे.

असुधारित प्रत

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, बीड विधानसभा क्षेत्राचे सन्माननीय सदस्य श्री.संदीप क्षीरसागर यांनी तहसीलदार यांना लेखी पत्र दिले आहे की, बीड शहर आणि शहराच्या आजूबाजुला असलेली जी महसूल मंडळे आहेत. त्या मंडळामध्ये बीड शहरातील जेवढे खरेदी विक्रीचे व्यवहार झालेले असतील, त्या सर्व व्यवहारांची मला कागदपत्रांसह माहिती दिली पाहिजे.

यानंतर श्री.गागरे....

असुधारित प्रत

श्री.विनायक मेटे .....

त्यात फेरफार झाले असतील तर त्याचीही त्यांना कल्पना दिली पाहिजे. यानंतर समजा कोणी आक्षेप घेतला तर त्याचेही त्यांना लेखी पत्र किंवा निवेदन पाहिजे. सुनावणी असेल तर तपशीलवार लिखित माहिती पाहिजे. हे दिले नाही तर तुमच्यावर कारवाई करेल अशा पध्दतीचे आमदार महोयांचे पत्र आहे. त्यावर कहर म्हणजे तहसिलदार बीड यांनी नावानिशी सर्व मंडळ अधिकाऱ्यांना पत्र पाठवले की,आमदार महोदयांनी मागवलेली माहिती व हवी असलेली माहिती दिली नाही तर तुमच्यावर कडक कारवाई केली जाईल. यामध्ये दोन मोठे गंभीर विषय निर्माण झालेले आहेत. ज्यांचे व्यवहार होतात, त्याबाबत कोणाला सांगण्याचे कायदेशीर बंधन, तसेच लोकप्रतिनिधींना आहे.

सभापती : मी सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांना सांगू इच्छितो की, आपण प्रश्न विचारावेत, शासनाला माहिती देत बसू नये.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय,कारण याचे खूप गंभीर परिणाम होणार आहेत

सभापती : मी आपणास सांगू इच्छितो की, २५ वर्षात तुमचा एकही विषय मला कळाला नाही की, जो महत्वाचा नाही.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, प्रत्येक गोष्ट हेटाळीवर घेऊ नका. बीड शहरात ज्यांच्या खरेदी विक्री व फेरफार झाले आहेत ते सर्व जण अस्वस्थ आहेत. खरेदी विक्रीचे वैयक्तिक कागदपत्र दुसऱ्याला मागण्याचा व देण्याचा अधिकार नाही. आमच्या खरेदी विक्री कागदपत्रांचे हे आमदार महोदय काय करणार आहेत. गहाण ठेवणार का, त्यानुसार काही बोगस कागदपत्र करणार का. त्यावर कर्ज घेणार का, ती मालमत्ता दुसऱ्याला विकणार का यामुळे बीड मधील नागरिकांच्या मालमत्तेवर टाच येण्याची मोठी शक्यता निर्माण झालेली आहे, म्हणून या नागरिकांमध्ये अस्वस्थता पसरली आहे. दुर्दैवाची बाब म्हणजे याकरीता आमदार महोदयांनी याकरीता

श्री.विनायक मेटे .....

स्वत:जवळचे कार्यकर्ते तयार केले आहेत. ते कार्यकर्ते आता अनेकांच्या तक्रारी करीत आहेत. त्यामुळे तहसिलदार फेरफार थांबवायला लागले आहेत. ही अत्यंत गांभीर्याची बाब आहे. त्यामुळे याबाबत कारवाई व्हावी.

सभापती : मी शासनाला सूचना देत आहे की, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी मांडलेल्या विषयाबाबत गंभीरपणे विचार करुन उचित कारवाई करावी.

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, श्री.संदीप क्षिरसागर,वि.स.स. हे तरुण व अतिशय उत्साही आमदार आहेत.असे काही करण्यामध्ये त्यांचा हेतू स्वच्छच असेल. तरी देखील आपण मांडलेल्या विषयाची अधिक माहिती घेऊ. कोणताही व्यवहार झाल्यावर तो पब्लिक डाक्युमेंट होते, पब्लीक डोमेन मध्ये येतो. त्यात काही विशेष नाही.

सभापती : पब्लिक डाक्युमेंट कोणालाही मागता येते.

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, तरी देखील सन्माननीय सदसय श्री.विनायक मेटे यांनी मांडलेले मुददे तपासून योग्य ती कारवाई करु.

असुधारित प्रत

महाराष्ट्र कनार्टक सीमा प्रश्नी माननीय मुख्यमंत्री, कर्नाटक राज्य यांच्या वक्तव्याबाबत निषेधाचा ठराव

श्री.दिवाकर रावते: सभापती महोदय, मागील आठवडयात या सदनात महाराष्ट्र कनार्टक सीमा प्रश्नासंदर्भात चर्चा झाली. आपणही गांभीर्याने त्या प्रकरणाकडे पाहिले. निर्णय देताना आपण सांगितले होते की, ही घटना गंभीर असून सर्वोच्च न्यायालयाबाबत काय करता येईल ते पाहू व दोन्ही सदनात तशा प्रकारचा ठराव आणू. त्यांचा ठराव आज येतो की नाही याची मला कल्पना नाही. चर्चेमध्ये ठराव आणायचा की नाही तो आपला प्रश्न होता. आता बेळगाव, कारवार निपाणीसह सीमा प्रश्नी संयुक्त महाराष्ट्र हा विषय असताना तेथील मराठी जनता मागील ६० वर्षे टाहो फोडत असताना तेथे आक्रोश होत आहे. गांभीर्याने त्या भागातील लोकांनी बलिदान केले व महाराष्ट्राने व शिवसेनेने ६९ हुतात्मे दिले आहेत हे माहिती आहे. आज विषय आला आहे. महाजन आयोग नेमला गेला, या आयोगामध्ये कर्नाटक व महाराष्ट्र असे दोन्ही सरकारचे प्रतिनिधी होते. या आयोग नेमला गेला म्हणजे सीमा प्रश्न अस्तिवात आहे असा होतो. निर्णय सर्वोच्च न्यायालयात लागेल, पण आज दैनिक सामनामध्ये बातमी आली आहे ती अत्यंत गंभीर आहे. यामध्ये असे म्हटले आहे की, सीमा प्रश्न अस्तित्वात नाही असे तेथील मुख्यमंत्री महोदयांनी निवेदन केले आहे. सोलापूर व अक्कलकोट देऊन आम्ही बेळगाव व कारवार घेतले आहे त्यामुळे सीमा प्रश्न अस्तित्वात नाही असे त्यांनी म्हटले आहे. सदरहू सीमा प्रश्न न्यायप्रविष्ठ असताना तेथे होणारे अत्याचारही मी येथे मांडले होते. तेथील जनतेला रोज पोलिसांकडून भरडले जात आहे, ते पोलीस कस्टडीमध्ये आहेत, सदर प्रदेश केंद्रशासीत करावा अशी भूमिका असताना, तेथील सर्वसामान्यांचा जाच कमी होऊन सुखसुविधा तरी मिळतील. त्याकरीता न्यायालय पहायला तयार नाही व केंद्र सरकार पहायला तयार नाही. अशा परिस्थितीत कर्नाटकच्या मुख्यमंत्री महोदयांनी असे निवेदन केले आहे. इतर कोणी केले असते तर मी समजू शकलो असतो ही राजकीय भाग आहे. पण तेथील मुख्यमंत्री महोदय म्हणत आहेत की, हा प्रश्न अस्तित्वात नाही,

श्री.दिवाकर रावते .....

असुधारित प्रत

तुम्हाला आम्ही सोलापूर व अक्कलकोट दिले आहे, बेळगाव आमचे आहे व हा प्रश्न संपलेला आहे. यामध्ये सर्वोच्च न्यायालयात सीमा प्रश्न याचिका प्रलंबित असताना हा न्यायालयाचा अवमान होत नाही का, ही बाब गंभीर आहे. सामना दैनिकातील बातमीमुळे हे समजले. कर्नाटक सरकारचा अशा प्रकाराबाबत निषेध तर केला पाहिजेच. मुख्यमंत्री महोदयांचा निषेध करता येतो की नाही हे मला माहिती नाही. तो करावा की नाही, औचित्यात बसेल की नाही हे मला माहिती नाही. मुख्यमंत्री अशा प्रकारे तेथील लोकांना भडकावून व डिवचून अपमानित करीत असतील. महाराष्ट्र कर्नाटक सीमा प्रश्नी महाराष्ट्र सरकारची भूमिका अशी आहे की, हा आमचा मराठी प्रांत आहे. पण आपणास असे अपमानीत करीत असतील तर ही गंभीर आहे. या सदनात गांभीर्याने याची आपण दखल घेत आहोत, सदन गांभीर्याने व्यक्त होईल, या सदनाने एकमुखी असे म्हटले पाहिजे. सरकार कोणाचे आहे यापेक्षा महाराष्ट्राच्या जनतेचा तेथे सातत्याने अवमान केला जातो, त्या अवमानाचा निषेध केला गेला पाहिजे. मी निषेध व्यक्त करतो.

सभापती : मी मंत्री महोदय श्री.जयंत पाटील यांना सांगू इच्छितो की, सीमा प्रश्नी आपल्या दोन्ही सभागृहाच्या भावना तीव्र असून मला त्या जाणून माहिती आहेत. दोन पर्याय मला सुचत आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी स्वत: हा प्रस्ताव मांडावा. नसता संसदीय कार्य मंत्री महोदयांनी शासनातर्फे प्रस्ताव मांडावा.

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, शासनाकडून प्रस्ताव येण्यास वेळ लागेल. विरोधी पक्षाच्या वतीने सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे हे समर्थन देतील.

श्री.दिवाकर रावते: सभापती महोदय, सभापती म्हणून आपण प्रस्ताव मांडला तर तो सदनाचा होईल.

सभापती : ठीक आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी माननीय मुख्यमंत्री, कर्नाटक राज्य यांनी महाराष्ट्र कर्नाटक सीमा प्रश्नासंबंधी कदाचित सोलापूर व अक्कलकोटचा विषयी वक्तव्य केले आहे. सोलापूर व अक्कलकोट आम्ही

महाराष्ट्राला दिल्यामुळे आम्ही बेळगाव घेतले अशा प्रकारचे वक्तव्य केलेले आहे. त्याचप्रमाणे सर्वोच्च न्यायालयात सीमा प्रश्न प्रलंबित असल्याने अशा प्रकारचे वक्तव्य करुन न्यायालयीन प्रक्रियेत प्रभाव टाकण्याचा हा प्रयत्न आहे का हे मला माहिती नाही. तेव्हा माझ्यातर्फे सभापतींचा प्रस्ताव म्हणून या बाबतीत माननीय मुख्यमंत्री, कनार्टक राज्य व कर्नाटक सरकारचा निषेधाचा प्रस्ताव मी मांडत आहे. हा प्रस्ताव आपण एकमताने मंजूर करावा.

प्रस्ताव एकमताने संमत झाला.

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड : सभापती महोदय, मंत्री महोदय श्री.जितेंद्र आव्हाड सभागृहात उपस्थित आहेत. दोन दिवसापूर्वी म्हाडा कार्यालयात अँटी करप्शन ब्युरोकडून दोन अधिकारी व इतर चार लोकांना पकडण्यात आले मी मंत्री महोदयांच्या निदर्शनास दोन विषय आणू इच्छितो. मंत्री महोदय गृहनिर्माण विभागातर्फे महाराष्ट्रात खूप चांगले काम करीत आहेत. पण काही अधिकाऱ्यांच्या माध्यमातून आपला व आपले ज्येष्ठ नेते ज्यांचा आपण सर्वच जण आदर करतो त्यांचे नाव घेऊन अनादर केला जातो. तेथे दोन अधिकारी पकडले आहेत. एक प्रकरण २०१३ सालच्या लॉटरी सिस्टीमचे आहे, २०१७ मध्ये त्याचे अलॉटमेंट झाले. यानुसार पैसे भरण्याची मुदत २०१९ ची होती पण तो कोरोनाचा काळ होता. कोराना काळात काही लोकांना पैसे भरण्यास उशीर झाला.

यानंतर श्रीमती नाफडे .....

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड ....

त्यामध्ये शासन आणि म्हाडाच्या उपाध्यक्षांनी पैसे उशिराने भरण्याची परवानगी दिली. परंतु खाली एक रॅकेट आहे. ज्याच्यामध्ये गायकवाड नावाचे उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी आहेत. सुर्यवंशी नावाचा अधिकारी आहे. यासंदर्भात दोन अधिकारी पकडले गेलेले आहेत. त्यांचे असे म्हणणे पडते की किंवा ते असे काही वरती पुट-अप करतात की, एखाद्या गरिबाने पैसे भरले तर त्यांचे असे म्हणणे पडते की, ते पैसे तुम्ही कुठून आणले ? तुम्हाला कर्ज कोणी दिले तर ते कुठून दिले ? अकाऊंटच्या नावाखाली त्यांचे अर्ज रद्दबातल करतात. २ ते ८ लाख रुपयापर्यंत ते पैसे घेतात. दोन दिवसांपूर्वी ७५,००० रुपये ॲडव्हान्स घेताना दोन अधिकारी पकडले गेलेले आहेत. त्यांच्यामध्ये गायकवाड, सुर्यवंशी आणि गोविंद नावाचे सीईओंच्या कार्यालयात काम करणारे हे तीन अधिकारी आहेत, यांची चौकशी चालू आहे. माझी आपल्याला विनंती आहे की, या प्रकरणामध्ये जे पकडले गेलेले आहेत, त्यांना तर तुम्ही निलंबित करालच, परंतु त्या व्यतिरिक्त या तीन लोकांवर देखील चौकशी लावून त्यांना निलंबित करावे. माननीय मंत्री डॉ.जितेंद्र आव्हाड मुंबईमध्ये आपण सातत्याने गिरणी कामगारांच्या घरांसाठी प्रयत्न करीत असतात. त्याकरिता एक वेगळे खाते निर्माण केलेले आहे. आतापर्यंत माझ्याकडे अशा प्रकारच्या ५६ केसेस आलेल्या आहेत. त्यापैकी दोन केसेस मी नमुन्याखातर माननीय सभापती महोदयांच्या माध्यमातून मंत्रीमहोदयांकडे देत आहे. जे गिरणी कामगार मृत पावलेले आहेत किंवा जे गिरणी कामगार क्लेमला आलेले नाहीत, त्यांच्या नावाने ॲलॉटमेंट काढून त्यांची घरे ॲलॉट केली जात आहेत. ही गंभीर बाब आहे. ज्यावेळी गिरणी कामगार तेथे घर मागण्याकरिता जातो, त्यावेळी त्यांना सांगितले जाते की, तुमचे घर ॲलॉट झालेले आहे. माननीय मंत्रीमहोदय या दोन्ही केसमध्ये आपण स्वत: लक्ष घालावे. शासनाने याबाबत प्रसिध्दी-पत्रक काढावे. गोर-गरिबांना शासनाने न्याय द्यावा, ही मी विनंती करतो. जे अधिकारी पकडले गेलेले आहेत, ज्या अधिकाऱ्यांवर ठपका आहे, त्या अधिकाऱ्यांना शासन तत्काळ निलंबित करेल, अशी मला खात्री आहे.

अमुद्रित

डॉ.जितेंद्र आव्हाड : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड यांनी जे काही आरोप केलेले आहेत, ते अतिशय गंभीर आहेत. गिरणी कामगारांच्या बाबतीत जी काही माहिती असेल ती माझ्याकडे देण्यात यावी. गिरणी कामगारांचे जे घरे वाटप होत आहेत, ते मॅन्युअली होत आहेत. ते आता यापुढे मॅन्युअली न होता ऑटो पध्दतीने होणार आहे. जेणेकरुन यामध्ये कोणाचा काहीही संबंध येणार नाही. ज्यांना घरे दिलेली आहेत, त्यांना त्यांची नावे दिसतील, त्याप्रमाणेच घरे दिली जातील. यापूर्वी जर काही झाले असेल तर त्याची माहिती माझ्याकडे द्यावी, त्या संबंधित सेलमध्ये असलेल्या सर्व अधिकाऱ्यांची चौकशी केली जाईल. यातून हे कोणी केलेले आहे, हे शोधले जाईल, त्याप्रमाणे त्यावर कडक कारवाई केली जाईल. दुसरी गोष्ट अशी आहे की, सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड जे म्हणाले की, ७५००० रुपये ॲडव्हान्स घेताना वगैरे कोणाला पकडले, त्यासंदर्भात आपण दोन अधिकाऱ्यांची नावे घेतलेली आहेत. त्यांची विभागीय चौकशी केली जाईल. त्यात त्यांचा काय दोष आहे, हे शोधून त्या दोषानुसार संबंधितांवर कारवाई केली जाईल.

असुधारित प्रत

केंद्रीय मंत्रीमहोदयांच्या चिरंजीवांनी आमदारांबाबत अवमानास्पद ट्वीट केल्याबाबत

श्री.अमोल मिटकरी : सभापती महोदय, माझा पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशन आहे. काल विधानसभेत माननीय मुख्यमंत्री आणि माननीय गृहनिर्माण मंत्री यांनी सर्वपक्षीय आमदारांसाठी ३०० घरांच्या योजनेच्या संदर्भात घोषणा केली. सर्वपक्षीय आमदारांकरिता ३०० घरांबाबतची घोषणा जी खालच्या सभागृहात केलेली आहे, त्या घोषणेबाबत सविस्तरपणे वरिष्ठ सभागृहात देखील माहिती द्यावी, ही विनंती मी करत आहे.

सभापती महोदय, एका पक्षाचे खासदार आहेत, याबाबत त्यांनी आता ट्वीट केलेले आहे. ही बाब अतिशय गंभीर आहे. या ट्वीटमध्ये त्यांनी आमदारासंदर्भात अवमानकारक वक्तव्य केलेले आहे. केंद्रीय मंत्रीमहोदयांचे ते चिरंजीव आहेत, मी त्यांचे नाव घेणार नाही. त्यांनी असे ट्वीट केलेले आहे की, " मुख्यमंत्री महोदयांनी ३०० आमदारांना मुंबईत घर देण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. मुळात मुंबईला आल्यावर बहुतेक आमदार सायंकाळी काय करतात, हा तपास अगोदर मुख्यमंत्री महोदयांनी करायला हवा होता. अधिवेशनाच्या काळात आमदार कुठे असतात, काय करतात, हे जर लोकांना कळले तर राजकारणावरचा उरला सुरला विश्वासही उठेल. अशा पध्दतीचे आमदारांचे अपमान करणारे हे ट्वीट आहे. याबाबत देखील काहीतरी निर्णय घेऊन योग्य ती कारवाई व्हावी, अशी माझी विनंती आहे.

सभापती : सन्माननीय गृहनिर्माण मंत्रीमहोदय आजचा दिवस या सत्राचा शेवटचा दिवस आहे. सन्माननीय मुख्यमंत्री महोदयांना तर आपल्याला बोलवायचे काही कारण नाही. आपणच याबाबत माहिती घ्यावी.

डॉ.जितेंद्र आव्हाड : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.अमोल मिटकरी यांनी जी काही माहिती दिलेली आहे, त्यानुसार "खासदारांच्या मुलाने असे ट्वीट केलेले आहे की, संध्याकाळी सगळे म्हणजे सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड, सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे या व इतर सर्वांसकट हे सर्व संध्याकाळी काय करतात, याची जर माहिती कळली तर....अडथळा.....

असुधारित प्रत

डॉ.जितेंद्र आव्हाड ......

मंत्रीमहोदय देखील आमदारच असतात. यात मंत्री देखील आले. यात दोन्ही सभागृहाचा अवमान झालेला आहे. सभापती महोदय, आपण विधितज्ज्ञ आहात. ...अडथळा....त्यांची वेगळी सोय असते......(अडथळा) हा दोन्ही सभागृहांचा अवमान आहे. सभापती महोदय, आपण देखील पहिले आमदार आहात, नंतर सभापती आहात. ही बाब गांभीर्याने घ्या. सभागृहाची टिंगलटवाळी करणे याचा अधिकार कोणालाही नाही. हे सार्वभौम सभागृह आहे, याबाबत गांभीर्याने दखल घ्यावी.

डॉ.मनिषा कायंदे (खाली बसून): याबाबत हक्कभंग दाखल केला पाहिजे.

सभापती : ठीक आहे. सन्माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी ३०० घरे आमदारांना द्यावी, याबाबत माझ्या दालनात बैठक झाली होती. याबाबत मला थोडी माहिती आहे, त्याबाबत मी सभागृहाला अवगत करतो. सन्माननीय सदस्य श्री.शशिकांत शिंदे देखील संबंधित बैठकीस उपस्थित होते. विधानसभेचे काही आमदारही या बैठकीला उपस्थित होते. सिडकोच्या योजनेंतर्गत हाऊसिंगकरिता जो प्लॉट ठेवलेला आहे. त्यांनी ३०० घरांचा मांडलेला मुद्दा आहे, त्यासंबंधी मी बोलत आहे. सिडकोच्या त्या स्कीमप्रमाणे ज्युडिशियरीज म्हणजे कोर्टातील जस्टीस, आयएएस अधिकारी, इतर प्रशासनिक अधिकारी आणि आमदार यांच्याकरिता एक प्लॉट रिझर्व्ह झालेला आहे. आमदारांच्या या प्लॉट बाबतीत सन्माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी जे निवेदन केलेले आहे, त्याप्रमाणे जर कोणाला त्यात सहभाग घ्यायचा असेल तर माझ्यापेक्षा सन्माननीय सदस्य श्री.संजय दौंड यांना याबाबत माहिती आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.संजय दौड यांना भेटून याबाबत त्यांच्याकडून सखोल माहिती घ्यावी. यासंदर्भात आमदारांच्या काही मागण्या आहेत. आपण सर्व जण गेली कित्येक वर्षे पाहत आहोत. सन्माननीय गृहनिर्माण मंत्री सभागृहात उपस्थित आहेत. बरीच वर्षे वरळीवरुन जाता-येतांना तेथे असलेले आमदार संकुल जे आहे, त्या इमारतीची दशा पाहता त्या इमारती जुन्या झालेल्या आहेत. आपल्या नियमात बसत असेल तर या ज्या पाच-सहा सोसायटया आहेत, त्यांची याकरिता जर संमती असेल

सभापती........

तर या संपूर्ण संकुलाचा पुनर्विकास करुन माजी व आजी आमदारांना घरे देण्याचा शासनाने प्रयत्न करावा, अशी माझी सूचना आहे. शासनाने यावर प्रतिक्रिया द्यावी.

डॉ.जितेंद्र आव्हाड : सभापती महोदय, सर्वप्रथम मी ३०० घरांचे क्लियर करतो. काल माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी ३०० घरांची घोषणा केली. त्याच्यापूर्वी माझे भाषण झाले होते. त्यातील या मुद्दयावर शिक्कामोर्तब करण्याकरिता, माननीय मुख्यमंत्री महोदय आले होते. माझ्या भाषणात मी म्हटले होते की, गोरेगांव, गोराई च्या बाजूला ३०० घरांचे एक संकुल बांधले जाईल. आमदारांची घरे तेथे निर्माण केली जातील, तसा प्लॉट मी शोधून ठेवलेला आहे. माझा त्याकरिता आवश्यक असलेला प्लानही तयार आहे. लवकरच या कामाचे भुमिपूजन करण्यात येईल. यामुळे माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी याबाबतची घोषणा केलेली आहे.

सभापती महोदय, आपण जो मुद्दा मांडलेला आहे, त्याबाबत मी असे सांगत आहे की, याबाबतचा प्रस्ताव ताबडतोब म्हाडाला सादर करावा, यावर तातडीने निर्णय घेण्यात येईल. याकरिता समुह विकासाचा नियम लागू पडतो. शासन याचा विकास तातडीने करेल.

सभापती : त्या भागात माझ्या माहितीनुसार सहा सोसायटया आहेत, त्यांची बैठक अगोदर शासनाला घ्यावी लागेल. त्यांची एक ॲपेक्स सोसायटी आहे.

डॉ.जितेंद्र आव्हाड : ॲपेक्स सोसायटीने जर शासनाकडे पुर्नविकासाबाबतचा प्रस्ताव सादर केला तर म्हाडा त्यात तातडीने लक्ष घालून सदर पुर्नविकास मार्गी लावेल.

यानंतर श्री.सोनावणे......

असुधारित प्रत

श्री. शशिकांत शिंदे : सभापती महोदयांनी माहिती दिलेली आहे. माननीय सभापती महोदयांनी बैठक आयोजित करण्याऐवजी.... ती जागा शासनाने आमदारांना दिली होती. अनेक लोकांनी जागा विकलेली आहे. आता तेथे सोसायट्या स्थापन झालेल्या आहेत. जागा शासनाची असून, त्यावर इमारती उभ्या आहेत. माननीय गृहनिर्माण मंत्री महोदयांनी या संबंधित सोसायट्यांना बोलाविण्याची आवश्यकता आहे. त्यांना जास्त एफएसआय मिळतो. वाढीव एफएसआय मिळाल्यानंतर त्या ठिकाणी पुनर्विकास होऊ शकतो. माननीय सभापती महोदयांच्या दालनात माननीय गृहनिर्माण मंत्री महोदयांनी त्यांच्या अधिकाऱ्यांना व इतर संबंधित लोकांना....शासनाची जागा असल्यामुळे बैठकीत निर्णय होऊ शकतो आणि त्यानुसार माननीय सभापती महोदयांच्या दालनात बैठक आयोजित केली जाईल काय ?

सभापती : माननीय गृहनिर्माण मंत्री महोदयांनी इच्छा असेल तरच मी माझ्या दालनात बैठक आयोजित करतो.

डॉ. जितेंद्र आव्हाड : सभापती महोदयांनी त्यांच्या दालनात बैठक आयोजित करावी. त्यासंबंधीचा निर्णय आमचा विभाग घेईल.

सभापती : ठीक आहे. माननीय गृहनिर्माण मंत्री महोदयांनी सदरहू बैठकीस उपस्थित राहून सकारात्मक निर्णय घ्यावा, अशी माझी विनंती आहे.

अस्धारित प्रत

पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशनबाबत

श्री. जयंत प्र. पाटील : सभापती महोदय, माझा पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशन आहे. मी चौथ्यांदा सदरहू विषय सभागृहाच्या निदर्शनास आणून देत आहे. माननीय मंत्री महोदय हे एसटी कामगारांच्या संदर्भात निवेदन करणार होते ते निवेदन अजूनतरी झालेले नाही. ४ तासामध्ये अर्थसंकल्पीय अधिवेशन संस्थगित होणार आहे. माननीय सभापती महोदयांनी एसटी कामगाराच्या न्याय हक्काच्या मागण्यांच्या संदर्भात त्यांच्या दालनात मंत्री महोदयांसमवेत बैठक आयोजित केल्यानंतर एक समिती नियुक्त केली होती. त्या समितीमध्ये आम्ही होतो आणि त्यामध्ये निर्णय घेतलेला आहे. हाच निर्णय विधानसभेत देखील झाल्याची माहिती संबंधित वर्तमानपत्रातील बातमी वाचल्यानंतर आम्हाला कळाली होती. राज्यातील एसटी कामगार माननीय मंत्री महोदयांच्या उत्तराची वाट पहात आहे. काल दूरदर्शन आणि दोन ते तीन चॅनलवर ग्रामीण भागातील लहान मुले ही १४ कि.मी.चालत परीक्षेला जात असल्याची दृष्ये दाखवली होती. त्या मुलांच्या मुलाखती देखील आम्ही पाहिलेल्या आहेत. याचे माननीय परिवहन मंत्री महोदयांना गांभीर्य नाही. हा संप मिटविण्यासाठी शासनाने तातडीने उपाययोजना केल्या पाहिजे आणि परीक्षा ज्या ठिकाणी सुरु आहेत तेथील विद्यार्थ्यांना ये-जा करण्यासाठी काही तरी तातडीने व्यवस्था निर्माण केली पाहिजे. १८ कि.मी. चालून परीक्षेला गेल्यानंतर संबंधित विद्यार्थ्यांची मानसिकता कशी असणार आहे, याचा देखील शासनाने विचार करण्याची आवश्यकता आहे. माननीय सभापती हे विधिमंडळाचे प्रमुख आहेत. सर्वात शेवटची दाद मागण्याचे स्थान आपले आहे. माननीय मंत्री महोदयांकडून निवेदन केले जात नसेल तर ते बरोबर नाही. सभागृहातील सर्व कामकाज थांबवून माननीय मंत्री महोदयांनी निवेदन केले पाहिजे अशी माझी आग्रही मागणी आहे. ही गंभीर बाब आहे. मी सभागृहातील सन्माननीय सदस्यांना विनंती करीत आहे की, एसटी कामगारांच्या न्याय हक्कासंदर्भात तातडीने चर्चा करुन त्यांचा संप थांबविला पाहिजे. अर्थसंकल्पीय अधिवेशन संपण्यापूर्वी माननीय परिवहन मंत्री महोदयांनी एसटी कामगाराच्या न्याय हक्कांच्या मागण्या मंजूर केल्या पाहिजे अन्यथा या सभागृहात अधिवेशन संपले तरी आम्ही थाण मांडून बसू.

असुधारित प्रत

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, माझा पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशन आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत प्र. पाटील यांनी मांडल्या पॉईंट ऑफ इन्फेंमेशनला माझा पाठींबा आहे. काल बातम्यांमधून जी दृष्ये दाखविण्यात आली ती मुले माझ्या तालुक्यातील आणि आदिवासी भागातील आहेत. १० कि.मी. पायपीट करीत ही मुले परीक्षा केंद्रावर जात आहेत आणि परीक्षा संपल्यानंतर पुन्हा आपल्या घरी १० कि.मी. पायपीट करीत जात आहेत. भर उन्हात १० कि.मी. पायपीट करीत परीक्षा केंद्रावर आल्यानंतर ती मुले कशी परीक्षा देत असतील याचा शासनाने विचार केलेला आहे काय ? एसटीचा संप अजूनतरी मिटलेला नाही. तो कसा मिटवायचा ही सरकारची जबाबदारी आहे. परंतु, परीक्षेला जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांची सोय करण्याची जबाबदारी ही शासनाची आहे. राईट टू एज्युकेशनचा कायदा आल्यामुळे ती राज्य शासनाची जबाबदारी आहे. हा प्रश्न डहाणू किंवा पालघर जिल्ह्यापूरता मर्यादित नसून तो संपूर्ण राज्याचा आहे. राज्यातील दुर्गम भागातील मुले पायपीट करीत परीक्षा केंद्रावर जात आहेत. अशा विद्यार्थ्यांची सोय शासनाने तातडीने केली पाहिजे आणि ती सोय नसल्यामुळे भविष्यात मुलींचे प्रमाण तर शिक्षणाच्या बाहेर फेकले जाण्याची शक्यता आहे. माननीय सभापती महोदय हे सदनाचे प्रमुख असल्यामुळे त्यांनी शासनाला या प्रकरणाची तातडीने दखल घ्यावे अशा प्रकारचे निर्देश देण्याची गरज आहे आणि त्या मुलांची तातडीने सोय करावी, एवढीच माझी प्रामाणिक अपेक्षा आहे.

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत प्र. पाटील यांनी दोन प्रश्न उपस्थित केलेले आहेत त्याला सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांनी समर्थन दिलेले आहे. कारण त्यांचा तो तालुका आहे.

एसटीच्या संपामुळे दुरगामी आणि अल्पकालीन परिणाम होत आहे. त्याचा हा एक दृष्य भाग आहे. यापूर्वी माननीय परिवहन मंत्री ॲड. अनिल परब यांनी सदनात निवेदन केले होते. त्यावेळी त्यांनी महत्वाची माहिती दिली होती. माननीय न्यायालयात हे प्रकरण असून, त्यांनी असा निर्णय दिला होता की, सरकारने चौकशी

समिती नेमली असून, त्याचा अहवाल... त्यासंदर्भातील पत्र... तांत्रिक बाबीने माननीय न्यायालयाने सांगितले की, मंत्रिमंडळाने निर्णय घ्यावा. माझ्या माहितीप्रमाणे

सभापती....

सदरहू अहवाल मंत्रिमंडळाने स्वीकारलेला आहे. सदरहू अहवालात काय आहे हे अर्थसंकल्पीय अधिवेशन संस्थगित होण्यापूर्वी माननीय श्री. सुभाष देसाई साहेब हे माननीय परिवहन मंत्री ॲड. अनिल परब साहेबांपर्यंत सदनाची भावना कळवतील. अहवाल काय आहे आणि त्याचा परिणाम काय होणार आहे...एसटी कामगारांच्या मागण्यांवर.... हा प्रश्न आहे. निश्चितपणे त्यांना.... मुलांची सोय करण्यासाठी शासनाने गांभीर्यपूर्वक लक्ष देऊन पर्यायी काही तरी व्यवस्था किंवा सोय केली पाहिजे, याबाबत कोणाचेही दुमत असण्याचे काहीच कारण नाही.

असुधारित प्रत

श्री. सदाभाऊ खोते : सभापती महोदय, माझा पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशन आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत प्र. पाटील साहेबांनी एका गंभीर विषयाकडे पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशनच्या माध्यमातून सभागृहाचे लक्ष वेधण्यासाठी प्रयत्न केलेला आहे.

सभापती महोदय, आज सकाळी बोधवड तालुक्यातील कुमारी तृप्ती चौधरी नावाची मुलगी एसटीनसल्यामुळे खाजगी वाहनाने शाळेला जात असताना अपघात होऊन मृत्यूमुखी पडलेली आहे. तिच्या आईने सांगितले की, एसटी जर सुरु असती तर तीचा असा दुर्दैवी अंत झाला नसता आणि माझी मुलगी वाचली असती. आज राज्यात दहावी आणि बारावीच्या परीक्षा सुरु आहेत. माननीय परिहवन मंत्री महोदयांनी सद्य:स्थितीत निवेदन केलेले नाही. माननीय न्यायालयात विलनिकरणासंबंधी चर्चा सुरु आहे. सातवा वेतन आयोग किंवा त्यावरील कार्यवाहीचा निर्णय माननीय परिवहन मंत्री महोदयांनी आजच्या आज घ्यावा आणि नाही घेतला तर आम्ही या सभागृहात सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत प्र. पाटील साहेबांनी सांगितल्यानुसार धरणे आंदोलन करणार आहोत. माननीय सभापती महोदयांनी माननीय परिवहन मंत्री महोदयांना आजच्या आज निवेदन करण्यासाठी निर्देश द्यावेत अशी माझी आग्रही मागणी आहे.

असुधारित प्रत

श्री. निलय नाईक : सभापती महोदय, माझा पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशन आहे. पुसद तालुक्यात बेलोरा नावाचे गाव आहे. त्या ठिकाणी चकमकीत रामराव सोटगिरे हा जवान शहीद झाला होता. हे सन २०१० मधील प्रकरण आहे. आतापर्यंत त्यांच्या स्मारकाचा निर्णय झालेला नाही. माननीय सभापती महोदयांमार्फत मी शासनाला अशी विनंती करीत आहे की, शहीद रामराव सोटगिरे यांच्या स्मारकाच्या कागदांचा ११ वर्षे होऊनसुध्दा पुसद ते मुंबई आणि मुंबई ते पुसद असा प्रवास संपलेला नाही. माहिती घेतली असता सदहू प्रस्ताव ग्रामविकास विभागाकडे प्रलंबित आहे. माननीय सभापती महोदयांमार्फत मी शासनाला अशी विनंती करीत आहे की, शासनाने तातडीने निर्णय घेऊन शहीद रामराव सोटगिरे यांचे स्मारक व्हावे अशी माझी आग्रही मागणी आहे. त्यांचे स्मारक झाले तर त्यांना खऱ्या अर्थाने श्रध्दांजली दिल्यासारखे होईल असे मला प्रामाणिकपणे वाटत आहे. माननीय सभापती महोदयांनी या प्रकरणी लक्ष देऊन शासनाला निर्देश द्यावेत अशी माझी नम्र विनंती आहे.

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. निलय नाईक यांनी उपस्थित केलेल्या पॉईंट आफ इर्न्फेमेशनसंबंधी शासनाने गांभीर्याने दखल घेऊन त्वरित कार्यवाही करावी.

असुधारित प्रत

श्री.नरेंद्र दराडे : सभापती महोदय, आजच्या कामकाजपत्रिकेवर अनुक्रमांक-३ वर माझी लक्षवेधी सूचना दर्शविण्यात अरलेली आहे. आपण सदरहू लक्षवेधी सूचना पटलावर ठेवल्याबद्दल मी आपले आभार मानतो. मी शासनाला विनंती करतो की, श्री साईबाबा रुग्णालयात रविंद्र ठाकरे आणि आबाळे यांनी भ्रष्टाचार केल्यामुळे त्यांना निलंबित करण्यात यावे.

असुधारित प्रत

श्री.किरण सरनाईक : सभापती महोदय, आपण मला संधी दिल्याबद्दल आपले मनापासून आभार मानतो. वाशिम जिल्ह्यातील शिक्षण विभागातील महत्त्वाचा विषय मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणून देत आहे.

वाशिम जिल्ह्यातील १३९ शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या वैयक्तिक मान्यता वैध ठरवायच्या की अवैध ठरवायच्या यासाठी माननीय आयुक्त कार्यालय, पुणे यांच्या माध्यमातून सहा वेळा चौकशी करण्यात आली, सुनावणी घेण्यात आली. माननीय शालेय शिक्षण मंत्र्यांचे मी मनापासून आभार मानतो की, त्यांनी देखील या १३९ कर्मचाऱ्यांच्या मान्यता वैध ठरवायच्या की अवैध ठरवायच्या या विषयी तीन बैठका घेतल्या. त्यांचा प्रयत्न हाच होता की, या शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या मान्यता वैध झाल्या पाहिजेत. परंतु त्या बैठकांमध्ये या विषयी काही निर्णय होऊ शकला नाही. महोदय, या १३९ शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांपैकी जे कर्मचारी न्यायालयात गेले, त्यांचे वेतन सुरु आहे. परंतु जे कर्मचारी काही अडचणीस्तव न्यायालयात जाऊ शकले नाहीत त्यांचे वेतन अनुदान बंद करण्यात आले आहे. माझी विनंती आहे की, या कर्मचाऱ्यांचे सुद्धा वेतन अनुदान सुरु ठेवण्याबाबत शासनाने त्वरित कार्यवाही करावी.

असुधारित प्रत

श्री.शशिकांत शिंदे : सभापती महोदय, आपण मला संधी दिल्याबद्दल मी आपले आभार मानतो.

सभापती महोदय, मी गृह विभागाशी संबंधित काही प्रश्न उपस्थित करीत आहे. माथाडी चळवळीमध्ये काही विशिष्ट लोकांचा फार मोठ्या प्रमाणात हस्तक्षेप होऊ लागला आहे, या चळवळीत गुंडप्रवृत्त्या वाढीस लागल्या आहेत. यामुळे विनाकारण माथाडी चळवळ बदनाम होत आहे. माथाडी कामगारांच्या बाबतीत वेगवेगळ्या प्रकारच्या चर्चा व्हायला लागल्या आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड यांनी सांगितल्यानुसार पुणे येथील टाटा मोटर्स लिमिटेड येथे माथाडी मुकादमाचा खून झालेला आहे. या घटनेला वेगळा राजकीय रंग दिला जात आहे, या घटनेत कोणी राजकारण करीत आहे. त्या ठिकाणी पैसे वाटण्यासंदर्भातील वाद होता व त्यात माथाडी मुकादमाचा खून झालेला आहे. या घटनेतील आरोपी पकडण्यात आले आहेत. परंतु या घटनेच्या मुळाशी जाऊन या घटनेला जे दोषी आहेत त्यांच्यावर कारवाई करणे गरजेचे आहे. या घटनेच्या मुळात जाण्यासाठी आपण गृह विभागाला सूचना करावी, अशी माझी विनंती आहे.

सभापती महोदय, दुसरा विषय असा आहे की, तोफखाना पोलीस स्टेशनमध्ये सतीश त्रिभुवन आणि कोमल शिंदे यांच्या संदर्भातील तक्रार अर्ज आपल्याकडे सुद्धा दिला होता. त्यांचा वृषाली आनंद गायकवाड यांच्याशी शुभविवाह झाला होता. विभागामध्ये तो अधिकारी असल्यामुळे त्यांच्या पत्नीला नाहक त्रास देत आहे. या संदर्भातील तक्रार मी आपल्याकडे देतो. आपण गृह विभागाला सूचना करुन या प्रकरणी संबंधितांना न्याय द्यावा.

सभापती : या प्रकरणी शासनाने उचित कार्यवाही करावी.

असुधारित प्रत

श्री.शशिकांत शिंदे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे यांची जिल्हा खनिज प्रतिष्ठानचे अध्यक्षपद जिल्हाधिकाऱ्यांना देण्यात आल्याबद्दलची लक्षवेधी सूचना आजच्या कामकाजपत्रिकेत आहे. आजच्या लक्षवेधी सूचना पटलावर ठेवण्यात आलेल्या आहेत. या माध्यमातून जिल्हाधिकाऱ्यांना गौण खनिज वाटपाचा अधिकार देण्यात आलेला आहे. परंतु जिल्हाधिकारी गौण खनिजाचे वाटप करताना लोकप्रतिनिधी किंवा अन्य कोणालाही विश्वासात घेत नसतील तर हे अधिकार माननीय पालकमंत्र्यांना देणे गरजेचे आहे.

सभापती : या प्रकरणी शासनाने उचित कार्यवाही करावी.

असुधारित प्रत

सभागृहापुढील कामकाजाबाबत

सभापती : आजच्या दिवसाच्या कामकाजपत्रिकेत दर्शविण्यात आलेल्या सर्व लक्षवेधी सूचना, मान्य करण्यात आलेल्या विशेष उल्लेखाच्या सूचना मी सभागृहाच्या पटलावर ठेवत आहे. सन्माननीय सदस्यांच्या स्वीकृत झालेल्या परंतु चर्चेस न आलेल्या अन्य लक्षवेधी सूचना, अर्धा-तास चर्चेच्या सूचना, औचित्याचे मुद्दे, म.वि.प.नियम ९३ अन्वये सूचना व विशेष उल्लेखाच्या सूचना या बाबतीत सन्माननीय सदस्यांनी विनंती केल्यास त्या विषयी संबंधित मंत्री महोदयांसमवेत बैठक घेण्याची माझी तयारी आहे व मी ती घेईन. संबंधित मंत्री महोदयांसमवेत त्या विषयी बैठक आयोजित करण्यात येईल. परंतु त्या बाबतचा अंतिम निर्णय शासनाचा राहील.

असुधारित प्रत

पृ.शी./मु.शी. : लक्षवेधी सूचनांसंबंधीची निवेदने सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे.

उप सचिव (श्री.तारवी) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने आजच्या दिवसाच्या कामकाजपत्रिकेतील बाब क्रमांक-सहा (ख) अंतर्गत दर्शविण्यात आलेल्या क्रमांक-१ ते १४२ या लक्षवेधी सूचनांसंबंधीची निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

सभापती : निवेदने सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आली आहेत.

(प्रेस : येथे सोबत जोडलेली क्रमांक १ ते १४२ ची निवेदने कृपया छापावीत.)

असुधारित प्रत

पृ.शी./मु.शी. : विशेषाधिकार समितीचा अहवाल सादर करण्याची मुदत वाढविणे.

श्री.शशिकांत शिंदे (समिती सदस्य) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने प्रस्ताव प्रस्तुत करतो की, विधानपरिषद विशेषाधिकार समितीकडे विचारार्थ प्रलंबित असलेल्या,

(१) सन्माननीय विधानपरिषद सदस्या प्रा.डॉ.मनीषा कायंदे तसेच तत्कालीन सन्माननीय विधानपरिषद सदस्य श्री. भाई जगताप यांनी श्री.अर्णब गोस्वामी, संपादक, वृत्त निवेदक व कार्यक्रम सूत्र संचालक रिपब्लिक टिव्ही वृत्तवाहिनी यांचेविरुध्द दिनांक ०८ सप्टेंबर, २०२० रोजी उपस्थित केलेले विशेषाधिकार भंग व अवमानाचे प्रकरण.

(२) तत्कालीन सन्माननीय विधानपरिषद सदस्य श्री.भाई जगताप यांनी हिंदी सिने अभिनेत्री कंगना राणावत यांचेविरुद्ध दिनांक ०८ सप्टेंबर, २०२० रोजी उपस्थित केलेले विशेषाधिकार भंग व अवमानाचे प्रकरण.

या दोन प्रकरणांवरील विशेषाधिकार समितीचे अहवाल सादर करण्याकरिता महाराष्ट्र विधानपरिषद नियम १७८ च्या पोट नियम (१) च्या परंतुकान्वये पुढील अधिवेशनाच्या शेवटच्या दिवसापर्यंत मुदत वाढवून देण्यात यावी.

प्रस्ताव एकमताने संमत झाला.

असुधारित प्रत

पृ.शी. : राज्यातील नागरी व अन्य विविध समस्यांबाबत राज्य सरकार गंभीर नसणे

मु.शी.: राज्यातील नागरी व अन्य विविध समस्यांबाबत राज्य सरकार गंभीर नसणे, या विषयावर सर्वश्री प्रवीण दरेकर, विजय ऊर्फ भाई गिरकर, प्रसाद लाड, डॉ.परिणय फुके, सर्वश्री चंद्रशेखर बावनकुळे, सुरेश धस, सदाभाऊ खोत, गोपिचंद पडळकर, विनायक मेटे, डॉ.रणजित पाटील सर्वश्री प्रवीण पोटे पाटील, महादेव जानकर, रणजितसिंह मोहिते-पाटील, ॲड.निरंजन डावखरे, ॲडनिलय नाईक, सर्वश्री चंदुभाई पटेल, प्रवीण दटके, रमेशदादा पाटील, नागोराव गाणार, राजहंस सिंह, रामदास आंबटकर, रमेश कराड, अमरीशभाई पटेल, रामराव पाटील, वि.प.स. यांचा म.वि.प. नियम २५९ अन्वये अंतिम आठवडा प्रस्ताव.

सभापती : आता अंतिम आठवडा प्रस्तावावरील चर्चा सुरु होईल. तत्पूर्वी माझी सत्ताधारी बाजूच्या सन्माननीय सदस्यांना विनंती आहे की, अंतिम आठवडा प्रस्तावाच्या अनुषंगाने आपल्याला जे काही मांडावयाचे आहे त्या संदर्भातील निवेदन माझ्याकडे पाठविल्यास मी मंत्री महोदयांना त्यावर उत्तर देण्यास सांगेन. तसेच विरोधी पक्षाच्या सन्माननीय सदस्यांनी या प्रस्तावावर केवळ पाच-पाच मिनिटे भाषण करुन, मला सहकार्य करावे.

आता सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी भाषणास सुरुवात करावी.

असुधारित

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.विक्रम काळे)

श्री.विनायक मेटे (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी म.वि.प.नियम २५९ अन्वये उपस्थित केलेल्या अंतिम आठवडा प्रस्तावावर बोलण्यासाठी मी उभा आहे. हा अंतिम आठवडा प्रस्ताव विरोधी पक्षाच्या दृष्टीने अत्यंत महत्त्वाचा आहे. अंतिम आठवडा प्रस्ताव हा चार-पाच विभागांशी संबंधित आहे. या ठिकाणी माननीय उद्योग मंत्री व माननीय कृषी मंत्री उपस्थित आहेत. परंतु या प्रस्तावात माननीय कृषी मंत्र्यांशी संबंधित जास्त विषय नाहीत.

नंतर श्री.कांबळे.....

असुधारित प्रत

श्री. विनायक मेटे ....

महसूल विभाग आहे, नगरविकास विभाग आहे, पर्यटन विभाग आहे, पर्यावरण विभाग आहे असे सर्व महत्त्वाचे विभाग या प्रस्तावामध्ये आहेत. माननीय मंत्री श्री. सुभाष देसाई यांनी या संदर्भात माननीय मंत्र्यांना सूचना दिली तर बरे होईल. आपला देखील विषय यामध्ये आहे. अंतिम आठवडा प्रस्ताव गांभीर्याने घेण्याची पध्दत, परंपरा आहे. अंतिम आठवडा प्रस्ताव विरोधकांचा आहे.

सभापती महोदय, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण हा महत्त्वाचा विषय आहे. मुंबई व मुंबईच्या आसपासच्या परिसरासंदर्भातील हा विषय आहे. आघाडी सरकारचे पुस्तक माझ्याकडे आहे. "महामुंबईचा महाविकास - आपला महाराष्ट्र आपले सरकार", अशी मोठी जाहिरातबाजी या निमित्ताने केली आहे. यामध्ये माननीय मुख्यमंत्र्यांचा संदेश व निश्चय आहे. मी यातील फक्त महत्त्वाचा भाग वाचतो. या महानगरातील पायाभूत सुविधांच्या विकासात पर्यावरणपूरकता जाणीवपूर्वक जपत आहोत, पण त्याचबरोबर जगातील सर्वोत्तम आणि अत्याधुनिक तंत्रज्ञान येथे येईल याची पूर्ण खबरदारी आपण घेऊ आणि त्याचबरोबर महामुंबईचा सर्वांगीन विकास आपण करु, असे त्यांनी निश्चयामध्ये म्हटले आहे. मुंबई व महामुंबईचा विकास खऱ्या अर्थाने झाला आहे का ? मुंबईला देशाची आर्थिक राजधानी म्हणून फार मोठी प्रतिष्ठा होती. मुंबई व महाराष्ट्राला स्थान होते. आज ते स्थान आहे का ? मुंबईचे अगदी आर्थिक राजधानीचे स्थान सुध्दा डळमळीत होत चालले आहे. आर्थिक राजधानी म्हणून मुंबईचा नावलौकिक होता, तो येथील गिरणी, अनेक छोटे, मोठे उद्योग या सर्व गोष्टींमुळे होता. आज त्यातील काय शिल्लक आहे ? गिरण्या बंद पडल्या आहेत, चिमण्या बंद पडल्या आहेत, छोटे, मोठ उद्योग बंद पडले आहेत. उद्योगपती आपला कारभार व कायदा व सुव्यवस्था पाहून बाहेरच्या देशात निघून जावू लागले आहेत. त्यामुळे तुम्ही हा संकल्प कशाच्या जीवावर करीत आहात हे मला कळत नाही.

सभापती महोदय, मुंबईचा आर्थिक राजधानी म्हणून नावलौकिक होता, तो पूर्णपणे गेल्यात जमा आहे. मी अनेक नावे न घेतलेली बरे आहे. अनेक राज्यांतील

असुधारित प्रत

श्री. विनायक मेटे ....

अनेक शहरे मुंबईपेक्षा पुढे चालली आहेत, याचा विचार करणे गरजेचे आहे. आर्थिक राजधानीपासून मूलभूत सोयी आहेत. पण मुंबईत वाहतूक वाढली आहे, झोपडपट्ट्या वाढल्या आहेत, कायदा व सुव्यवस्थेचा प्रश्न आहे, पर्यटनाचा प्रश्न आहे, प्रदुषणाचा प्रश्न आहे, अशा अनेक जंत्र्या देता येतील. सर्वच बाबतीत आपले दुर्लक्ष झाले आहे.

सभापती महोदय, आता कोणाचे सरकार आहे व मागे कोणाचे सरकार होते हा मुद्दा नाही. माझ्या दृष्टीने महाराष्ट्र आणि महाराष्ट्रातील मुंबई आर्थिक राजधानीचा नावलौकिक महत्त्वाचा आहे. मुंबई या सुंदर शहराची आज कशा पध्दतीने बकाल अवस्था झाली आहे, येथील समस्यांनी किती उग्र स्वरुप धारण केले आहे हे पहावे. आपल्याकडे यासाठी ठोस भूमिका, नियोजन काय आहे ? आपल्याकडे याचे कोणतेही नियोजन नाही असे आम्हाला दुर्दैवाने म्हणावे लागत आहे. रस्त्यावर वाहतूक वाढली आहे. बोरीवली, मिरा भाईंदर, चेंबूर येथून २-२ तास येऊ शकत नाही अशी अवस्था आहे. जागच्या गाड्या हालत नाहीत. आपण त्यासाठी काय नियोजन करीत आहोत ? आपण काहीही नियोजन करीत नाही.

सभापती महोदय, आपण मुंबईत फिरु लागलो तर अनेक ठिकाणी झोपडपट्ट्या दिसतात. आपण एसआरएच्या कितीही योजना राबवा, अन्य गोष्टी राबवा, त्यामध्ये फारसा फरक पडत नाही. फार कमी रस्ते असतील की, जेथे अतिक्रमणे नाहीत. अतिक्रमण नाही असा एक रस्ता सांगा. एकही रस्ता शिल्लक नाही की, त्या रस्त्यावर पाल टाकले नाहीत आणि तेथे कोणी राहत नाही. मुंबईमध्ये मोठ्या प्रमाणात झोपडपट्ट्या झाल्या आहेत. अनेक ठिकाणाहून लोक येतात. ते नवीन ठिकाणी झोपडे बांधतात, तेथे राहतात, नंतर त्याला पक्के करतात आणि त्यानंतर आपण त्याचे एसआरए प्रकल्प करतो, त्यांना पक्की घरे देतो. परत ते दुसरीकडे जातात, परत तसेच होते. हे दुष्टचक्र चालू असल्यामुळे मुंबईचा विकास कसा करणार आहात, मुंबईचा कसा नावलौकिक वाढविणार आहात हे मला कळत नाही.

असुधारित प्रत

सभापती महोदय, झोपडपट्ट्या कोणामुळे वाढतात ? पोलीस याकडे दुर्लक्ष करतात. पोलीस, तहसीलदार तडजोड करतात. पोलिसांनी दुर्लक्ष केले की, लगेच झोपडी येते. त्या भागातील कार्यकर्ते, नगरसेवक, अन्य लोक यांच्या मतांमुळे, अन्य

श्री. विनायक मेटे ....

काही कारणांमुळे हे सर्वजण झोपडपट्ट्या उभ्या करायला लावतात. मालवणीमध्ये काय चालले आहे ते कधी तरी सांगावे. अंधेरी, बोरीवली, गोराई या भागांत काय चालले आहे ? अनेक भाग असे आहेत की, तेथे झोपडपट्ट्या उभ्या केल्या आहेत. वांद्रेमध्ये सर्व झोपडपट्ट्या आहेत आणि त्या जाणीवपूर्वक उभ्या केल्या आहेत. तुम्ही त्याला नंतर संरक्षण द्यायचे, सर्व सुविधा द्यायच्या आणि हे संपूर्णपणे अनधिकृत असताना पोलिसांनी दुर्लक्ष करायचे आणि याबाबत नंतर तहसीलदारांनी त्याला मान्यता द्यायची, मुंबई महानगरपालिकेने सर्व सुविधा पुरवायच्या, रेशन दुकानदारांनी कार्ड द्यायचे, वीज द्यायची, यामुळे झोपडपट्ट्या वाढल्या आहेत. तुम्ही याचे काय करणार आहात ? तुम्ही मुंबईचे काही तरी नियोजन केले पाहिजे, तुम्ही राजकीय इच्छाशक्ती निर्माण केली पाहिजे तर हे होऊ शकते. आज ती राजकीय इच्छाशक्ती या सरकारकडे मला तर दिसत नाही. आपण सातत्याने काही गोष्टी बोलतो. मी आपल्याला वाहतुकीबाबत सांगितले, पर्यटन, आर्थिक राजधानी याबाबत सांगितले. तुम्ही असे नियोजन केले तर चांगल्या गोष्टींची वाढ कशी होईल ?

सभापती महोदय, या पुस्तकात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या स्मारकाबाबत सांगितले आहे. खूप चांगले आहे. अतिशय समाधानाची व आनंदाची गोष्ट आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकराचे स्मारक तरी होऊ पाहत आहे. हे स्मारक पाहण्यासाठी देशातून नाही तर जगातून लोक येणार आहेत. मुंबईला त्याचा आर्थिक फायदा होणार आहे. अनेक छोट्या, मोठ्या उद्योगांना त्याचा फायदा होणार आहे. पण छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या स्मारकाचा साधा उल्लेख सुध्दा तुम्हाला करु वाटला नाही. तुम्ही शिवाजी महाराजांचे नाव घेत आहात. पण तुमचे काम मात्र तसे अजिबात नाही. आम्ही शिवाजी महाराजांच्या स्मारकाचा सखोल अभ्यास केला. जवळपास १२ ते १५ टक्क्यांनी मुंबईचे आर्थिक उत्पन्न वाढत होते. तुम्हाला मुंबईचा आर्थिक राजधानी हा नावलौकिक कायम ठेवायचा आहे, पर्यटक वाढवायचे आहेत

असुधारित प्रत

तर यासाठी नियोजन लागेल, इच्छाशक्ती लागेल व कठोर निर्णय घेण्याची क्षमता लागेल. तुमच्यामध्ये कठोर निर्णय घेण्याची क्षमता आहे का ? मला ती अजिबात दिसत नाही. नियोजन आहे का ? अजिबात दिसत नाही. तुम्ही फक्त घोषणा करण्याचे

श्री. विनायक मेटे ....

काम करीत आहात. मुंबईचे स्थान टिकवायचे असेल, मुंबईचा पुनर्विकास करायचा असेल, चांगला विकास कायचा असेल, मुंबई स्वच्छ व सुंदर करायची असेल तर तुम्हाला काही निर्णय निश्चितपणे घ्यावे लागतील.

सभापती महोदय, तुम्हाला एसआएच्या योजनांतील हस्तक्षेप बंद करावे लागतील. तुम्ही किती दिवसांपर्यंत सुट देणार आहात. तुम्हाला याचाही निर्णय घ्यावा लागेल. एसआरएच्या काही गोष्टी घडत आहेत. माझ्याकडे जागेश्वरी पूर्व बाबतची एक माहिती आहे. जागा एकाची, मालक दुसरा आणि बनावट कागदपत्रे तयार करायची, एखाद्याला मालक म्हणून उभे करायचे आणि त्यामध्ये राजकीय लोकांनी हस्तक्षेप करुन त्याचा फायदा घ्यायचा हे सर्व चालू आहे. यामध्ये विस्कळीतपणा आहे, गैरकारभार वाढला आहे, भ्रष्टाचार बोकाळला आहे, त्यामुळे झोपडपट्टीदादा मोठया प्रमाणात वाढत चालले आहेत. हे सर्व थांबले पाहिजे.

सभापती महोदय, मुंबईत नवीन गोष्टी पाहण्यासाठी माणसे येतात. पण मुंबईत प्रेक्षणीय असे काय आहे ? मुंबईत आपल्या गावाकडील लोक येतात, नातेवाईक येतात, बाहेरचे अनेक लोक येतात.

नंतर श्री. खर्चे ....

असुधारित प्रत

श्री.विनायक मेटे....

जगातून व देशातून लोक मुंबईत येतात. मुंबईत त्यांना आपण गेटवे ऑफ इंडिया दाखवितो. समुद्र दाखवितो या पलिकडे आपणाकडे दाखविण्यासारखे काय आहे, जिजामाता उद्यान आहे. मुंबईचे स्वरुप पाहिले तर हे, हे आहे असे म्हणून आपण एकमेकांचे फक्त समाधान करुन घेत आहोत. परंतु हे पुरेसे आहे काय, तर अजिबात पुरेसे नाही. मुंबईत कुटुंबासह मनोरंजनासाठी जावू, पर्यटनासाठी जावू तेथे आपली करमणूक होईल अशी ठिकाणे आपणाला दिसतात काय ? माननीय श्री.उद्धव ठाकरे हे मुख्यमंत्री नसताना मागच्या सरकारच्या काळात त्यांनी अशी घोषणा केली होती की, रेसकोर्सची लीज संपलेली आहे त्यावेळी तेथे मोठे पार्क तयार करु. ते का करण्यात येत नाही. जागतिक दर्जाचे पार्क तेथे तयार करा. त्या जागेवर काही अडचणी असतील तर दुसऱ्या जागेवर करा. मुंबईत बाहेरुन आलेला पर्यटक असेल किंवा सर्व सामान्य माणूस आला तर त्याला कोठे तरी फिरायला, बघायला, करमणूक करायला मुंबईत एकही ठिकाण नाही. अनेक देश, राज्ये पर्यटन व्यवसायाच्या उत्पन्नावर सुरु आहेत. महाराष्ट्राला मोठा समुद्र किनारा लाभला आहे, आपणाकडे गड, किल्ले, देवस्थाने आहेत, अनेक ऐतिहासिक वास्तू आहेत. त्यासंदर्भातील निर्णय कोण घेणार आहे. मुंबईत संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यान आहे, ते व्यवस्थित डेव्हलप करण्यात आलेले नाही. त्याकडे नेहमी दुर्लक्ष केले जात आहे. अनेक बाबी राज्य शासन करु शकते पण त्या होऊ शकल्या नाहीत हा दुर्देवाचा भाग आहे. मुंबईला मोठा समुद्र किनारा लाभला आहे, तेथे मनोरंजन पार्क करता येईल. पूर्ण भारताच्या व हिंदूस्थानाच्या इतिहासात दादासाहेब फाळके या मराठी माणसाने चित्रपट सृष्टीची सुरुवात केली. त्यांना १०० ते ११० वर्षे होऊन गेली आहेत. याचा आपणाला अभिमान वाटायला पाहिजे. गोरेगाव येथे चित्रपट नगरीचे मोठे मैदान आहे, त्याचा इतिहास आपण इतरांना का दाखवू शकत नाही. एखादे मोठे म्युझियम का करु शकत नाही. भारतीय सिनेमाचा व मराठी सिनेमाचा इतिहास आपणाला सांगता येईल. जगभरातून सिनेमाचे जाणकार येथे येतील, ते शिक्षण व प्रशिक्षण देतील. पूर्वीच्या काळात टेक्नीकल व कलाकारांमध्ये किंवा इतर कोणत्याही क्षेत्रात मराठी माणसे दिसत होती. आपण नेहमी मराठी मराठी करीत आहात, आज हिंदी चित्रपट सृष्टीत

श्री.विनायक मेटे....

माणसे अभावाने दिसायला लागली आहेत. आपले क्षेत्र पूर्णपणे बाजूला करण्यात आले आहे. आपणाकडे दूरदृष्टी नसल्यामुळे या बाबी घडत आहेत. अजूनही वेळ गेलेली नाही. याबाबत विचार करुन सिनेमा जगताचा इतिहास कसा निर्माण करावा यादृष्टीने शासनाने प्रयत्न केले पाहिजेत. प्रदूषणाबाबत खूप मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली आहे, मी चेंबूर येथे राहतो. तेथील घराची खिडकी उघडली व त्यावर बोट फिरविले किंवा खिडक्या उघड्या ठेवल्यावर सकाळी उठले तर चेहरा पूर्ण काळा दिसतो. अंगावरील कपडे काळे होतात इतके प्रचंड प्रदूषण आहे. मी एक घटना आपणाला सांगाते, माननीय सभापती महोदयांकडे प्रदूषणाबाबत बैठक होती. कृषी विभागाअंतर्गत पोखरा योजना आहे. पोखरा योजनेचा संबंध प्रदूषणासी कसा येतो याचे सादरीकरण दाखविण्यात आले. पोखरा व प्रदूषणाचा काहीही संबंध नाही. पर्यावरण मंत्री श्री.आदित्य ठाकरे बैठकीला उपस्थित होते. त्यांच्या पुढे काय काय व किती करावे याची चढाओढ चालली होती. पोखराचा जन्म प्रदूषणासाठी कसा झाला हे सांगण्याची मोठी अहमिका लागली होती. मी त्यांना सांगितले की, मी त्या समितीवर दोन तीन वर्षे काम केले आहे. पोखराच्या सर्व योजना मला माहिती आहेत. मला दाखवा कोणत्या योजनेतून प्रदूषणाचे काम होत आहे. त्यावर एक तरी पैसा खर्च झालेला आहे काय ?

श्री.दादाजी भुसे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे हे ज्येष्ठ सदस्य आहेत, पर्यावरण व वातावरणात जे बदल होतात त्या अनुषंगाने नानाजी देशमुख पोखरा योजना मागील सरकारच्या काळात आणलेली आहे. वातावरणात व पर्यावरणात बदल होत आहेत. कधी अवकाळी पाऊस पडतो तर कधी गारपीट होते. कधी वादळी वारे येतात. त्याला पूरक शेती कशी केली पाहिजे त्यासाठी ती योजना आहे. मी फक्त हे निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांना जे बोलायचे असेल ते त्यांनी उत्तरात जरुर बोलावे. माझा काहीही आक्षेप नाही. मी त्या योजनेवर पहिल्या दिवसापासून काम केले आहे. मला त्यातील सर्व योजनांची माहिती आहेत. त्यातील

असुधारित प्रत

श्री.विनायक मेटे...

निधी कशावर खर्च झाला याची माहिती मला आहे. मुद्दा इतका आहे की, मंत्री महोदयांचे नाव घेतले म्हणून तुम्ही लगेच स्पष्टीकरण दिले. अनेक ठिकाणावरुन प्रदूषण कमी करणे हा सर्वात महत्वाचा विषय आहे. त्या करिता अधिकारी काय करतात हे लक्षात घेतले पाहिजे. प्रदूषण कमी करण्यासाठी तकलादू गोष्टी न करता अशा योजना केल्या पाहिजेत की, त्यामुळे प्रदूषण कमी होईल व चांगले जीवन आपणाला जगता येईल. वेळेअभावी मी माझे भाषण संपवितो.

असुधारित प्रत

श्री.विलास पोतनीस (मुंबई विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, नियम २५९ अन्वये अंतिम आठवडा प्रस्ताव विरोधी पक्ष नेत्यांनी मांडला आहे, त्यावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, या प्रस्तावावर अनेक सन्माननीय सदस्यांनी भाषणे केली आहेत. मुंबई महानगरपालिका व भ्रष्टाचार यावर त्यांनी भाष्य केले आहे. मुंबई महानगरपालिकेने कोणती महत्वाची कामे केली ते मी सांगणार आहे. मुख्यमंत्री महोदय मुंबईचे असल्यामुळे शहरासाठी अनेक चांगल्या गोष्टी करण्याचा त्यांनी संकल्प केला आहे. मुंबई महानगरपालिकेने महिलांसाठी व पर्यावरणासाठी खूप महत्वाच्या गोष्टी केल्या आहेत. अशा योजना कोणत्याही महानगरपालिकेमध्ये करण्यात आलेल्या नाहीत.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, सभागृहात कोरम नाही, त्यामुळे सभागृहाची बैठक स्थगित करण्यात यावी.

श्री.विलास पोतनीस : सभापती महोदय, ५०० स्क्वेअर फूटाच्या सदनिकांचा मालमत्ता कर महाविकास आघाडी शासनाने माफ केला आहे. महाविकास आघाडी शासनाने एन.ए.टॅक्सबाबत स्थगिती दिली आहे. मुंबईमध्ये वाहतूक कोंडी फोडण्यासाठी अतिशय महत्वाकांक्षी कोस्टल रोड शासनाने सुरु केला आहे. माननीय पर्यावरण मंत्री श्री.आदित्य ठाकरे यांनी मुंबईची ओळख असलेला सी-लिंक प्रमाणे कोस्टल रोडमुळे मुंबईची वेगळी ओळख निर्माण होणार आहे. कोस्टल रोड सोबत ८.५ किलोमीटर लांब समुद्र किनारा अतिशय सुंदर बनविण्यात येणार आहे. या मार्गावर चालण्यासाठी सायकल ट्रॅक सह हवेत लटकणारे उद्यान हे पर्यटकांचे आकर्षण केंद्र ठरणार आहे. कफ परेड ते वांद्र्यापर्यंत या मार्गाचे ५० टक्क्यापेक्षा जास्त काम पूर्ण झाले आहे. या मार्गावर ओपन थिअटर व अंडरग्राऊंड पार्किंग आणि स्वच्छतागृहे बनविली जाणार आहेत. असे कोठे ही करण्यात आलेले नाही. या मार्गावर लोकांना बसण्याची व्यवस्था व झाडे लावण्यात येणार आहेत. हा प्रकल्प २०२३ पर्यंत पूर्ण करण्याचे उद्दिष्ट आखण्यात आले आहे. प्रिन्सेस स्ट्रीट ते वरळी सी लिंक पर्यंतच्या मार्गात तीन आंतरबदल आणि चार वाहतन तळे असून त्यापैकी

असुधारित प्रत

श्री.विलास पोतनीस...

आंतरबदलांची लांबी १५.६६ किलोमीटर आहे. या प्रकल्पात प्रियदर्शनी पार्क ते गिरगाव चौपाटीपर्यंत जमिनीखाली प्रत्येकी दोन किलोमीटरचे दोन बोगदे खोदण्यात येत आहेत. या प्रकल्पात देशात प्रथमच एकलस्तंभी पाया आणि सकार्डो नोझल ही वायुविजन यंत्रणा बसविली जाणार आहे.

या नंतर श्री.बोरले...

असुधारित प्रत

श्री.विलास पोतनीस.......

गाडीला आग लागून धूर येत असेल तर तो या यंत्रणेच्या सहाय्याने बाहेरच्या दिशेने फेकला जाईल, अशी व्यवस्था उड्डाण पुलावर निर्माण करण्यात आलेली आहे.

सभापती महोदय, विकासात दळणवळणाची सेवा महत्वाची आहे. रस्ते, पूल, रेल्वे, मेट्रो, भुयारी रेल्वे यामध्ये आधुनिकीकरणाची कास धरण्यात आलेली आहे. मुंबईत प्रथमच वॉटर टॅक्सी सुरु करण्यात आलेली आहे. तसेच, मुंबई पासून कोकणाला जोडणारा सागरी मार्ग, शिवडी न्हावा शेवा मार्ग असे परिवहनाचे जाळे महाविकास आघाडी शासनाने विकसित केले आहे.

सभापती महोदय, मुंबई महानगरपालिकेच्या शाळा आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या करण्यात आलेल्या आहेत. सीबीएसई व आयबी बोर्डाच्या विद्यार्थ्यांकडून महानगरपालिका एक रुपया सुद्धा घेणार नाही. सीबीएसई बोर्डाच्या ११ व आयबी बोर्डाच्या २ शाळा सुरु करण्यात आलेल्या आहेत. तसेच, मुंबई बेस्ट परिवहनच्या एअर कंडिशनर बस सेवेसाठी सर्वात कमी दर आकारण्यात येत आहे. ५ किलो मीटर अंतरासाठी ६ रुपये, ५ ते १० किलो मीटर अंतरासाठी १३ रुपये, १० ते १५ किलो मीटर अंतरासाठी १९ रुपये व १५ किलो मीटर पेक्षा जास्त अंतरासाठी २५ रुपये दर आकारण्यात येत आहे. तसेच, एअर कंडिशनर बसचा दैनंदिन पास प्रवाशांना केवळ ६० रुपयात उपलब्ध करुन देण्यात येत आहे. भारतातील कोणत्याही शहरात इतक्या कमी किमतीत सेवा उपलब्ध करुन दिली जात नाही.

सभापती महोदय, सभागृहात सातत्याने गैरव्यवहार झाला, भ्रष्टाचार झाला असे सांगण्यात येते. परंतु सर्वच चोर आहेत आणि आम्हीच केवळ साधू आहोत असा डंका पिटणाऱ्या विरोधी पक्षातील सन्माननीय सदस्यांना मी सांगू इच्छितो की, पिवळा चश्मा लावणाऱ्या व्यक्तीला सर्वच पिवळे दिसते. मुंबईतील अनधिकृत बांधकामांचा शोध घेणाऱ्या विरोधी पक्षाच्या माजी खासदाराच्या मुलाने वसई गोखीवरे येथील भुखंडाचे श्रीखंड खाल्ले असल्याचे मात्र त्यांना सोयीस्कररीत्या दिसले नाही. ४५० कोटी रुपये मूल्य असलेल्या भुखंडाची किंमत केवळ ४.५ कोटी

अप्रकाशित प्रत

श्री.विलास पोतनीस.......

रुपये दाखविण्यात आली. त्यामुळे शासनाच्या महसुलाचे नुकसान झाले असून शासनाची घोर फसवणूक झालेली आहे. ते खासदार सातत्याने टीव्हीवर येऊन प्रत्रकार परिषद घेऊन अमूक व्यक्तीने भ्रष्टाचार केला, मी त्याला तुरुंगात पाठविणार असे सांगत असतात. त्यांच्या मुलाने हे केले हे विशेष आहे. विरोधी पक्षातील माजी खासदाराचा मुलगा संचालक असलेल्या निकॉन इन्फ्रा एलएलपी कंपनीने नगरविकास आणि पर्यावरण विभागाच्या आवश्यक परवानग्या ने घताच सदर भुखंडावर गृहनिर्माण प्रकल्पाचे बांधकाम करीत असल्याची बाब समोर आलेली आहे. माझी शासनाला विनंती आहे की, दुध का दुध और पाणी का पाणी करण्यासाठी गोखीवरे, वसई येथे निकॉन इन्फ्रा एलएलपी कंपनीने बेकायदेशीरपणे उभारलेल्या गृहनिर्माण प्रकल्पाची तसेच भुखंडाच्या किमतीमध्ये केलेल्या अनियमिततेची सखोल चौकशी करण्यात यावी, अशी विनंती करुन मी माझे भाषण संपवितो.

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी नियम २५९ अन्वये मांडण्यात आलेल्या अंतिम आठवडा प्रस्तावावर बोलण्यासाठी उभा आहे.

सभापती महोदय, अंतिम आठवडा प्रस्तावावर सत्ताधारी पक्षाच्या विरोधात खेदाने काही गोष्टी मांडताना मला अजिबात खेद होत नाही. मुंबई शहरातील विकासाच्या बाबतीत बोलावयाचे झाले तर महानगरपालिकेत मागील २५ वर्षांपासून सत्तेवर असणाऱ्या सत्ताधाऱ्यांनी मुंबईकरांवर दुजाभाव करण्याचे काम सातत्याने केलेले आहे. मागील २ वर्षांपासून राज्याच्या सत्तेत सहभागी असणाऱ्यांनी मुंबईच्या विकासाचा डंका पिटत असताना प्रत्येक वेळी मी हे करुन दाखविले असे म्हणणाऱ्यांना मी सांगू इच्छितो की, आपण मागील सरकारमध्ये सहभागी होता हे मला मान्य आहे. परंतु तत्कालीन मुख्यमंत्री श्री.देवेंद्र फडणवीस यांनी मुंबई व महाराष्ट्रात लाखो, कोटी रुपयांची गुंतवणूक आणली त्यामुळे तुम्ही त्यांना विसरुन चालणार नाही. मग मेट्रो, जल वाहतूक, मुंबई न्हावा-सेवा प्रकल्प, मुंबई-गोवा महामार्ग, वसई-विरार मेट्रो, नवी मुंबईचा विकास, ठाण्याचा विकास, एमएमआरडीए, एमएसआरडीसी, नैना, सिडको, महानगरपालिका असेल. तत्कालीन मुख्यमंत्री श्री.देवेंद्र फडणवीस यांनी कोणताही दुजाभाव न करता मुंबईचा विकास कसा होईल याकडे प्रामुख्याने लक्ष दिले. मुंबई शहरातील ५० वर्षापेक्षा जुन्या इमारतींचा पुनर्विकास होत आहे. मागील ५ वर्षांपासून मी हा प्रश्न सातत्याने सभागृहात मांडत आहे. मुंबई शहरात अनेक जुन्या इमारती आहे. सन १९७२ मध्ये जी पुनर्विकास योजना लागू झाली त्या योजनेमध्ये १९४० मधील इमारतींचा समावेश करण्यात आला. सन्माननीय सदस्य श्री.सुनील शिंदे साहेबांच्या मतदारसंघात हे प्रश्न मोठया प्रमाणावर आहेत. माननीय श्री.आदित्य ठाकरे साहेब मंत्री आहेत. ते त्याच मतदारसंघातून निवडून आलेले आहेत. सन १९४० मधील इमारती ८० वर्षे जुन्या झालेल्या आहेत. खरे म्हणजे त्या इमारती सन १९१० मध्येच बांधण्यात आल्या होत्या. आता त्या इमारती शंभर वर्षापेक्षा जास्त जुन्या झालेल्या आहेत. माझी माननीय मुख्यमंत्री व माननीय गृहनिर्माण मंत्र्यांना विनंती आहे की, हा आकडा १९८० किंवा १९८५ पर्यंत करावा आणि पुनर्विकासाचा ३३(७) चा प्रश्न मार्गी

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड.........

लावावा. सन १९६० ते १९७० नंतरच्या इमारतींच्या पुनर्विकासाचा मुद्दा ऐरणीचा आहे. मुंबईतील सर्व सामान्य गिरणी कामगार, मराठी माणूस, कोकणी माणूस मुंबई शहरात राहतो. परंतु ३३(७) संदर्भात निर्णय का होत नाही असा प्रश्न माझ्या समोर आहे. ३३(७)(अे) अंतर्गत अशाच पद्धतीने मुंबई उपनगराचा विकास करावा, अशी माझी मागणी होती. मी म्हाडाचा सभापती असताना सन २०१४ मध्ये तसा प्रस्ताव दिला होता. त्यावेळी माननीय श्री.पृथ्वीराज चव्हाण साहेब मुख्यमंत्री होते. सत्ताधारी पक्षासोबत असणारे श्री.सचिन अहिर त्यावेळी राज्यमंत्री होते. म्हाडाने तो प्रस्ताव पास करुन पाठविला होता. ३३(७)(अे) च्या माध्यमातून मुंबई उपगरासाठी म्हाडाचे नवीन महामंडळ निर्माण करावे. कारण सन १९४७ नंतर म्हणजे स्वातंत्र्यानंतर मुंबई उपनगरांचा मोठ्या प्रमाणावर विकास झालेला आहे. पूर्वी मुंबईचे क्षेत्रफळ माहीम व सायन पर्यंत होते. आता मुंबईचे क्षेत्रफळ मुलुंड, दहिसर, भाईंदर पर्यंत आहे. ३३(७)(अे) च्या माध्यमातून विकास केला तर मुंबई शहरात राहणाऱ्या सर्वसामान्य मुंबईकरांचा, मराठी लोकांचा फायदा होईल. जे लोक वसई, नाला सोपारा, डहाणू येथे राहण्यासाठी जातात त्यांना स्वत:ची घरे मिळतील.

सभापती महोदय, विमानतळ परिसरातील झोपड्यांच्या विकासाचा प्रश्न आहे. आपण नवी मुंबई येथे विमानतळ तयार करीत आहोत. पुढील दोन वर्षात ते काम पूर्ण होईल. सिडकोच्या माध्यमातून विमानतळाचे काम वेगाने सुरु आहे. त्याद्दल मी शासनाचे अभिनंदन करतो. मुंबई शहरातील ब्रिटीश कालीन विमानतळाच्या आजुबाजूला एअर पोर्ट ॲथॉरिटी ऑफ इंडियाच्या जागेवर झोपडपट्टी झालेली आहे. ज्यावेळी विमानतळाचे खाजगीकरण झाले त्यावेळी त्या झोपडपट्टीचा पुनर्विकास करावा अशी योजना होती. मुंबई शहरातील महत्वाच्या भागातील हजारो लोकांची झोपडपट्टी, मग ती कुर्ला, सांताक्रुझ, विलेपार्ले, अंधेरी, कोलडोंगरी भागातील झोपडपट्टी असेल, अद्याप त्या झोपडपट्टीचा विकास होऊ शकला नाही. तो विकास न होण्याची काारणे आम्हाला माहिती नाहीत. मुख्यमंत्री महोदयांनी या संदर्भात बैठक

श्री.प्रसाद लाड.........

आयोजित केली पाहिजे. यामुळे कोणाला फायदा होईल याच्याशी आमचे काहीही देणे घेणे नाही. मी सन्माननीय सदस्य श्री.सुनील शिंदे यांना सांगू इच्छितो की, शिवसेना प्रमुख स्व.बाळासाहेब ठाकरे यांच्या भाषेत सांगावयाचे झाले तर मुंबईमध्ये राहणाऱ्या त्यांच्या मुंबईकरांना घर मिळेल.

यानंतर श्री.सांगळे.......

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड ....

आपण या गोष्टीकरिता प्राधान्य द्यावे अशी माझी आपल्याला विनंती आहे. झोपडपट्टीधारकाची पात्रता ठरवित असताना त्याबाबत झोपडपट्टीधारकाला मोठा त्रास सहन करावा लागतो. त्यामुळे पात्रतेसंबंधी ९० दिवसांची मर्यादा घालून दिली पाहिजे. जेणेकरुन मुंबईतील प्रश्न सुटु शकतील. माननीय मंत्री प्रा.वर्षा गायकवाड यांना माहीत आहे की, धारावीमध्ये हा प्रश्न किती मोठा आहे. तसेच आमदार या नात्याने त्यांना या गोष्टीचा सातत्याने त्रास होत असतो.

सभापती महोदया, सहकारी गृहनिर्माण संस्थांच्या बाबतीत सांगायचे झाल्यास मुंबई उपनगरांमधील थकीत सेवा शुल्कासंबंधीचा विषय अतिशय मोठा आहे. मुंबई उपनगरांमध्ये एक टक्का मेट्रो कर लावला जातो. मुंबईकरांसाठी लावलेला सदरहु कर अतिशय चुकीच्या पद्धतीचा आहे. सन्माननीय सदस्य ॲड.आशिष शेलार यांनी काल सदनामध्ये अतिशय महत्त्वाचा विषय उपस्थित केला होता की, काही बिल्डरांनी झोपडपट्टीत तसेच चाळीत राहणाऱ्या लोकांच्या इमारती व चाळी तोडल्या. परंतु आर्थिक टाळेबंदीमध्ये नुकसान झाल्यामुळे बिल्डरांनी त्यांना भाडे देणे बंद केले. सर्वसामान्य मुंबईकर हा चाकरमानी असून तो नोकरी करीत असतो. अशा परिस्थितीत सर्वसामान्य माणसाने कोणाकडे भाडे मागायचे आणि कोठे रहायचे ? हा अतिशय महत्त्वाचा प्रश्न त्यांच्यासमोर निर्माण झाला आहे. काही बिल्डर इमारती बांधतात. तसेच ॲसेसमेंटचा प्रश्न आल्यानंतर बिल्डर हात वर करतात. त्यामुळे चाळीमधील पुनर्विकासामध्ये आलेले लोक, फ्लॅटस विकत घेतलेले लोक असो, त्यांच्या एक-एक इमारतीवर २ ते ५ कोटी रुपयांचा आर्थिक भार टाकण्यात आला आहे. अशा बिल्डरांना तुम्ही ताकीद देणार आहात का ? किंवा त्या सोसायटीमध्ये राहणाऱ्या लोकांसाठी एखादी ॲमेनिटी स्कीम आणून त्यात त्यांना लाभ देणार आहात का ?

सभापती महोदया, केंद्र शासनाच्या जागेवरील अनधिकृत झोपडया असो, धारावीचा भाग असो, धारावीच्या संदर्भात असे आरोप करण्यात आले की, शासनाने रेल्वेची जमीन घेतली असून अद्याप ती मिळालेली नाही. माननीय मंत्री प्रा.वर्षा

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड ....

गायकवाड आपण तेथील नेतृत्त्व करीत आहात. मी आपल्या बाजूच्या विभागाचे नेतृत्त्व करीत आहे. हा राजकीय श्रेय घेण्याचा भाग नाही. आपण वर्षानुवर्षे तेथून निवडून येत आहात. माझी आपल्याला विनंती आहे की, राजकीय मुद्दा बाजूला ठेवून आपण धारावीचा प्रश्न सोडविल्यास भारतातील सर्वात मोठी झोपडपट्टीच्या पुनर्विकासाचा प्रश्न सुटू शकेल. आपल्याला रेल्वेची मदत घ्यावी लागल्यास व त्याकरिता माननीय केंद्रीय राज्यमंत्री श्री.रावसाहेब दानवे यांच्याकडे जावे लागल्यास माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस यांच्या माध्यमातून माननीय मुख्यमंत्री व माननीय गृहनिर्माण मंत्री यांच्यासमेवत आपण चर्चा करावी. जेणेकरुन हे सर्व प्रश्न सुटण्यास मदत होईल.

सभापती महोदया, माननीय गृहनिर्माण मंत्री श्री.जितेंद्र आव्हाड यांनी बीडीडी चाळीचा प्रश्न सोडविण्यासाठी पुढे आणला आहे. मला आठवते की, सन २०१८ मध्ये माननीय मुख्यमंत्री आणि माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस यांनी त्याचे उद्घाटन केले होते. आज अनेक प्रमुख पदाधिकारी त्याबाबत श्रेय लाटत आहेत. सन १९४७ मध्ये देशाला स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर बीडीडी चाळीचा ७/१२ पूर्वी ब्रिटिशांच्या नावे होता. तो कालांतराने तो राष्ट्रपती यांच्या नावाने झाला. सदर ७/१२ उतारा हा राष्ट्रपती यांच्या नावावरुन केंद्र शासनाच्या नावे, केंद्र शासनाच्या नावावरुन शासनाच्या नावे, त्यानंतर तो राज्य शासनाच्या नावावरुन म्हाडाच्या नावे करण्यास दोन वर्षांचा काळ उलटून गेला. या संदर्भात तेव्हा प्राधिकरणात कार्यरत असलेले अधिकारी श्री.झेंडे साहेबांनी अतिशय मनापासून काम केले. या संदर्भात कार्यवाही करीत असताना तुम्ही माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस आणि श्री.झेंडे साहेबांना विसरला. आम्ही असे म्हणत नाही की, त्याकरिता आमचे नाव द्या. काल तुम्ही हिंदू हृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे यांचे नाव देण्याचा निर्णय घेतला. आम्हाला त्याबाबत अतिशय आनंद झाला. आपण जेथे हिंदू हृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे यांचे नाव द्याल तेथे आपल्या सोबत भारतीय जनता पार्टी राहणार आहे. परंतु ज्यांनी मेहनत घेतली आहे त्यांच्या नावाचा आपण तुम्ही उल्लेख केल्यास त्याचा आपल्याला निश्चितपणे फायदा होईल.

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड ....

सभापती महोदया, एसआरएसंबंधी सांगायचे झाल्यास त्यामध्ये झालेले भ्रष्टाचार सातत्याने समोर येतात. सदनामध्ये माननीय गृहनिर्माण मंत्री उपस्थित नाहीत. एसआरएमध्ये झालेल्या भ्रष्टाचारासंबंधी मी सदनाला एक उदाहरण देतो.

उप सभापती : आपले भाषण सुरु होऊन १० मिनिटे झाली आहेत. अंतिम आठवडा प्रस्तावावर आणखी १६-१७ सदस्य बोलणार आहेत. आपल्याला भाषण संपविण्यासाठी आणखी किती मिनिटे लागणार आहेत ?

श्री.प्रसाद लाड : सभापती महोदया, मी दोन मिनिटांमध्ये माझे भाषण पूर्ण करतो.एसआरएमध्ये महानगरपालिकेने स्टेप-१ मध्ये पात्र केले. त्यानंतर महानगरपालिकेने ॲलॉटमेंट इश्यु केले. त्यानंतर आरटीआय पडले. न्यायालयाने त्यासंबंधी निर्णय दिले व त्यात झोपडपट्टी पुनर्विकासाला मान्यता दिली. त्यानंतर पुढे कार्यवाही का करण्यात आली नाही ? हे मला समजले नाही. आता अचानक सरकार बदलले. कुर्ला विभागात अचानकपणे तो एलओआय रद्द करण्याची कार्यवाही करण्यात आली. माननीय श्रीमती पुनम महाजन यांच्या मतदारसंघातील हा विषय असल्यामुळे सदर विषय त्या सातत्याने उपस्थित करीत आहेत. यात कोणी श्रेय घ्यायचे, हा प्रश्न वेगळा आहे. परंतु आपण सर्वांनी मुंबईचा विकास करीत असताना अशा सर्व गोष्टींचा निश्चितपणे विचार केला पाहिजे.

सभापती महोदया, मुंबई महानगरपालिकेत झालेल्या भ्रष्टाचाराबद्दल माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस यांनी अनेक गोष्टी सांगितलेल्या आहेत. मी त्या संदर्भात एक उदाहरण देऊन माझे भाषण पूर्ण करतो. काही दिवसांपूर्वी मुंबईमधील तलाव स्वच्छ करण्यासाठी निविदा काढण्यात आल्या. ३८ ते ४० टक्के अबाऊ निविदा स्वीकारुन मुंबईतील तलाव स्वच्छ करण्यासाठी कामे देण्यात आली. त्यामुळे ३०० कोटी रुपयांचे काम ४५० कोटी रुपयांना देण्यात आले. अशा प्रकारे मुंबईत ५ कामे देण्यात आली. महानगरपालिकेचा कार्यकाळ संपत असताना अशा प्रकारे कामे देण्यात आली. हे तर हिमनगाचे एक टोक आहे. महानगरपालिकेच्या स्थायी समितीमध्ये एक दिवसामध्ये हजारो कोटी रुपयांचे व्यवहार करण्यात आले. माननीय श्री.देवेंद्र

असुधारित प्रत

श्री.प्रसाद लाड ....

फडणवीस यांनी काल सदनामध्ये सांगितले होते की, तेथे अनेक लोकांची रांग लागली होती. तसेच स्थायी समितीच्या अध्यक्षांवर आणि एका व्यक्तीवर ज्या घटकाची रेड पडली. त्यापूर्वी सदर व्यक्ती सदनाच्या बाहेर दिसून आला होता. अशा प्रकारे महानगरपालिकेमध्ये लाखो, करोडो रुपयांचा भ्रष्टाचार करायचा त्यानंतर मुबई व मुंबईकर आमचे आहेत असे बोलायचे. ही बाब मला मान्य नाही. मला असे वाटते की, माननीय मुख्यमंत्री यांना सदर बाब माहिती नसावी. मी सदनाच्या माध्यमातून माननीय मुख्यमंत्र्यांना विनंती करणार आहे की, माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस यांनी काल सदनामध्ये भाषण करीत असताना अनेक कागदपत्रे सदनाच्या पटलावर ठेवली होती. त्याप्रमाणे मला आज अनेक कागदपत्रे सदनाच्या पटलावर ठेवायची होती. परंतु मी लवकरात वलकर माझे भाषण संपवावे असे माननीय सभापती यांनी मला सांगितले आहे. मला या संदर्भात जे काही बोलायचे होते, माझे जे काही आरोप होते मी त्याबाबतची सर्व कागदपत्रे सदनाच्या पटलावर ठेवतो. आपण सदरहू कागदपत्रे संबंधित विभागाकडे तसेच माननीय संसदीय कार्यमंत्र्यांना देखील द्यावीत अशी मी आपल्याला विनंती करतो. सभापती महोदया, आपण मला अंतिम आठवडा प्रस्तावावर माझे विचार व्यक्त करण्याची संधी दिली. मी त्याबद्दल आपले आभार मानतो व माझे मनोगत पूर्ण करतो.

उप सभापती : माननीय संसदीय कार्यमंत्री तसेच माननीय शालेय शिक्षण मंत्री यांना सदनामध्ये निवेदन करायचे आहे. त्यापूर्वी सन्माननीय सदस्या डॉ.मनिषा कायंदे यांनी थोडक्यात आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा. मुलींच्या सुरक्षिततेचा प्रश्न असल्यामुळे त्यांना सदर अनुमती देत आहे.

पृ.शी./मु.शी.: औचित्याचा मुद्दे

उप सभापती : आता औचित्याचे मुद्द‍े घेण्यात येतील.

डॉ.मनिषा कायंदे : सभापती महोदय‍ा, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदया, ही अत्यंत दुर्भाग्यपूर्ण व तेवढीच तातडी असलेली महत्त्वाची व गंभीर बाब आहे. पुणे येथील मुलींच्या एका शाळेमध्ये ११ वर्षाच्या मुलीवर शाळेच्या स्वच्छतागृहामध्येच बलात्कार झाला. ही घटना काल दिनांक २४ मार्च, २०२२ रोजी घडली आहे. ही घटना अत्यंत खेदजनक आहे. सदर मुलीच्या शाळेत एक अज्ञात व्यक्ती येतो. तो व्यक्ती तेथे कसा आला ? हा मूळ प्रश्न आहे. ग्रामीण, शहरी किंवा निमशहरी भाग असो, सर्व शाळांमध्ये तसेच त्यांच्या प्रांगणामध्ये सीसीटीव्ही कॅमरे बसविणे बंधनकारक केले पाहिजेत.

उप सभापती : याच विषयाच्या अनुषंगाने माननीय शालेय शिक्षण मंत्री सदनामध्ये निवेदन करणार आहेत.

डॉ.मनिषा कायंदे : सभापती महोदय‍ा, ठीक आहे.

प्रा.वर्षा गायकवाड : सभापती महोदया, आम्ही या विषयासंबंधी एक बैठक घेतली होती. ही बाब सन्माननीय सदस्यांना माहीत आहे. आपल्या सर्वांना या संदर्भात काळजी आहे. या संदर्भात अतिशय कडक उपाययोजना केल्या पाहिजेत अशी आपल्या सर्वांची धारणा आहे. सन्माननीय सदस्यांनी पुणे येथील कन्या शाळेमध्ये दिनांक २३ मार्च, २०२२ रोजी घडलेल्या घटनेसंबंधी उल्लेख केला होता. मी त्या घटनेसंबंधी सदनामध्ये उल्लेख करु इच्छीत नाही. परंतु ती दुर्दैवी घटना आहे. शाळांच्या आवारात अशा घटना घडू नयेत. याकरिता अतिशय कडक कारवाई करणे तसेच त्या अनुषंगाने शासन कोणकोणत्या उपाययोजना करणार आहे, या बाबतीत मी सदनामध्ये एक निवेदन करणार आहे.

यानंतर श्री.गागरे....

असुधारित प्रत

प्रा.वर्षा गायकवाड .....

या संदर्भात आपणास माहिती आहे की, दिनांक ७.४.२०१६ च्या परिपत्रकान्वये राज्यातील सर्व माध्यमांच्या खाजगी व्यवस्थापनांच्या शाळांमध्ये सीसीटीव्ही बसविणेबाबत निर्देश देण्यात आले आहेत. त्यानुसार येते शैक्षणिक वर्ष सुरु होण्यापूर्वी सर्व खाजगी शाळांमध्ये सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्याबाबत व ते सुरु असतील याबाबत सांगितले जाईल.

सभापती महोदया, पुण्याच्या शाळेमध्ये सीसीटीव्ही कॅमेरे लावण्यात आले होते पण त्यामध्ये हार्डडीस्क नव्हती. वर्षाच्या सुरुवातीला फक्त कॅमेरे लावले जाणार नाहीत तर ते सुरु असले पाहिजेत याची सुध्दा काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात येईल.

सभापती महोदया, राज्यातील शासकीय तसेच स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षेच्या दृष्टीकोनातून सीसीटीव्ही बसविण्यासंदर्भात धोरण ठरविण्यात आले आहे. राज्यात एकूण शासकीय व स्थानिक स्वराज्य संस्थाच्या सुमारे ६५ हजार शाळा आहेत, त्यापैकी सद्यस्थितीत १६२४ शाहांमध्ये सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आले आहेत. उर्वरित शासकीय / स्थानिक स्वराज्य संस्थाच्या शाळांमध्ये पुढील वर्षभरात टप्प्याटप्प्याने सीसीटीव्ही बसविण्याबाबतची कार्यवाही करण्यात येईल. याकरीता येणारा खर्च जिल्हा नियोजन व विकास निधी म्हणजे डीपीडीसी चा स्थानिक स्वराज संस्थांचा निधी, सीएसआर फंड किंवा लोकसहभागातून तसेच लोकप्रतिनिधींच्या विकास निधीतून करण्याबाबत सूचना देण्यात येतील. राज्यातील सर्व शाळांमध्ये मुलामुलींकरीता निकोप आणि समतामुल्य वातावरण निर्मितीसाठी व सर्व विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी सखी-सावित्री समित्या गठीत करण्याचे निर्देश शासन निर्णय दिनांक १० मार्च, २०२२ अन्वये देण्यात आलेले आहेत. सदर समित्या पुढील १५ दिवसात गठीत करण्यात येतील. सदर शाळा स्तरावरील सखी-सावित्री समितीमध्ये शाळा व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष, महिला शिक्षक प्रतिनिधी, समुपदेशक, वैद्यकीय क्षेत्रातील तज्ज्ञ महिला प्रतिनिधी, पोलीस पाटील, महिला ग्रामपंचायत सदस्य, संगणवाडी सेविका, महिला पालक प्रतिनिधी,

असुधारित प्रत

प्रा.वर्षा गायकवाड .....

शाळेतील विद्यार्थी प्रतिनिधी यामध्ये दोन विद्यार्थी व दोन विद्यार्थीनी इत्यादींचा समावेश करण्यात आला आहे. सदर सखी-सावित्री समितीमार्फत, शाळांमध्ये निकोप, समतामुलक व आरोग्यमय वातावरण निर्माण होईल याबाबत काळजी घेतण्यात येईल. तसेच सदर समितीला दर महिन्याचे सीसीटीव्ही फुटेज तपासण्याची जबाबदारी देण्यात येईल. त्यामध्ये काही आक्षेपार्ह आढळल्यास समिती त्याची तक्रार शाळा व्यवस्थापन समितीकडे करेल व तक्रारीचे निवारण होईपर्यंत पाठपुरावा करण्यात येईल. सर्व शाळांमध्ये सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आले आहेत किंवा नाही याची जबाबदारी निश्चित केली आहे. सखी-सावित्री समित्यांचे गठण व नियंत्रण याबाबतची जबाबदारी शिक्षण आयुक्त यांची राहील. शाळांमध्ये मुलींना मार्गदर्शन करण्याकरीता एक महिला शिक्षिकेवर जबाबदारी देण्यात येईल. पोलीस विभागामार्फत पोलीस स्टेशन पातळीवर पोलीस काका व पोलीस दीदी संकल्पना राबविण्यात आली असून या पोलीस काका व पोलीस दीदींची तसेच सखी-सावित्री समितीतील महत्वाच्या सदस्यांची नावे व भ्रमणधवनी क्रमांक शाळेच्या दर्शनी भागावर ठळकपणे दर्शविण्यात येतील. राज्यातील आदर्श शाळांमध्ये चांगला स्पर्श-वाईट स्पर्श म्हणजे गुड टच-बॅड टच या संदर्भात विद्यार्थ्यांचे प्रबोधन करण्यास सुरुवात करण्यात आली आहे, सदरची मोहिम व्यापक स्वरुपात येणाऱ्या वर्षभरामध्ये राज्यातील सर्व शाळांमध्ये राबविण्यात येईल. अज्ञात व्यक्तीच्या सूचनांचे पालन अलिकडे झालेल्या घटनेत झालेले आहे. त्यामुळे अज्ञात व्यक्तींच्या सूचनांचे किंवा निर्देशांचे पालन करु नये याबाबत विद्यार्थ्यांचे प्रबोधन करण्यात येईल. प्रत्येक शाळेत तक्रारपेटी बसविण्याच्या सूचना देण्यात येतील. शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या उपस्थितीच्या नोंदी दोन वेळा म्हणजेच सकाळी आणि शाळा सुटण्याच्या प्रसंगी ठेवण्यात येतील तसेच अनुपस्थित विद्यार्थ्यांच्या पालकांना फोनद्वारे विचारणा करण्यात येईल.

असुधारित प्रत

सभापती महोदया, शालेय शिक्षण विभाग व गृह विभागाच्या माध्यमातून समन्वयाचे काम येणाऱ्या काळात दोन विभागाच्या सचिवांकडून होईल. तशी अंमलबजावणी करण्याचा आमचा प्रयत्न राहील.

उप सभापती : मी अनेकदा निदेश देत असते. परंतु याच अधिवेशनात दिलेल्या निदेशाचे पालन शालेय शिक्षण विभागाने केलेले आहे. याबद्दल मी मंत्री महोदयांचे विशेष आभार मानते. दिनांक २३ मार्च रोजी गृह विभाग व शालेय शिक्षण विभाग यांची मी ऑलरेडी एक बैठक घेतली होती. तेव्हा सूचना आली होती की, शाळेमध्ये होमगार्ड यांना बोलावण्यात यावे, कारण सुरक्षा रक्षकांनीच काही ठिकाणी त्रास दिला आहे अशी उदाहरणे समोर येत आहेत. महिला व पुरुष होमगार्ड असतील. यावर महाराष्ट्राचे पोलीस महानिरीक्षक श्री.रविंद्र सेनगावकर यांनी दोन परीपत्रक काढलेले आहेत. मी आज त्यांनी विचारले होते की, २३ मार्चच्या बैठकीतील मुद्द्यांवर पुढे काय कार्यवाही झाली. तेव्हा त्यांनी दोन परिपत्रके पाठविली आहेत, पोलीस दीदी नेमणे किंवा पोलिसांशी समन्वय या सर्व सूचनांचे गृह विभागाने परिपत्रक काढले आहे. त्याचबरोबर प्रत्येक शाळेला एक महिला कॉन्स्टेबल व अधिकारी जोडला जाणार आहे. तसेच स्टूडंड पोलीस कॅडेट ही एक संकल्पना आहे. शाळांमध्येच मुली पोलीस कॅडेट म्हणून असतील अशा प्रकारची सूचना केलेली आहे. गृह विभागाचे हे परिपत्रक त्यांनी मला दिलेले आहे. याखेरीज एमएसडब्ल्यू सोशल वर्कर असणारे अनेक शिक्षक शाळांमध्ये आहेत त्यांचाही उपयोग करता येईल. मंत्री महोदयांनी निवेदनातून योग्य पाऊल उचललेले दिसत आहे त्यामुळे मी शालेय शिक्षण मंत्री महोदयांचे आभार मानते. यानंतर मंत्री महोदय ॲड अनिल परब यांनी निवेदन करावे.

(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

श्री.कपिल पाटील : सभापती महोदया, कंत्राटी कर्मचारी किंवा सुरक्षा कर्मचाऱ्यांकडून या अशा घटना घडलेल्या आहेत. सीसीटीव्ही लावले तरी त्याच्या खर्चाचा मुद्दा आहे. परंतु मीरा भाईंदरची घटना स्वच्छतागृहात घडली होती, तेथे सीसीटीव्ही लावू शकत नाही, अशा अनेक गोष्टी आहेत. आपण शिपाई पासून सर्व

श्री.कपिल पाटील .....

पदे कंत्राटी तत्वावर व नाममात्र मानधनावर भरण्यास सुरुवात केली आहेत. त्याचा मोठा फटका शाळांच्या सुरक्षिततेवर विशेषत: मुलींच्या सुरक्षिततेवर येत आहे, ही गोष्ट लक्षात आली पाहिजे. माझी आपणास विनंती आहे की, आपण ही बाब माननीय मुख्यमंत्री, उपमुख्यमंत्री व वित्त मंत्री असे शासनातील वरिष्ठांच्या निदर्शनास आणून द्यावे. कंत्राटी कर्मचाऱ्यांची पदे कमी करावीत. प्रत्येक शाळेमध्ये चतुर्थश्रेणी कर्मचारी नेमताना संख्या कमी असेल तर प्राधान्याने महिलांची नेमणूक करावी. संख्या अधिक असेल तर निम्म्याहून अधिक महिला कर्मचारी असले पाहिजेत. सफाई कर्मचारी, सुरक्षा कर्मचारी किंवा शिपाई असोत. शिपाई दादा ऐवजी शिपाई ताई असली पाहीजे. यासाठी तुम्ही आग्रह धराल का. पोलीस स्टूडंडबाबत आपण सांगितले. मुंबई पोलिसांमार्फत आम्ही हा उपक्रम हाती घेतला होता. शिक्षक भारतीच्या वतीने मी एक कार्यक्रम आयोजित केला होता. तत्कालीन गृहमंत्री आर.आर.पाटील हे या कार्यक्रमास न बोलावता आले होते. तेव्हा घडलेल्या घटनेबाबत पोलीस व मानसोपचार तज्ज्ञांचे एक वर्कशॉप घेतले होते. त्यांनी ते वर्तमानपत्रात वाचले व मला सकाळी फोन केला की, महत्वाची गोष्ट आहे मी स्वत: येऊन पाहतो. ते स्वत: प्रेक्षकात येऊन बसले व पाहिले. त्यांनी स्वत: भाषण करुन अनेक सूचना केल्या. मुलांसाठी हेल्पलाईन सुरु करण्याची त्यांनी तेथे घोषणा केली. तत्कालीन गृहमंत्री महोदयांनी ज्या प्रकारे ही भूमिका घेतली होती. माझी आता मंत्री महोदयांना विनंती आहे की, गृह खात्याशी चर्चा करुन आपणास समन्वय साधता आला तर, प्रत्येक ठिकाणी होमगार्ड नेमता येईल असे नाही. पण स्थानिक पोलिसांनी एक फेरी मारली तरी दरारा निर्माण होऊ शकतो. त्याबाबत आपण काळजी घ्यावी. मुलींच्या व विशेषत: मुलांच्या समुपदेशानासाठी काळजी घ्यावी. आपण बॅड टच, गुड टच बाबत सूचना केली आहे, समुपदेशक शिक्षकांची पूर्वी नेमणूक व्हायची. त्यांचे प्रशिक्षण व नेमणूकाही थांबलेल्या आहेत. जे आहेत त्यातून एका शिक्षकाची निवड केली जाते व त्यांना थोडं अधिक मानधन देऊन किंवा तशी व्यवस्था करुन ते केले जायचे. या सर्वांची व्यवस्था केली पाहिजे. कारण आज एका मुलीचा प्रश्न नाही. अशा घटना वारंवार घडत असतात, तक्रार केली जात नाही म्हणून त्या लक्षात येत नाही. कधी

असुधारित

श्री.कपिल पाटील .....

कधी जाऊ दे म्हणून दुर्लक्ष केले जाते. म्हणून याबाबत अधिक काळजी घेण्याची आवश्यकता आहे. माझी विनंती आहे की, आपण याबद्दल थोडे सांगावे.

प्रा.वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी खूप चांगले मुद्दे मांडले आहेत. शिपाई नेमताना शिपाई ताईंना प्राधान्य दिले पाहीजे. मी आपल्या मताशी बिलकुल सहमत आहे. आपण इच्छा व अपेक्षा व्यक्त केली आहे त्याप्रमाणे सती सावित्री कमिटीमार्फत आमचा तोच प्रयत्न राहणार आहे, त्यातून निकोप, आरोग्यमय व सुरक्षामय वातावरण असावे.

यानंतर श्रीमती नाफडे .....

असुधारित प्रत

प्रा.वर्षा गायकवाड ....

जेणेकरुन प्रत्येक विद्यार्थी आणि विद्यार्थिनीला एक जागा किंवा व्यासपीठ असावे की, जेथे त्याला किंवा तिला आपले प्रश्न मांडता येतील. याकरिता याची स्थापना करणाऱ्यांना आमचे प्राधान्य राहील. सन्माननीय सदस्य आपण गुड टच आणि बॅड टच बाबत बोलले आहात. सध्या ते आम्ही आदर्श शाळेत चालू केलेले आहे. राज्यभरात ही मोहीम कशी अधिक प्रभावीपणे चालविता येईल, याकरिता शासनाचे प्रयत्न राहणार आहेत. यासंदर्भात आपण केलेल्या सूचनांचा शासन निश्चितपणे विचार करेल.

सभापती महोदय, शालेय शिक्षण सचिव आणि गृह सचिव यांची देखील बैठक होणारच आहे. येत्या काळात मी माननीय गृहमंत्री महोदयांशी देखील याबाबत बोलेल. प्रत्येक ठिकाणी होमगार्ड किंवा पोलीस स्टेशनचा व्यक्ती येईलच, असे शक्य होणार नाही. परंतु जर तेथील पोलीस स्टेशनचे नंबर्स तेथे लावणे, तेथील पोलीस तेथून फिरुन आले तर त्या भागामध्ये एक प्रकारचा वचक राहतो. शासन याबाबत एक प्रयत्न होमगार्डचा देखील करणार आहे. याबाबत मी गृहमंत्री महोदयांबरोबर चर्चा करुन काय मार्ग काढता येईल, यासाठी प्रयत्न करेल.

श्री.कपिल पाटील : सभापती महोदय, शिक्षणमंत्री महोदयांनी अतिशय चांगले उत्तर दिलेले आहे. त्या महिला असल्यामुळे अधिक संवेदनशील आहेत, हे स्वाभाविक आहे. जसे मंत्रीमहोदयांनी " शिपाई ताई " बाबत आश्वासन दिलेले आहे. माझे पुढे जाऊन याबाबत असेही म्हणणे आहे की, मुंबईमध्ये ७० टक्के महिला शिक्षिका आहेत. उर्वरित महाराष्ट्रात नेमके उलट प्रमाण आहे. किमान शिक्षण खात्यामध्ये ५० टक्के शिक्षक आणि इतर कर्मचारी महिला असल्या पाहिजेत, याकरिता शासन पुढील काळात आग्रह धरणार आहे का ? एवढीच माझी विनंती आहे.

प्रा.वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी दिलेली सूचना चांगली आहे, निश्चितपणे त्याचा विचार केला जाईल.

असुधारित प्रत

पृ.शी. : एसटी कर्मचाऱ्यांच्या प्रदीर्घ संप आणि प्रलंबित मागण्यांबाबत शासनाची भूमिका

मु.शी. :. एसटी कर्मचाऱ्यांच्या प्रदीर्घ संप आणि प्रलंबित मागण्यांबाबत शासनाची भूमिका या संबंधी परिवहन मंत्र्यांचे निवेदन

ॲड अनिल परब (परिवहन मंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने म.वि.प. नियम ४६ अन्वये पुढील निवेदन करतो..

ॲड अनिल परब : सभापती महोदय, गेल्या पाच महिन्यांपासून सुरु असलेल्या संपाबाबत निवेदन करण्यासाठी मी उभा आहे. सदर संपाबाबत चालू अधिवेशनामध्ये विधानपरिषदेत ज्यावेळी विरोधी पक्षाने हा मुद्दा ज्यावेळी मांडला, त्या अनुषंगाने सर्व ज्येष्ठ सदस्यांनी आग्रह केल्यामुळे माननीय सभापतींनी याबाबतची त्यांची भूमिका आणि अन्य सर्व बाबींचा विचार करुन दिनाक ०९ मार्च,२०२२ रोजी त्यांच्या दालनात एक बैठक आयोजित केली होती. या बैठकीनंतर ज्या काही घटना घडल्या, आतापर्यंत याबाबत जे काही झालेले आहे, त्याबाबत सरकारची भूमिका काय असेल, हे मी सभागृहात येऊन मांडेल, असे मी त्यावेळी मान्य केले होते.

सभापती महोदय, याबाबतीतील मी थोडक्यात पार्श्वभूमी सांगतो. दिनांक २७ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी १ लाख कर्मचाऱ्यांच्या ज्या १९ युनियन्स आहेत, त्या १९ युनियन्स यांनी आमच्याकडे एक पत्र दिले होते. आम्ही बेमुदत उपोषणाला बसत आहोत, अशी एक नोटीस त्यांनी आम्हाला दिली होती. दिवाळीच्या तोंडी अशा प्रकारचे आंदोलन होऊ नये , याकरिता या १ लाख कर्मचाऱ्यांच्या १९ युनियन्सची एक कृती समिती आहे, या कृतीसमितीसमोर माझी बैठक झाली. या कृती समितीच्या प्रामुख्याने तीन मागण्या होत्या. त्यात त्यांनी असे म्हटलेले होते की, आमच्या मागील करारामध्ये मान्य केलेल्या गोष्टी अजूनपर्यंत आम्हाला दिलेल्या नाहीत. त्या गोष्टी आपण आम्हाला द्याव्यात, अशा प्रकारची त्यांची मागणी होती. यामध्ये कधीही विलिनीकरणाची मागणी व त्याबाबतची चर्चा कधीही नव्हती. आमच्या करारामध्ये जी एक अट आहे की, राज्य सरकारप्रमाणे डी.ए. हा एसटी कर्मचाऱ्यांना मिळेल.

असुधारित प्रत

ॲड अनिल परब.......

राज्य कर्मचाऱ्यांचा डी.ए. हा त्यावेळी १७ टक्के होता. एसटी कर्मचाऱ्यांचा १२ टक्के डी.ए. होता. त्यांची वेतनवाढ २ टक्क्यांवरुन ३ टक्के अशी राज्य शासनाप्रमाणे मिळावी, अशी माझी दुसरी मागणी होती. घरभाडे भत्ता ७.१४.२१ वरुन ८.१६.२४ इतका सरकारी कर्मचाऱ्यांप्रमाणे करावा, अशा या मागण्या होत्या. सर्वसाधारणपणे ज्यावेळी राज्य शासन कर्मचारी यांचा डीए १७ टक्के इतका होता, त्यावेळी महामंडळाचा डी.ए.१२ टक्के इतका होता. परंतु काही दिवसांपूर्वीच राज्य शासनाचा डी.ए. हा १७ टक्क्यांवरुन २८ टक्के इतका झाला होता. ज्यावेळी माझी अशी चर्चा चालू होती, त्यावेळी मी ही भूमिका घेतली की, जे करारामध्ये आपण मान्य केलेले आहे, आपल्याला त्याच्यापासून दूर जाता येणार नाही. जरी एसटीचे कितीही नुकसान झाले असेल तरीही यांच्या मागण्या मान्य केल्या पाहिजेत. या ज्या त्यांच्या तीन प्रमुख मागण्या होत्या, त्या शासनाने ताबडतोब मान्य केल्या. त्यांचा महागाई भत्ता १२ टक्क्याहून २८ टक्के इतका वाढविला. त्यांचा घरभाडे भत्ता ७.१४.२१ इतका होता, तो ८.१६.२४ टक्के इतका वाढविलेला आहे. कर्मचाऱ्यांची वेतनवाढ दोन टक्क्यांहून तीन टक्के इतकी केली. या सर्वांचे जे काही आर्थिक गणित होते, त्याची सर्व जबाबदारी साधरणत: २८कोटी रुपये प्रती महिना इतकी होती, हा सर्व आम्ही वाढीव बोजा सहन करायचे ठरविले. कृती समितीने दिलेली आंदोलनाची नोटीस मागे घेतली गेली. मला असे वाटले की, ज्या लाखभर कर्मचाऱ्यांच्या १९ युनियन आहेत, या १९ युनियन ज्यावेळी माझ्याबरोबर करार करतात, त्यावेळी कामगारांमध्ये अशी कोणतीही भावना आता राहिलेली नाही. त्यानंतर लगेच मला दुसरी नोटीस एका युनियनने दिली. त्यामध्ये असे म्हटले होते की, आम्ही आता बेमुदत संपावर जात आहोत. माझ्यासमोर हा प्रश्न होता की, नुकत्याच मी त्यांच्या मागण्या मान्य केलेल्या आहेत. असे असताना पुन्हा एक छोटी युनियन मला बेमुदत संपाबाबत नोटीस देते, दिवाळीच्या तोंडावर लोकांना त्रास होऊ नये म्हणून मी त्या नोटिशीच्या विरोधात उद्योग न्यायालयात गेलो. उद्योग न्यायालयाने मंडळाच्या बाजूने निकाल दिला की, कर्मचाऱ्यांनी संपपावर जाऊ नये. असे असताना या सर्व पार्श्वभूमीवर गेल्या दोन वर्षात कोविडमध्ये बोनस दिला नव्हता, याकरिता शासनाने कामगारांना आणि

असुधारित प्रत

ॲड अनिल परब........

अधिकाऱ्यांना अनुक्रमे २५०० आणि ४५०० दिवाळीची भेट म्हणून दिली. जी आपण दरवर्षी देतो. साधारणत: त्याचाही २४ कोटी रुपयांचा बोजा महामंडळाने नुकसाानीत असतानाही स्वीकारलेला आहे. हे सर्व चालू असताना ज्यावेळी कोर्टाची नोटीस आली, कोर्टाने आदेश दिला, त्यानंतर एक-एक डेपो बंद होत गेले. यानंतर ही विलीनीकरणाची मागणी जोर धरु लागली, त्यावेळी मी पुन्हा उच्च न्यायालयात गेलो. ज्यावेळी दिलेले आदेश पाळले जात नाहीत त्यावेळी या संदर्भात "कंटेम्प्ट पिटीशन" फाईल केले गेले. या पिटीशनवर अशा प्रकारची भूमिका घेतली की, याबाबत एक समिती गठित करुन त्यांचे म्हणणे ऐकून घ्यावे. या समितीचा अहवाल बारा आठवडयात देण्यात यावा. आजच्या आज दुपारी चार वाजेपर्यंत याबाबतचा जी.आर.काढण्यात यावा. पाच वाजता आम्ही आदेश देऊ की, संप मागे घेण्यात यावा. कधी नव्हे ते मी स्वत: इतकी धावपळ करुन दुपारी तीन वाजता जी.आर.काढला. चार वाजता त्या कमिटीची पहिली बैठक झाली. साडे चार वाजता मी प्रोसिडींग्ज कोर्टात सबमिट केले. एवढे करुन देखील कोर्टाने त्या दिवशी आदेश दिला नाही, हा संप चालूच राहिला. हा संप चालू असताना वारंवार कोर्टाला शासन हेच सांगत आहे की, त्रिसदस्यीय समिती नेमलेली आहे, या समितीकडे जे काम सोपविलेले आहे, ती समिती १२ आठवडयांमध्ये आपला निर्णय देईल. याच्यामध्ये एसटी कर्मचाऱ्यांना शासकीय कर्मचारी म्हणून मान्यता मिळावी,याच्याबाबत कमिटीने अभ्यास सुरु केला, त्यांनी सर्व युनियनचे म्हणणे एकून घेतले. कामगारांचे म्हणणे ऐकून घेतले. प्रशासकीय,कायदेशीर, आर्थिक बाबी सर्व काही तपासून घेतल्या. एका ठराविक वेळेला हा संप मागे येईल, असे आम्हाला वाटले होते. त्यावेळी संपाचे नेतृत्त्व सन्माननीय सदस्य श्री.सदाभाऊ खोत, सन्माननीय सदस्य श्री.गोपिचंद पडळकर हे करत होते. याकरिता मी त्यांच्याशी बोलून पाहिले, त्यामध्ये त्यांनी अशी भूमिका मांडली की, ज्यावेळी विलीनीकरणाचे येईल त्यावेळी येईल. तोपर्यंत कामगारांच्या पगारामध्ये वाढ करावी. कामगारांनी संप केलेला आहे तर त्यातून काहीतरी आपल्या हाताशी लागले, असा विचार करुन कामगार कामावर येतील. आम्ही देखील त्यावेळी असा कधीही मागेपुढे विचार केला नाही. त्यांनी जी

असुधारित प्रत

ॲड अनिल परब......

काही मागणी केली ती थेट आम्ही त्यांच्या पगारातून दिलेला आहे. दहा वर्षे ज्यांची सेवा बाकी आहे, त्यांना ५००० रुपये दिलेले आहेत. दहा-वीस वर्षे सेवापूर्ण केलेल्यांना ४००० रुपये पगारात दिलेले आहेत. २० वर्षांपेक्षा अधिक सेवा बाकी आहे त्यांच्या पगारात थेट २५०० रुपये इतकी वाढ केली. ज्यावेळी पाच हजार रुपये पगारात वाढ केली जाते, त्यावेळी त्यांचा पगार प्रत्यक्ष आठ हजार रुपयांनी वाढतो.

यानंतर श्री.सोनावणे....

असुधारित प्रत

ॲड. अनिल परब.....

आजपर्यंतचा एसटीचा पूर्वइतिहास आहे. एसटीमधील कर्मचाऱ्यांना यापूर्वी कधी त्यांच्या पगारात ८०० किंवा ९०० रुपयांपेक्षा जास्त वाढ कधीही झालेली नाही. ज्याचा पगार ४ हजार रुपये होता, अशा कर्मचाऱ्यांच्या पगारात ६ हजार रुपयांची वाढ केली. ज्याचा पगार २ हजार ५०० रुपये होता, अशा कर्मचाऱ्यांच्या पगारात ४ हजार रुपयांची वाढ केली. ही वाढ जवळपास सातव्या वेतन आयोगाच्या बरोबर आहे. एसटी कर्मचाऱ्यांची विलनीकरणाची मागणी होती. त्यासंदर्भात आमच्या विभागाने अभ्यास केलेला आहे. यामध्ये त्यांच्या तीन प्रमुख मागण्या आहेत. एसटी कर्मचाऱ्यांना राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांप्रमाणे पगार मिळावा, पगाराची हमी राज्य शासनाने घ्यावी, आमची नोकरी शाबूत रहावी, अशा त्यांच्या तीन प्रमुख मागण्या होत्या. परिवहन विभागाने त्यांना चांगल्यापैकी पगार वाढ केलेली आहे. एसटी कर्मचाऱ्यांचे पगार हे शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बरोबर नेऊन ठेवले आहेत. एसटी महामंडळ नुकसानीत असल्यामुळे एसटी कर्मचाऱ्यांचे पगार वेळेवर होत नसल्याची अस्वस्था होती. सरकारने त्यांच्या पगाराची जबाबदारी उचलली आहे आणि कोणत्याही परिस्थितीत एसटी कर्मचाऱ्यांचा पगार १० तारखेच्या आत होईल. त्यासाठी जी काही मदत लागेल ती सरकार द्यायला तयार आहे. त्यानुसार एसटी कर्मचाऱ्यांचा पगार १० तारखेपर्यंत होईल अशी जबाबदारी शासनाने घेतलेली आहे. एसटी कर्मचाऱ्यांना नोकरीवरुन काढण्याचा कोणताही प्रश्न नाही. कारण महामंळाने तशी कोणतीही भूमिका घेतलेलीच नव्हती. त्यांच्या तीनही मागण्या परिवहन विभागाने मान्य केल्या होत्या. सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. गोपिचंद पडळकर, सदाभाऊ खोत यांनी एसटी कामगारांचा संप मिटावा म्हणून प्रयत्न केलेले आहेत. परंतु, त्यांच्या प्रयत्नांना यश मिळाले नाही. एसटी कर्मचाऱ्यांनी विलीनकरणाच्या मागणीवर नवीन नेता शोधला होता. त्या नवीन नेत्याच्या भरवशावर एसटी कर्मचाऱ्यांनी संप मागे घेतला नाही. शासनाने एसटी कर्मचाऱ्यांना भरगोस पगार वाढ करुन देखील संप मिटविण्यात यश मिळाले नाही. त्यांना वारंवार कामावर या म्हणून विनंती केली जात होती. एसटी कर्मचाऱ्यांच्या न्याय हक्कांच्या मागण्यांसंदर्भात शासन चर्चा करायला तयार आहे. परिवहन विभागाचे जसे दायित्व एसटी

असुधारित प्रत

ॲड. अनिल परब.....

कामगारांप्रती आहे तसेच दायित्व राज्यातील गोरगरीब जनतेप्रती देखील आहे. आज शाळेत, महाविद्यालयात जाणारी मुले, वयोवृध्दांना एसटी सवतीच्या दरात त्यांच्या ऐच्छिक स्थळी नेण्यासाठी कटिबध्द आहे. तालुका, जिल्हा आणि ग्रामीण भागातील प्रत्येकजण एसटीचाच वापर करतो. एसटी कर्मचाऱ्यांनी एसटीला वेठीस धरु नये अशी वारंवार शासनाने विनंती केली होती. पण एसटी कर्मचारी विलनीकरण झाल्याशिवाय कामावर येणार नाही या मतावर ते ठाम आहेत. आज वारंवार माननीय न्यायालयात तारखांवर तारखा पडत आहेत. माननीय न्यायालयाचे अनेक वेळा एसटी कर्मचाऱ्यांनी ऐकले नाही. परिवहन विभाग सातत्याने सांगत होता की, कन्टेम्प्ट मान्य करावा. परंतु, काही कारणास्तव माननीय न्यायालयाने कन्टेम्प्ट मान्य केलेला नाही. असे वारंवार प्रयत्न करीत असताना वर्षाला ४३२० कोटी रुपयांचा आर्थिक भार राज्य शासनाने उचलला आहे. राज्य शासनाने एसटी कर्मचाऱ्यांना वर्षाला ८० कोटी रुपयांची पगार वाढ मान्य केलेली आहे. एवढे करुन देखील संपावर तोडगा निघत नाही. त्रीसदस्यीय समितीचा अहवाल प्राप्त झालेला आहे. संविधान १०० टक्के विलनीकरण करुन देणार असे एसटी कामगारांच्या मनात होते. अशा वेगवेगळया अफवांना बळी पडून एसटी कामगार विलनीकरणाच्या मुद्यावर ठाम हाते. त्रीसदस्यीय समितीचा अहवाल विभागाने माननीय न्यायालयाला सादर केला होता. माननीय न्यायालयाने म्हटले होते की, हा अहवाल माननीय मुख्यमंत्री महोदयांना मंजुर आहे काय ? त्यानुसार विभागाने माननीय मुख्यमंत्री महोदयांची भेट घेतली होती. आर्थिक बाबी या राज्य शासनाशी संबंधित असल्यामुळे राज्य शासनाची परवानी घेतली काय अशी विचारणा माननीय न्यायालयाने परिवहन विभागाकडे केली होती. त्यानंतर सदरहू विषय मंत्रिमंडळापुढे नेला. मंत्रिमंडळाने त्रीसदस्यीय समितीच्या अहवालाला मंजुरी दिली. आर्थिक भार उचलण्याचे राज्य शासनाने मान्य केले. अनेक कर्मचारी वेगवेगळा गट करुन मला भेटत होते. मी देखील आतपर्यंत १०० गटांना भेटलेलो आहे. माझ्याशी बोलताना ते संप मागे घेण्याचे मान्य करतात. त्यानंतर परत घरी गेल्यानंतर ते कामावरच येत नाहीत. परिवहन विभाग बेशिस्त खपवून घेणार नाही. त्यामुळे परिवहन विभागाने ८ ते ९ कर्मचाऱ्यांना निलंबित केलेले आहे. काही

कर्मचाऱ्यांना बडतर्फ केले तर काही कर्मचाऱ्यांची सेवा समाप्ती केली तर काही कर्मचाऱ्यांना कारणे दाखवा नोटीस बजावली होती. मी अनेक वेळा एसटी कर्मचाऱ्यांना कामावर येण्यासाठी विनंती केलेली होती. परिवहन विभाग एसटी कर्मचाऱ्यांवरील कारवाया मागे घेईल असे आश्वासन देखील दिले होते. जे कर्मचारी बडतर्फ किंवा निलंबित झालेले आहेत, ते दुसऱ्या कामगारांना जाऊन भावनिक आवाहन करीत असल्याचे मला समजले होते. त्यामुळे मी सर्व कर्मचाऱ्यांवरील कारवाया मागे घेतल्या आहेत. कोणत्याही कर्मचाऱ्याने आत्महत्या करु नये असे आमच्या विभागाचे भावनिक मत आहे. आत्महत्या जो करतो त्याचे कुटुंब रस्त्यावर येते. आजूबाजुचे किंवा नातेवाई दहा ते पंधरा दिवस येऊन सांत्वन करतील प्रसंगी आर्थिक मदतही करतील. यासंदर्भात वारंवार बातम्या मीडियामधून येत आहेत. आतापर्यंत ४८ कर्मचाऱ्यांनी आत्महत्या केलेल्या आहेत. १९ कर्मचाऱ्यांचा अपघाती मृत्यू आणि ९५ कर्मचाऱ्यांचा नैसर्गिक मृत्यू झालेला आहे. आत्महत्या करणाऱ्या कुटुंबातील वारसांना एसटीमध्ये सामावून घेतले जाईल असे मी आश्वासन दिलेले आहे. तसेच त्यांच्या कुटुंबीयांना नियमानुसार आर्थिक मदत ही दिली जाईल. कामगारांच्या बाबतीत आमच्या विभागाच्या मनात कोणताही राग नाही. एकाही कामगारांचे नुकसान करण्याची आमची भूमिका नाही. आजही मी सर्व कामगारांना भावनिक आवाहन करीत आहे की, आमचा विभाग सर्व कारावाया मागे घेईल. परंतु तुम्ही कामावर या. कामावर आल्यानंतर आपल्या न्याय मागण्यासंदर्भात विचार होऊ शकतो. परंतु, कामावर यायचे नाही आणि जनतेला वेठीस धरायचे असा जो प्रकार होत असून, तो काही बरोबर नाही. एसटी कामगारांचे शिस्त आवेदन पध्दती किंवा इतर जे विषय होते ते आमच्या विभागाने मान्य केलेले आहे. जोपर्यंत संप मिटत नाही तोपर्यंत इतर कोणत्याही बाबतीत चर्चा होऊ शकत नाही. शनिवार, दिनांक २ एप्रिल, २०२२ रोज गुढीपाडवा आहे. मी राज्यातील सर्व कर्मचाऱ्यांना पुन्हा एकदा भावनिक विनंती करीत आहे की, शनिवार, दिनांक २ एप्रिल, २०२२ रोज गुढीपाडव्याच्या आत कामावर यावे आणि त्यांनी राज्यातील जनतेला पूर्वीप्रमाणे सेवा द्यावी.

असुधारित प्रत

श्री. सदाभाऊ खोत : सभापती महोदय, मला प्रामाणिकपणे असे वाटते की, गुढीपाडव्याच्या मुहूर्तावर एसटी वाहतूक पूर्ववत सुरु झाली पाहिजे. यासाठी माननीय परिवहन मंत्री महोदयांनी गुरुवार, दिनांक ३१, मार्च, २०२२ पर्यंत वेळ द्यावी अशी माझी त्यांना विनंती आहे.

ॲड. अनिल परब : सभापती महोदय, ठीक आहे. मी राज्यातील सर्व एसटी कर्मचाऱ्यांना पुन्हा एकदा भावनिक आवाहन करतो की, गुरुवार, दिनांक ३१, मार्च, २०२२ पर्यंत कामावर येणारे. राज्यातील जनतेला सुखासमाधाने गुढीपाडवा साजरा करण्यासाठी एसटी कर्मचाऱ्यांनी कामावर यावे. राज्यातील सर्व लोकांना नवीन वर्षे चांगले जावे. कामगारांच्या मनात काही चुकीच्या गोष्टी बिंबवण्यात आलेल्या असतील तर त्या दूर करण्यासाठी प्रयत्न केला जाईल.

यानंतर श्री. बोर्डे....

असुधारित प्रत

ॲड.अनिल परब....

मला बरेच लोक सांगतात की, एस.टी. कर्मचाऱ्यांनी आर्थिक विवंचनेमुळे आत्महत्या केल्या आहेत. मी सांगू इच्छितो की, आम्ही त्यांना कामावर येण्यावर बंदी आणलेली नाही. मी टी.व्ही.चॅनेल्सवर बघतो किंवा वर्तमानपत्रांतून वाचतो की, एस.टी.कर्मचारी रस्त्यावर भाजी विकत आहेत. या बाबत मी त्यांच्याकडे विचारणा केली की, भाजीपाला विकून तुम्हाला महिन्याला किती पैसे मिळतात. त्यावर त्यांनी सांगितले की, महिन्याला ८-१० हजार रुपये मिळतात. सभापती महोदय, एस.टी.कर्मचाऱ्यांना किमान २५ हजार रुपये आणि कमाल ६० हजार रुपये पगार मिळतो. त्यामुळे त्यांना भाजी विकण्याची काहीच गरज नाही. माझे त्यांना आवाहन आहे की, त्यांनी कामावर रुजू व्हावे. बाकी सर्व गोष्टींची जबाबदारी आम्ही घेतो. या निमित्ताने मी सांगू इच्छितो की, एस.टी.कर्मचाऱ्यांच्या भावनांचा कोणीही उद्रेक करता कामा नये. त्यांना बाहेर काही मंडळींकडून भडकविले जात आहे किंवा चुकीच्या वाटेवर नेले जात आहे. गिरणी कामगारांच्या संपामुळे मुंबईतील गिरणी कामगार कसा उद्ध्वस्त झाला हे आम्ही आमच्या डोळ्यांनी बघितले आहे. आम्ही त्याच भागात लहानाचे मोठे झालो आहोत. गिरणी कामगारांसारखे कोणाच्याही बाबतीत दुर्दैवाने घडू नये अशी माझी स्वत:ची इच्छा आहे. त्यामुळे त्यांच्यावर कोणतीही कडक कारवाई करुन नये, अशी माझी भूमिका होती. एस.टी.कर्मचाऱ्यांचा संप मिटविण्यासाठी आपण सर्वांनी जे प्रयत्न केले आहेत त्याला यश येईल असा मला विश्वास आहे.

सभापती महोदय, मी पुन्हा एकदा सर्व एस.टी.कर्मचाऱ्यांना आवाहन करतो की, त्यांनी दि.३० मार्च, २०२२ पर्यंत कामावर रुजू व्हावे. त्यांनी ३० मार्च पूर्वी कामावर रुजू होत असल्याबाबतचा अर्ज सादर करावा. त्यांचे अर्ज मान्य करण्यात येतील. सध्या इयत्ता १० व १२ वी च्या परीक्षा सुरु आहेत. विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्रावर जावे लागते. परंतु संप सुरु असल्यामुळे त्यांना परीक्षा केंद्रांवर जाण्यात अडचणी येत आहेत. त्या भागात आजूबाजूच्या परिसरात सुरु असलेल्या बसेस परीक्षा सुरु असेपर्यंत शाळा/कॉलेजच्या मार्गावर डायव्हर्ट करण्याच्या सूचना मी दिलेल्या आहेत. त्यामुळे अशा प्रकारची पर्यायी व्यवस्था होईल. सभापती महोदय,

असुधारित प्रत

ॲड.अनिल परब....

आपण एस.टी.कर्मचाऱ्यांच्या संपावर मार्ग काढण्यासाठी प्रयत्न केल्याबद्दल आपले सुद्धा आभार मानतो व येथेच थांबतो.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, एस.टी.कर्मचाऱ्यांचा संप मिटविण्यासाठी आपल्या दालनात या सभागृहातील सन्माननीय सदस्यांच्या समितीच्या दोन-तीन बैठका झाल्या. मला सुद्धा असे वाटले होते की, शासन हा संप मिटविण्यासाठी काहीच प्रयत्न करीत नाही. परंतु बैठकीमध्ये जे जे ठरले होते त्या सर्व बाबी मंत्री महोदयांनी मान्य केल्या आहेत. मंत्री महोदयांनी एस.टी. कर्मचाऱ्यांवरील सर्व खटले मागे घेण्याचे मान्य केले आहे. तसेच त्यांच्यावर जी कारवाई करण्यात आलेली आहे ती सुद्धा मागे घेणार आहेत. तसेच सातव्या वेतन आयोगाच्या जवळपास पगार देण्यापर्यंत ते जात असल्याचे त्यांनी सांगितले आहे. या सभागृहातील चर्चा एस.टी.कर्मचारी आणि राज्यातील जनता ऐकत आहे. सभापती महोदय, आपल्याला एक भूमिका घ्यावी लागेल. एस.टी. हा एक व्यवसाय आहे आणि एस.टी. कर्मचाऱ्यांनी आपला व्यवसाय वाढविला पाहिजे. एस.टी. महामंडळाच्या कर्मचाऱ्यांनी महामंडळाचा फायदा वाढविला पाहिजे. पूर्वी एस.टी.ची मक्तेदारी होती. त्या काळात कोणालाही खाजगी वाहतूक करता येत नव्हती. परंतु आता ती मक्तेदारी मोडीत निघाल्यामुळे अडचणी येत आहेत. मंत्री महोदयांनी बैठकीमध्ये ज्या गोष्टींवर कार्यवाही करण्याचे मान्य केले होते त्या सुद्धा ते करतील याची मला खात्री आहे. मी सन्माननीय सदस्य श्री.सदाभाऊ खोत यांना माझ्याजवळ बोलावून घेतले आणि त्यांना सांगितले की, एस.टी.कर्मचाऱ्यांचा संप सुटण्यासाठी आपण जो प्रयत्न केला त्याला यश आले आहे.

सभापती महोदय, महाराष्ट्रातून अनेक कर्मचाऱ्यांचे मला फोन आले. कोल्हापूर असेल, औरंगाबाद असेल वा इतर जिल्हे असतील त्या भागातील कर्मचाऱ्यांचे फोन आले. आम्ही या कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत गेले दोन दिवस भूमिका मांडत होतो. मंत्री महोदयांची भूमिका सुद्धा स्वच्छ होती. आम्हाला सुद्धा कळते की,

असुधारित प्रत

श्री.जयंत प्र.पाटील....

विभागाला नियम, वित्त विभाग या सर्वांचा विचारु करुन कार्यवाही करावी लागते. एस.टी.कर्मचाऱ्यांच्या संपामुळे झालेल्या तणावपूर्ण वातावरणामुळे काय दुष्परिणाम होऊ शकतात हे एस.टी.कर्मचाऱ्यांना कळालेले आहे. मला वाटते आता त्या कर्मचाऱ्यांच्या कामामध्ये बदल होईल. तसेच एस.टी.फायद्यात कशी येईल हे देखील ते बघतील. जगामध्ये वाहतुकीचा व्यवसाय हा वन-वे आहे. त्या वाहतुकीमध्ये सकाळी जाण्यासाठी गर्दी असते व सायंकाळी येण्यासाठी गर्दी असते. ही परिस्थिती संपूर्ण जगभर आहे.

सभापती महोदय, एस.टी.कर्मचाऱ्यांनी संप मागे घेतला आणि कामावर रुजू झाले तर आपण एक बैठक आयोजित करावी. जेणेकरुन जी कटुता निर्माण झालेली आहे ती कमी होईल, असे मला वाटते. यामध्ये मुख्य भूमिका सभापती महोदयांनी बजावलेली आहे. आपण एस.टी.कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत जे आग्रहपूर्वक बोलला, ते एस.टी.कर्मचारी कधीही विसरणार नाहीत. या विषयावर मार्ग काढण्यासाठी विधानसभेच्या अगोदर या सभागृहाने समिती घटित केली. याबद्दल मी आपणास मनापासून धन्यवाद देतो. मंत्री महोदयांना सुद्धा धन्यवाद देतो. बैठकीमध्ये जे काही ठरले होते त्यापासून आपण तसूभरही मागे गेला नाहीत. त्या कर्मचाऱ्यांना ....

ॲड.अनिल परब : सभापती महोदय, मी हे स्पष्ट करु इच्छितो की, आर्थिक बाबीच्या बाबतीत आता आम्ही जे कबूल केले आहे त्याची जबाबदारी शासनाने घेतली आहे. या व्यतिरिक्त जे बाकीचे मुद्दे होते त्याच्या बाबतीत... नाही तर रेकॉर्डवर असे येईल की, मी जे सर्व कबूल केले ते सर्व दिले आहे. परंतु तसे नाही. कर्मचाऱ्यांचे बाकीचे मुद्दे उदाहरणार्थ शिस्त आवेदन पद्धतीबद्दलल किंवा इतर छोट्यामोठ्या मागण्या होत्या त्या सर्व मी मान्य केल्या आहेत.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, आपणास सभापती या नात्याने अजून एक भूमिका बजावावी लागेल. एस.टी.कर्मचाऱ्यांमध्ये आपल्याला विश्वास निर्माण करावा लागेल. त्यांना सांगावे लागेल की, ही जबाबदारी एकट्या शासनाची नसून

असुधारित प्रत

श्री.जयंत प्र.पाटील....

तुमची सुद्धा आहे. एस.टी.महामंडळ जास्त फायद्यात आले तर जास्त पगार मिळेल आणि ते पगारवाढीचे सूत्रच आहे. त्यामुळे मला वाटते मंत्री महोदयांनी दिलेला शब्द पाळला आहे. अधिवेशन संपतासंपता आणि गुढी पाडव्याच्या मुहूर्तावर कामगारांना चांगली बातमी दिली आहे. विशेषत: एस.टी.कर्मचाऱ्यांच्या संपामुळे विद्यार्थ्यांची झालेली गैरसोय आता दूर होईल.

श्री.भाई गिरकर : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.प्रवीण दरेकर यांनी आपल्या नेतृत्वाखाली समिती स्थापन करण्याची मागणी केल्यानंतर आपण ताबडतोब ती मागणी मान्य केली. त्यानुसार या सभागृहाच्या सन्माननीय सदस्यांची समिती घटित करण्यात आली. मी माननीय परिवहन मंत्री ॲड.अनिल परब यांना धन्यावद देतो. ते बैठकीच्या वेळी आर्थिक भाराची बाब सोडून इतर बाबींच्या बाबतीत १०० टक्के सकारात्मक होते. शासनाला जेवढे शक्य होते तेवढे देण्याचे त्यांनी मान्य केले आहे. त्यांनी या विषयी मंत्रिमंडळाची बैठक सुद्धा घेतली आहे. मला वाटते न्यायालयीन प्रकरणांचा आता शेवट करावा. मी शासनाचे आभार मानतो. विशेषत: मी एस.टी.कर्मचाऱ्यांना कळकळीची विनंती करतो की, त्यांनी आता आढेवेढे न घेता कामावर रुजू व्हावे. तसेच या संपामुळे जे वैमनस्य किंवा तेढ निर्माण झाली आहे ती मिटवावी. या संपामुळे महाराष्ट्रातील जनतेचे जे हाल होत आहेत ते थांबवावेत. इयत्ता १० वी व १२ वीच्या परीक्षा सुरु असल्यामुळे विद्यार्थ्यांचे हाल होत आहेत. मी पुन्हा एकदा सर्व एस.टी.कर्मचाऱ्यांना नम्रपणे आवाहन करतो की, त्यांनी लवकरात लवकर कामावर रुजू व्हावे.

श्री.कपिल पाटील : सभापती महोदय, माननीय परिवहन मंत्र्यांचे मन:पूर्वक आभार मानून त्यांना धन्यवाद देतो.

असुधारित प्रत

श्री.कपिल पाटील.....

सभापती महोदय, माननीय मंत्री हे सर्वप्रथम कामगार नेते आहेत. मी एवढेच विचारु इच्छितो की, गुढी पाडव्यापर्यंत रुजू होणाऱ्या सर्व एस.टी.कर्मचाऱ्यांना त्यांच्यावर निलंबनाची, बडतर्फीची, सेवासमाप्तीची जी कारवाई करण्यात आलेली आहे ती मागे घेण्यात येईल याची हमी त्यांना देण्यात येईल काय ?

ॲड.अनिल परब : सभापती महोदय, दि.३० मार्च, २०२२ पर्यंत रुजू होणाऱ्या सर्व कर्मचाऱ्यांवरील कारवाई मागे घेण्याची तयारी मी दाखविलेली आहे.

सभापती : मी सभागृहाच्या निदर्शनास एक बाब आणून देतो. हा संप मिटविण्यासाठी शासनाने केलेली कार्यवाही सभागृहाला अवगत करण्यात आलेली आहे. आपण एस.टी.कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत सहानुभूती दाखवितो, परंतु आपण जनतेचेही प्रतिनिधी आहोत, हे लक्षात घेतले पाहिजे. एस.टी.कर्मचाऱ्यांच्या संपामुळे विद्यार्थी, महिला यांचे फार हाल झाले आहेत. ग्रामीण भागातील लोकांना या संपाचा फार त्रास झाला. हा संप मिटविण्यासाठी जे पॅकेज तयार केले आहे ते कर्मचाऱ्यांनी संप मागे घेतल्यावरच त्यांना मिळेल, एवढे त्यांच्याशी स्पष्ट बोलावे लागेल. ते कमावर रुजू झाले तरच त्यांना हे पॅकेज लागू होईल, या बाबत मंत्री महोदयांनी स्पष्टता आणावी.

ॲड.अनिल परब : सभापती महोदय, शासनाने अगोदर जी आर्थिक वाढ जाहीर केलेली होती ती त्यांना लागू झालेली आहे. त्यामुळे आर्थिक बाबतीत त्यांचा प्रश्नच नाही. परंतु त्यांचे इतर जे छोटेमोठे प्रश्न आहेत ते प्रश्न कामावर रुजू झाल्यानंतर त्यांच्याशी चर्चा करुन सोडण्यास तयार असल्याचे मी मान्य केलेले आहे.

नंतर श्री.कांबळे....

असुधारित प्रत

श्री. सदाभाऊ खोत : सभापती महोदय, मी आपला आभारी आहे. मी आपल्याला विशेष धन्यवाद देतो. कारण तुम्ही यामध्ये लक्ष घालून आम्हा सर्व सन्माननीय सदस्यांना आणि माननीय मंत्र्यांना घेऊन मार्ग काढण्यासाठी प्रयत्न केला. निश्चितच चांगल्या पध्दतीचा निर्णय माननीय परिवहन मंत्र्यांनी जाहीर केला आहे. कामगारांच्या मनामध्ये पगाराची भीती होती. बडतर्फ, सेवासमाप्ती व निलंबन यांची भीती होती. आपण त्याही बाबतीत स्पष्ट सांगितले आहे की, रुजू झाल्यानंतर कोणावर कारवाई होणार नाही. तुम्ही पगाराची हमी घेतलेली आहे. त्यांची सातवा वेतन आयोगाची एक मागणी होती. आपण त्याबरोबरीने भविष्य काळात पगार देण्याबाबत मान्य केले आहे. मी सभागृहाच्या वतीने राज्यातील सर्व एसटी कामगारांना विनंती करतो.

ॲड अनिल परब : सभापती महोदय, मी पुन्हा सांगत आहे की, मी सातव्या वेतन आयोगा बरोबरीने पगार देण्याचे मान्य केलेले नाही. मी हे मान्य केले की, आम्ही जी पगारवाढ दिली आहे ती सातव्या वेतन आयोगाच्या जवळपास गेलेली आहे.

श्री. सदाभाऊ खोत : सभापती महोदय, ठीक आहे. जी काही तफावत आहे त्याबाबतीत तुम्ही नंतर विचार करावा. पण मी सभागृहाच्या माध्यमातून एसटी कर्मचाऱ्यांना आवाहन करतो की, एक चांगला सकारात्मक निर्णय येथे झाला आहे, आपण सर्वांनी कामावर रुजू व्हावे. कारण महाराष्ट्रातील जनतेची ही अपेक्षा आहे. दहावी, बारावीच्या परीक्षा सुरु आहेत. त्यामुळे सर्व एसटी कर्मचाऱ्यांनी या निर्णयाचे स्वागत करावे अशी मी अपेक्षा करतो. धन्यवाद !

सभापती : आता आपण पुन्हा अंतिम आठवडा प्रस्तावाला सुरुवात करीत आहोत.

असुधारित प्रत

पृ.शी. : राज्यातील नागरी व अन्य विविध समस्यांबाबत राज्य सरकार गंभीर नसणे.

मु.शी.: राज्यातील नागरी व अन्य विविध समस्यांबाबत राज्य सरकार गंभीर नसणे या विषयावर सर्वश्री प्रवीण दरेकर, भाई गिरकर, प्रसाद लाड, डॉ.परिणय फुके, सर्वश्री चंद्रशेखर बावनकुळे, सुरेश धस, सदाभाऊ खोत, गोपिचंद पडळकर, विनायक मेटे, डॉ.रणजित पाटील, सर्वश्री प्रवीण पोटे-पाटील, महादेव जानकर, रणजितसिंह मोहिते-पाटील, ॲड.निरंजन डावखरे, ॲड.निलय नाईक, सर्वश्री चंदुभाई पटेल, प्रवीण दटके, रमेशदादा पाटील, नागोराव गाणार, राजहंस सिंह, रामदास आंबटकर, रमेश कराड, अमरीशभाई पटेल, रामराव पाटील, वि.प.स. यांचा म.वि.प. नियम २५९ अन्वये अंतिम आठवडा प्रस्ताव.

(चर्चा पुढे सुरु ....

ॲड. निरंजन डावखरे (कोकण विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, नियम २५९ अन्वये अंतिम आठवडा प्रस्तावाच्या माध्यमातून काही महत्त्वाचे मुद्दे मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणू इच्छितो.

सभापती महोदय, ठाणे महानगरपालिकेमध्ये कोणत्या पध्दतीने कारभार सुरु आहे या संदर्भात या सभागृहाला माहिती देण्याचा मी प्रयत्न करीत आहे. मुंबईप्रमाणेच महाराष्ट्रातील झोपडपट्टयांच्या पुनर्वसनासाठी झोपु योजना लागू करण्यात आली. सन २०१८ मध्ये ठाण्यात एसआरएचे कार्यालय देखील स्थापन झाले. ठाणे जिल्ह्यात १५० ते २०० प्रस्ताव आले. मागील काळात त्यातील ६९

ॲड. निरंजन डावखरे ....

प्रस्ताव मार्गी लागले. मात्र २ वर्षांत एकही प्रकल्प पूर्णत्वास आला नाही. झोपु योजनेला पुर्णपणे झोपी घालविण्याचे काम २ वर्षांत सत्ताधाऱ्यांनी केले आहे.

सभापती महोदय, मी एकच उदाहरण सांगतो. ठाणे येथील कोपरी भागामध्ये एसआरएचा प्रकल्प राबविण्यात येत आहे. गेल्या १० वर्षांपासून तो प्रकल्प रखडलेला आहे. गुप्ता नावाच्या विकासकाने दीड वर्षांपासून तेथील लोकांचे घरभाडे दिलेले नाही. ३५० हून अधिक भाडेकरु आज उघड्यावर आहेत. आर्किटेक्टकडून नवीन प्लॅन पुटअप होत आहेत. मुंबईमध्ये देखील हा प्रॉब्लेम असेलच. सॉफ्टवेअरमुळे आर्किटेक्ट २ महिने प्लॅन पुटअप करण्याचा प्रयत्न करीत आहेत, पण त्यातील प्लॅनच पुटअप होत नाही. परिणामी विकासकाला त्या संदर्भात मोठ्या प्रमाणात आर्थिक भूर्दंड सहन करावा लागत आहे. हे सॉफ्टवेअर सदोष असेल तर कोणासाठी या सॉफ्टवेअरच्या वापराचा आग्रह धरला जात आहे, कोणाची तळी भरण्याचे काम करीत आहेत हे समजत नाही.

सभापती महोदय, ठाणे शहरात क्लस्टर डेव्हलपमेंट प्रकल्प करण्यापूर्वी सर्वांना विश्वासात घेणे अपेक्षित आहे. जुन्या ठाणे शहरात फार मोठ्या प्रमाणात जुन्या इमारती आहेत. मघाशी सन्माननीय सदस्य श्री. प्रसाद लाड यांनी मुंबईतील काही भागातील अडचण सांगितली, तीच अडचण ठाण्यामध्ये आहे. माननीय श्री. देवेंद्र फडणवीस मुख्यमंत्री होते, तेव्हा त्यांनी युनिफाईड डेव्हलपमेंट प्लॅन आणला. मात्र सत्तेत आल्यानंतर सत्ताधाऱ्यांनी गेली दीड वर्षे ते अडकवून ठेवण्याचे काम केले. त्या मागचा हेतू काय आहे ? कारण त्यातून ठाणे शहरासारख्या अनेक शहरांतील जुन्या इमारतींचा विकास होऊ शकतो. तो विकास अडविण्याचे पाप सत्ताधाऱ्यांनी केले आहे. क्लस्टरच्या माध्यमातून ठाणे येथील वागळे इस्टेट, किसननगर, कळवा-मुंब्रा या भागातील इमारतींचा विकास चांगल्या पध्दतीने होऊ शकतो. माननीय श्री. देवेंद्र फडणवीस यांनी क्लस्टर योजना पुढे आणली. मात्र पुनर्विकास मागे राहिला. आज क्लस्टरमधून एक उद्योग सुरु झाला आहे. पहिल्यांदा खाजगी विकासक आला, नंतर सिडको आले, आता कोणत्या दिशेने हा क्लस्टर चालला आहे हे माहीत नाही.

ॲड. निरंजन डावखरे ....

दिशाहिन पध्दतीने हा क्लस्टर चालला आहे, त्याला दिशा देण्याचे काम अपेक्षित आहेत. मात्र ते न करता जबरदस्तीने लोकांवर क्लस्टर लादले जात आहे. बरेचसे लोक त्या संदर्भात हरकती घेत आहेत. सरकार महानगरपालिकेच्या मदतीने जबरदस्तीने ते लादण्याचे काम करीत आहे. मागच आठवड्यात वर्तकनगरमध्ये क्लस्टरच्या संदर्भातील भूमिपूजन केले. मात्र ते संक्रमण शिबिर आहे की पुनर्वसन इमारत आहे या संदर्भातील देखील स्पष्ट धोरण नाही. ३५०, ४१०, ३२० चौ.फु. देणार या संदर्भातील कोणत्याही धोरणाबाबतची स्पष्टता न करता या संदर्भातील क्लस्टर योजना राबविली जात आहे. परवा मराठी भाषेच्या संदर्भातील विधेयक मंजूर केले. क्लस्टर संदर्भातील नियम, अटी पूर्ण इंग्रजीमध्ये सांगितल्या जात आहेत. त्यामुळे तेही मराठीमध्ये होणे गरजेचे आहे. क्लस्टर ज्या पध्दतीने राबविले जात आहे ते पाहून लोकांच्या मनात सततची एक भावना येत आहे, ती अशी आहे की,

" आपके इन बुलंद वादों से हम क्या करेंगे?

हमें हमारी जमीं दे दो,

हम आसमाँ से क्या करेंगे ? "

सभापती महोदय, आराखडा पाहून नागरिकांना सूचना, हरकती द्यायच्या आहेत. मात्र महानगरपालिकेकडून मुद्दाम त्या संदर्भात दिरंगाई करण्याचे काम होत आहे. महानगरपालिकेने या संदर्भातील ज्या हरकती घेतल्या आहेत, त्या संदर्भात विचार न करता, जबरदस्तीने क्लस्टरसंदर्भातील कार्यवाही सुरु आहे. उच्चाधिकार समितीमध्ये लोकप्रतिनिधी व स्वयंसेवी संस्था यांना घेणे अपेक्षित आहे. मात्र ते घेण्याचे काम देखील क्लस्टरच्या माध्यमातून होत नाही. बाळासाहेबांच्या नावाने ठाण्यात एक वास्तू उभारली आहे, त्यामध्ये देखील पैसे खाण्याचे काम ठाणे महानगरपालिकेमध्ये सत्ताधाऱ्यांनी केले आहे. आज ठाण्याचे दिघे साहेब असते तर त्यांनी निश्तिचपणे त्यांना चाबकाने फोडून काढले असते. सदर बाबतीतील कारवाई माननीय मंत्र्यांच्या उतरात यावी अशी अपेक्षा व्यक्त करतो आणि थांबतो. धन्यवाद !

असुधारित प्रत

श्री. सुनील शिंदे (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, मी नियम २५९ अन्वये मांडलेल्या अंतिम आठवडा प्रस्तावावर बोलण्यासाठी उभा आहे.

सभापती महोदय, आम्ही शहरातील आमदार आहोत. आमचे शहरातील विषय असतात. गृहनिर्माण, स्वच्छता, वाहतूक व्यवस्था याबाबत कालच माननीय मुख्यमंत्री विधानसभेत बोलले, माननीय गृहनिर्माण मंत्री बोलले. आम्ही या सर्व बातम्या वृत्तपत्रांतून वाचल्या आहेत. आम्हाला या बऱ्याच गोष्टींचे स्पष्टीकरण मिळाले आहे. त्यामुळे मी या सर्व गोष्टींमध्ये खोलवर जात नाही.

सभापती महोदय, कालपासून ही चर्चा सुरु झाल्यानंतर जणु काही आता मुंबई महानगरपालिकेची निवडणूक लागली आहे. महानगरपालिकेमध्ये भ्रष्टाचार झाला आहे आणि तो सभागृहात मांडून उद्या लोक मते देतील अशा अविर्भावात येथे बरेच जण बोलत होते. पण त्यांना माहीत नाही की, ते जेव्हा एक बोट आमच्याकडे करतात तेव्हा ४ बोटे त्यांच्याकडे असतात. तुम्ही भ्रष्टाचारावर बोला, हरकत नाही, तो तुमचा अधिकार आहे.

सभापती महोदय, मी माझ्या मुख्य विषयावर बोलणार नाही असे सांगितले आहे. अनेक भ्रष्टाचाराचे विषय छेडले आहेत. एके काळी मी देखील नगरसेवक होतो. मी विधानसभेत आमदार होतो, आज या सभागृहात आमदार आहे. काही गोष्टींच्या वेदना होत होत्या. भ्रष्टाचार मांडत असताना ही मंडळी काही गोष्टी विसरली आहेत.

नंतर श्री. खर्चे ....

अप्रकाशित प्रत

श्री.सुनील शिंदे...

मुंबई महानगरपालिकेच्या कर्मचाऱ्यांनी कोविडच्या काळात जी सेवा मुंबईकरांना दिली ती सेवा दिली नसती तर यापेक्षा जास्त हाहाकार उडाला असता. अनेक चांगले अधिकारी कोविड काळात बळी पडले. सफाई कामगारांचे बळी गेले आहेत. महानगरपालिकेच्या अनेक डॉक्टरांचा मृत्यू झाला आहे. याबाबत कोणतीही चर्चा केली नाही किंवा त्याचे गांभीर्य कोणालाही कळल्याचे दिसत नाही. महानगरपालिकेच्या आर्थिक व्यवहारावर तुम्ही आरोप करीत आहात ते ठीक आहे. आर्थिक व्यवहार होत असताना महानगरपालिकेमार्फत देण्यात येणारी रुग्ण सेवा पाहायला पाहिजे. केईएम हॉस्पीटलमध्ये रोज १००० ऑपरेशन्स होतात, तीन ते चार हजार लोक ओपीडीसाठी येतात. केईएम, नायर, कस्तुरबा येथे अनेक सुविधा निर्माण केल्या आहेत. ज्या टेस्ट मुंबईत व महाराष्ट्रात होत नव्हत्या त्या सर्व टेस्टची सुविधा माननीय मुख्यमंत्री श्री.उद्धव ठाकरे यांनी व माननीय मंत्री श्री.आदित्य ठाकरे यांनी निर्माण करुन दिल्या आहेत. आपण त्यांचे अभिनंदन करु नका पण जे चांगले केले त्याबाबत चार शब्द बोलण्याचे धाडस दाखवा. या सर्व सुविधा नसत्या तर कोविड काळात यापेक्षा भयंकर कठीण प्रसंगाला सामोरे जावे लागले असते. विरोधी पक्ष फक्त टीका करीत आहे. आम्ही जी चांगली कामे केली त्यांची जंत्री घेऊन लोकांसमोर जाऊ व ही सर्व चांगली कामे पाहून लोक आम्हाला पुन्हा महानगरपालिकेत निवडून दिल्या शिवाय राहणार नाही, याची मला खात्री आहे. मी येथे राजकारणाचा विषय काढत नाही. समोरच्या बाकावरुन आमच्यावर आरोप होत असताना व आरोपाचा अंधार आमच्या समोर तयार करीत असताना अंधाराची आम्ही भिती बाळगायची काय, अरे आमच्या डोक्यावर बाळासाहेबांचे हात आहेत. ज्यांच्या डोक्यावर बाळासाहेबांचे हात आहेत त्याची जात शिवसेनेची आहे. त्यामुळे आम्ही या सर्व गोष्टींना घाबरत नाही. मी या माध्यमातून आव्हान देत नाही. सभागृहात चर्चा सुरु असताना चर्चेचा स्तर वस्तुस्थितीशी निगडीत असायला पाहिजे. मी महानगरपालिकेत नगरसेवक होतो. महानगरपालिकेचे काम मी जवळून पाहिले आहे. त्यामुळे त्याबाबत मला वेदना होणे निश्चित आहे. माझे नाव अनेक वेळा घेतले गेले तुम्ही अमुक करा कदाचित सन्माननीय सदस्य ॲड.निरंजन डावखरे यांनी शिंदे असे

श्री.सुनील शिंदे...

म्हटले आहे त्यांना कोणते शिंदे अपेक्षित आहे याची मला माहिती नाही. परंतु माझे नाव घेण्यात आले आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रसाद लाड यांनी माझे नाव अनेक वेळा घेतले ही वस्तुस्थिती आहे. बीडीडी चाळीच्या माध्यमातून विषय उपस्थित करण्यात आला. मी आमदार असताना पहिले भाषण राज्यपाल महोदयांच्या अभिभाषणावर केले होते. मी माझे पहिले भाषण बीडीडी चाळीचे रिडेव्हलमेंट या विषयावर केले होते. महानगरपालिकेत सन २००९ मध्ये मी तसा प्रस्तााव मांडला होता. धारावीच्या जनतेला २५० स्क्वेअर फूटाचे घर देत असाल तर बीडीडी चाळीतील रहिवाशांना ४५० स्क्वेअर फूटापेक्षा मोठे घर का मिळू नये. त्यानंतर तो विषय मोठ्या प्रमाणात उपस्थित करण्यात आला. मला असे निदर्शनास आणून द्यायचे आहे की, मी कोणाच्या कर्तुत्वावर टीका करीत नाही. त्यावेळचे तत्कालीन गृहनिर्माण मंत्री यांना आम्ही वारंवार या सर्व बाबी सांगत होतो. त्यांच्याकडून आम्हाला पाहिजे तेवढा प्रतिसाद मिळत नव्हता. सुदैवाने शिवसेना पक्षाचे गृह निर्माण राज्यमंत्री होते. त्यांनी या विषयात लक्ष दिले. राज्यपाल महोदयांच्या अभिभाषणानंतर त्यांनी वरळी येथे येऊन माझ्यासोबत व जनतेसोबत बैठक घेतली. रिडेव्हलमेंटबाबत वरळी व बीडीडी चाळीतील लोकांच्या काय भावना आहेत त्या जाणून घेतल्या. त्यांनी प्रस्ताव तयार केले व तत्कालीन मुख्यमंत्री महोदयांची आम्हाला अतिशय मदत झाली. प्रस्ताव तयार झाल्यावर तेथे उद्घाटने झाली मी तत्कालीन आमदार म्हणून तेथील व्यासपीठार उपस्थित होतो. काही बाबी अनुत्तरीत होत्या त्या आम्ही शासनाकडे वारंवार मांडत होतो. सुदैवाने माननीय श्री.उद्धव ठाकरे मुख्यमंत्री झाले. वरळी मतदार संघाचे आमदार माननीय श्री.आदित्य ठाकरे झाले. आम्ही मांडलेल्या गोष्टीकडे त्यांनी तातडीने लक्ष दिले. लोकांना वैयक्तीत ॲग्रीमेंट दिले पाहिजेत. घराचे डिझाईन चेंज झाले पाहिजे.डेव्हलमेंटचा कालावधी जास्त आहे तो कमी केला पाहिजे. देखभाल दुरुस्तीचा खर्च जास्त आहे तो कमी झाला पाहिजे. याबाबी या शासनाने तातडीने मान्य केल्या आहेत. आताच्या गृहनिर्माण मंत्र्यांनी याबाबी मनावर घेतल्या आहेत. विशेष करुन ॲग्रीमेट करताना १००० रुपये शासन भरणार आहे. सर्व सुविधा बीडीडी चाळीतील लोकांना उपलब्ध करुन दिल्या आहेत.

श्री.सुनील शिंदे....

म्हणून पुन्हा त्याचे उद्घाटन झाले वरळी,शिवडी व नामजोशी मार्ग येथे काम सुरु झाले. मी गृहनिर्माण मंत्री महोदयांचे अभिनंदन करतो. वरळीच्या प्रोजेक्टला बाळासाहेबांचे नाव देण्याचे कबूल केले. माननीय श्री.शरद पवार यांचे नाव देण्याचे कबूल केले. असा एक चांगला निर्णय घेतला आहे.

सभापती महोदय, आता वातावरणीय बदल होत आहे. वेगवेगळ्या महानगरपालिकांची आम्ही तुलना करतो.जो तो उठतो व मुंबई महानगरपालिकेवर बोट दाखवितो. मुंबई महानगरपालिकेच्या या सर्व सेवा एका बाजूला ठेवा व इतर महानगरपालिकेत लोक काम करतात. त्याबाबत मला टीका करायची नसली तरी नागपूर, पुणे या मोठ्या महानगरपालिकांमध्ये देण्यात येणाऱ्या सुविधा व मुंबई महानगरपालिकेत देण्यात येणाऱ्या सुविधांची तुलना करा. माननीय पर्यावरण मंत्री श्री.आदित्य ठाकरे यांनी वातावरण बदलाची सर्वात जास्त दखल घेतल्यामुळे त्यांचा जागतिक गौरव झाला आहे. क्लायमेट ॲक्शन प्लॅन स्वीकारणारी पहिली मंबई महानगरपालिका आहे. प्लॅनच्या अनुषंगाने पर्यावरणाचा समतोल राखण्यासाठी ज्या सूचना आहेत त्यांचा स्वीकार केला आहे. त्यासंदर्भातील पुस्तिका प्रसिध्द करण्यात आली आहे. त्याचा कालबध्द कार्यक्रम जाहीर झाला आहे. पर्यावरणाच्या दृष्टीने मुंबईसह संपूर्ण राज्यातील समतोल राखण्यासाठी कार्यक्रम हाती घेतला आहे. त्यामुळे फक्त टीका करुन चालत नाही तर जी चांगली कामे झाली त्या कामांचे कौतुक झाले पाहिजे. काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांचा आत्मविश्वास डळमळीत होणार नाही अशा प्रकारची आपली वागणूक असायला पाहिजे. मी या सर्व कर्मचाऱ्यांचे कौतुक करतो. मुंबई महानगरपालिकेचे कर्मचारी, ठाणे महानगरपालिकेचे कर्मचारी, इतर महानगरपालिकांचे कर्मचारी असतील. या महानगरपालिकांच्या कर्मचाऱ्यांनी कोविड काळात जी कामे केली त्यामुळे सर्वांना मदत झाली आहे. एसआरएबाबत बोलण्यात येते. मला मंत्री महोदयांचे कौतुक करायला पाहिजे पूर्वीच्या काळी तीन ठिकाणी पात्रता यादी फिरत होती. एसआरएसाठी वनविंडो सिस्टीम जाहीर करण्यात आली. एकाच ठिकाणी पात्रता यादी निश्चित होणार आहे. वर्षभरात जवळपास ४००

असुधारित प्रत

श्री.सुनील शिंदे....

पुनर्विकासाच्या एनओसी इश्यू केल्या आहेत. मागील दहा वर्षातील एनओसी व एका वर्षातील एनओसीची तुलना केल्यास गृहनिर्माण विभागाच्या कामाचा वेग किती आहे तो आपणाला दिसून येईल. बोलण्यासारखे भरपूर आहे. मला बोलण्यास संधी दिली त्याबाबत मी सभापती महोदयांचे आभार मानतो व माझे भाषण संपवितो. धन्यवाद.

असुधारित प्रत

श्री.अनिकेत तटकरे (रायगड,रत्नागिरी,सिंधुदुर्ग स्थानिक प्रा.संस्था) : सभापती महोदय, नियम २५९ अन्वये विरोधी पक्ष नेत्यांनी मांडलेल्या अंतिम आठवडा प्रस्तावावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे. आपण मला बोलण्यास संधी दिली त्याबाबत मी आपले सुरुवातीला आभार व्यक्त करतो.

सभापती महोदय, मुंबई व मुंबईच्या परिसरातील अनेक बाबी प्रस्तावाच्या अनुषंगाने सांगण्यात आल्या आहेत. म्हाडा व मुंबईची परिस्थिती पाहिली तर मुंबईत आतापर्यंत एसआरएचे ३७० प्रकल्प एका वर्षात मंजूर केले आहेत. कोविडच्या कारणामुळे किंवा इतर कारणांमुळे हे प्रकल्प रखडले आहेत. त्यांना गती देण्याचे काम या शासनाच्या काळात झाले आहे. जे प्रकल्प रखडले ते लवकरात लवकर मंजूर करुन घ्यावेत. कारण अनेक लाभधारक हे झोपडपट्टीत राहणारे आहेत ते न्यायाच्या प्रतिक्षेत आहेत. याबाबत शासनाने लवकरात लवकर अंमलबजावणी करावी. अशी मी अपेक्षा व्यक्त करतो. कोकण म्हाडा हे फक्त नावापुरते आहे. तेथील उप सभापती यांना राज्यमंत्री पदाचा दर्जा देण्यात आला असून ते लोकप्रतिनिधी आहेत. दुर्देवाने अनेक जागा म्हाडाच्या अंतर्गत कोकणात प्रलंबित आहेत. त्याबाबत कोणतेही नियोजन नाही व विकास कसा होणार आहे याबाबत स्पष्टता आलेली नाही याची दखल शासनाने घ्यावी. अर्थसंकल्पात महाराष्ट्र भवन नवी मुंबई येथे जाहीर करण्यात आले त्याबाबत मी शासनाचे अभिनंदन करतो. त्याचबरोबर सहा विभागातून विद्यार्थी मुंबईत शिक्षणासाठी येतात त्यांच्यासाठी वसतिगृह बांधण्याचा शासनाने विचार करावा अशी मी विनंती करतो.

या नंतर श्री.बोरले..

असुधारित प्रत

श्री.अनिकेत तटकरे........

सभापती महोदय, मिठी नदी संदर्भात अनेक वेळा चर्चा होते. परंतु ती नदी आहे का नाला आहे, असा प्रश्न निर्माण होतो. परंतु नद्या, नाल्यांचे संवर्धन करण्याची जबाबदारी केवळ महानगरपालिका व शासनावर मर्यादित न ठेवता सामान्य नागरिकांची सुद्धा ती जबाबदारी आहे, हे मी नम्रपणे सांगू इच्छितो. नदी, नाले, पाण्याचे स्त्रोत जतन करण्याचे काम नागरिकांनी देखील करणे अभिप्रेत आहे.

सभापती महोदय, आपण प्लॅस्टीक वापराबाबत वारंवार चर्चा करतो. शासन त्या संदर्भात परिपत्रक, शासन निर्णय निर्गमित करते. शासनाने ५० मायक्रॉनचे प्लॅस्टीक वापरण्यास मंजुरी दिलेली असताना सर्रासपणे प्लॅस्टीक वापरले जाते. शासनाने या संदर्भात ठोस निर्णय घेतला पाहिजे. मुंबई शहराला ६० लाख पर्यटक भेट देतात. परदेशात गेल्यानंतर तेथील नैसर्गिक साधन संपत्ती, सजावट इत्यादींची आपल्याला भुरळ पडते. सिंगापूर विमानतळावरुन बाहेर पडल्यानंतर चकचकीत रस्ते, फुलांनी बहरलेली झाडे बघावयास मिळतात. मी माननीय पर्यावरण मंत्री श्री.आदित्य ठाकरे यांचे मन:पूर्वक अभिनंदन करतो. मुंबईतील सर्वच उड्डाण पुलांच्या खालील जागेचे सुशोभिकरण करण्यात आले आहे. उड्डाण पुलाच्या खाली झोपडपट्ट्या निर्माण होत होत्या. परंतु आता उड्डाण पुलाच्या खाली असणारी मोकळी जागा स्वच्छ झाल्याचे, तेथे रंगरंगोटी, डिजीटल लाईटिंग करण्यात आल्याचे बघावयास मिळते. आपल्याला मुंबई शहर आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे करण्यामध्ये यश आलेले आहे, असे मला सांगावेसे वाटते.

सभापती महोदय, मुंबई शहरापुरतेच नाही तर आजुबाजूच्या शहरांमध्ये घन कचरा व्यवस्थापन कशा प्रकारे करता येईल यासाठी प्रयत्न केले पाहिजे. तसेच, महाराष्ट्र किंवा मुंबई शहराला प्रत्येक वर्षी जवळपास २८५ प्रकारचे पक्षी भेट देतात. फ्लेमिंगो किंवा इतर पक्षी पाहुणे म्हणून येतात. आपल्याला अलीकडच्या काळात ते पक्षी पाहण्यासाठी व त्यांचे फोटो काढण्यासाठी गर्दी होत असल्याचे बघायला मिळते. अशा स्पॉटचे संवर्धन करुन ती माहिती शासनाच्या माध्यमातून लोकांपर्यंत पोहोविण्यात यावी, अशी माझी अपेक्षा आहे.

असुधारित प्रत

श्री.अनिकेत तटकरे........

सभापती महोदय, शासनाने वरळी, गिरगांव चौपाटी येथे विविंग गॅलरी निर्माण केलेली आहे. तेथे टुरिझम हॉटस्पॉट तयार होत आहेत याबद्दल मी शासनाने विशेष अभिनंदन करतो.

सभापती महोदय, आपण मला बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल मी आपले आभार मानून माझे दोन शब्द संपवितो.

असुधारित प्रत

श्री.अमोल मिटकरी (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते व इतर सन्माननीय सदस्यांनी नियम २५९ अन्वये मांडलेल्या अंतिम आठवडा प्रस्तावावर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, आपण माझ्या सारख्या नवीन सन्माननीय सदस्यांना नियम २६० अन्वये प्रस्ताव, लक्षवेधी सूचना, तारांकित प्रश्न किंवा इतर आयुधांच्या माध्यमातून वेळोवेळी बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल मी आपले आभार मानतो.

सभापती महोदय, मी काल पासून विरोधी पक्षाकडून ठाणे व मुंबई मुंबईनगरपालिकेतील भ्रष्टाचाराचे मुद्दे ऐकत आहे. सन्माननीय सदस्य ॲड.निरंजन डावखरे यांनी ठाणे व मुंबई महागरपालिकेच्या कारभाराविषयी अनेक आरोप प्रत्यारोप केले. कारण आता महानगरपालिकेच्या निवडणुका डोळ्यासमोर आहेत. माझ्याकडे अकोला महानगरपालिकेतील भ्रष्टाचाराचा गठ्ठा आहे. मला वेळेअभावी त्या संदर्भात बोलता येणार नाही, याची मला कल्पना आहे. माझ्याकडे पेनड्राईव्ह व लॅपटॉपमध्ये ती संपूर्ण माहिती आहे. ज्या ठिकाणी तुमच्या पक्षाची सत्ता आहे तेथे भ्रष्टाचाराचे खूप मोठे घबाळ आहे. परंतु मी त्या संदर्भात उल्लेख करुन सभागृहाचा वेळ घेणार नाही. अकोला महानगरपालिकेतील भ्रष्टाचाराची चौकशी करण्यासाठी सोनी समिती गठित करण्यात आलेली आहे. भारतीय जनता पक्षाने सुप्त पद्धतीने प्रत्येकाचा कॅडर घेतलेला आहे, असे माझे मत आहे. तत्कालीन मुख्यमंत्री श्री.देवेंद्र फडणवीस यांनी त्यांच्या कार्यकाळात रस्त्यांची कामे केली, अमूक कामे केली असे सातत्याने सांगितले जाते. महाविकास आघाडी सरकारने अत्यंत चांगली कामे केलेली आहेत. शासनाने चांगला अर्थसंकल्प मांडलेला आहे. शासनाने एसटी कर्मचाऱ्यांबाबत जो निर्णय घेतला तो महाराष्ट्रातील जनता विसरणार नाही. आपण आरोप प्रत्योरोप करीत आहात परंतु आपल्याला पुढील काळात त्याचे परिणाम निश्चितपणे दिसून येतील.

असुधारित प्रत

श्री.अमोल मिटकरी........

"हवाएं बाज कहां आती है शराफत से,

सर पर हाथ न रखो तो पगड़ियां उड़ जाए,

बहुत गुरुर है दरिया को अपने होने पर,

हमारी प्यास से उलझे तो धज्जियां उड़ जाए."

सभापती महोदय, आपण मला बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल मी आपले आभार मानून वेळेअभावी माझे दोन शब्द संपवितो.

असुधारित प्रत

श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे (नागपूर स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते व इतर सन्माननीय सदस्यांनी नियम २५९ अन्वये मांडलेल्या अंतिम आठवडा प्रस्तावावर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, मी सभागृहाचा जास्त वेळ घेत नाही. मी केवळ दोन मुद्दे मांडून माझे भाषण संपविणार आहे. मुंबई महानगरपालिकेतील सहायक आयुक्त, वॉर्ड ऑफिसर, वरिष्ठ सेवा गट-अ, जाहिरात क्रमांक ४२०२१, दिनांक २४ जून, २०२१ रोजी १६ पदांची जाहिरात देण्यात आली होती. उपरोक्त पदाची जाहिरात, उमेदवारांची नियुक्ती प्रक्रिया एमपीएससी मार्फत पार पाडण्यात आली. माननीय महसूल मंत्री श्री.बाळासाहेब थोरात यांनी या प्रकरणी लक्ष द्यावे, अशी माझी विनंती आहे. सदर जाहिरातीमध्ये आर्थिक दुर्बल घटकासाठी २ जागा राखीव होत्या. परंतु आर्थिक दुर्बल घटकासाठी असलेली ५ वर्षे वयोमर्यादेची अट जाहिरातीमध्ये नमूद नव्हती. त्यामुळे ४० ते ४५ वयोगटातील उमेदवारांना सदर परीक्षेपासून वंचित राहावे लागले. तसेच, सदर जाहिरातीमध्ये ४० प्रश्न विचारण्यात आले होते. एमपीएससी तर्फे घेण्यात येणाऱ्या परीक्षेसाठी जे उमेदवार बसले होते त्या संदर्भातील माहिती माझ्याकडे आहे. त्या पदासाठी परीक्षेत कोणत्या विषयाचे प्रश्न विचारले हे कळत नसल्यामुळे योग्य उमेदवारांची निवड होऊ शकली नाही, असे विद्यार्थ्यांचे म्हणणे आहे. सहायक आयुक्त, वॉर्ड ऑफिसर पदाच्या परीक्षेसाठी बसलेल्या उमेदवारांची अशी मागणी आहे की, पुन्हा परीक्षा घेण्यात यावी आणि ईडब्ल्यूएस प्रवर्गातील उमेदवारांना देखील न्याय द्यावा. शासनाने एमपीएससीला पुन्हा परीक्षा घेण्यासाठी सूचना केली पाहिजे. या संदर्भातील तारांकित प्रश्न अतारांकित झाल्यानंतर त्यांनी निकाल जाहीर केला. ४० दिवसांपूर्वी परीक्षा झाली होती. परंतु परवा निकाल जाहीर करण्यात आला. कारण त्यांना जो घोळ करावयाचा होता तो त्यांनी केला. मंत्री महोदयांनी यामध्ये लक्ष घालून या संदर्भात बैठक आयोजित करुन निर्णय घ्यावा, अशी माझी विनंती आहे.

असुधारित प्रत

श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे........

सभापती महोदय, अनेक महानगरपालिकांची आर्थिक परिस्थिती चांगली नाही. मुंबई महानगरपालिकेने ५०० स्क्वेअर फुटापर्यंतच्या घरांना मालमत्ता कर व इतर शुल्कातून सूट दिलेली आहे. परंतु राज्यातील इतर महानगरपालिका क्षेत्रात ५०० स्क्वेअर फुटाच्या घरात राहणारे लोक आर्थिक दुर्बल असून त्यांची आर्थिक परिस्थिती चांगली नाही. ते मालमत्ता कर व इतर शुल्क भरु शकत नाहीत. शासनाने त्यासाठी मदत करण्याची आवश्यकता आहे. आज जरी ते शक्य नसले तरी भविष्यात मुंबई महानगरपालिकेच्या धर्तीवर इतर महानगरपालिका क्षेत्रातील ५०० स्क्वेअर फुटाच्या घरांना करातून सूट दिली पाहिजे. मुंबई महानगरपालिका स्वत: पैसे देते. परंतु काही ठिकाणी मात्र शासनाला मदत करावी लागेल. आपल्याला एका ठिकाणी एक न्याय आणि दुसऱ्या ठिकाणी दुसरा न्याय असे करता येणार नाही. भविष्यात ज्या महानगरपालिकांकडून प्रस्ताव येतील त्या महानगरपालिकेला ५०० स्क्वेअर फुटापर्यंतच्या घरांना मालमत्ता कर व इतर शुल्क माफी देण्याबाबत शासनाने निर्णय घ्यावा, अशी विनंती करुन मी माझे भाषण संपवितो.

असुधारित प्रत

श्री.बाळासाहेब थोरात (महसूल मंत्री) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते व इतर सन्माननीय सदस्यांनी नियम २५९ अन्वये मांडलेल्या अंतिम आठवडा प्रस्तावावरील चर्चेत महसूल विभागाशी संबंधित काही मुद्दे उपस्थित करण्यात आलेले आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रवीण दटके, डॉ.परिणय फुके यांनी वाळू लिलाव संदर्भात मुद्दा मांडलेला आहे. राज्यात अनेक वर्षांपासून वाळूचा विषय चर्चेला येतो. महसूल विभागाला त्या विषयाला मोठ्या प्रमाणावर तोंड द्यावे लागते. आता पर्यंत प्रत्येक सरकारने बेकायदेशीर वाळू उपसा थांबविण्यासाठी प्रयत्न केलेले आहेत. सन्माननीय सदस्य डॉ.परिणय फुके यांनी शंभर टक्के रॉयल्टी माफ केली तरी चालेल असे सांगितले. जेथे बांधकाम सुरु आहे तेथे ती आकारणी केली तर सोईचे होईल, त्यामुळे राज्याच्या महसुलात वाढ होईल, पाहिजे तेथून वाळू उचलण्यात यावी अशा प्रकारची मागणी विधानसभेत करण्यात आली आणि या सभागृहात सुद्धा तशी मागणी करण्यात ओलेली आहे.

यानंतर श्री.सांगळे......

असुधारित प्रत

श्री.बाळासाहेब थोरात ....

या संदर्भात उच्च न्यायालय, सर्वोच्च न्यायालय, हरित लवाद असो, त्यांच्याकडून सातत्याने निर्णय दिले जात असतात. पर्यावरण हा विषय अतिशय संवेदनशील असल्यामुळे हरित लवादाकडून त्यासंबंधी वारंवार निर्णय दिले जात असतात. उच्च न्यायालय, सर्वोच्च न्यायालय, हरित लवाद असो, त्यांनी दिलेल्या निर्णयांच्या अनषंगाने शासनाकडून निर्णय घेतले जातात. त्यामुळे त्यात आणखी कठीणता येत असते, ही वस्तुस्थिती आहे. वाढलेल्या ऑपसेट प्राईजमुळे लोकांना वाळूचे दर परवडत नसल्यामुळे ती ऑपसेट प्राईज कमी करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला. तसेच रेती उचलणे व लिलाव प्रक्रियेसाठी कमी कालावधी राहत असल्यामुळे त्याकरिता ३ ते ५ वर्षांपर्यंत मुदत वाढविण्यात आली. लिलावाचे क्षेत्र ५ हेक्टरपर्यंत वाढविण्यात आले. तसेच पर्यावरण अनुमतीची जबाबदारी ठेकेदारावर टाकण्यात आली. शासकीय कामांसाठी घाट राखीव ठेवणे तसेच खाण मंडळामार्फत काही ठिकाणी उत्खनन करुन वाळू उपलब्ध करुन देण्याचे शासनाने ठरविले. अशा प्रकारे शासनाकडून वाळूचे धोरण चांगल्या प्रकारे राबिवण्याचा निश्चितपणे प्रयत्न केला जात आहे. या प्रस्तावाच्या निमित्ताने २-३ विषय उपस्थित करण्यात आले असल्यामुळे मी त्याबाबत सदनाला माहिती देतो. सन्माननीय सदस्यांनी संगणकीकरणासंबधी असे सांगितले की, मुद्दाम संगणकीकरण बंद केले जाते. तसेच मॅन्युअली पद्धतीने काम व्हावीत असा प्रयत्न केला जातो. सभापती महोदय, मी दुसऱ्यांदा महसूल मंत्री झालो आहे. पहिल्या वेळी महसूल मंत्री असताना तेव्हा देखील मी संगणकीकरणावर भर दिला होता. ऑनलाईन सिस्टीममुळे पारदर्शकता व अचुकता येते. त्यामुळे जलद गतीने कामे होतात. आता ७/१२ चे संगणकीकरण झाले असून त्याकरिता नवीन नमुना दिलेला आहे. तसेच त्यातील अनावश्यक नोंदी पूर्णपणे काढून टाकण्यात आल्या आहेत. इतकेच नव्हेतर सर्व ७/१२ सर्व शेतकऱ्यांना पुन्हा वाटप करुन त्यात काही दोष आहेत का, याबाबत त्यांच्याकडे विचारणा केली आहे. जेणेकरुन त्यातील सर्व दोष दूर केले जातील. सन २०१६ नंतरचे फेरफार पूर्णपणे संगणकीकरणीय झाल्यामुळे ते ऑनलाईन मिळू शकतात. मुंबई व उपनगरांचे पीआर कार्ड संगणकीकरण पूर्ण मिळकत पत्रिका डीजिटल साईनद्वारे ऑनलाईन उपलब्ध करुन

असुधारित प्रत

श्री.बाळासाहेब थोरात ....

देण्यात आले आहेत. जेथे प्रॉपर्टी कार्ड होतील तेथे कायमस्वरुपी ७/१२ बंद केला आहे. ऑनलाईन फेरफार केला आहे. अशा प्रकारे ही सर्व सिस्टीम ऑनलाईन पध्दतीने सुरु राहिल्या पाहिजेत अशी आम्ही काळजी घेत आहोत. मोजणीच्या संदर्भात शासनाने अनेक बदल केलेले आहेत. एक वर्षाच्या काळात आपल्याला त्याबाबत चांगले परिणाम दिसून येतील. मुद्रांक आणि नोंदणी यामध्ये सन २०१४ पूर्वी आय-सरिता करुन सर्व सिस्टीम ऑनलाईन केली आहे. आपल्याला त्याचा चांगला परिणाम दिसून येत आहे. त्यामुळे रजिस्ट्रेशन करण्यासाठी अतिशय चांगली मदत होत आहे. मध्यंतरीच्या काळात सर्व्हरकरिता गेलेली केबल खोदकामात तुटल्यामुळे २ दिवस प्रश्न निर्माण झाला होता. आता सर्व काही सुरळीत सुरु आहे. आता आपण ऑनलाईन पद्धतीने रजिस्ट्रेशन सुरु करीत आहोत. ज्या फ्लॅटसची रेरा नोंदणी झाली आहे. त्या बाबतीत प्रशिक्षण देण्यात आले आहे. आता त्यांच्या फ्लॅटचे रजिस्ट्रेशन त्यांच्याच कार्यालयातून ऑनलाईन पद्धतीने होऊ शकतील. अशा प्रकारे सर्व कामे ऑनलाईन पद्धतीने करण्याचा आमचा प्रयत्न आहे. परंतु त्यात काही दोष किंवा त्रुटी असल्यास त्या दूर करण्यास आम्ही तयार आहोत. शासनाने कोविड काळात स्टॅम्प डयुटीमध्ये सवलत दिली होती. त्यामुळे मोठया प्रमाणात प्रॉपर्टीचे खरेदी विक्रीचे व्यवहार झाले. त्यामुळे अर्थव्यवस्थेला मोठी गती प्राप्त झाल्याची बाब देशपातळीवर देखील मान्य करण्यात आली आहे. जास्तीत जास्त नियंत्रण ठेवून नागरिकांना चांगल्या सुविधा मिळाल्या पाहिजेत या दृष्टीने विभागाकडून प्रयत्न केला जात आहे. काही दोष असल्यास त्याबाबत निश्चितपणे दुरुस्ती केली जाईल. कोणी चुकीचे काम करीत असल्यास त्याला शिक्षा होईल. एवढेच मी या निमित्ताने सांगतो व माझे भाषण पूर्ण करतो.

असुधारित प्रत

श्री.प्राजक्त तनपुरे (नगरविकास राज्यमंत्री) : सभापती महोदया, अंतिम आठवडा प्रस्तावातील नगरविकास विभागासंबंधी माननीय विरोधी पक्षनेते श्री.प्रवीण दरेकर, तसेच सन्माननीय सदस्य सर्वश्री सदाभाऊ खोत, डॉ.परिणय फुके, सर्वश्री रमेशदादा पाटील, प्रवीण दटके, राजहंस सिंह, विनायक मेटे, प्रसाद लाड, संजय पोतनीस, डॉ.मनिषा कायंदे, ॲड निरंजन डावखरे सर्वश्री सुनील शिंदे, अनिकेत तटकरे, अमोल मिटकरी, चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी आपापले विचार व्यक्त केलेले आहेत.

सभापती महोदय, अनेक सन्माननीय सदस्यांनी विशेषत: माननीय विरोधी पक्षनेते यांनी नगरविकास विभागासंबंधी मुंबई महानगरपालिकेच्या कार्यपद्धतीविषयी तसेच मुंबई महानगरपालिकेत कोविड काळात झालेले गैरव्यवहार, मिठी नदीची दुरुस्ती, बेस्ट, तसेच निवडणुकीच्या काळात दिलेल्या आश्वासनांसंबंधी कोणती कार्यवाही करण्यात आली ? अशा प्रकारे विविध प्रश्न उपस्थित केलेले आहेत. माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी असा उल्लेख केला की, मिठी नदीच्या संदर्भात शासनाने आतापर्यंत १२,५०० कोटी रुपये खर्च केले आहेत. त्यांनी सदरहू रकमेचा उल्लेख करीत असताना त्यात एक शून्य जास्त टाकला आहे. त्यामुळे मुंबईमधील जनतेमध्ये मोठा गैरसमज निर्माण होऊ शकतो. शासनाने मिठी नदीवर आतापर्यंत १२५० कोटी रुपयांचा खर्च केलेला आहे. पावसाळयात विशेषत: समुद्रामध्ये जेव्हा भरती असते तेव्हा वाहून येणारे पाणी मिठी नदीत जात असते. ते पाणी अडविले जाते, समुद्राचे पाणी उलट दिशेने येत असते. विविध भागांमध्ये ते पाणी जात असते. त्यामुळे असा पर्याय केला आहे की, नदीची वहन क्षमता वाढविण्याचे काम केले आहे. महानगरपालिकेने कळविलेल्या आकडेवारीनुसार शासनाने मिठी नदीची वहन क्षमता दुपटीने वाढविली आहे. नदीचे रुंदीकरण, गाळ काढणे, खोलीकरण, संरक्षक भिंती असो, ही सर्व कामे सुरु आहेत. संरक्षक भिंतीचे ८० टक्के काम पूर्ण झाले असून उर्वरित २० टक्के काम प्रगतीपथावर आहे. सेवा रस्त्यांची कामे सुरु आहेत. एकूण कामाचा विचार केल्यास जवळपास ९० टक्के कामे पूर्ण झाली आहेत. त्यामुळे नदीची वहन क्षमता निश्चितपणे वाढली आहे. भरती आल्यानंतर पाणी येतच असते.

असुधारित प्रत

श्री.प्राजक्त तनपुरे ...

पाणी आल्यानंतर त्याचा निचरा होण्यासाठी जो कालावधी लागतो तो लक्षणीयरित्या कमी झाला आहे. महानगरपालिकेने घेतलेल्या पुढील टप्प्यात असे प्रस्तावित केलेले आहे की, सभोवतालच्या भागातील पाणी ज्या आऊटलेटने मिठी नदीमध्ये येते. तेथे गेटस करायचे आहेत. जेणेकरुन भरतीचे पाणी पुन्हा उलट मार्गाने येऊ नये. अशा प्रकारे आपण त्या आऊटलेटसला गेटस केली जाणार आहेत. तसेच तेथून पंपिंग करुन समुद्राकडे जाणाऱ्या पाण्याला कोणताही अडथळा येऊ नये त्याकरिता सदर पाणी पंपिंग करुन इकडे टाकले जाणार आहे. सदर कामे २-३ वर्षांमध्ये प्रस्तावित केलेली आहेत. आतापर्यंत झालेल्या कामांमुळे नदीची वहन क्षमता वाढविली आहे. भरती तसेच पाऊस पडल्यानंतर पाणी येणारच आहे. परंतु आता नदीची वहन क्षमता वाढविल्यामुळे पाण्याचा निचरा कमी कालावधीत होणार आहे. पुढील टप्प्यातील कामे केल्यानंतर पाऊस किंवा भरती आली तरी पाणी साचणार नाही अशा प्रकारे सदर टप्प्यात कामे केली जाणार आहेत.

सभापती महोदय, मुंबई महानगरपालिकेने १२,५०० कोटी रुपये खर्च केल्यासंबंधी माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी केलेला दावा पूर्णत: चुकीचा आहे. एमएमआरडीए आणि मुंबई महानगरपालिका या दोघांचा मिळून मिठी नदीवर साधारणत: १२५० कोटी रुपये खर्च झालेला आहे. त्यातून निश्चितपणे चांगली कामे झालेली आहेत. तसेच सदर काम पूर्ण झाले आहे असे मी म्हणणार नाही. परंतु त्या बाबतीत चांगली कामे झालेली आहेत.

यानंतर श्री.गागरे...

असुधारित

श्री.प्राजक्त तनपुरे .....

हे सर्व करुन एक चांगले काम बृहन्मुंबई महानगरपालिकेकडून चांगल्या प्रकारे झालेले आहे. इतर देखील बरेचसे विषय आहेत, माननीय विरोधी पक्ष नेते यांनी सांगितले की, शिक्षण क्षेत्रात मुंबई महानगरपालिकेने निवडणूकीच्या वेळी आश्वासन दिले की, ई वाचनालय चालू केले जाईल. पण कोणत्याच प्रकारचे ई वाचनालय झाले नाही असे खरे तर सांगण्यात आले. मी सांगू इच्छितो की, २०२०-२१ मध्ये बृन्मुंबई महानगरपालिकेच्या शाळांनी २५ माध्यमिक शाळांमध्ये प्रायोगिक तत्वावर ई लायब्ररीची स्थापना केलेली आहे. आश्वासन दिले आहे व पुढे काही झाले नाही या दाव्यामध्ये काही तथ्य नाही. कोविडमुळे दोन वर्ष वेळ वाया गेला नाही तर अधिक अधिक ई लायब्ररी सुरु करता आल्या असत्या. याच्या तपशीलात मी जात नाही, ज्याला पाहिजे त्याला तपशील उपलब्ध करुन देण्यात येईल. संगणक, फर्निचरसह अद्यावत अशा ई-लायब्ररी २५ शाळांमध्ये कार्यान्वीत करुन निवडणुकीत दिलेला शब्द पाळलेला आहे. १५० शिक्षकांची पदे भरण्याबाबतही त्यांनी भाष्य केले. १५० शिक्षकांची पदे भरण्यासाठी ही मुले स्वत: आझाद मैदान येथे उपोषणाला बसली होती मी स्वत: त्यांची भेट घेण्यास तेथे गेलो व भेटलो. मी स्वत: त्यांच्या दोन बैठका घेऊन वस्तुस्थिती समोर आली आहे. इंग्रजी माध्यमाच्या दोन प्रकारच्या शाळा येथील महानगरपालिकेत आहेत. एमपीएस व युपीएस असे दोन प्रकार आहेत.

सभापती महोदय, एमपीएस ही नवीन संकल्पना चालू केलेली आहेत, ज्यामध्ये दोघांच्या भरती प्रक्रिया आहेत. कोणत्या प्रकारची शिक्षकांची भरती याचे निकष वेगळे आहेत. एमपीएस नवीन शाळा सुरु केलेल्या आहेत. महानगरपालिकेला अपेक्षीत होते की, बीएड, डीएड हे इंग्रजी माध्यमातून युपीएसमध्येही होते. परंतु इंग्रजीवर अधिक प्रभूत्व असावे. त्याने चांगले इंग्रजी बोलावे. त्याचे शालेय शिक्षण देखील इंग्रजी माध्यमातून झालेले असावे असे निकष एमपीएसच्या शिक्षक भरतीमध्ये लावण्यात आलेले आहेत. परंतु मागील सरकारच्या काळात पवित्र पोर्टल ही नवीन संकल्पना काढली गेली, पण आपण जेव्हा एखादी सिस्टीम आणतो, तेव्हा ती नवीन सिस्टीम चालेल किंवा नाही, यामध्ये नेमके कोणते प्रश्न उपस्थित होऊ

श्री.प्राजक्त तनपुरे .....

शकतात हे पाहिले गेले नाही. मुंबई महानगरपालिकेने जाहिरात दिल्या तेव्हा पवित्र पोर्टलमध्ये फक्त एवढेच होते की, इंग्रजी माध्यम असेल तर काय, मराठी माध्यम असेल तर काय. परंतु मुंबई महानगरपालिकेने इंग्रजी माध्यमात दोन निकष दिले होते. दुर्दैवाने ते पवित्र पोर्टलला कळवूनदेखील त्या नीट प्रसिध्द झाल्या नाहीत. त्या मुलांना ते कळाले नाही. खरे तर मुंबई महानगरपालिकेने पवित्र पोर्टलमध्ये हे सर्व सांगितले होते की, एमपीएस भरती प्रकियेचे निकष काय आहेत. पवित्र पोर्टलमध्ये ते व्यवस्थितपणे रिफलेक्ट न झाल्यामुळे मुलांनी केलेले पात्र अर्ज पवित्र पोर्टलने महानगरपालिकेने पाठवून दिले. पवित्र पोर्टलने स्वीकारले म्हणजे रुजू झालो असे मुलांना वाटले. मुंबई महानगरपालिकेने सांगितले की, आम्ही असे काही कळविले नव्हते. आमचे निकष वेगळे होते. त्यामुळे पवित्र पोर्टलच्या घाईमुळे मुलांचा हा गोंधळ झाला. नंतर मुले आंदोलनाला बसली. पण पालिकेचे असे म्हणणे होते की, आम्ही नवीन प्रकारच्या शाळा सुरु केलेल्या आहेत. त्यामध्ये इंग्रजी माध्यमावर प्रभूत्व असलेले शिक्षक असावेत. तरी देखील दोन बैठका घेतल्या आहेत. मुख्य सचिवांनी देखील बैठक घेतलेली आहे. सकारात्मकपणे मुंबई महानगरपालिका याचा निकाल लावणार आहे. माननीय विरोधी पक्ष नेते यांनी सांगितले की, मराठी शाळांची संख्या कमी होत आहे, मराठी शाळांकडे लक्ष नाही. मी सांगू इच्छितो की, यावर्षी २०२१-२२ मध्ये मराठी शाळांच्या पटामध्ये देखील एक हजार मुलांची वाढ झालेली आहे. विद्यार्थ्यांची संख्या कमी होत आहे हा मुद्दा चुकीचा आहे. मराठी बरोबर इतर माध्यमांच्या शाळांचीही वाढ झालेली आहे. मराठी माध्यमाच्या शाळांमध्ये विविध प्रकारच्या सुविधा मुलांकरीता उपलब्ध करुन दिल्या जातात. गणवेश, शुज, सॉक्स, रेनकोट, छत्री, मध्यान्ह भोजन देत असतो, अशा बऱ्याच वस्तु मुलांना दिल्या जातात. इमारती सुसज्ज व आकर्षक आहेत. संगणक प्रयोगशाळा, विज्ञान प्रयोगशाळा, डिजीटल वर्ग, मिनी सायन्स सेंटर, विज्ञान कुतूहल भवन अशा प्रकारच्या विविध सुविधा मराठी माध्यमांच्या मुलांनादेखील मुलांना उपलब्ध करुन दिल्या जातात. सर्वात महत्वाचे म्हणजे व्हच्युअल ट्रेनिंग सेंटर मुंबई महानगरपालिकने सुरु केलेले आहे. तज्ज्ञ शिक्षक सर्वत्र शिकविण्यासाठी जाऊ शकत नाहीत. परंतु व्हच्युअल

असुधारित प्रत

श्री.प्राजक्त तनपुरे .....

ट्रेनिंग सेंटरच्या माध्यमातून एकाच वेळी सर्व शाळांमध्ये शिकवू शकतात. त्यातून मराठी माध्यमाच्या मुलांना देखील एखाद्या विषयी तज्ज्ञ शिक्षकांचे मार्गदर्शन एकाच वेळी सर्व शाळातील विद्यार्थ्यांना देखील प्राप्त होते. अशा प्रकारे अधिक चांगल्या सुविधा मराठी माध्यमाच्या शाळांना सुध्दा महानगरपालिकेने उपलब्ध करुन दिल्या आहेत. निश्चितपणे त्यामुळे विद्यार्थीसंख्येत वाढत होत आहे. आश्रय योजनेबाबत माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी भाष्य केले की, मुंबई महानरपालिकेचे साफसफाई करण्याऱ्या कर्मचाऱ्यांना घरे देण्याची योजना आहे. माननीय विरोधी पक्ष नेते यांनी आरोप केला की, आश्रय योजनेवर अडीचशे कोटी रुपये खर्च केले. मी आपल्या माध्यमातून मुंबई शहरातील जनतेला सांगू इच्छितो की, यामध्ये फक्त २९ कोटीची कामे प्रस्तावित केलेली आहेत. २५० कोटी व २९ कोटी यामध्ये एक शुन्य वाढवला गेल्यामुळे मुंबईतील जनतेचा मोठा गैरसमज होण्याची शक्यता आहे. मी २९ कोटी चार्चाचा तपशीलही आपणास देऊ शकतो. १२ हजार सदनिका या मुंबई शहरात ३० लोकेशन्सवर सफाई कर्मचाऱ्यांसाठी बांधत आहोत. यासाठी सुमारे साडेतीन हजार कोटी रुपये खर्च येणार आहे. एवढया मोठया प्रमाणात ३० साईटवर काम चालू असताना मुंबई महानगरपालिकेतील इंजिनियर्स, स्ट्रक्चरल इंजिनियर्स, इतर अभियंते हे सर्व या कामावर लक्ष ठेऊ शकत नाही. म्हणून आम्ही सर्व ठिकाणी प्रोजेक्ट मॅनेजमेंट कन्सलटंट नेमतो. तसे हे नेमलेले आहेत. एक किंवा दीड टक्के त्यांची कन्सलटन्शी फी आहे, जी राज्यात कोठेही पाहिले तर ती फी अवाजवी नाही. एक एक शुन्य वाढवून मुंबई शहरातील लोकांची दिशाभूल होऊ नये म्हणून खोलात जाऊन आकडे आता सांगत आहे. सफाई कर्मचा-यांसाठी मोठी घरकुले शासन देत आहे. योग्य किंमतीत, पारदर्शक प्रक्रिया पार पाडून या गोष्टी करीत आहोत.

सभापती महोदय, बेस्टच्या बाबतीत आरोप झाला की, प्रतिक्षानगर आगार नाममात्र रकमेत दिले व त्याचे अधिक उत्पन्न येऊ शकले असते. एक रुपया दराने दिल्यामुळे मोठे नुकसान केल्याचे आरोप करण्यात आला. बसेस आउटसोर्स केल्या जातात. मुंबई शहरातील लोकांना स्वस्त दरात बेस्ट सुविधा उपलब्ध व्हावी व संस्थेचे

श्री.प्राजक्त तनपुरे .....

हित पाहून हा निर्णय घेतला गेला. त्यात आउटसोर्सींग तत्वावर बसेस घेतल्या तर रात्री व्यवस्थत कोठे तरी पार्क करण्याची जबाबदारी आपली आहे. बस कोणाच्या घरी पार्क करणे व्यवहार्य नाही. शेवटी ती महानगरपालिकेची जबाबदारी आहे. बस पार्कींगची सुविधा व्यवसिथतपणे कोठे तरी केली गेली पाहिजे. आपण त्याचे रेट देखील किलोमीटरवर देतो, याची गणना करण्यामध्येही सुसुत्रता यावी, बसेस रात्री पार्क करण्याकरीता प्रतिक्षानगर आगार दिले जात आहे. केवळ मुंबईत नव्हेतर सर्वत्र नाममात्र दराने अशा जागा दिल्या जातात. मला मिळालेल्या माहितीनुसार नवी मुंबई परिसरातही नाममात्र दराने जागा दिल्या जातात. यांना एक रुपयाऐवजी शंभर रुपये दराने द्या असे आपण म्हटले तर शेवटी टेंडरमध्ये त्यांचे मार्जीन पकडून १०० रुपये कॉस्ट वाढवेल. अत्यंत इल-लॉजीकल विषय येथे कसा मांडला गेला याबाबत मला आश्चर्य वाटते. या माध्यामातून मुंबईकरांना दिशाभूल होऊ नये हा मुद्दा मी क्लिअर केला आहे. सभापती महोदय, कोविड कार्यकाळात आपण पाहिले की, मुबई महानगरपालिकेने कोविड काळात चांगले काम केले.

यानंतर श्रीमती नाफडे....

अस्पष्ट

श्री.प्राजक्त तनपुरे.......

याची दखल जागतिक आरोग्य संघटनेने घेतलेली आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने दिल्ली व तत्सम शहरांना सांगितले की, कोविडसंदर्भातील काम पाहायचे असेल तर ते मुंबई महानगरपालिकेचे काम पाहावे. मुंबई महानगरपालिकेने राज्यात, देशात व जगभरामध्ये आदर्श होईल, असे काम कोविडसंदर्भात केलेले आहे. ठीक आहे... काही ना काही चुका होणारच आहेत, झाल्याही असतील. मी आता असे म्हणणार नाही की, उत्तर प्रदेश आणि अन्य राज्यात याबाबत काय झाले ? शेवटी हा आजार नवीन होता, आपल्या सर्वांच्या याला टॅकल करताना कुठे ना कुठे थोडया चुका होण्याची शक्यता आहे. मी असे म्हणत नाही की, सर्व काही ऑलवेल झालेले आहे. जागतिक आरोग्य संघटनेने दखल घेण्याइतपत काम मुंबई महानगरपालिकेने कोविड संदर्भात केलेले आहे.

सभापती महोदय, मार्च,२०२०मध्ये पहिला कोविड रुग्ण आढळून आला होता. त्यावेळी कस्तुरबा रुग्णालय कोविडकरिता डेडिकेट केले होते. त्यानंतर जवळपास एक महिन्यात कोविडकरिता साडे तीन हजार बेड्स वाढविले होते. त्यानंतरचे काम तर आपल्या सर्वांना माहितीच आहे. विविध कोविड केअर सेंटर्स प्रत्येक वॉर्डामध्ये उभारले गेले होते. डीसीएसी कोविड वार्ड तयार केले होते. मुंबईत महानगरपालिकेचे जे काही चार टर्शरी हॉस्पीटल्स आहेत, त्याच्यामध्ये देखील आपण आयसीयू वॉर्ड केलेले आहेत. त्यामध्ये डायलिसिसची सुविधा असण्याकरिता वेगळा वॉर्ड, गरोदर महिलांसाठी देखील वेगळा आयसीयू वॉर्ड तयार करण्यात आला होता. कोविड संदर्भात अत्यंत चांगले काम करण्याचा प्रयत्न महानगरपालिकेने केलेले आहे.

सभापती महोदय, देशात बेड्स मिळविण्याकरिता धावपळीची अनेक उदाहरणे आपण ऐकलेली आहेत. याकरिता मुंबई महानगरपालिकेने केलेल्या नियोजनाबाबत त्यांचे कौतुक केले पाहिजे. वॉर्ड लेव्हलला वॉर रुम्स केल्या गेल्या. प्रत्येक वॉर रुम्समध्ये डॉक्टर्स बसविले गेले मुंबई महानगरपालिका हद्दीत जेथे कोविड चाचण्या केल्या असतील तर तो चाचणी अहवाल वॉर रुम्समध्ये येत होते.

असुधारित प्रत

श्री.प्राजक्त तनपुरे......

त्यापैकी जर कोणाची चाचणी पॉझिटिव्ह आली तर त्याला वॉर रुम मधून फोन जात होता. फोन करुन पहिल्याप्रथम संबंधित रुग्णाला धीर दिला जात होता. त्यानंतर आपल्या आरोग्य सेविका जेथे कुठे गरज असेल, कुठे जर लक्षणे असलेला गंभीर रुग्ण असेल तर तेथे जात होत्या. प्रत्येक वॉर्डामध्ये पाच-सहा ॲम्ब्यूलन्सेस देखील उपलब्ध करुन दिल्या होत्या. ॲम्ब्यूलन्स घेऊन त्या रुग्णाला बेड उपलब्ध करुन देण्याची जबाबदारी ही त्या वॉर रुममधून पार पाडली जात होती. एखाद्याला खाजगी रुग्णालयात जायचे असेल तर त्यांनाही महानगरपालिकेने सांगितले की ८० टक्के बेड्स महानगरपालिका सांगेल त्याप्रमाणे आरक्षित करायचे. बेड्सकरिता धावपळ होऊ नये. वॉर रुममध्येच रुग्णाला बेडची उपलब्धतता सांगितली जात होती. महानगरपालिकेची रुग्णवाहिका रुग्णाला इस्पितळात घेऊन जात होती.

सभापती महोदय, एवढे चांगले काम करत असतानाही महानगरपालिकेवर अनेक आरोप केले गेले. दुसऱ्या लाटेमध्ये ऑक्सिजनचा तुटवडा निर्माण झाला होता. जेथून ऑक्सिजन मिळेल, तेथून तो मिळविण्याचा प्रयत्न शासनाने केला. त्यावेळी गडबडीमध्ये अनियमितता झाल्याही असतील, मी नाकारत नाही. परंतु ती वेळ अशी होती की, ऑक्सिजन आणि बेड उपलब्ध करुन देणे हे प्राधान्याने गरजेचे होते. स्थायी समितीने ऑनलाईन ठराव केला आणि सगळे अधिकार प्रशासनाला दिले होते. नगरसेवक आणि महापौर यांच्यापैकी कोणाचाही यामध्ये इंटरफियरन्स ठेवलेला नाही. गडबडीची वेळ आहे, याबाबत सर्व प्रोसिजर करण्याऐवजी प्रशासनाच्या पातळीवर निर्णय घेऊन कार्यवाही करणे गरजेचे आहे. याकरिता नंतर कार्योत्तर मंजूरी घेण्यात यावी, असे सांगितले गेले. कारण त्यावेळी सर्वसामान्य मुंबईकरांचे जीव वाचणे हे महत्त्वाचे होते. आता ती परिस्थिती निवळलेली आहे. आता सर्व काही निवळलेले असताना आरोप करणे सोपे आहे. परंतु मुंबई महानगरपालिकेने कोविड काळात उत्तम काम केलेले आहे, याची दखल घेणेही आवश्यक आहे.

असुधारित प्रत

श्री.प्राजक्त तनपुरे......

सभापती महोदय, विरोधी पक्ष नेते महोदयांनी आरोप केला की, ऑक्सिजनच्या प्लांटसंदर्भात ठराविक कंपनीला हायवे कन्स्ट्रक्शन्स कंपनीलाच काम दिले गेले, त्यांनाच का काम दिले गेले, त्यांना वाढीव दरामध्ये काम दिले गेले. मी याबाबत सांगू इच्छितो की, याबाबतीतील सर्व प्रोसिजर परफेक्टली फॉलो केली गेलेली आहे. बाजारभावाप्रमाणे सर्व काही झालेले आहे. कोणाला जर त्यामध्ये काही संशय वाटत असेल तर निश्चितपणे एखाद्या नामांकित संस्थेकडून बाजारभावाप्रमाणे हे समकक्ष आहे की नाही, याची देखील तपासणी करावी असे केले तर निश्चितपणे ते समकक्षच असल्याचे आढळून येईल. यामध्ये शासनाने ८५०-१००० लिटर प्रती मिनिट क्षमतेचे पीएसए युनिट जे आहे, ते बसविले होते. ते मोठया क्षमतेचे बसविले होते. मुंबईचे दमट हवामान बघता स्टेनलेस स्टीलचे ऑक्सिजन स्टोरेज असावे, अशी देखील सूचना केली गेली होती. ऑईल फ्री कम्प्रेसर असावा, असे बरेच जेणेकरुन जे चांगले आहे, तेच केले गेले. उगाच काहीतरी गडबडीत घ्यायचे आणि नंतर ते चालणार नाही, अशा प्रकारे काहीही न करता जे केले ते उत्तम केलेले आहे. मोठया कॅपॅसिटीचा ऑक्सिजन प्लांट तयार करण्याचे नियोजन शासनाने केलेले आहे. टेंडर प्रक्रिया पारदर्शकपणे पार केलेली आहे.

सभापती महोदय, दुसऱ्या लाटेत ऑक्सिजनचा तुटवडा निर्माण होईल, याची कोणालाही कल्पना नव्हती. मुंबईची जी जास्तीत जास्त ऑक्सिजनची मागणी होती ती २१० मेट्रिक टनाची होती. त्यानंतर शासनाने ठरविले की, तिसरी लाट येऊ नये म्हणून तयारी करणे आवश्यक आहे. तिसऱ्या लाटेची तयारी करत असताना शासनाने १७८ मेट्रिक टन आपल्याच हॉस्पिटलच्या प्रिमाईसेसमध्ये किंवा जंबो कोविड केअर सेंटरमध्ये पीएसए प्लांटमार्फत ऑक्सिजन तयार करण्याची क्षमता तयार झालेली आहे. जरी आता ऑक्सिजनच्या तुटवडयाची वेळ आली तरी आपणच आपला ऑक्सिजन तयार करु, एवढी आपल्याकडे क्षमता आहे. ११०० मेट्रिक टन लिक्विड ऑक्सिजन स्टोरेज कॅपॅसिटी आपल्याकडे आहे. टास्क फोर्सने सांगितले, त्यापेक्षा तिप्पट ऑक्सिजन क्षमता महानगरपालिकेने निर्माण केलेली आहे.

असुधारित प्रत

श्री.प्राजक्त तनपुरे.....

जगभरामध्ये आता चौथी लाट आल्याच्या बातम्या समोर येत आहेत. चौथ्या लाटेची वेळ जरी आली तरी मुंबई महानगरपालिका ऑक्सिजनच्या बाबत परिपूर्ण आहे. असे असतानाही जर अशा प्रकारचे आरोप केले जात असतील तर ते चुकीचे आहे.

सभापती महोदय, मुंबई महानगरपालिकेमार्फत चालू असलेले प्रकल्प धीम्या गतीने चालू आहेत, असा आरोप केला गेला. हा आरोप चुकीचा आहे. एमएमआर रिजनमध्ये खूप प्रकल्प चालू आहे. मी सर्व प्रकल्पांची नावे घेऊन सभागृहाचा वेळ घेऊ इच्छित नाही. परंतु कोस्टल रोडचा.....अडथळा....

श्री.प्रसाद लाड(खाली बसून) : राईट टू रिप्लाय नाही तर मग एवढे सांगून काय फायदा आहे ? आम्हाला यावर राईट टू रिप्लायअंतर्गत बोलू दिले जाणार नसेल तर मंत्रीमहोदयांनी आपली माहिती पटलावर ठेवावी.

श्री.प्राजक्त तनपुरे: नाही, मी पटलावर काही ठेवणार नाही. तुमचे सर्व आरोप करुन झालेले आहेत, आता मला त्याबद्दल विस्तृतपणे सांगावे तर लागेल.

सभापती : राईट टू रिप्लायबाबतचा हा माझा निर्णय आहे. नियम २५९ व २६० अंतर्गत ज्यांनी प्रस्ताव मांडलेला असतो, त्यालाच राईट टू रिप्लाय असतो. सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे याबाबतची सभागृहाची ही परंपरा आपल्यालाही लागू आहे.

श्री.प्राजक्त तनपुरे : सभापती महोदय, माझे शेवटचे दोन-तीन मुद्दे विस्तृतपणे सांगावे लागतील.

सभापती महोदय, कोस्टल रोडचे काम जवळपास ५० टक्क्यांपेक्षा जास्त झालेले आहे. ऑक्टोबर,२०२२ पर्यंत हे काम संपणे अपेक्षित होते. परंतु न्यायालयाच्या स्टे मुळे आणि कोविडमुळे हे काम बंद होते. न्यायालयाच्या स्टे मुळे आठ महिने आणि कोविडमुळे सहा महिने हे काम बंद होते. उक्त कालावधी ॲड केला तर दिलेल्या मुदतीमध्ये हे काम निश्चितपणे पूर्ण होईल. सर्व काम शेडयूलप्रमाणे चालू आहे. समुद्राच्या खालून बोगद्याचे काम, प्रियदर्शिनी पार्क ते वरळी येथील

असुधारित प्रत

श्री.प्राजक्त तनपुरे....

पूलाचे काम भराव टाकून केले जात आहे. या सर्व कामांमध्ये विलंब होत नाही. पूर्व-पश्चिम कनेक्टिव्हिटी करण्याकरिता गोरेगांव-मुलुंड लिंक रोडच्या तीन टप्प्यांपैकी दोन टप्प्यांचे काम जेथे फ्लाय-ओव्हर बांधणार आहोत. .....(अडथळा)

(माननीय मुख्यमंत्री महोदयांचे सभागृहात आगमन झाले.)

ही सर्व कामे दिलेल्या निर्धारित वेळापत्रकाप्रमाणे व्यवस्थितपणे चालू आहेत. याकरिता जे जे काही आरोप मुंबई महानगरपालिकेच्या कार्यपध्दतीवर केले गेले, त्यासंदर्भातील निश्चितपणे खुलासे मी केलेले आहेत. उर्वरित आरोपांचे खुलासे सर्वांच्या मागणीप्रमाणे मी पटलावर ठेवेल. उर्वरित सर्व विषयांवरील उत्तरे पटलावर ठेवले जातील.

सभापती : म.वि.प.नियम २५९ व २६० अन्वये प्राप्त अंतिम आठवडा व सत्तारुढ पक्षाच्या प्रस्तावावरील चर्चा झाली.

यानंतर श्री.सोनावणे......

असुधारित प्रत

महाराष्ट्र विधानपरिषद अर्थसंकल्पीय अधिवेशन २०२२

सत्र काळातील कामकाजाचा आढावा

सभापती : अर्थसंकल्पीय अधिवेशनाचा आजचा शेवटचा दिवस आहे. अशासकीय कामकाज मी पुढे ढकलले आहे. आजच्या दिवसाचे कामकाज संपलेले आहे. मी सत्रकाळातील कामकाजाचा आढावा आता सदनासमोर ठेवतो.

एकूण बैठकींची संख्या : १५

प्रत्यक्षात झालेले कामकाज : ८८ तास ३७ मिनिटे

रोजचे सरासरी कामकाज : ५ तास ५३ मिनिटे

मंत्री उपस्थित नसल्यामुळे वाया गेलेला वेळ : १० मिनिटे

अन्य कारणांमुळे वाया गेलेला वेळ : ४ तास ३० मिनिटे

१. नवनिर्वाचित सदस्यांचा परिचय : ०५

२. अध्यादेश सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले : ०२

३. . शोक प्रस्ताव : ०९

४. **तारांकित प्रश्न**

(१) प्राप्त झालेल्या प्रश्नांची संख्या : १७५५

(२) स्वीकृत झालेल्या प्रश्नांची संख्या : : ७७५

(३) उत्तरीत झालेल्या प्रश्नांची संख्या : : ११३

अतारांकित प्रश्न

(१) प्राप्त झालेल्या प्रश्नांची संख्या : १२२

(२) तारांकित प्रश्नातून अतारांकित झालेल्या प्रश्नांची संख्या : २३५

(३) प्राप्त झालेल्या उत्तरीत प्रश्नांची संख्या (मागील सत्रातील स्वीकृत प्रश्नांसह): ४२०

अल्पसूचना प्रश्न

१) प्राप्त झालेली संख्या : ५

२) स्वीकृत झालेली संख्या : निरंक

सभापती.......

३) उत्तरित झालेली संख्या : निरंक

सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीसंबंधी

(क) प्रश्नांच्या उत्तरातून उद्भवलेल्या -

(१) प्राप्त झालेली संख्या : १५

(२) स्वीकृत झालेली संख्या : १०

(३) चर्चा झालेली संख्या : निरंक

(ख) इतर बाबीतील (सर्वसाधारण)

(१) प्राप्त झालेली संख्या : ६०

(२) स्वीकृत झालेली संख्या : ३१

(३) चर्चा झालेली संख्या : ०३

५. **म.वि.प.नियम २८९ अन्वये प्रस्ताव**

(१) प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांची संख्या : ११

(२) मान्य झालेल्या प्रस्तावाची संख्या : निरंक

(३) चर्चा झालेल्या प्रस्तावाची संख्या : निरंक

६. **नियम ९३ अन्वयेच्या सूचना**

१) एकूण सूचना : ८०

२) स्वीकृत सूचनांची संख्या : १९

असुधारित प्रत

३) सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेली एकूण निवेदने : १९

७. **औचित्याचे मुद्दे**

१) एकूण प्राप्त झालेले औचित्याचे मुद्दे : १०६

२) मांडण्यात व पटलावर ठेवण्यात आलेले औचित्याचे मुद्दे : ७२

८. **लक्षवेधी सूचना**

१) प्राप्त झालेल्या सूचनांची संख्या : ५८५

२) मान्य झालेल्या सूचना : २१०

३) चर्चा झालेल्या सूचना : ५०

सभापती.........

९. **विशेष उल्लेख**

१) प्राप्त सूचनांची संख्या : २५४

२) मांडण्यात आलेल्या व पटलावर ठेवलेल्या सूचनांची संख्या : १६६

१०. **अल्पकालीन चर्चा (म.वि.प.नियम ९७ अन्वये)**

१) प्राप्त सूचनांची संख्या : ०८

२) मान्य झालेल्या सूचनांची संख्या : ०७

३) चर्चा झालेल्या सूचना : ४

११. **नियम ४६ अन्वये मंत्री महोदयांनी केलेली निवेदने :** २

१२ **नियम ४७ अन्वये केलेली निवेदने : निरंक**

असुधारित प्रत

१३ **शासकीय विधेयके - विधानपरिषद**

१) विधानपरिषद विधेयके पुर:स्थापित करण्यात आली : ०२

संमत करण्यात आलेली विधेयके : : ०२

२) **विधानसभा**

१) विधानसभा विधेयके पारित करण्यात आली : ११

२) विधानसभेकडे शिफारशीशिवाय परत पाठविण्यात आलेली विधेयके (धन विधेयक) : ०४

१४. **अशासकीय विधेयके -**

१) प्राप्त झालेल्या सूचना : १

२) स्वीकृत सूचना : १

३) पुर:स्थापनार्थ : निरंक

४) विचारार्थ : निरंक

१५. **नियम २६० अन्वये प्रस्तावावरील चर्चा**

१) एकूण प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांची संख्या : ०४

२) चर्चा झालेल्या प्रस्तावांची संख्या : ३

भापती.......

१६. **अशासकीय ठराव**

१) एकूण प्राप्त झालेल्या सूचनांची संख्या : ११०

२) स्वीकृत झालेल्या सूचनांची संख्या : ९७

३) चर्चा झालेल्या सूचनांची संख्या : निरंक

१७ **शासकीय ठराव** - सूचनांची संख्या : निरंक

१८. **अंतिम आठवडा प्रस्तावाची** संख्या - ०१

१९. **सन्माननीय सदस्यांची उपस्थिती**

असुधारित प्रत

१) जास्तीत जास्त उपस्थिती : ९२.८५ टक्के

२) कमीत कमी उपस्थिती : ६७.८५ टक्के

३) एकूण सरासरी उपस्थिती : ८५.७१ टक्के

असुधारित प्रत

पृ.शी./मु.शी. : पुढील अधिवेशनासंबंधी घोषणा

सभापती : मी जाहीर करतो की, महाराष्ट्र विधानपरिषदेचे पुढील अधिवेशन सोमवार, दिनांक १८ जुलै, २०२२ पासून मुंबई येथील विधान भवनात बोलवावे, अशी शिफारस राज्यपालांकडे करण्याचे ठरले आहे.

असुधारित प्रत

पृ.शी./मु.शी. : सत्र समाप्तीसंबंधी घोषणा

सभापती : सभागृहापुढील कामकाज संपले आहे. आता मी सत्र-समाप्ती संबंधीचा राज्यपालांचा आदेश वाचून दाखवितो.

" भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद १७४, खंड(२) उपखंड (क) अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तीचा वापर करुन मी भगतसिंह कोश्यारी महाराष्ट्राचा राज्यपाल, याद्वारे महाराष्ट्र विधानपरिषदेचे सत्र संस्थगित करीत आहे."

आता राष्ट्रगीत गायले जाईल व त्यानंतर सत्र संस्थगित होईल, असे मी घोषित करतो.

(यानंतर राष्ट्रगीत झाले.)

(सायंकाळी ४.५५ वाजता सत्र संस्थगित झाले.)

असुधारित प्रत